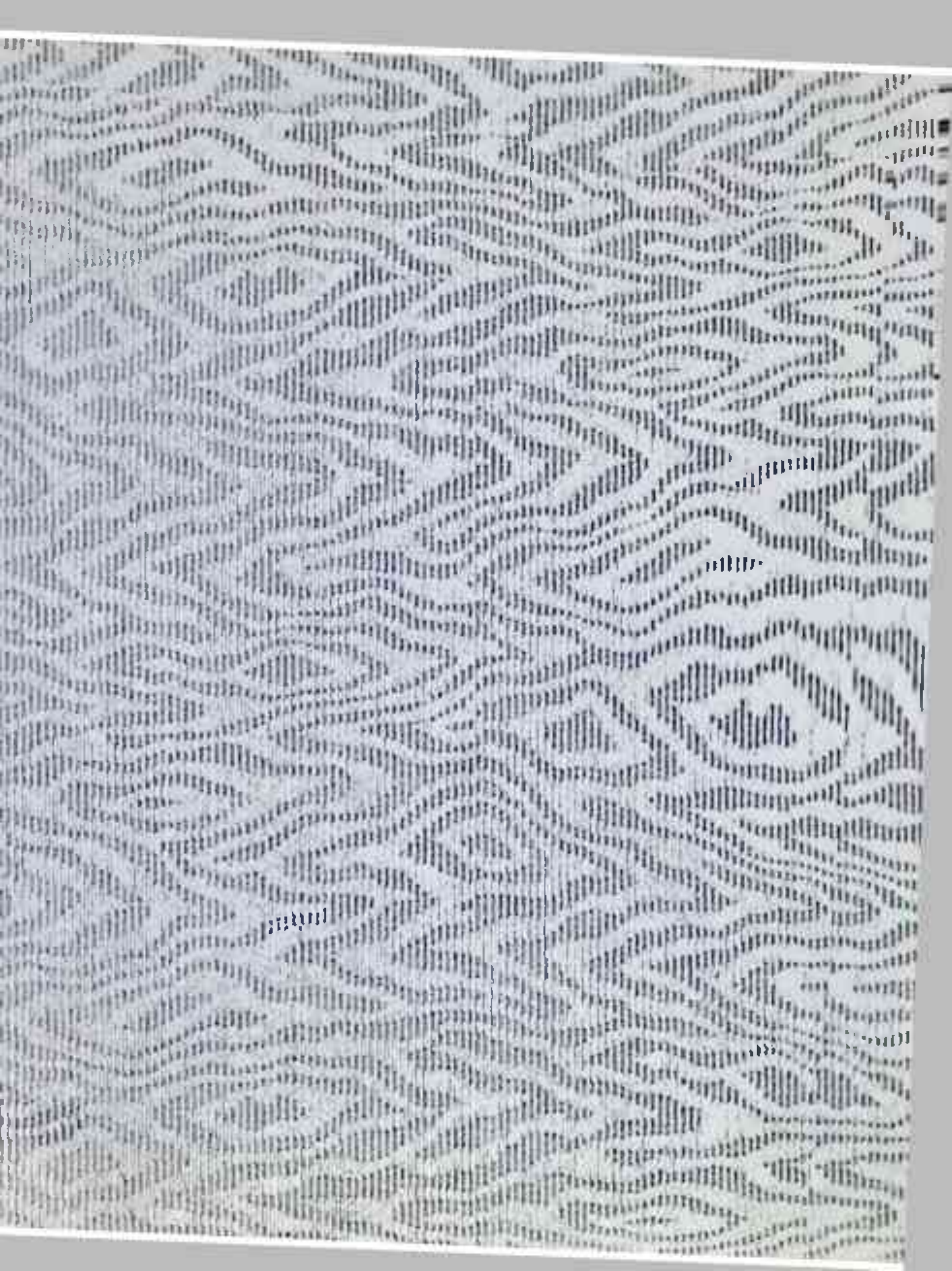
GEORGE TIMCU

CAMERA DE GARDĂ

EDITURA PORTO — FRANCO

GEORGE TIMCU

CAMERA DE GARDA

Coperta de : V. CONSTANTIN

ISBN : 973-557-405-5

Redactor : ION CHIRIC
Tehnoredactor : CARMEN BRADLER

Bun de tipar 22.08.1995. Apărut 1995
Hîrtie ziar de 84/48.8 g/m^2
Format 16/61x86. Coli tipar 19,5

Tiparul executat sub cd. nr. 40225 la
Societatea Comercială — Editură şi Imprimerie
„Porto-Franco" S.A. Galaţi
B-dul George Coşbuc nr. 223 A
ROMÂNIA

GEORGE TIMCU

CAMERA DE GARDĂ

roman

EDITURA „PORTO-FRANCO"
GALAȚI, 1995

Aş fi dorit foarte mult ca această carte să o citească şi părinţii mei.
Nu se mai poate.
În memoria lor.

PROLOG

Am fost ucis într-o zi de miercuri în jurul orei douăsprezece noaptea...

Probabil așa va rămâne înregistrat faptul într-o istorie a acestor ani care nu știu dacă se va scrie vreodată complet, ani grei, duri, necruțători.

Știu cum s-au desfășurat, de fapt, cum se vor desfășura lucrurile şi mai știu că nu se poate face nimic pentru a modifica scenariul care a fost scris de altcineva care este mult prea puternic, prea influent, ca să poată fi determinat să-și schimbe hotărârea. Deci voința mea nu mai contează acum. Pentru dușmanii mei în nici un caz și din păcate — poate greșesc — nici pentru unii din „tovarășii" de luptă care probabil nu știu cum au stat de fapt lucrurile. Cel puțin așa mi-a dat să înțeleg unul din paznicii mei.

De ce scriu toate acestea? Pentru că am convingerea că eu fac parte din categoria oamenilor care trebuie uitați, sau chiar dacă nu trebuie, după un timp ei, oricum, devin anonimi. E o regulă a jocurilor cu numere mari care intră în istorie doar cu regele și regina, cu turnurile și, eventual, chiar cu nebunii... O, dar nebunii, ehe, ei au o soartă specială în istorie... despre ei se discută în posteritate ca despre niște înțelepți. Asta-i la șah. Ei bine, eu am destinul unui pion și pionii nu au nume. Ei constituie oaste, soldați, popor etc., ca pe afișele spectacolelor de teatru. Eu sunt doar pionul de la C 2, să zicem. Anonimul care trebuie să dispară, sacri-

ficat pentru a se obține o poziție mai bună sau uneori nici pentru atât, ci doar dintr-o eroare a unui comandant incapabil.

Și totuși, de ce să dispar? Cred că cel mai simplu răspuns ar fi că știu prea multe. Dar nu acesta este motivul, sau nu acestea sunt motivele, că sunt mai numeroase, după câte mi s-a insinuat de când am fost prins. Și la urma urmei de ce scriu? Tocmai pentru că voi fi uitat și singura cale de a supraviețui sunt aceste pagini pe care le voi lăsa undeva ascunse. Până termin de scris am tot timpul să iau o hotărâre. Deși s-ar putea să nu-l prea am...

De unde știu că voi fi ucis în ziua de douăzeci și trei a lunii a opta a acestui an? Stupid de simpul răspunsul: pentru că jocurile sunt făcute demult și în afara mea. Și mult deasupra noastră, a țării acesteia amăgite cu promisiuni pe care de acum le simt mincinoase. Atunci când lupți pentru o cauză dreaptă, nobilă sau cum vrei să-i mai spui, trebuie să accepți de la început toate riscurile și chiar unele nedreptăți, deoarece și acestea se cer obligatoriu prevăzute în calcul. Există deci riscul de a pierde, oricând poți cădea, și nu neapărat eroic, ci uneori pur și simplu doborât pe la spate. Este oare aceasta morala luptătorului pentru cauze mari? Da, pentru că luptând pentru ceva măreț, frumos, trebuie să ai în vedere totul, până și eșecul, știind că o asemenea cauză nu se câștigă niciodată din prima luptă. Și înfrângerile trebuie luate în calcul, dar așa gândeam oare de la început? Eram atât de tânăr... Puteam greși. Și alții au pățit-o, unii din neglijență, alții din prostie. E lucru știut că de proști scapi greu, ei sunt mulți, de nebiruit și mereu au ceva de spus, de dat „indicații".

De ce simt nevoia să fiu puțin rău în clipele acestea ultime? Poate tocmai că sunt ultime, când n-are rost să-ți machiezi gândurile, să le dai un aspect rezonabil, de circulație decentă. Oare ce rost are ca în fața morții să mai exersezi amabilități la adresa oamenilor? Cui i-ar mai folosi? Măcar în aceste clipe poate

ar fi bine să încercăm să fim sinceri, fără agreabile minciuni de circumstanţă. Deşi există un pericol şi aici : să facem pasul până la cinism cu dezinvoltură şi chiar cu răutate. Doar prostia rămâne un adevăr care nu poate fi eludat nici atunci când eşti angajat într-o luptă pentru cauze mari. Nici chiar când crezi cu fervoare că ceea ce faci slujeşte omului, omului în general. Numai că, vezi, omul în general nu prea există. Există oameni, mulţi şi foarte feluriţi. Tu însă trebuie să lupţi deoarece crezi în dreptatea lor, a tuturor.

Eu, de pildă, am crezut în foarte multe lucruri, care mi se păreau sfinte şi pentru care aş fi făcut orice sacrificiu. Tatăl meu mă învăţase să gândesc astfel şi totul mi se părea normal. Mai cred şi acum, deşi aş avea suficiente motive să fiu mai sceptic. Doar ştiu ce a urmat... sau numai mi se pare...

Când se vor găsi aceste pagini eu nu voi fi decât o frumoasă amintire — sper — a Laurei şi una mai puţin plăcută a celui care m-a făcut să trec dincolo destul de brutal. O va spune, poate, fără voia lui. Pentru mine a fost însă neclar de ce a făcut-o. Şi dacă totuşi s-a decis s-o facă, aş vrea să ştiu dacă el însuşi o dorea sau dacă, nu cumva, alţii voiau să mă vadă debarcat cât mai curând în lumea drepţilor, iar el n-a mai avut cum să intervină pentru a schimba cursul evenimentelor.

Voi încerca să explic cum s-a petrecut totul. Tare mi-e teamă însă că nu voi izbuti pe de-a-ntregul. De fapt nici eu nu cunosc toate împrejurările dispariţiei mele. Unele doar le presupun. Nici nu ştiu dacă o să mai apuc să le scriu. La unele doar o să mă gândesc în timpul care mi-a mai rămas.

Oricum încerc, şi cu ce se va mai adăuga din mărturiile celorlalţi care au fost în jurul meu s-ar putea schiţa întreaga poveste până în ziua aceea... 23 august după care eu n-am mai existat. Eu, Septimiu Stanciu, am fost, nu mai sunt. N-ar fi exclus ca aceste pagini să le completeze Laura, care ştie foarte multe lucruri. Şi chiar Mihai, prietenul meu. De ce nu ? Doar el a fost

tot timpul alături de mine, chiar în momentele cele mai grele...

Desigur, când va fi întrebată cum s-au petrecut lucrurile, Laura va povesti și ce s-a întâmplat după aceea, după ce eu n-am mai existat în viața ei decât ca o amintire... pentru că... eu nu mai sunt de fapt.

Iar Mihai, supraviețuitorul, ar putea și el adăuga la cele scrise de mine și întâmplările povestite de Laura. Sunt convins că o să-i intereseze tot ce a urmat, pentru a putea înțelege mai bine ceea ce eu astăzi nu prea pricep sau prefer să ignor, pentru a nu înrâuri destinul unor oameni dragi... sau mai puțin dragi. Mă întreb cum va fi relatată toată povestea și mai ales ce va crede lumea că știe despre mine și moartea mea. Pentru că întotdeauna oamenii au impresia că știu cu precizie tot ce se întâmplă în lumea asta. Deși e cam greu așa ceva, în vremea asta eroică și tulbure totodată, când n-ai cum să-ți dai seama cu certitudine cine îți este dușman și, mai ales, prieten cu adevărat. E o luptă în care trebuie să înveți totul prea repede fără a avea și timpul necesar pentru a înțelege ce se întâmplă în jurul nostru. Eu nu am avut timp. Aș vrea să încep cu acea zi de neuitat, când am descoperit-o cu adevărat pe Laura. Eram la masa din grădina noastră, unde îi plăcea tatei să stea seara la lungi discuții cu nea Gheorghe...

Întotdeauna mi se păreau prea scurte, deși adesea zăboveam până târziu în noapte. Ne miram foarte tare când nea Gheorghe își scotea din buzunar ceasul său vechi — un Doxa din primul război mondial — și exclama : „E deja unu, copii ! Hai la culcare, că mâine n-o să ne putem trezi la timp". Probabil că dacă aș fi avut șansa de a trăi mai mult, târziu, la maturitate sau chiar mai târziu, spre bătrânețe mi-aș fi amintit cu plăcere de acele nopți de învățătură cu tata și prietenul lui, nea Gheorghe. Îmi imaginez că, după o anumită vârstă, cea mai secretă bucurie a noastră trebuie să fie amintirea părinților care nu mai sunt, a clipelor când ne simțeam ocrotiți de puterea și mai ales de mintea lor înțeleaptă. Copii fiind, ni se părea că nici un pericol nu ne poate

atinge, că suntem apăraţi de aripa lor veşnic protectoare. Amintirile din copilărie au o căldură care aparţine de fapt părinţilor prezenţi lângă noi, copiii de altădată. Nu există amintire de la vârsta începuturilor din care să absenteze cei care ne-au dat viaţă. Cel puţin aşa îmi imaginez eu, om tânăr, dar care ştiind că va muri peste câteva ore, este deja un om la capătul vieţii, deci un bătrân.

Cum voi fi ucis nu ştiu şi nici nu mă interesează, mai ales că, după un timp, istoria va fabrica versiuni total diferite. Aş putea rămâne un erou sau invers, un trădător. Vor veni alţii care vor judeca totul numai din punctul lor de vedere şi vor fabrica versiunea de circulaţie oficială. Ceea ce mă obsedează acum este dacă voi avea timp să scriu tot ce mi-am propus, adică să povestesc câteva lucruri care, mi se pare mie, ar trebui să fie cunoscute în special de cei care mi-au fost dragi. După câte mi-am dat seama, mai am înainte o noapte întreagă, singur în toată casa asta, dacă nu cumva şi ziua de mâine. Timp suficient, mai ales că bănuiesc că nu voi fi deranjat până la... Dar să nu mă mai gândesc la ce va urma. Voi încerca să uit sfârşitul care mă aşteaptă atât de curând. Important este faptul că îmi mai rămân vreo douăsprezece ore (ce optimist sunt !). Le voi folosi din plin. Am tot ce-mi trebuie pentru scris. Dacă nu voi putea aşterne totul pe hârtie, nu mă împiedică nimeni să mă gândesc, să-mi amintesc restul, pe care nu voi mai apuca să-l scriu. Se spune că înaintea morţii, în câteva clipe, oamenii îşi văd cu ochii minţii, cu o viteză uluitoare, întreaga viaţă, în cele mai mici amănunte şi cu o claritate deplină.

Să fie oare aşa ? Sper.

*

* *

Stau să-mi aştept ucigaşii. Nu-mi dau seama dacă ei sunt sau nu sunt conştienţi de ce va urma. Un lucru e sigur : vin ruşii ! Ca în cronicile de altădată, asta în-

seamnă pârjol, moarte, violuri, jafuri ; tot ce își poate închipui românul de când se știe vecin cu ei. Acum este și mai rău : vin bolșevicii, comuniștii. Și culmea, trebuie să fim alături de ei, pentru a lupta împreună cu aliații, cu englezii și cu americanii, ca să-i înfrângem pe nemți, pe fasciști !

Din două rele, care este de preferat ? Rușii — care sunt comuniști, dar aliați cu englezii și americanii — sau cu nemții, naziștii, care ne-au promis Basarabia și Bucovina de Nord. Ce e de făcut ? Îmi imaginez ce îngrozitoare dilemă au în față oamenii noștri politici. Pentru moment nu avem ce face, trebuie să mergem cu rușii, să facem deci pace cu aliații ca să ieșim cât de cât bine din jocul acesta infernal. Și ce va urma după aceea ?

Iată o întrebare la care nu știu să răspund. Tare mi-e teamă că va ieși prost toată alianța asta cu „aliații". Dacă ne vând comuniștilor ?

*
* *

Dacă mă vor ucide în dimineața asta, este clar că se va merge cu rușii, cu comuniștii, pentru că toți din jurul meu, știu că îi urăsc pentru tot ce ne-au făcut. Eu am luptat împotriva nemților, nu pentru că aș fi cu bolșevicii ruși, ci pentru că ei, aliații, ne-ar mai putea salva. Sigur, eu poate greșesc în raționamentul meu și ca mine și alții se îndoiesc că ar fi bine pentru România să fie alături de ruși. Cu ei nu ne-a mers niciodată bine, chiar și atunci când noi i-am ajutat, cum a fost la 1877. Atunci, drept răsplată că i-am salvat, au vrut să ne ocupe. Numai că nimic nu contează acum decât ieșirea României dintr-o situație imposibilă : alianța cu Germania lui Hitler ! Trebuie să ne dezbărăm de această legătură devenită defavorabilă nouă. Și pentru asta va fi obligatoriu să mergem cu rușii, dușmanii lor de moarte.

Și iar mă întreb : aliații vor înțelege și prețui cum se cuvine gestul nostru ? Eu am făcut totul ca să-i ajut

pe aliați și, în același timp, că-i sabotez pe nemți. Oare e bine ce am făcut ? Știu foarte multe lucruri. Tocmai de aceea va trebui să plătesc.

Nu am fost și nu sunt comunist, pe ruși nu am cum să-i iubesc, doar sunt român. In momentele acestea însă trebuie să mergem cu rușii, care se apropie de capitală cu fiecare zi care trece.

* * *

Aici trebuie să întrerup notele mele. Au venit executorii. Este clar ! Știu prea multe și nu sunt comunist. Deși antifascist sunt ! Nu le convine rușilor un om ca mine. Va trebui să plătesc. Voi fi probabil categorisit — peste ani — ca spion anglo-american — deci trădător și voi fi oaia neagră a celor care au „făcut" 23 Augustul, fără a fi comuniști, ci doar pentru a salva țara de la un dezastru, care oricum va urma.

Ascund carnețelul meu de note sub saltea. Poate îl va găsi cineva și-l va ascunde, ca într-o zi să se poată afla cum am fost ucis și ce s-a întâmplat de fapt cu mine. Nu am măcar statura unui erou. Sunt doar un om care a optat între mai multe soluții, pentru cea care i s-a părut mai utilă țării sale într-un greu moment al istoriei.

PRIMA GARDĂ

Capitolul I

Câțiva ani mai târziu

Întotdeauna când sunt de gardă noaptea am un sentiment ciudat : parcă n-aș mai fi eu însumi, doctorul Alexandru Dumitraș, ci un fel de vraci din evul mediu, care trebuie să facă minuni în fiecare clipă, pentru că asta înseamnă spitalul de urgență : un loc unde adesea doar minunile mai pot salva. Iar eu știu că nu întotdeauna pot să fac imposibilul, cum se zice. Și atunci... când nimic și nimeni nu mai poate aduce înapoi o viață, sufăr și parcă m-aș vrea totuși un vraci cu puteri miraculoase, deși eu nu mai cred de mult în miracole.

Acum e seară, s-a făcut deja ora nouă. E liniște, chiar mă și mir că n-a apărut încă nici o salvare cu un caz grav. Două sau trei accidentări ușoare. Dar vine ea noaptea când marii campioni ai volanului, unii după o porție zdravănă de băutură, se simt ocrotiți de întunericul nopții și... atunci eu o să am mult de lucru. Mai ales în ajun de duminici, de sărbători, când se bea mai mult în speranța refacerii după somnul mai lung de a doua zi, când nu trebuie să te duci la slujbă. Iar eu o să le cos pielea jupuită și o să reînnod membrele rupte. Am și uitat ! Azi e un ajun de sărbătoare... ziua eliberării, cum îi zicem noi pe scurt. Și cum mai eram, Doamne, cât am luptat atunci, în primul rând cu mine însumi. Eram un biet flăcăiandru, abia terminasem liceul și a

trebuit înainte de toate să-mi înving frica. Şi cum aş putea uita primul meu transport de „manifeste" ; deşi nu dădusem atenţie textului scris acolo, aflasem că era antifascist. Îmi era de ajuns. Pentru că asta mă interesa. Să scăpăm de nemţi şi să mergem cu aliaţii. Era clar că ăştia din urmă câştigaseră războiul. Numai că atunci nu înţelegeam sensul cuvântului „aliaţi", şi apoi aliaţi cu cine ? Cu ruşii, desigur, pentru că deja nu se putea altfel.

Şi ce iluzii îmi făceam. Credeam că tot ce fac este spre binele nostru, al tuturor. Doamne, cât de naiv mai eram ! Nu ştiam, nu aveam cum să ştiu că jucam pe un scenariu scris de altcineva, că eu nu eram decât un mic pion în jocul făcut de alţii, mult mai mari decât mine. Cum puteam eu să ştiu că deja totul se aranjase, iar noi fuseserăm vânduţi ca la o tarabă oarecare. Asta aveam s-o aflu mai târziu, într-o discuţie cu un om „informat". El mi-a spus că totul era deja aranjat, că noi vom fi sub „ruşi", sub „bolşevici". Nu-mi venea să cred. Am protestat. Eu luptasem să scăpăm de nemţi, nu să fim ai bolşevicilor. Mi-a zâmbit scurt şi mi-a spus : „Nu noi hotărâm ! Cei mari ne decid soarta !" La protestul meu mut a adăugat : „Ai să vezi ce o să fie ! Picior de american n-o să mai vezi pe aici. Rusul va mărşălui ca la el acasă". Am bâiguit aiurit : „Şi noi pentru ce am luptat ? Ca să câştige ei ?" „Care ei ?" m-am întrebat tot eu.

Zvonurile circulau insistent că am fost „daţi" ruşilor. Tata îmi spunea, după ce se întorsese rănit de pe front, că în timpul retragerii trupelor noastre, deja se vorbea că ruşii, americanii şi englezii se înţeleseseră asupra situaţiei viitoare a României.

Îmi amintesc ziua când am participat şi eu la prima „acţiune", cum ziceam noi. Ce emoţii am avut ! Dacă înainte, când încă nu era vorba de nimic concret, făceam pe curajosul, pus în faţa situaţiei de a acţiona, mi-am pierdut tot curajul. Nu, nu mi-e ruşine să recunosc şi astăzi, după atâţia ani, că mi-a fost frică. Eram doar un copil ceva mai mare ! Apoi eu cred şi acum, când sunt un om matur, trecut prin multe, că marilor eroi, curajoşii adevăraţi, trebuie întâi să le fie teamă, să cunoască

frica, s-o învingă cu propriile lor forțe, cu propriii lor nervi și abia apoi să-și insufle curaj ca să poată trece la fapte și aceasta cu atât mai mult când e vorba de o acțiune care presupune un risc mare, un grad de periculozitate ridicat, care poate însemna uneori și pierderea vieții. Nu cred nici în teoria conform căreia cei curajoși, eroii, posedă un foarte redus spirit de conservare, sau, spus mai pe de-a dreptul, sunt niște inconștienți. Fals, cu totul fals ! Una este să faci un pariu stupid că te cațări pe o stâncă, aparent inaccesibilă, și alta este să te urci pe ea pentru că, de pildă, e necesar în vederea unei misiuni importante pentru o cauză pe care o servești și în care crezi cu convingere.

Deci mi-a fost frică. La început nici tata n-a prea fost de acord să particip la acțiune, deși el îmi aranjase angajarea ca ajutor de electrician la uzina unde lucra, tocmai pentru a-l ajuta în activitatea conspirativă. Până la urmă s-a hotărât, pentru că, de fapt, nici nu era cine știe ce mare lucru de făcut : trebuia să demontez siguranțele la tabloul electric al întreprinderii, la cele de „forță motrice", cum mi s-a explicat, ca să împiedicăm pe cât era posibil producția pentru frontul din răsărit. Desigur că mă ajutau și alții, care păzeau căile de acces ca să nu apară cineva și să mă surprindă asupra faptului. De ce tocmai eu ? Simplu, pentru că trebuia cineva care să nu atragă atenția, or la un băiețandru abia angajat cine se uita ? Muncitorii, vechi participanți la acțiuni de sabotaj sau măcar suspectați, erau urmăriți pas cu pas și nu s-ar fi putut apropia de tablourile electrice fără a atrage atenția unui dintre cei care ne supravegheau în permanență. Țin minte și azi cum îmi bătea inima când m-am apropiat de siguranțe. Mi se părea că o să-mi explodeze coșul pieptului. Drumul până la tabloul electric mi s-a părut că durează o veșnicie. Aveam impresia că mă privesc mii de ochi amenințători, deși nu era nimeni, în afară, desigur, de oamenii noștri, care urmăreau cu grijă tot ce se petrece în jur să nu apară cineva nedorit. Când am pus mâna pe prima siguranță și am deșurubat-o, mi s-a părut, din cauza încordării, că mă

curentează. Febril, le-am demontat pe toate și am plecat aproape în fugă.

Cum să uiți toate aceste clipe ?

Ei, au avut însă unii grijă să le uite, inclusiv faptul că am fost arestat de două-trei ori și ce-am pățit acolo... că și acum mă dor articulațiile mâinilor, de cât au fost sucite în fel și chip, doar-doar voi spune ceva. Și n-am spus. Numai eu știu cât m-a costat tăcerea.

Dar nici asta nu mai are importanță. Eu sunt mulțumit că totuși am reușit să supraviețuiesc, să nu trădez, să rămân același. Însă despre faptele mele nu-mi place să vorbesc. După aceea am reușit să urmez o facultate... De, numai că și aici mi s-au întâmplat niște lucruri... hm !... mai ciudate. Prin anul trei s-au găsit vreo doi să-i amintească prietenia cu Septimiu Stanciu, care, nu-i așa, a făcut el niște... despre care nici azi, nu se știe clar de ce a dispărut. Nu cumva el... cu ăia... și dă-i și dă-i cu fraze întrerupte, din care nu se putea înțelege nimic sau orice. Și era să fiu dat afară de la medicină. Noroc că a intervenit un vechi camarad de luptă, astăzi cu înalte funcții de răspundere. Întrevederea cu el a fost reconfortantă. M-a primit cu multă căldură. Se bucura sincer că venisem la el. M-a ascultat cu atenție și pe măsură ce-i vorbeam se întuneca la față. Aproape mă speriasem. Începusem să regret că am venit să-i cer să mi se facă dreptate. Am scurtat cât am putut povestea, ca să termin mai repede. Ce, avea el timp pentru fleacuri d-astea ! A tăcut posomorât o vreme. Tăcerea se prelungea stânjenitor și simțeam că trebuie să mă ridic și să plec. S-a ridicat însă el și s-a apropiat de mine. Mi-a pus mâna pe umăr și mi-a spus niște vorbe pe care n-am să le uit niciodată : „Alexandre, este păcat că se întâmplă asemenea lucruri. Revoluțiile au uneori victimele lor nevinovate, asta nu înseamnă însă că ele, revoluțiile, nu se justifică sau că nu sunt necesare. Și nici că noi, cei care le-am făcut, trebuie să regretăm că am luptat“. Peste câteva zile am fost reprimit la medicină. Desigur, n-am naivitatea să-mi închipui că toate cazurile de felul meu s-au rezolvat. Pentru naivul care

eram atunci, era însă o dovadă că dreptatea pentru care luptasem exista şi că nici o jertfă nu fusese în zadar. Septimiu îmi spusese cândva că el ar lupta chiar cu riscul să piardă totul, inclusiv viaţa, numai să ştie că lupta lui foloseşte cuiva. La vârsta pe care o aveam atunci, era uşor să credem în marile idei care ne erau vânturate tot timpul.

Şi uite că iar am ajuns la Septimiu. Mă urmăreşte. Gândul îmi fuge în urmă, mai ales noaptea când sunt la spital. În nopţile când sunt de gardă, gândurile îmi stau de veghe, de pază, ca să zic aşa. Atunci trag o linie, cum zicea un cunoscut poet contemporan, şi fac contabilitate : ce am făcut până la patruzeci şi ceva de ani, pentru ce am trăit, în ce am crezut şi mai ales dacă am luptat pentru ce am crezut sau am avut impresia că aş crede, pe cine am iubit, cine m-a iubit, şi cea mai grea întrebare pe care mi-o pun de un timp încoace : oare în ce cred eu, cel de astăzi, sau nu cumva nu mai cred în nimic ? Ar fi o nenorocire să nu mai cred în nimic. Totuşi mai există pentru mine în lumea asta lucruri în care investesc capitalul afectiv disponibil — mult, puţin, cât o fi. Mi-a rămas prietenia unor oameni care îmi sunt dragi şi fără de care nu ştiu ce m-aş face. Nu sunt mulţi, dar ce oameni admirabili ! Ei sunt averea mea de nepreţuit, fără de care n-aş putea exista.

Acum în aşteptarea nopţii, ca medic de gardă, când gândul meu este şi el de gardă, îmi place să-i trec pe toţi prin faţa mea, pe rând, ca la o defilare, să-i mângâi cu gândul. Ei sunt capitalul meu secret, pe care contez eu ca să pot respira în continuare aerul din jur, care uneori mi se pare cam poluat, asta pentru că tot ne preocupă ideea cu echilibrul ecologic şi altele, la fel de frumoase ca idei în sine şi la fel de irealizabile, cel puţin deocamdată.

Şi ei îmi apar, unul câte unul, ca prieteni sinceri ce-mi sunt, nu absentează niciodată la apelul meu. Uneori îi cert pentru câte o prostie, dar ei nu se supără. Mă suportă când devin maliţios, când sunt indispus şi

deci mai puțin plăcut la vedere. Și chiar când le mai trântesc câte o vorbă mai dură. Uneori mă mai ceartă ei, dar tot fără răutate. Poate am nevoie de asta. Mă readuce cu picioarele pe pământ câte o săpuneală de a lor. Ca să nu mai cred că tot ce zboară se mănâncă. Pentru că, deși om matur, mai am destule naivități infantile. Probabil că astea mă întrețin, îmi dau sentimentul că timpul trece pe lângă mine, ocolindu-mă, asemeni unui copil care crede că totul e posibil din moment ce el și-a închipuit că există un anume lucru. Soția mea, un om echilibrat, are grijă mereu să-mi tempereze pornirile cam pesimiste, e drept, și nu întotdeauna reușește.

Știu cu precizie părerea celorlalți despre mine : fără să mi să conteste unele calități, am reputația unui tip tăcut, morocănos, chiar dur câteodată. Și prietenii mă judecă poate la fel. Despre ceilalți, ce să mai vorbim !

Acum o să-mi fac o cafea. Simt nevoia să mai stau de vorbă cu mine. Nu știu cu' cine aș mai putea s-o fac așa de deschis, fără să mint și să mă mint. Cafeaua, ea însăși conține iluzia că ne face bine. E o minciună, la fel cum va fi o minciună și speranța că vom afla tot adevărul despre ce a fost în istoria noastră comună atunci, în 1944.

O las să se răcească puțin. Așa-mi place. Văd că e liniște. Încă n-au început să sosească conducătorii auto, pacienții mei nocturni obișnuiți, piloții de formula unu, cum le zic eu.

Mai pot deci hoinări cu gândul înapoi, în trecut. Uneori e minunat să mai poți retrăi câte ceva din viața ta, să revezi oameni pe care i-ai cunoscut demult. Unii nu mai sunt, cum e Septimiu Stanciu, alții mai sunt, dar parcă nu-ți mai vine să-i vezi, ca pe Mihai, de exemplu.

E drept, există și oameni pe care îți face plăcere să-i vezi. Cum ar fi Laura, bunăoară, cu care mă văd destul de des. Este unul dintre oamenii cei mai apropiați mie. Este poate singura persoană cu care am rămas prieten încă din 1944, de când ne-am cunoscut. Îmi este greu să

explic de ce. Sigur, are calităţi deosebite: inteligentă, bună, săritoare, spirituală, ca să nu mai spun că este și frumoasă. Dar cunosc atâtea persoane care au aceste calităţi și cu toate astea nu le îndrăgesc prea tare. Ce mă atrage la Laura este acel ceva misterios. Are, desigur, și ea ciudăţeniile ei, uneori poate fi chiar nesuferită. Ca orice om singur, trebuie înţeleasă și tratată cu delicateţe şi tact. Soţia mea ar putea fi geloasă. Nu este, pentru că înţelege perfect natura relaţiilor noastre. S-au împrietenit și uneori chiar se văd, oarecum în secret, pentru că mie nu prea îmi spun. Am aflat cu totul întâmplător și nu înţeleg de ce fac o taină din asta. De-ale femeilor... aș zice eu, ca orice bărbat orgolios şi superficial care își imaginează că soţia lui nu va simţi niciodată nimic din sentimentele lui tainice pentru altcineva dacă el, bărbatul, nu întreprinde nimic „concret" pentru a-și materializa iubirea, ascunsă până şi lui însuși faţă de aceea fiinţă pe care o visează totuși câteodată, clandestin. Ciudat rămâne faptul că doar un singur om din preajma noastră — și acela nu o femeie, cum ar fi fost de așteptat, având în vedere flerul lor proverbial — a simţit ceva : Marcel Crângașu care mi-a și spus-o într-o zi, zâmbind, așa ca între bărbaţi, cu aerul său simpatic din totdeauna, având în ochii lui de o culoare nedefinită o lumină caldă, prietenoasă :

— Alexandre, cred că ai avut destule amărăciuni în viaţă. Multe ţi le și cunosc de altfel. Doar am fost atâta vreme împreună. Pe una însă nu cred că ai să o uiţi prea curând, sau poate, cine ştie...

Am tresărit parcă vinovat de o culpă ce o credeam necunoscută altcuiva. L-am privit : slăbuţ, mititel, îmbrăcat sobru ca întotdeauna, avea un aer de învăţător de ţară. Ochelarii cu lentile groase din spatele cărora parcă te examina puţin ironic, însă fără răutate, îi sporeau impresia de cumsecădenie. Așa că m-am stăpânit să nu-l reped și l-am întrebat calm :

— Ce vrei să spui ?

— Mai nimic, mă bătu pe umăr...

— Lasă prostiile. Spune de-a dreptul !

— Tu, pe Laura...

Am sărit ca ars, pregătindu-mă să protestez. M-a liniștit cu un gest calm, amical al mâinii.

— Te înțeleg prea bine ca să te pot acuza. Rămâne un secret al nostru. Știu că totul a fost platonic și că ai renunțat de mult.

Pe moment am vrut să-l înjur. Zâmbetul său deschis, cald, atât de familiar mie, m-a oprit. În fond, de ce trebuia să mă supăr ? Omul făcuse o constatare, atât și nimic mai mult. Putea sau nu putea să aibă dreptate. Treaba lui ce credea. Eu știam cu siguranță că nu fusese nimic. Probabil Laura nici n-a bănuit vreodată ceva. Iar mie îmi trecuse. Soția mea n-ar fi avut nici un motiv de supărare. Totul fusese cândva, de mult, când nici nu o cunoscusem pe Elena, sau nici nu se întâmplase, de fapt, nimic, poate doar o închipuire de a mea.

Apoi Marcel Crângașu discutase cu mine șăgalnic ca un vechi și bun prieten. Cum să te superi doar pentru așa ceva ?

Capitolul II

S-a înnoptat și stau întinsă comod pe canapea. Ce poate să facă la o asemenea oră o femeie singură? Desigur, poate merge la teatru, la un film, în vizită etc. Dar nu poți ieși în fiecare seară. Și sunt atâtea seri când trebuie să rămâi singură acasă între patru pereți care îți par ca zidurile unei închisori de unde nu se poate evada niciodată. Și ce să faci, Laura, în asemenea momente? mă întreb eu cu voce tare, teatral-ironică, asta, așa, ca să nu mă apuce disperarea, sau chiar nebunia, că nu-s prea departe una de alta. Citești, te uiți la televizor și deodată nu mai ai răbdare pentru nimic, te înfurii fără motiv și te simți nenorocită, iarăși fără nici un motiv. Iar de la o anumită vârstă asemenea stări se repetă din ce în ce mai des. Iar vârsta mea... hm! Când de o vreme îmi număr anii începând cu cifra patru, se cheamă că sunt o femeie coaptă... cochetez. De fapt nu arăt rău. Doctorul Alexandru Dumitraș, unul dintre vechii și bunii mei prieteni, susține că dimpotrivă, pot corupe cu certitudine orice matur sensibil și inteligent. Neapărat și inteligent, mă asigură el. Mă ridic și mă examinez în oglindă, ca să verific dacă are dreptate. O fac fără jenă, tot nu mă vede nimeni, așa că îmi pot privi nestingherită chipul.

Și mă uit. Oglinda nu te minte decât dacă vrei tu însăți să te minți. În fond cum arăt? Ovalul cam prelung al feței nu s-a schimbat că nici nu are cum. Oasele rămân doar la fel, cel puțin până la un timp. Poa-

te gheruțele de gâscă de lângă ochi să spună ceva despre calendarul meu biologic. Am totuși același chip despre care Septimiu spunea intrigat : „Tu dai impresia unei femei de la țară prin sănătatea și robustețea ta fizică, dar în același timp derutezi prin aerul intelectual al privirii". Măi să fie !, ziceam eu amuzată. Auzi, eu intelectuală în priviri ! Sorb din cafea și mă examinez din nou în oglindă. Se vede într-adevăr că sunt de la țară, poate doar ochelarii să-mi confere un aer mai citadin. Posibil. Îi scot și mă privesc ochi în ochi. S-ar putea spune că sunt o femeie care încă poate interesa chiar pe unii bărbați blazați. La urma urmei sunt suficient de inteligentă ca să-mi dau seama că nu sunt ceea ce se cheamă o femeie frumoasă. Sau ceea ce înțeleg bărbații prin asta atunci când se dau de ceasul morții după ea. Deși aș minți dacă aș spune că nu le plac. Tenul meu ușor închis, parcă mereu bronzat, deși nu stau la soare, pentru că mă obosește, ochii mari, cam prea mari și prea negri, chiar întunecați, zic eu, mă intrigă și pe mine. Parcă nici eu n-aș ști ce se ascunde în ei. Deși știu. Oare ? Apoi, fruntea... cam înaltă, de care se tem bărbații când au de-a face cu femei prea inteligente măcar prin înălțimea frunții lor, ceea ce le creează complexe. Însă marea problemă rămâne nasul. Cam măricel și poate nu chiar atât de drept. Dar să trecem peste lucrurile neplăcute și să ne oprim la ceea ce ne avantajează : buzele. Ei da, aici este bine. Septimiu spunea că sunt cele mai frumoase din sud-estul Europei. Asta când voia să fie puțin frivol, pentru că de obicei nu era. Dimpotrivă, părea prea grav și veșnic preocupat de ceva. Deci nu sunt poate chiar o femeie frumoasă, dar am farmec, zice Șchiopul, unul dintre prietenii mei cei mai apropiați, la care n-aș renunța niciodată. Tot el spune că am un corp cam greoi, normal, nu, din moment ce Șchiopului, la cele cincizeci de kilograme ale lui, i-ar fi greu să transporte o femeie „masivă" ca mine. Dar oricum par o femeie suficient de „sveltă" ca să nu dau impresia că am cele câteva kilograme în plus, care jignesc simțul estetic al bărbaților

(ca și când l-ar avea !). Iar eu acum o fac pe frivola, deși lacrimile îmi joacă strălucind în oglindă, gata-gata să-mi strice pojghița de pudră cu care încerc să fur niște ani, chiar dacă știu că ei, anii sunt printre puținele lucruri care nu se pot fura niciodată și nimănui. Eventual, se pot adăuga. Nu se zice cu maliție la adresa unei femei : „O vezi ? Pare de patruzeci și ea are cincizeci". Ca și cum ar fi o crimă să arăți bine. De ce oare m-am prostit eu în fața oglinzii, făcându-mă că nu observ că am riduri, că m-am îngrășat puțin la șolduri și mai ales de ce mă prefac că dau importanță acestor lucruri. Septimiu mi-ar spune acum, dacă ar mai trăi, că joc un rol care nu mi se potrivește : „Tu ești o interiorizată, gravă și serioasă și de asta te iubesc eu foarte tare, pentru că te potrivești cu mine. Deși faci pe cinica... uneori bravezi, vrei să dai impresia că nu știi ce înseamnă să te doară inima...".

Cafeaua s-a răcit și eu am ajuns iar la Septimiu. Nu este exclus să am din nou o vizită a gazetarului sau scriitorului acela care vrea să completeze paginile lăsate de Septimiu cu mărturiile mele și ale altora. Și ale lui Mihai, desigur. Tipul mă plictisește, însă îl accept. E bine intenționat, doar că asta nu mă ajută la nimic. Nimeni nu mi-l poate restitui pe Septimiu. Chiar și căsnicia mea pasageră cu Mihai a fost doar un mod de a mă amăgi că nu sunt singură. Poate tocmai de asta nici n-a durat prea mult.

Dacă stau să mă gândesc mai bine, nici nu știu dacă am ceva serios să-i reproșez lui Mihai. Chiar, ce ? El face parte din categoria oamenilor despre care crezi că îți pot oferi totul : liniște, confort sufletesc, echilibru, siguranța zilei de mâine etc. Afară de un singur lucru : o afecțiune caldă, specială, de care numai femeile își dau seama dacă o are sau nu acel singur om din lume la care doresc s-o găsească. Nici nu știu dacă e bine zis afecțiune. A, nu iubire ! Aceasta e de presupus că există din moment ce tu ca femeie cu picioarele pe pământ ai acceptat nesilită să te căsătorești cu un om fără a avea în vedere vreun calcul meschin. Nu. E vor-

ba de acea caldă atenție față de femeia de lângă tine, prin care anticipezi — măcar cu o clipă înainte — vreo dorință a ei, vreo intenție, o speranță chiar, de ce nu ? Este poate acel aer de intimitate pe care îl simți la bărbatul iubit, care te iubește. E poate umărul nevăzut de care se reazemă al tău chiar atunci când el nu este lângă tine ; când, deși e departe, tu ai totuși impresia că e în preajma ta. Un anume ceva căruia nu i s-a dat încă un nume îi lipsea lui Mihai. Atât și nimic mai mult, dar ce mult totuși. Fără asta eu nu eram eu, iubita, soția. Nu puteam fi. Sau, eventual, puteam fi doar partenera socială, legală, știută, la fel ca, de pildă, o mașină de spălat.

Mihai are calități : e bun, serviabil, harnic și priceput la toate. Prietenii noștri comuni l-au prețuit. Și eu, de altfel, cred că este unul dintre cei mai serioși oameni din câți am cunoscut. Pentru că, har Domnului, sunt bărbații ăștia niște pui de lele... Chiar când ți-e lumea mai dragă, după cea mai superbă partidă de amor, dispar și nici nu te mai salută pe stradă, parcă nu te-ar fi cunoscut vreodată. Nici numele nu ți-l mai știu. Și tu care îți puseseși atâtea speranțe în el, insul despre care credeai că se va da de ceasul morții după tine, că s-ar arunca și în foc pentru tine, dacă ar trebui să te salveze ! Nu, hotărât, Mihai era exact opusul unei asemenea categorii de bărbați. Ca să nu mai vorbesc de faptul că în zilele acelea grele din patruzeci și patru a luptat ca un adevărat erou. Nu exagerez cu nimic când afirm acest lucru. De altfel, nu este doar opinia mea. Chiar și cei care astăzi s-au îndepărtat de el din diferite motive, nu au ce să-i reproșeze pentru felul cum s-a comportat atunci. Nici măcar doctorul Alexandru Dumitraș, care și-a jurat că nu vrea să-l mai vadă niciodată, nu-i contestă meritele din vremea aceea. Am participat la atâtea acțiuni împreună, de fapt sub directa lui îndrumare. N-am să uit ziua aceea de pomină când trebuia să transportăm lădițele cu litere pentru tipografia noastră clandestină. Nu știam cum să le ducem. Lui Mihai i-a venit ideea să folosim o tonetă de

îngheţată, din acelea cu două roţi. Am încărcat literele, le-am acoperit cu gheaţă şi am plecat. El mergea undeva mai în urmă, supraveghind atent dacă nu cumva eram urmărită. Am avut destule peripeţii până am ajuns. La un moment dat, un soldat, după ce şi-a luat o îngheţată, a intrat în vorbă cu mine. Mi-a trebuit mult tact şi răbdare să scap de el, pentru că voia cu orice preţ să mă însoţească. Noroc că a intervenit Mihai care, dându-se drept fratele meu, l-a gonit pe curtezanul neaşteptat. Când am ajuns la destinaţie, după ce mi-a mai trecut spaima, am râs amândoi cu poftă de toată întâmplarea hazlie în aparenţă, dar care putea să ne compromită acţiunea.

Despre căsnicia cu el mai bine însă să nu-mi amintesc. A fost cum a fost, destul că eu sunt acum un om singur, îngrozitor de singur, şi de la o anumită vârstă singurătatea se suportă la fel de greu ca o boală. Poate de aceea simt nevoia să-mi mai aduc aminte de câte ceva. Pentru că prezentul meu este cum este, mă refugiez în trecut, mă abandonez amintirilor şi, din când în când, cred că mă pot vedea cu Septimiu. Şi retrăiesc totul. Parcă ar începe din nou. Nu ştiu ce-i cu mine, deşi lumea din jur îmi spune că sunt cel mai echilibrat om, cel mai sigur pe el etc., etc. Aiurea ! În nopţile mele de insomnie îmi trec prin cap cele mai năstruşnice gânduri. Când stau culcată în pat, cu lumina aprinsă, fumând ţigară după ţigară, Septimiu revine alături de mine, trăieşte iar, vorbeşte cu vorbele de atunci, niciodată altele, retrăiesc momentele de neuitat ale iubirii noastre, ale luptei duse împreună, ale cumplitelor încercări prin care am trecut amândoi, ale zilelor acelea frumoase şi grele, până în miercurea aceea... era 23 august.

Îmi aduc aminte cum arăta atunci Bucureştiul. Da, era într-o miercuri şi primisem sarcina să duc un mesaj important. Trebuia să traversez centrul capitalei, bineînţeles făcând câteva ocolişuri înşelătoare, pentru a lăsa impresia că mă plimb şi pentru a-mi da seama dacă sunt urmărită sau nu. În aer era o zăpuşeală îngrozi-

toare. Asfaltul se transformase într-o pastă încinsă în care mi se înfigeau tocurile pantofilor ca într-un lut negru. Totul în jur părea toropit. Străzile erau pustii. Rareori apărea câte un trecător târându-se sub razele dogoritoare ale soarelui. Aveai impresia că toată lumea s-a ascuns în spatele storurilor trase. Auzisem la radio că erau 38 de grade. Obloanele prăvăliilor erau și ele trase. Ici colo pe la câte un colț umbrit de stradă, birjarii dormitau în trăsurile lor acoperite. Puteai crede că Bucureștiul fusese abandonat. Doar prin micile grădini de vară umbrite de copaci și viță de vie mai zăboveau câțiva mușterii. Am traversat Calea Victoriei. La „Athenée Palace" jaluzelele erau trase. Și hotelul Splendid de vizavi părea nelocuit. Am aruncat o privire în jur. Nici în curtea palatului nu era nimeni. Am mers mai departe, cu gândul să ajung până la ora patru acolo unde trebuie să duc acel mesaj important. Știam ce riscuri îmi asumasem. Nu asta mă preocupa cel mai tare. Mă gândeam că Septimiu are de îndeplinit o misiune infinit mai dificilă. Zăpușeala capitalei mă sufoca și-mi dădea o stare proastă care îmi sporea indispoziția. Dar de ce mă gândesc iarăși și iarăși la ziua aceea ?

Îmi aprind o țigară și prin fumul albăstrui se țese parcă din nimic chipul lui Septimiu. Îi văd fața uscată, osoasă, ochii de un albastru intens, râde, silueta subțire, mereu încordată, ca un arc, mișcările febrile, nervoase, mâinile neastâmpărate... E lângă mine și îl simt... Sunt cu două decenii în urmă. Revăd altă scenă fără voia mea, ca într-un film pe care ți-l rulează altcineva. Trebuia să ne întâlnim într-o locuință conspirativă, cum se zicea pe atunci. Și cât de clar văd lucrurile acum. Bucureștiul era un butoi de pulbere, după definiția dată Balcanilor de nu știu care de prin străinătate. Totul în jur era nesigur în marele oraș al României.

— Nu te-a urmărit nimeni ?

Eu :

— Sunt sigură că nu. Am fost foarte atentă tot timpul.

A zâmbit cum numai el putea s-o facă și mi-a răspuns jumătate în glumă, jumătate în serios, parcă examinându-mă neîncrezător cu albastrul privirii :

— Tu întotdeauna ești foarte sigură ! Dai impresia că nu te-ai putea înșela niciodată.

Eu am râs cum nu poți râde decât la anii tinereții, adică fără teamă, cu încredere — convinsă că niciodată ție nu ți s-ar putea întâmpla nimic rău, poate altora. A râs și el și m-a luat în brațe, m-a strâns atât de tare, că mi s-a oprit respirația. Simțeam că mă sufoc, dar era atât de bine !

— Stai, oprește-te ! Ah ! Nu mai pot să respir. Tu când îți pui mintea...

M-a sărutat, iar eu m-am pierdut, pluteam, mă scufundam, ieșeam iar la suprafață, pentru scurtă vreme, îi auzeam șoaptele, nu le înțelegeam, pricepându-le totuși chemarea. Cădeam iarăși, pentru a mă înălța peste altă clipă, din clipele acelea care nu se pot uita niciodată. Îi simțeam apropierea fierbinte și mă minunam câtă fericire poate exista totuși într-o vreme când moartea ne pândește la fiecare pas. Și tu, Septimiu erai pentru mine singura lumină într-un întuneric în care mă zbăteam, lovindu-mă de pereții din jur. Poate că n-aș fi luptat cu atâta dăruire dacă nu erai tu. Aș fi făcut-o, e drept, și fără tine, dar parcă altfel, mai detașat, mai cerebral... mai nu știu cum. Septimiu, cât aș vrea să te aud, să te văd aici, lângă mine, să-ți simt căldura de atunci pierdută pentru totdeauna.

O să-mi aprind iar o țigară și o să mă gândesc din nou la tine. Pentru că asta fac de ani de zile.

— Ah ! Sună telefonul ! Ca de obicei exact când nu dorești să te caute nimeni. Iar altădată, când ai avea nevoie de sunetul unei voci omenești ca de aer, tace cu încăpățânare, zace mut cu zilele, parcă ar fi veșnic defect.

Capitolul III

In camera de gardă este în continuare liniște. Stau comod în fotoliu și încerc să citesc ceva. Dar gândurile îmi fug din nou în urmă. Deodată telefonul sună violent în tăcerea nopții. Poarta ! Se anunță primul accidentat.

Imi iau stetoscopul și cobor. Portarul mi-a spus că e un accidentat grav. Deci îmi intru în rol. Vraciul Alexandru Dumitraș va încerca iar să facă minuni. Dacă va putea, pentru că viața are din păcate legile ei dure și nu prea contează pe minuni. Alerg, sar treptele din două în două ca să ajung mai repede la intrarea spitalului. Când intru în camera de la poartă, văd întins pe pat un om — bărbat, probabil, mai mult ghicesc — cu fața desigurată și plină de sânge. E leșinat, inconștient. Știu ce trebuie făcut și acționez calm. Asta îmi este meseria și oricât de oameni am fi, rutina ne face aproape insensibili.

Il readuc la viață. E un fel de a spune. Insul delirează. Sora îi tamponează fața. Să vedem cu ce-l putem ajuta. Până la urmă izbutim să aflăm ce are sau ce nu mai are întreg. Așa suntem noi medicii, niște cinici. Constat o dublă fractură la mâna stângă. Osul nazal spart. Mandibula nu e nici ea întreagă. Iar sternul e pare-se rupt, ceea ce e grav. Urmarea unei coliziuni violente cu un autocamion, mi se explică. Omul era la volanul mașinii sale și a făcut o depășire exact când

și unde nu trebuia. Iar camionul l-a tamponat din față. Așa că... știu consecințele în asemenea cazuri. Ești scos prin parbriz.

N-am apucat să-i privesc chipul. Nici nu prea aveam ce vedea. Totuși mă uit și ceva mi se pare cunoscut. Nu știu exact ce. Poate părul negru ondulat, fruntea înaltă, bărbia cu gropiță adâncă, poate inelul din deget cu striații orientale făcut la comandă, chiar vocea, de fapt gemetele. Poate un nu știu ce cunoscut... Tresar, mă uit mai atent și rămân înlemnit... Intru din nou în istorie. Cobor iar cu ani în urmă. Nu se poate ! De necrezut. Il mai privesc o dată pe omul întins din fața mea. Da, este Mihai, fostul soț al Laurei ! Sunt uluit ! După cele întâmplate credeam că n-o să-l mai văd niciodată. Și acum îl am în fața mea ! E Mihai ! Fostul meu tovarăș de luptă din anii aceia... Imposibil ! Ba este posibil. Eu îl privesc în continuare. El nu știe cine îi examinează obrazul tumefiat, aproape desfigurat. Dacă ar ști... s-ar mira și el.

Cum le potrivește întâmplarea pe toate ! Trebuie să am umor, dar mai ales trebuie să-l salvez... pentru că este om și el și tare aș dori să vorbim amândoi despre Laura, despre Septimiu, despre cum a dispărut acesta pentru ca apoi Mihai să se poată căsători cu Laura. Sunt poate cam rău, nedrept chiar. După cum au decurs apoi faptele nici nu știu dacă aș putea fi altfel. Și totuși... oamenii sunt oameni, cu tot ce au ei bun și rău în sufletul lor, atât de complicat și imprevizibil.

După ce îi dau îngrijirile necesare, mă duc în cabinet. Stau o clipă pe gânduri. Dau telefon la evidența spitalului și întreb care este numele pacientului nou venit. Vreau să mă conving dacă este Mihai. În halul în care arată s-ar putea să mă înșel. Dar mi se confirmă : Mihai Teodoru. Trebuie să-i dau un telefon Laurei. Deși nu mai este soția lui Mihai, se cade totuși s-o anunț. Așa mi se pare firesc, omenește. Formez numărul. Observ că mâna îmi tremură și pe moment nu-mi dau seama de ce. Cum de ce ? Doar ne leagă atâtea amintiri

pe noi trei, care în nici un caz nu se pot uita. Parcă a fost ieri. Ieri ? Hh ! Anii trec...

Aud apelul telefonului. Într-un târziu și vocea Laurei :

— Alo ! Cine e ?

Și deși voiam să fiu calm, sau măcar să par, îi răspund pe nerăsuflate, povestindu-i precipitat toată întâmplarea. Urmează câteva clipe de tăcere. Îi aud parcă respirația, apoi vocea stinsă, ca din depărtări :

— Vin imediat ! Lasă vorbă la poartă să-mi dea drumul.

Telefonul se închide. Așez receptorul în furcă și rămân cu privirea ațintită afară, în întunericul nopții. Mi-e frig.

*
* *

Mă duc din nou în salon. Intru și rămân în picioare lângă patul lui Mihai. Îl privesc. Doamne, cât am ținut la acest om ! În anii aceia grei, crânceni, nu numai că îmi fusese unul dintre cei mai buni prieteni — dacă nu cumva cel mai bun, dar aș spune că-l consideram ca pe un frate mai mare căruia mă străduiam să-i semăn. Îl admiram pentru tot ce făcea, pentru curajul său ieșit din comun, pentru inteligența deosebită care-l ajuta să iasă din cele mai dificile situații. Când aveam ceva de făcut împreună, eram încredințat că totul o să iasă bine, că nu o să ni se întâmple nimic, că nu o să fim prinși niciodată. Însă, după ce au trecut acei ani, nu știu ce s-a întâmplat cu el. Greu de explicat. Ne-am îndepărtat pe nesimțite până când a intervenit ruptura. Nu-l acuz că nu m-a ajutat în acel moment greu pentru mine, ci pentru că a refuzat să mă primească pentru a sta de vorbă. Ca să nu mai spun că purtarea lui față de Laura... Dar să lăsăm toate acestea, acum este pacientul meu și voi face, ca medic, tot ce este posibil ca să-l salvez. Nu mă las. Știu că va fi greu, însă Mihai trebuie să supraviețuiască.

Intră o asistentă și mă anunță că mă caută cineva. A sosit Laura ! Bine că n-a introdus-o direct în salon. Ar fi avut un șoc. Deși acum sunt despărțiți, știu cât de mult a ținut la Mihai. Trebuie s-o pregătesc. Fug repede în cabinet unde mi s-a spus că mă așteaptă. Înainte de a deschide ușa, trag adânc aer în piept. Deschid ușa cu greutate. O văd stând în mijlocul încăperii, cu ținuta sa dreaptă, elegantă. Chipul ei frumos este întunecat. O cută adâncă îi brăzdează fruntea înaltă. Nu mă pot opri să nu observ că și așa îngrijorată și tristă este fermecătoare. Mă apropii de ea. Ne privim în tăcere. Îi pun mâna pe umăr și încerc să-i vorbesc cât mai convingător cu putință :

— Laura, trebuie să-ți spun că Mihai este destul de grav accidentat, dar îl vom salva. Fii sigură ! Vom face tot ce se poate...

— Cât de grav ? mă întreabă cu vocea stinsă, aproape șoptind.

Ezit înainte de a-i răspunde.

— Câteva fracturi... piciorul, o mână și probabil sternul, dar nu știu cât...

N-are rost să-i spun deocamdată că mă aștept și la leziuni interne și, ceea ce este cel mai important, este posibil să-i fie atins și creierul. După cum se prezintă lucrurile, nu cred să fie ceva serios la cutia craniană, dar în asemenea situații nu poți fi sigur de nimic până nu se fac toate examenele și analizele.

Laura continuă să mă privească, așteptând parcă și alte explicații. Abia într-un târziu mă întreabă :

— Pot să-l văd ?

Nu știu ce să-i răspund. Adevărul e că nu aș vrea s-o las. Nu pot prevedea cum va reacționa, apoi tot nu are cu ce să-l ajute. Îmi dau seama însă că n-am cum s-o refuz. Încuviințez, dând din cap. O iau de braț și o duc spre salon.

— Fii liniștit, îmi spune, parcă ghicindu-mi gândurile. Am să mă stăpânesc.

O iau de braț. Tremură toată. Intrăm în salon. Laura rămâne mută în dreptul ușii, parcă neîndrăznind să

mai facă un pas. Chipul îi este împietrit. O țin în continuare de braț, mă tem să nu i se facă rău. Imaginea unui grav accidentat nu se suportă atât de ușor, nici chiar de către bărbați, darămite de către femei, cu toate că se spune că ele sunt mai rezistente la durere, dar la durerea lor, nu a altora, cred eu, deși s-ar putea să mă înșel. Laura stă în continuare nemișcată cu ochii fixați asupra lui. Secundele trec greu, parcă zgomotos. Tăcerea din jur te poate scoate din minți într-o împrejurare ca asta. Abia într-un târziu aud vocea Laurei, care îmi spune, fără a se întoarce spre mine, cu ochii tot spre patul în care zace Mihai.

— Pot să rămân ?

Nu înțeleg. O privesc întrebător.

— Adică să rămân aici, să am eu grijă de el. Trebuie să stea cineva tot timpul cu el în momentele astea, nu ?

Rămân consternat. Nici nu știu cum să fac ca s-o determin să renunțe.

— Cum să-ți spun, Laura... nu cred că poți să-l ajuți cu ceva... Apoi avem aici personal calificat care stă permanent cu accidentații mai grav.

Se întoarce spre mine. Are privirea ei hotărâtă, pe care i-o știu de atâția ani — când vrea ceva și nu este dispusă să renunțe cu nici un chip sau e decisă să facă un anume lucru cu orice risc. Cred că voi ceda. Mai încerc un ultim argument :

— Nu prea e voie să stea în salon persoane străine...

— Eu nu sunt o persoană străină, aud glasul ei sec.

O văd dezbrăcându-și pardesiul, apoi mi se adresează pe un ton aproape profesional, ca un coleg de meserie :

— Doctore, ai cumva un halat ?

Iar eu mă supun.

Capitolul IV

Salonul alb, obositor prin monotonia lui imaculată, dă impresia unui univers închis, etanș, fără scăpare. Ești sechestrat. N-ai cum să ieși. Aici rămâi. Totul pare curat și pur, imposibil de imaginat altfel. Până începe durerea, când tot albul se murdărește de gemete, de suferința care nu se mai poate îndura. Crezi că se poate suporta ? Poate la început, pentru câteva clipe. Apoi infernul. Al durerii, unde îndurare nu există. Când nimeni nu mai poate face nimic. Nici măcar iubirea. Pentru că iubire a fost totuși între mine și acest om care zace în fața mea sfâșiat de atâta suferință. Și eu ce pot să fac ? Nimic, sau aproape nimic, cu toată dorința mea de a-i fi cu ceva de folos. Îl privesc. Degeaba. Sora încearcă să mă scoată din salon. Nu prea reușește. Mă privește dojenitor. Mihai începe să vorbească. Abia acum n-am să plec. Fac eforturi să înțeleg ce vrea să spună. E foarte greu. Vorbește gâfâit, întrerupt, cu pauze lungi. Poate alții n-au cum să-l înțeleagă, pentru că nu știu despre ce e vorba. Ei n-au fost acolo. Eu eram și știu ce vrea să spună. Vorbește, Mihai, te rog, dacă ai ști cât de mult vreau să aflu totul... Hai, încearcă... Sunt eu, Laura...

Unde mă aflu ? Sunt la volan ? Dar atunci de ce stau întins, că doar nu se poate conduce mașina în poziția asta ? Și totuși... Nu înțeleg nimic. Septimiu, poate îmi

explici tu ce se întâmplă. Unde sunt de fapt eu acuma, în ce loc și în ce timp ? N-am avut niciodată coșmaruri. Am oare acum ?

Parcă aș fi într-un pat alb, ca de spital. Deși nu văd cum aș fi putut ajunge într-un spital din moment ce am fost arestat, tocmai când voiam să urc în camion și n-am izbutit. Totuşi văd un camion... poate altul, din altă vreme... Ceva nu este clar. Îmi dau seama că lucrurile se încurcă, se amestecă niște timpuri.

Ca într-o străfulgerare înțeleg ce se va întâmpla în clipa următoare. De fapt nici nu mai pot fi sigur dacă pentru mine va mai exista clipa următoare. Deodată explodează ceva într-o lumină orbitoare, sau mi se pare că văd eu lumina, ea fiind poate doar în mintea mea. Nu, parcă am explodat chiar eu... parcă, nu mai exist... mă termin acum și aici. Apuc să revăd câte ceva din viața mea, secvențele se derulează cu o viteză fantastică, zăresc câteva siluete ce se mișcă amețitor, aproape că nu-i recunosc pe toți cei care zboară prin fața ochilor mei uimiți. Cineva se oprește totuși. Cred că e Septimiu... dar el nu mai poate fi... deși imaginile pe care le văd sunt niște fantasme și el a trecut de mult în lumea lor... Iar apoi... întuneric. Nu mai exist nici eu.

Și totuși exist. Ciudată această trecere de la ființă la neființă în ambele sensuri. Nu pricep nimic. Întuneric. Văd lumini apărând și dispărând ca niște fulgere. O stradă lungă, nesfârșită, o cameră mobilată sărăcăcios, o zăresc pe ea lângă mine, supărată și nu înțeleg de ce. Iar am greșit cu ceva. Îmi pare foarte rău.

Și deodată îmi revin imagini de demult. Eram împreună în dimineața aceea. El era așa cum îl știam din totdeauna : agitat, febril, cu silueta lui suplă încordată la maximum. L-am rugat să se calmeze, pentru că ceea ce trebuia să întreprindem noi doi cerea liniște și atenție. Știam că rugămintea mea nu avea rost, pentru că imediat ce avea ceva de făcut, Septimiu devenea de un calm aproape nefiresc și lucra ca o mașină bină pusă la punct. Mi-a zâmbit ușor amuzat de îngrijorarea mea. Albastrul ochilor săi devenise parcă mai deschis. În timp

ce-și aprindea țigara, remarcă parcă în trecere :

— Vom face treabă bună, nu te neliniști. Așa sunt eu totdeauna înainte de atac. Dar să trecem la ale noastre. Trebuie să mă întâlnesc și cu al treilea. Du-te tu înainte, să nu fim văzuți împreună. Așteaptă-ne la locul de unde luăm camionul. Ai să vezi : totul va ieși cum am plănuit. Fii fără grijă. Am ratat noi vreodată o acțiune la care am participat împreună ?

Zâmbea din nou. Nu eram îngrijorat de felul cum va proceda el, ci de faptul că acțiunea noastră era foarte riscantă. Orice eroare, cât de mică, ne-ar fi putut pierde pe amândoi. Și nu numai o eroare a noastră, ci și a altora care nu participau direct.

Da, pentru că în treaba asta eram implicați mai mulți. Unii indirect, din afară, ca să zic așa, care aparent nu participau cu nimic concret. Alții poate chiar nu făceau nimic. Ei știau ce se va întâmpla, cum se va acționa. Și trebuiau doar să fie informați. Nu întotdeauna era clar de ce, dar acceptam situația ca atare. Ei bine, era suficient ca unul din aceștia să comită o eroare sau o indiscreție ca acțiunea să eșueze. Ba, mai rău, să cădem și, cine știe, să nu ne mai ridicăm niciodată fără a afla vreodată de ce am căzut și cine anume e vinovat.

Ce aveam de făcut acum părea simplu la prima vedere. Trebuiau transportate niște arme într-un anume loc pregătit cu grijă din vreme. Avusesem mai multe posibilități, le examinasem pe fiecare în parte și, după îndelungi consultări între noi, am ales garajul acela părăsit, aproape o ruină, aflat undeva la marginea Bucureștiului. Ce ne-a determinat să optăm pentru locul acesta a fost faptul că am descoperit că garajul mai avea o intrare în spatele curții în afară de cea care dădea direct în stradă. Prin portița aceea ascunsă se putea ajunge într-o vie și de acolo pe o ulicioară paralelă cu strada principală.

Locul părea destul de sigur. Găsisem și un fel de pivniță a cărei intrare urma s-o ascundem cu niște butoaie vechi. Bineînțeles, cineva rămânea de pază până

la venirea oamenilor noştri când se va da semnalul de începere a acţiunii. Greutatea era însă alta. Locul de unde urma să luăm armele : o cazarmă. Aici era de fapt riscul cel mare. Aveam desigur oamenii noștri acolo. Dar nu mulți și era necesar să avem în vedere faptul că nu trebuia să ne simtă nici un militar din unitate. În afară, bineînţeles, de cei care urmau să ne dea armele. Ne-am gândit s-o facem noaptea, dar am renunțat. Ne putea observa vreo sentinelă și totul era pierdut. Ziua era mai bine. Urma să venim îmbrăcați în uniforme militare și să lucrăm pe față, cum se zice, dând impresia unui transport oarecare de arme de la o unitate la alta. Ceva obișnuit, de rutină, care nu bătea la ochi. Acte ne procurasem, gata semnate și ștampilate. La ora stabilită ofițerul nostru trebuia să fie de serviciu pe regiment, ceea ce și aranjasem, ca să putem ieși nestingheriți pe poarta unității. Totul era pus la punct, până la cel mai mic amănunt. Am repetat scenariul de zeci de ori. Nu avea cum să se întâmple ceva neprevăzut.

Și totuși neprevăzutul a intervenit când ne așteptam mai puțin, fiind provocat poate de neatenția unui om în care aveam absolută încredere. Și ce a urmat... of, Doamne...

Iar mi se întunecă totul înaintea ochilor, parcă plutesc, undeva la mari înălțimi, nici nu știu bine ce e cu mine. Dar unde sunt ? Cine m-a adus în această cameră în care n-am fost niciodată până acum. Cum am ajuns aici ? Și durerile îngrozitoare... Am impresia că sunt legat strâns în niște chingi care nu mă lasă să mă mișc câtuși de puțin. Ce e cu mine ? Nu-mi amintesc nimic. Parcă eram în mașină. Ah, da... și... Mă prăbușesc iar într-un hău imens și cad, cad... nu mă pot opri... Un gol nesfârșit mă înghite cu lăcomie. Ce se va întâmpla cu mine ? Până unde voi cădea ?

Văd ca prin ceață. Mai mult simt pe cineva aplecat asupra mea. O siluetă în alb. Cred că este o femeie... Iar cad... Întunericul mă acoperă cu totul... Și nici nu

știu dacă mai exist de fapt sau sunt doar propria mea amintire, venită din afara mea. Deci nu mai sunt...

Dar nu, încă nu... Mă aflu parcă în fotoliul comod din biroul meu elegant, unde îmi face o mare plăcere să stau, mai ales când primesc pe cineva în audiență. Am atunci impresia că sunt important, că pot determina destinul oamenilor, că pot să împart binele după o dreaptă judecată. Fantastic cât de mulțumit te poți simți când un om îți rămâne recunoscător pentru că i-ai luminat cu ceva existența și că acest lucru a depins de o hotărâre a ta. Nu, nu este beția puterii, ci poate doar bucuria faptei bune pe care ai făcut-o pentru că tu ai dorit-o și ai avut îndrăzneala și intenția curată s-o duci până la capăt. Puterea pe care o ai la un moment dat nu îți dă dreptul să dispui arbitrar de soarta oamenilor... nu, în nici un caz. E odios să îți bați joc de oameni. Doar și tu nu ești decât tot numai un om ca oricare altul.

Dar ce se întâmplă ? Sunt din nou în curtea cazarmei... sau nu, parcă aș fi pe scara blocului unde locuim împreună. O văd în dreptul ușii. Mai este cineva, un ins cunoscut. Ea este speriată... dă impresia că îmi cere ajutor ca s-o scot din încurcătură. Ce caută individul ăsta aici ? Ce vrea ? Iar nu mai înțeleg nimic. Întunericul coboară din nou deasupra mea și sunt nevoit să mă întreb dacă mai exist sau nu... mașina... camionul... mă lovește. De ce nu îmi mai pot aduce aminte coerent ce s-a întâmplat ? Septimiu îmi zâmbește. Ce caută el pe scara blocului unde stau eu astăzi... am stat, vreau să zic. Dar când locuiam eu acolo, el nu mai trăia de mult ? Cum se pot încurca întâmplările în asemenea hal ? Nu mai pricep de fapt nimic. Și durerile astea care mă macină. Ce să fac ? Ce mă fac ? Mai bine ar fi să dorm, să uit... aș scăpa de toate... Jur, n-am vrut răul nimănui chiar dacă uneori am greșit... Înțelegeți-mă, sunt și eu, ca oricare dintre oameni, supus greșelii. De ce nu vreți să înțelegeți un lucru atât de simplu ?

Capitolul V

Sora a revenit în salon. Îi mai face o injecție lui Mihai, care în sfârșit se liniștește. Și eu. Îl privesc. Pare mai destins. Iar nu știe unde se află. Parcă nici eu. Am alunecat îndărăt alături de coșmarurile lui. Probabil sora n-a priceput mare lucru, deși a fost de față și a auzit. Mihai a vorbit prea incoerent. Doar eu care știu totul, pot recompune ceea ce s-a întâmplat atunci, ceea ce Mihai încearcă acum să povestească, atât cât poate vorbi, în fraze întretăiate de atâtea gânduri care îl copleșesc. Ce fac eu acum este o încercare de ordonare a gândurilor lui în speranța de a le înțelege până la capăt. Tocmai pentru a desluși ceea ce mă interesează. Voi izbuti? Nu știu. În orice caz voi încerca.

Am stat toată noaptea la căpătâiul lui Mihai. Sunt epuizată de nesomn, de efortul de a mă face cât de cât utilă, de a-l ajuta cu ceva. Doctorul Alexandru Dumitraș, a venit din nou în salon și fără prea multe menajamente m-a scos de acolo, ducându-mă în cabinetul său. M-a așezat pe un scaun cu toate protestele mele. Îl știu că e un om dur și colțos care când vrea un lucru, nu se lasă până nu-l obține. Este cam ciudat, e drept, dar are reputația unui om corect și cinstit, drept pentru care i se trec cu vederea păcatele. Poate nu este prea iubit, dar în orice caz e stimat ca medic. Eu însă îl prețuiesc foarte mult ca om, îmi este chiar drag. Ne leagă atâtea amintiri. Figura lui uscată, tăiată în un-

ghiuri ascuțite, veșnic morocănoasă poate deruta. Este de fapt un mare timid. Mă privește de la înălțimea lui impresionantă. Acum pare și mai înalt, pentru că a slăbit mult între timp, de, și vârsta își spune cuvântul. Comandă cafele. Le bem în tăcere. El nu e un tip vorbăreț și apoi nici eu nu am acum chef de conversație. Sună telefonul. O nouă urgență. Se ridică și, înainte de a părăsi salonul, se apropie de mine și fără nici un cuvânt mă mângâie pe păr, apoi iese grăbit, jenat parcă și el de gestul său.

Am rămas iar singură, probabil pentru toată noaptea care va urma. Și la câte nu te poți gândi într-o noapte ca asta. Reîntâlnirea cu Mihai m-a aruncat în urmă, cu atâția ani ! Ce făceam eu exact în noaptea asta în 1944 ? Mi-a venit în minte și vizita pe care mi-a făcut-o ieri scriitorul sau ziaristul ăla, ce-o fi el. Pentru că tot despre patruzeci și patru am vorbit. Eu sunt în stare să vorbesc cu oricine despre anul acesta. Chiar și cu propriile mele amintiri sau poate, cine știe, himere într-o clipă de reverie când sunt foarte singură. Pe el îl interesa din nou Septimiu. Trebuia să recunosc că l-am luat cam tare, fără pic de politețe.

— Domnule, văd că nu vrei să renunți la investigațiile dumitale ; faci ce faci și iar îmi răsucești cuțitul prin vechea rană. Nu știu la ce ți-o folosi treaba asta. O să-ți ridici în cap niște granguri și nici dracul n-o să te scoată din încurcătură. O slujbă ca a dumitale este foarte bună și interesantă, numai că se pierde extrem de ușor...

In timp ce-i vorbeam, îl urmăream cu coada ochiului. Trupul său mititel și sfrijit fusese înghițit cu totul de imensul meu fotoliu așezat în colțul camerei. Îmi ocupase nesuferitul locul meu de tihnă și trândăveală. Când îl invitasem să ia loc, mă gândisem la canapeaua de lângă măsuță, dar el — nu, preferase locul meu și acum nu mai aveam ce face. Așa că m-am așezat eu pe canapea. Nici nu mișca. Parcă dispăruse cu totul. Intr-un târziu se decise să vorbească, simțindu-se probabil pri-

vit cu insistență. Întâi își potrivi ochelarii cu un gest meticulos sau poate era mai mult un tic. Vocea lui subțire, de adolescent în schimbare de timbru, îmi zgârie auzul :

— Nici eu nu vă înțeleg. De ce nu vreți să mă ajutați. Eu doresc să restabilesc adevărul despre Septimiu Stanciu.

— La ce ți-ar folosi... și la ce mi-ar folosi ?

— Nu trebuie să ne gândim la asta. Adevărul este necesar prin el însuși. Apoi vom putea respira un aer curat, mai curat vreau să spun. Pentru că niciodată nu vor dispărea cu totul impuritățile din aer. Pe când dacă acceptăm minciuna... până la urmă o să ne sufocăm de atâta neadevăr..

— Dumneata faci literatură cu mine. Crede-mă, zău, că știam și eu lucrurile astea. Poate că nu le-aș fi formulat așa de.... intelectual, ca între scriitori... probabil...

— Și totuși poate îmi vorbiți ceva despre Septimiu... v-aș ruga.

— Lasă-l omule, în pace acolo unde o fi zăcând, că nu se știe nici măcar unde a fost îngropat săracul...

Micuțul ziarist tresări. Se ridică în picioare, agitându-se nefiresc, dând din mâini, parcă n-ar fi avut aer.

— Cum, nici dumneavoastră nu știți locul... unde a fost depus ?

L-am privit cu un aer compătimitor și după ce mi-am controlat poziția pe canapea, am răspuns.

— Dar ce crezi dumneata ? Că s-au grăbit să-mi spună mie cum l-au ucis și unde l-au dus. Nu erau chiar atât de tâmpiți. A fost o ticăloșie bine pusă la punct.

— Mda... aici aveți dreptate.

— Sigur că am. M-am zbătut eu să aflu ceva. Dar a fost imposibil. Toți dădeau din umeri. Ba unii mi-au sugerat prin aluzii străvezii să-mi văd de treabă că... mă rog... situația a fost specială, că au fost rațiuni care... Dar știi ce mă doare mai tare ? Că tocmai pe el l-au uitat de sărbători, de parcă nici n-ar fi existat. Ca să nu zic că nici pe Mihai nu l-au prea chemat...

— Fostul dumneavoastră soț ?

De data asta am tresărit eu.

— De unde știi dumneata cine a fost soțul meu? Incepi să mă pui pe gânduri.

Ziaristul își examină cu o atenție exagerată mâinile, de parcă ar fi descoperit ceva neobișnuit la ele. Abia într-un târziu se decise să vorbească:

— Pentru că am vorbit cu el...

— Cum l-ai găsit?

— Recunosc că a fost destul de greu. Până la urmă l-am descoperit. Nu aș putea spune că s-a bucurat foarte tare când a aflat ce doresc de la el. Dar, oricum, a dat dovadă de mai multă bunăvoință...

— Decât mine, am sărit eu ușor iritată de aluzia lui.

— Nu. Am vrut să spun doar că a dat dovadă de mai multă bunăvoință decât mă așteptam eu.

— Și de ce, mă rog, te așteptai dumneata să nu fie dispus să-ți vorbească despre Septimiu?

Aici ziaristul făcu o pauză, merse până la geam, se întoarse spre mine și mă privi fix, stăruitor. Abia după ce se așeză în fotoliu îmi răspunse.

— Pentru că de când mă ocup de treaba asta, mi se întâmplă un lucru ciudat, inexplicabil. De cum întreb pe cineva despre dispariția lui Septimiu Stanciu, insul devine brusc rezervat, rece, distant, suspicios chiar, de parcă aș intra într-un teritoriu inaccesibil. Ba uneori sunt expediat fără menajamente. Toate acestea mă fac să cred că aici se ascunde ceva nu tocmai curat și cineva are interesul să nu se afle niciodată adevărul, ori există o teamă aproape generală că dacă se află... vor cădea niște capete sau cine știe... o fi vreun vinovat care...

— Dar ai imaginație, domnule, nu glumă, polițist trebuia să te faci, nu ziarist.

— Nu știu dacă am sau nu, dar n-am să mă las până nu aflu adevărul.

Așa cum stătea ghemuit acolo, mic și prăpădit, chiar nu avea figură de erou.

— Să știi că s-ar putea să fii dezamăgit. Nu este exclus ca Septimiu să fi căzut din cauza unei erori ba-

nale... sau a unei nerespectări de către cineva a regulilor conspirative. Un accident... care, e drept, a costat viața unui om.

— Sau o trădare...

Am ezitat. El a observat șovăirea mea.

— Nu, nu cred !

— De ce ?

— Pentru că nu-mi pot imagina că între acei oameni cu care am luptat, înfruntând de atâtea ori moartea, s-ar fi putut afla un trădător. Mi se pare aproape imposibil.

— Și totuși...

Am retrăit pentru câteva clipe ultima mea întâlnire cu Septimiu. Era agitat ca deobicei înaintea unei acțiuni. Părea îngrijorat, deși nu voia să se vadă asta. Ne-am îmbrățișat. M-a privit cu dragoste și apoi mi-a spus pe neașteptate :

— Uite, îmbrățișarea ta mi-a dat liniștea necesară pentru a putea întreprinde ceea ce mi s-a cerut. Serios. Crede-mă !

Am râs, deși nu-mi dădeam seama de ce, n-ar fi trebuit s-o fac.

— Te cred, i-am zis, prefăcându-mă veselă, pentru că știam ce riscuri presupune acțiunea la care urma să participe. Și, de ce să nu recunosc, mi-era teamă pentru el. Să fi avut vreo presimțire ? Nu știu. Eu sunt o fire pozitivistă, nu cred în presimțiri.

— Mergi cu Mihai ?

— Da. Și cu încă cineva cu care trebuie să mă întâlnesc cu înainte.

— Cine ?

— Nu-l cunoști...

Am zâmbit.

— Regulile conspirative. Am înțeles. Nu mai insist.

Septimiu s-a fâstâcit. Se vedea că este în încurcătură.

— Îmi pare rău, Laura, știi...

— Hai, gata, dragul meu. Am înțeles, nu-ți face nici o problemă.

El mi-a spus că va mai veni un ins... care... N-am dat importanță atunci explicațiilor lui vagi. Părea neliniștit, agitat. Întotdeauna înaintea unei acțiuni era cuprins de un fel de febră. Acum însă părea altceva, deosebit. Nu l-am mai întrebat nimic.

Am schimbat apoi vorba :

— Când ne mai vedem ?

— Te caut la telefonul știut peste trei zile. Deci sâmbătă, pe la ora nouă.

Și nu m-a mai căutat la telefon nici sâmbătă, nici altădată. Acum simt iar că ochii mi se umezesc. Dar ce fac ? Plâng ? Am uitat cu totul de micul ziarist, scriitor, sau ce o fi. Îl caut cu privirea. A dispărut ! Ba nu ! Uite-l, ascuns în fotoliu.

Stă posac, absent. Vrea să mă facă să cred că n-a observat deloc că eu am fost plecată în altă parte, în timp, dar sunt sigură că m-a urmărit tot timpul cu privirea lui de viezure, curioasă și scormonitoare.

Îmi dreg vocea ca să dau impresia că mi-am revenit, dar vocea îmi sună spart, dogit. Vreau să par nepăsătoare, însă tonul e fals.

— Ei, domnule, să nu mai lăsăm imaginația să ne lucreze așa de febril.

— A cui imaginație, doamnă ? A mea sau a dumneavoastră ?

— A dumitale, i-am răspuns eu nu prea convinsă.

— Tare mi-e teamă că eu nu am o imaginație atât de bogată ca a dumneavoastră.

— Ce vrei să spui ?

— Am să vă răspund altă dată. Când am să știu mai mult.

S-a ridicat și după un salut ceremonios și ridicol a dispărut de parcă nici n-ar fi fost. Stau și mă întreb : de când îl cunosc pe omul acesta ? Și încă n-am siguranța că el există sau nu. Poate este una din fantasmele care îmi apar numai când sunt absolut singură. N-o fi oare el personificarea nevoii mele de a descoperi adevărul sau glasul care mă îndeamnă să-l aflu cu orice chip. Curios : abia acum îmi dau seama că el vine nu-

mai la orele când e sigur că nu pot fi vizitată de cineva. O fi și el una dintre himerele care mă bântuie de ani de zile. Intr-o zi am să dau telefon la redacția unde zice el că lucrează ca să aflu dacă există cineva acolo cu acest nume ciudat, pe care îl uit mereu.

Imi revin și-mi privesc ceasul. Sunt în cabinetul lui Dumitraș și nici nu știu de câtă vreme stau în picioare privind pătratul de întuneric al geamului din fața mea. Iar am fost în altă parte. Cine știe la ce o să mă gândesc în clipa următoare. Mă scutur ca să mă trezesc. Aș mai vrea o cafea. Nu știu ce oră este. Sunt obosită. Și mă așteaptă o „gardă" grea, că acum sunt și eu ca un doctor care este de serviciu toată noaptea. La asta m-am gândit la un moment dat, când se făcuse miezul nopții. Și poate la Maria, prietena mea de o viață. Prietenă ? Noțiune pretențioasă care presupune o mie și una de componente pe care nu știu care om din lumea asta le-ar putea întruni. Cu toate acestea Maria este pentru mine ființa care s-ar apropia cel mai mult de ceea ce eu înțeleg prin acest cuvânt : prietenie, sau apropiere, pentru că, în fond, sunt cam același lucru, sau ar trebui să fie. Suntem două femei singure care ne căutăm în solitudinea noastră pentru a avea probabil impresia că mai este cineva alături de noi. Ciudat este faptul că nu ne vizităm niciodată una pe alta când suntem vesele, bine dispuse, ci doar atunci când ne bântuie disperarea și nu mai știm ce să ne facem fiind fără nimeni. Se pare că la bucurie oamenii nu prea au nevoie de însoțitori dintre cei apropiați. Ei și-o pot consuma cu oricine, chiar și cu un străin întâlnit întâmplător într-un compartiment de tren. Numai că Maria este altceva, deosebit. E probabil omul pe care îl caut și mă caută când nu mai putem duce în spate atâta întuneric doar pe cei doi umeri pe care îi avem. Pentru că singurătatea e neagră ca o noapte care nu se mai sfârșește niciodată. Atunci eu trebuie să am o Marie, iar ea o Laură. Mă întreb din nou : ce e Maria pentru mine ? Nu cumva umbra pe care mi-o port singură în spate ? Sau poate un portret al meu văzut într-o oglindă

întunecată, spre seară, când umbrele par mai devărate decât ființele care le dau contur. Ce se întâmplă cu mine ? De ce îmi pun oare atâtea întrebări ? Poate tocmai pentru că știu de la început că n-o să le pot răspunde niciodată definitiv. Nici nu-mi pot închipui un om care să fie în stare să-și lămurească toate nedumeririle. Eventual se poate amăgi că știe răspunsurile. Iar dacă e convins de asta, este un om pierdut. Trebuie să ne rămână întrebări fără replică. Asta ne întreține curiozitatea trează, pentru că nefiindu-ne lămurit totul, dorim să trăim în continuare, măcar pentru a mai afla câte ceva. Una din aceste întrebări, probabil cea mai importantă pentru mine, este Maria, prietena mea. N-o înțeleg și rămânându-mi ceva neclar înseamnă că nu sunt cu totul pierdută. De ce oare tocmai acum mă gândesc la ea ?

Capitolul VI

Intru din nou în salon. Mihai abia se vede din bandaje. Este o formă albă, alungită. Dacă n-ar geme din când în când, s-ar putea crede că a murit. Mă apropii mai mult și mă aplec asupra lui. Geme din nou și-și întoarce capul spre mine. M-a simțit, probabil că ar vrea să vadă cine sunt, dar n-are cum, pentru că ochii îi sunt îngrozitor de umflați. De fapt nici nu se mai văd. Fața îi este o masă de carne răvășită și de piele tumefiată. Mi se face milă de el. Se frământă, ceea ce înseamnă că are dureri îngrozitoare. Alexandru îi mai face un sedativ, deși i s-au mai făcut până acum destule. Nu suport să-l văd suferind atâta. E peste puterile mele. Chiar dacă el nu mai este acum pentru mine ce a fost cândva, rămâne totuși un om, un bolnav grav și Alexandru trebuie să facă orice pentru a-i alina durerile, pentru a-l salva, deși dacă aș sta să mă gândesc bine, Alexandru n-ar prea avea azi motive să-l iubească foarte tare pe Mihai. E drept, au fost prieteni apropiați destulă vreme, dar apoi, Mihai nu s-a purtat corect cu el. Indiscutabil Alexandru va face tot ce este posibil ca să-l salveze. Sunt sigură de asta. Iar eu, de ce să nu recunosc, nu am ce să-i reproșez lui Mihai — în afară de ce am mai spus : că i-a lipsit acea caldă tandrețe, sau cum i-o fi spunând, de care eu aveam atâta nevoie. Ori poate oi fi fost pretențioasă, din cale afară, cerându-i prea mult. Sau — cine știe ? — o fi având el totuși acel

ceva ce-mi trebuie mie ca femeie sentimentală cum eram pe atunci, iar eu n-am observat. Sau l-am comparat cu Septimiu și din alăturarea aceeasta el a ieșit mereu dezavantajat. Hm! Iată un subiect la care am timp să mă gândesc ceasuri întregi. În fond, după ce am rămas fără Septimiu, el, Mihai, a făcut tot ce era omenește posibil ca eu să nu mă simt singură. A fost mereu alături de mine, m-a ajutat în momentele cele mai grele — și au fost destule asemenea momente când brațul lui m-a sprijinit. Și atunci? Când, după un timp, m-a cerut în căsătorie, gestul lui mi s-a părut firesc, și am acceptat fără ezitare. (Oare chiar fără ezitare? Pentru că memoria lui Septimiu persista tulburător). Dacă până la urmă l-am iubit pe Mihai? Da, până la urmă prietenia noastră sinceră și curată, amintirile comune care ne legau, ani grei de luptă împreună, toate acestea la un loc s-au putut preface în dragoste. În mod cert el m-a iubit. O femeie nu se înșeală asupra sentimentelor unui bărbat mai ales când îl iubește. Nu mă înșel, el mi-a fost întotdeauna cel mai aproape, or, iubirea presupune neapărat și apropiere. Că dragostea sa avea ceva parcă prea rece pentru gustul meu, că duritatea lui în anumite împrejurări — și nu neapărat față de mine — ne-a îndepărtat, este iarăși adevărat. Niciodată nu vom înțelege îndeajuns complexitatea acestui sentiment care cuprinde atâtea imponderabile. Poate doar explicații parțiale putem încropi. Eu l-am iertat pentru toate până și pentru micile sau mai marile sale indelicateți, deoarece știu că a suferit și el destule. Nici pe la praznice nu l-au prea invitat, și eu cred că cel mai frumos omagiu pe care poți să-l aduci unui luptător este să nu-l uiți de sărbători când se aniversează chiar victoria la care și el a contribuit. Că nu l-am suportat eu, că nu ne-am putut înțelege până la urmă, e cu totul altceva. Dar îmi este imposibil să ignor ce a făcut el în momentele acelea grele, când s-a dovedit a fi într-adevăr ceea ce se cheamă un om de nădejde.

Apoi începutul căsniciei noastre sărace. Amândoi studenți, ne întrețineam din burse. Era foarte greu și-ți

trebuia multă răbdare și înțelepciune ca să nu-ți pierzi capul în anii aceia grei de după război când numai entuziasmul nu putea, nu avea cum, să înlocuiască toate lipsurile, să înlăture toate mizeriile. Și totuși eram fericiți sau, dacă nu fericiți, în orice caz mulțumiți. Aveam impresia că nu am greșit alegându-ne unul pe celălalt și acest lucru mi se părea singurul important. Mihai se purta ca totdeauna corect, fără ascunzișuri, deschis și tocmai asta îmi plăcea.

Am luat totul de la început, de la lingură, adică de la nimic, a fost greu și frumos în același timp și, fără a idealiza, aş putea afirma că ne înțelegeam admirabil, deși Mihai era sobru și reținut, iar eu exuberantă și sentimentală. Dar, cum se zice, ne completam. Nuntă nu făcusem că nu aveam unde, nici cu ce și nici haine mai ca lumea n-am fi avut cum să ne procurăm pentru asemenea festivitate. Mihai era orfan, iar rudele pe care le avea erau foarte sărace. Despre părinții mei, ce să zic ? N-ar fi avut bani nici de tren ca să vină din Bucovina până la București, darmite să ne ajute cu ceva. Singurul meu unchi la care am locuit când am venit în capitală să mă înscriu la facultate și la care m-au surprins și evenimentele de la 23 August nici n-a vrut să audă de căsătoria mea cu un „calic“, cum îi zicea el lui Mihai. A și refuzat să vină la primărie când s-a oficiat căsătoria. Altfel unchiul era un om admirabil, dar avea un „cui“ împotriva lui Mihai. Și cred că nu neapărat pentru că era un „calic“, ci mai curând pentru că nu-l putea suferi. Era o antipatie la prima vedere, reciprocă nu-i vorbă, pe care însă el o explica prin sărăcia viitorului meu soț. Nici azi nu prea înțeleg de ce nu-l avea la inimă pe Mihai. Ne-au însoțit doar câțiva prieteni cu care luptasem în 1944. Apoi... mizerie, dar o mizerie de oameni fericiți care suportă totul mai ușor pentru că se iubesc. Unul dintre motivele care m-au făcut să-l prețuiesc pe Mihai este că s-a comportat admirabil în acei ani, căutând să-mi facă viața cât mai plăcută cu putință. Și a reușit.

Așa au trecut câțiva ani frumoși din viața noastră. Desigur nu totul a fost foarte bine și la locul lui. Au existat momente mai puțin plăcute, ca să zic așa, neînțelegeri și chiar clipe de tensiune. Îmi închipui însă că și în cea mai fericită căsnicie intervin asemenea situații. Dar ele nu au importanță dacă sunt rare.

Îmi vine în minte totuși ziua în care Mihai, după săptămâni întregi în care nu prea avusesem de-ale gurii, s-a întors acasă cu un trofeu de zile mari : o sticlă de coniac bun pe care o primise cadou de la un ins cu posibilități în schimbul câtorva ore de meditații date odraslei acestuia care se chinuia să termine liceul și nu prea îl ajuta capul. Am început să dansăm în jurul sticlei ca doi nebuni fericiți care primiseră un cadou de mare preț. Eu, cel puțin, țopăiam și strigam veselă, bucurându-mă pentru că nu mai băusem așa ceva vreodată. Auzi, coniac Hennessy !

— Îți dai tu seama, Mihai, dragule, noi și coniacul ăsta cu nume ciudat. E formidabil !

— Da, Laura, spuse el îmbrățișându-mă, o să facem un chef pe cinste, boieresc. Cine știe când o să ne mai pice o asemenea pleașcă.

— Trei ani de căsnicie sunt un eveniment, nu ? Merităm un asemenea cadou.

Mihai a rămas descumpănit. Uitase. Pe moment m-am supărat sau am vrut să mă supăr. M-am simțit ca după treisprezece ani de căsnicie, nu trei. M-am stăpânit, făcându-mă că nu dau atenție faptului, dar n-am putut să-l uit multă vreme. Am luat o mină veselă și am primit sticla așezată pe măsuța improvizată de noi dintr-o cutie de ambalaj.

În camera în care locuiam, de dimensiunile unei cămări mai răsărite — încăpuseră cu greu un prici, „măsuța" și două taburete — sticla de Hennessy arăta ca un pian în șură. Imaginea acesteia tronând în mijloc pe înjghebarea numită masă, sublinia mizeria în care trăiam, o scotea și mai mult în relief. Veselia ni s-a topit ca prin farmec și am rămas amândoi în picioare cu ochii țintă la sticlă. Dar hazul — dacă haz se poate numi

așa ceva — a urmat după aceea. Ne trebuia și ceva de mâncare la băutură și am constatat că nu aveam în casă decât niște parizer și puțină pâine. Nu prea mergea meniul la o firmă atât de pretențioasă ca „Hennessy", dar astea erau toate rezervele noastre alimentare și ca să ne procurăm altceva, ne-ar fi trebuit bani. Iar noi... ce să zic. Am întins copioasa masă pe o foaie de hârtie, că nici vase nu prea aveam și, din cauza spațiului foarte strâmt, când să pun pâinea pe masă... am lovit cu cotul sticla de coniac, care a căzut de pe masă și s-a spart cu un zgomot asurzitor pe care cred că o să-l aud până la moarte.

Am rămas amândoi înmărmuriți privind dârele de lichid strecurându-se printre crăpăturile dușumelei. Eu eram de-a dreptul înspăimântată. Am început să plâng în hohote. Mihai, după momentul de stupoare, a început să strige. Striga pentru prima dată la mine.

— Unde mama dracului ți-a fost capul ? De ce n-ai fost atentă ? Întotdeauna ești cu mintea aiurea. Nu știu cum poți să fii în halul ăsta de aiurită.

— N-am vrut, Mihai, am bâiguit eu printre suspine N-am vrut, iartă-mă !

Și a venit dușul rece :

— Lasă-mă în pace, nu mă mai plictisi. M-am săturat de toate.

M-a privit cu atâta dispreț că m-am simțit în clipa aceea un nimeni, un fleac.

Apoi s-a aplecat și a încercat să recupereze puținul coniac care rămăsese pe fundul sticlei sparte. L-a turnat în ceașca noastră de tinichea și l-a băut singur fără să se uite măcar la mine. S-a instalat apoi o tăcere de moarte. Nu mai aveam poftă de mâncare. Am strâns parizerul și pâinea și ne-am culcat. Dar multă vreme am rămas cu ochii țintă spre tavanul întunecat ce părea un cer negru, de furtună care nu va mai trece niciodată.

Aceasta a fost poate prima întâmplare într-adevăr dezagreabilă a căsniciei noastre. Imaginea ei va însemna peste ani pentru mine începutul sfârșitului nostru. Din

păcate a și fost într-un fel. Deși nu a fost lucrul cel mai grav care a intervenit între noi.

De altfel și bunul nostru prieten Marcel Crângașu auzind nu știu de la cine toată întâmplarea — chiar de unde aflase ? — mi-a zis într-o zi :

— Laura, dragă, eu nu te înțeleg. De ce faci atâta caz dintr-un fleac ? Oricărui om i se poate întâmpla într-un moment de furie să fie grosolan fără răutate. De ce să nu fim înțelepți ? Fii și tu. Ce dacă a fost odată... mai bădăran ? Este însă un om așa de bun. Să nu uiți asta niciodată.

M-a privit cu aerul unui om care este convins că replica lui nu mai are nevoie de argumente. Și nici nu avea. L-am crezut. Ce a urmat pe urmă, o vreme, i-a dat lui dreptate.

Marcel Crângașu a rămas martorul nostru cald și apropiat, căruia îi spui totul fără să ți-o ceară.

Capitolul VII

Mă întorc în cabinet să fumez o ţigară şi să-mi termin cafeaua. Alexandru zace obosit pe un scaun. A avut mult de lucru, ca orice medic de gardă la urgenţă în ajunul unei zile de sărbătoare când se întâmplă atâtea, când lumea se grăbeşte să ajungă la rude şi la prieteni. Îl privesc pe vechiul meu prieten. Este aproape epuizat. Când mă vede, se ridică precipitat. Îi fac semn să stea liniştit. Vine totuşi spre mine. Îmi ia mâna şi, pe furiş, pulsul.

— Cum te simţi ? Mai rezişti ?

Dau din cap că mai rezist, deşi nici eu n-o mai cred.

— E greu noaptea la spitalul nostru.

Îmi dau seama că-şi dă osteneala să vorbească cu mine, că încearcă să facă conversaţie, chiar dacă abia se mai ţine pe picioare. Este extenuat şi n-o poate ascunde.

— Alexandre, îi spun, nu te mai chinui să mă „întreţii". Îţi propun să tăcem „în grup". Să ne lăsăm furaţi de amintiri. Avem atâtea. Şi încă împreună. Hai să nu le tulburăm cu vorbe de prisos.

El mă priveşte. Dă din cap a încuviinţare. Şi tăcem. E mai bine aşa. Caut totuşi să-mi adun gândurile sau cel puţin să mă apropii mai mult de prezent. Oricât m-aş hrăni din amintiri, vreau nu vreau sunt prizoniera prezentului în care trăiesc şi pe care trebuie să mă zbat

să-l fac cât mai locuibil cu putință. Tocmai de aceea am căutat să mă înconjur de oameni pe care să-i prețuiesc și să mă prețuiască sau măcar, cât de cât, să țină la mine, să nu mă simt atât de singură. Pentru că sunt un om singur, o femeie la peste patruzeci de ani care se apără și ea cum poate să nu fie umilită, să nu-i fie călcată în picioare demnitatea, atâta câtă o mai are. Țin foarte mult să fiu respectată, pentru că o femeie singură la vârsta mea este privită de obicei ca un om care și-a ratat viața din vina ei, dacă n-a izbutit încă să-și apropie un bărbat cu acte în regulă. Iar dacă e divorțată, ce să mai zicem, are toate șansele să fie considerată frivolă... sau mai pe românește curvă. Și de aici încep alte riscuri. Dacă mai și arăți bine, poți fi oricând agresată de bărbați pofticioși care cred că e de datoria lor să te fericească cu o partidă de amor, închipuindu-și fiecare în parte că numai pe el îl aștepți cu nerăbdare de o viață pentru așa ceva. Sunt de-a dreptul uluiți când îi trimiți la plimbare după ce au făcut prima tentativă de a se culca cu tine și își iau un aer jignit voind parcă să spună: „Uite, domnule, eu am vrut să-i fac un bine și ea, fraiera..." Și dispar încercându-și norocul prin alte părți. Iar eu nu sunt dispusă la partide repezi de amor la prima vedere, de la ușă direct în pat, de cum te-au cunoscut, iar apoi repede înapoi la ușă și fuga la nevastă. De când m-am despărțit de Mihai — și au trecut destui ani de atunci — am avut parte de asemenea atenții, e drept mai rare în ultima vreme că de, anii m-au transformat într-o „doamnă respectabilă", cum ar zice prietenul meu Bonifaciu Necșulescu când vrea să mă necăjească, deși tot el imediat după aceea recunoaște că sunt una din cele mai „apetisante" femei pe care le-a cunoscut vreodată și har Domnului, a cunoscut destule. Cel puțin așa se zice despre el. Și presupun că e adevărat. Cred că-i plac oarecum. Altfel n-aș înțelege de ce vine atât de des pe la mine, de ce dorește ca „relația" noastră să fie mereu caldă, mai mult ca între prieteni.

Chiar dacă m-ar iubi, sunt convinsă că n-ar trece la declarații fățișe de dragoste și în nici un caz nu s-ar deda la vreo agresiune. Nu e stilul lui. El este realmente un ins stilat și, în afară de aerul flegmatic și remarcile lui cam cinice, n-ar jigni pe nimeni pentru nimic în lume. E drept, poate irita uneori prin observațiile sale tăioase, însă acestea nu sunt îndreptate împotriva interlocutorului. Dimpotrivă, cu umorul lui poate salva destule scene penibile provocate de alții. Mă vizitează destul de des, dar numai după un telefon prealabil, întotdeauna îmbrăcat ca pentru o vizită protocolară, elegant fără ostentație, cu un buchet de flori sau cu o sticlă de băutură. Îmi sărută ceremonios mâna și apoi se așază pe canapea și tăifăsuim ceasuri întregi fără să băgăm de seamă cum trece vremea. Asta când e în București. Bunăoară ieri a apărut după o îndelungată absență, cerându-și scuze pentru că a trebuit să lipsească atât de mult, dar a fost nevoit să stea pe șantier, pentru că meseria lui de geolog îl ține mereu luni de zile departe de capitală.

— Au fost cestiuni arzătoare la ordinea zilei, începuse el, zâmbind ironic, intrând pe ușă.

L-am primit cu mare bucurie, pentru că eram în unul din acele momente când singurătatea te doboară.

— Ce faci, dragul meu Bonifaciu ?

— Absolut aceleași lucruri ca data trecută. Poate chiar ceva mai puțin.

Își atârnă trenciul în cuier, netezindu-l cu grijă, bineînțeles după ce îmi cere permisiunea să-l scoată.

— Credeam că m-ai uitat.

— Frumoasă doamnă, eu uit numai ce și pe cine vreau. Ori pe mata și să vreau și n-aș putea cu nici un chip să te dau uitării. Ești vraja și misterul meu, nu-i așa, pentru că fiecare dintre noi are nevoie de puțină taină, de puțin necunoscut după care să tânjească. Altfel spus, avem nevoie toți de o zonă albă pe harta existenței noastre, la care să visăm toată viața că o vom cunoaște. Afară desigur de cei săraci cu duhul, pentru care totul este clar, limpede și fără „probleme". (Totdeau-

na face o grimasă când dă de un clișeu). Ei nu au întrebări, nu au nelămuriri, nu au nuanțe. Au numai mari și sfin-te cer-ti-tu-dini. Dacă totuși nu înțeleg ceva, spun ori că e o prostie, ori că pur și simplu acel ceva nu există și deci nu merită să te preocupe.

— Hai că m-ai copleșit... S-o luăm pe rând. Întâi îți mulțumesc că nu m-ai uitat.

Ne-am așezat. Eu, în fotoliul meu, în colț; el, pe canapea. Bonifaciu n-ar putea avea niciodată neobrăzarea ziaristului, sau neglijența de a se așeza unde nu trebuie. Nu e stilul lui. Râde. Are întotdeauna în râsul lui ceva liniștitor. Chiar când sunt necăjită — și asta se întâmplă cam des, de ce să n-o recunosc — fie și numai zâmbetul lui are darul de a mă face să mai uit de ale mele.

— N-am putut să te uit. Precizare necesară, fără de care nu putem continua. Din moment ce nu pot uita pe cineva, înseamnă că acesta, cineva, are o valoare pentru mine. Ești o întreprindere în care am investit un capital... cardiac... fără de care eu n-aș mai avea inimă, înțelegi ?

— O, Bonifaciu, e prea multă sărbătoare în vorbele tale. Să revenim totuși. Sunt vraja și misterul tău ? E prea mult și nu mi se potrivește. (Încerc s-o dreg și iese și mai rău. Am o teamă de cuvinte... ele sunt ca niște alămuri care ascund mari goluri...).

— Scuză-mă că te întrerup, dar mata nici nu-ți dai seama câte mistere ascunzi. Ce enigme... Ca la incași... nici azi nu se știe cum gândeau acești oameni... De ce au apărut... de ce au dispărut...

— Oi fi vreo Otilie...

— Degeaba râzi de tine. Odată, într-o zi calmă, de iarnă grea, cu nămeți, când om avea mai mult timp, o să discutăm la gura sobei și despre aceste enigme care mă preocupă de decenii, cum ar zice un istoric.

Am tresărit fără voie...

— Bonifaciu, acum tu ești enigmatic. La ce te referi, de fapt ?

— Poate, de pildă, la vara aceea când știi mata, ehe, eram împreună pe baricadele Bucureștiului.

I-am privit fața sculptată, perfect rasă, pielea întinsă, netedă, chipul bine bronzat, expresiv, bărbia voluntră și privirile mele s-au încrucișat cu ale sale. Ochii cenușii, pătrunzători m-au descumpănit. Un bărbat frumos, într-adevăr, care poate să placă altora, mie însă îmi place mai mult mintea lui. Statura sa elegantă, zveltă, mersul lui sportiv îți atrag imediat atenția pe stradă și, chiar dacă nu-l cunoști, te interesezi cine este, așa cum ai vedea un star de cinema și nu-ți amintești cum îl cheamă, în ce film a jucat și întrebi pe cel de alături : „Cum Dumnezeu îl cheamă, că îmi scapă ?" De aceea nu-i înțeleg singurătatea sau mai bine zis de ce o acceptă, deși despre el se vorbește că are mereu o „relație". Cum de nu și-a găsit totuși una stabilă ? A rămas de fapt un om singur, care dă impresia că nu vrea să se știe. Sau poate coclaurii...

— Când mă uit la tine și te văd așa elegant, mă întreb...

— O clipă numai ! Explicația este simplă. Ca geolog stau săptămâni întregi în munți, pe ploaie, umblând prin noroaie, dormind pe apucate, îmbrăcat, unde se nimerește, nespălat cu zilele. Când vin în București, prima grijă este să redevin un om civilizat, cu higiena la zi, îmbrăcat decent și așa mai departe. Ce vezi rău în asta ? Pedanteria mea vestimentară o fi puțin exagerată, dar cred că se justifică. E ca un fel de recuperare pentru zilele din munți. Și apoi, de ce schimbi vorba ?

— Nu despre pedanteria ta voiam să te întreb. De fapt, nici nu doream să te întreb ceva. Constatam numai că atunci când te vede cineva atât de elegant, de dezinvolt, nu și-ar putea închipui că tu ești băiatul îmbrăcat cu pantaloni de doc, puștiul, care s-a bătut cu încăpățânare la Băneasa, fără teamă și prihană, cu o îndrăzneală de necrezut. Ții minte, Bonifaciu ? Parcă era ieri...

— Hai-hai ! Ești în dispoziție patetică azi, îmi zice

și-și netezește cu infinită grijă dunga pantalonului, deși gestul mi se pare inutil. Pantalonii lui par călcați întotdeauna cu cinci minute înainte de a veni la mine.

...dar așa fusese... Trebuia să blocăm trecerea spre capitală a nemților. Pretutindeni, în țară, desigur alții făceau la fel, sau organizau dezarmarea dușmanului, alcătuiau grupele de luptă. Armele și munițiile se împărțeau cu zgârcenie. „Să nu tragi în vânt! Ai auzit?" Vorbele astea îmi sună și acum în urechi, după atâția ani. Oamenii își prinseseră banderole tricolore la braț, purtând însemnul „P". Erau momente de o solemnitate aspră, bărbătească, chiar dacă acum îmi vine să zâmbesc, gândindu-mă la prietenii mei mai tineri, unii abia ieșiți din găoace, care fac pe nebunii, privindu-ne cu o superioritate pe care nu le-o prea înțeleg: „Adică, voi ăștia chiar ați luptat? Bun! Ei și? Au făcut-o și alții..." Au făcut-o și alții, dar ei n-au cum ști că nici nouă nu ne-a fost deloc ușor. Bonifaciu era sufletul grupei noastre de luptă. N-am să-l pot uita niciodată cum arăta în clipele acelea. Dacă aș îndrăzni să-i spun că era ca o flacără, m-ar lua desigur peste picior și nu vreau să risc așa ceva. Parcă îl văd: înalt, subțire ca o așchie, abia îi mijiseră tuleii. Nici nu știu dacă se rădea... Neastâmpărat, mereu cu o idee nouă pe care și-o dorea cât mai repede pusă în practică. Oricând dispus să intre în cea mai dificilă acțiune. Era numai fibră, cum am zice azi. Nu-l interesa unde dormea, cât, ce mânca. Pentru el totul era să „iasă acțiunea". Și-i ieșeau. Avea imaginație, îndrăzneală și mult, mult curaj. Pantalonii ăia ai lui, care mereu ni se păreau cu două-trei numere mai mari decât i-ar fi trebuit, îi atârnau pe trupul slăbuț, parcă gata-gata să cadă în orice clipă. Dar ce m-a frapat întotdeauna la el a fost buna dispoziție pe care nu și-a pierdea nici în cele mai dramatice situații. Chiar în clipele când credeam că totul e pierdut el începea să râdă, de fapt să zâmbească, pentru că avea un râs tăcut, ca să zic așa. Era probabil modul lui de a se descărca... nu știu. E o presupunere de a mea. Da, așa era Bonifaciu, chiar dacă astăzi puștiul pare cu totul alt-

fel. Un bărbat elegant și teribil de nesuferit prin pedanterie vestimentară. Chiar mă întreb uneori dacă nu cumva băiatul de altădată, luptătorul în pantaloni de doc, este altcineva căruia i-a luat locul Bonifaciu cel de acum.

— Despre asta te rog să nu vorbim. Știi că nu m-am lăudat niciodată că am luptat. Nici măcar nu-mi place să vorbesc despre cum a fost atunci și ce am făcut eu. A avut grijă Nedelea să spună ce a făcut și ce a dres el, așa că istoria s-a umplut de eroi. Nu mai am loc și eu. (Nedelea e oaia neagră a lui Bonifaciu). Anonimatul este suprema noblețe când ai slujit o cauză mare. Dacă ai slujit-o. Notează, te rog, acest aforism pentru când îți vei scrie memoriile, încheie el zâmbind subțire.

— Iar ești cinic. Dacă te-ar auzi cineva, și-ar închipui că nu iei nimic în serios.

— Nici pomeneală. Tot ce am făcut atunci a fost serios și nu bagatelizez nimic. Am acționat conștient, deși, ca și tine, nu eram membru în nici un partid. Cunoșteam perfect țelurile activității noastre. Numai că eu am luptat — dar nu îmi place cuvântul acesta alăturat persoanei mele —, am făcut tot ce am făcut pentru a scoate nemții din București și nu pentru a ajunge ministru după aceea, iar mai târziu în vreun manual școlar. Am iubit „cauza", nu cuvintele. (Crusta cinică a plesnit, dar își revine). Și apoi nu am eu față de ministru.

— Ba tocmai că ai.

— Nu, eu am alt „stil", altă vocație, sunt făcut pentru anonimat și... geologie. Că acolo se muncește. Vrei nu vrei, se trage. Ședințele nu au trecere în meseria asta și nici cuvintele mari. La noi „problema" se pune altfel : „Ai găsit sau n-ai găsit ceva pietricele care să însemne vreun mineral util pentru exploatare ?"

— Și totuși, dacă te-aș ruga să vorbim despre zilele acelea... despre august... Știi tu care mă interesează în special.

Își subțiază privirea. Trec câteva secunde lungi, sau mi se par mie.

— De ce s-o facem ?

— In primul rând pentru că te roagă o femeie și tu ești un cavaler, așa te știu de o viață întreagă. Sper că nu ai de gând să mă dezamăgești tocmai acum.

— Un cavaler căruia îi cam tremură armura pe el de oboseală și... hm... de ani, că doar a trecut ceva vreme peste noi.

— Te pomenești că te plângi tocmai tu care ai rămas aproape neschimbat.

— Nenorocirea este că a trecut și prin mine vremea asta. Dar ia spune-mi care este celălalt motiv, sau celelalte, pentru care voiai să vorbim de istorie... marea istorie.

— În ultimul timp mă preocupă din ce în ce mai mult să aflu în ce împrejurări a dispărut Septimiu... În fine, am ajuns să rostesc cu glas tare ceea ce a ajuns o obsesie.

— Iar, Laura ? Doar am mai vorbit despre asta și tot n-am reușit să ajungem la o concluzie. Fiecare a spus celuilalt tot, absolut tot ce știe — cel puțin așa sper — și cu toate astea n-am înaintat practic deloc pe drumul dezlegării acestui mister. Dar dacă simți nevoia s-o facem, eu, ca un om binecrescut care ține la tine, sunt dispus să reluăm discuția. Da, pentru mine este important să derulăm din nou filmul acesta în care imaginile sunt cețoase, amestecate și prost filmate, din lipsă de îndemânare sau poate, cine mai știe, cu bună sau, mai bine zis, cu rea știință.

— Iartă-mă, Bonifaciu, ceva, cineva mă tot sâcâie cu povestea asta nenorocită. Poate totuși ne-a scăpat ceva. Uite, de pildă, ultima oară când l-am întâlnit pe Septimiu, cu două zile înaintea morții, sau a dispariției, ceva e neclar și aici, pentru că nu știu exact dacă a murit a doua zi sau a fost numai luat și ucis mai târziu...

Nu există nici o mărturie. Deși cineva o fi știind niște lucruri, dar are tot interesul să tacă. De ce ? Nu știu nici asta.

— Ei bine, atunci când ne-am văzut ultima oară, Septimiu mi-a spus că urma să participe la acțiune, împreună cu Mihai și cu un al treilea. Când l-am întrebat cine este acesta, s-a fâstâcit și a refuzat să-mi comunice numele lui. Am înțeles motivele și n-am mai insistat. Am reținut totuși că era cam îngrijorat, deși voia să pară nepăsător.

— Înțeleg ce vrei să insinuezi. Că acest al treilea ar putea ști ceva, pentru că imediat după această acțiune ratată Septimiu a ajuns totuși teafăr la casa conspirativă unde locuia și abia apoi a fost luat de o mașină și dus undeva prin apropiere și împușcat... cel puțin așa mi-a spus mie un vecin, după ce am ieșit din spital, care a văzut câte ceva din scena „arestării", ca să zic așa. Dar el nu a auzit împușcătura și tocmai de asta nu putem fi siguri dacă a fost ucis atunci sau mai târziu. Eu personal înclin să cred că mai târziu. E o părere, pentru că probe nu am deocamdată.

— Și eu cred tot așa. Dar pe mine mă intrigă acest necunoscut.

— Crezi că ar avea un amestec ?

— Nu știu nici eu ce să cred. Dar sunt sigură că dacă îl vom găsi pe omul ăsta, ne vom putea apropia de adevăr.

Bonifaciu își potrivise cu grijă cravata, luase cu un gest elegant paharul, băuse puțin și își aprinsese îngândurat o țigară. Avea ceva studiat în gesturi, care putea părea puțin ridicol și totuși nu era. Îl aranja pur și simplu acest aer ușor afectat. Într-un târziu vorbi ca pentru sine, privind ceva deasupra capului meu, în spate :

— De unde să-l luăm acum, după aproape douăzeci de ani, pe acest necunoscut al cărui nume nu-l știm. Poate doar dacă i-am căuta și pe ceilalți ca să stăm de vorbă cu ei. Unii nu mai sunt însă în viață, alții, de !, sunt mai greu de abordat, au ajuns mari șefi, iar cei-

lalţi nu ştiu sau nu vor să spună nici ce ştiu, nici ce îndoieli au...

— Am încercat şi eu să aflu câte ceva, însă n-am izbutit. De fapt n-am reuşit nimic. Poate, cine ştie, într-o zi, pe neaşteptate, totul va ieşi la iveală şi lucrurile se vor lămuri de la sine.

— Şi atunci să te ţii, râse uşurel enigmatic Bonifaciu. Te pomeneşti că iese prost cine ştiu eu, dar nu spun! Sau unul din ei...

— De ce nu spui ?

— Că e mai bine pentru toată lumea şi pentru mine. Iar dacă spun, tot aia e !

— Nu fă pe misteriosul cu mine.

— Dragă doamnă, există unul care n-a făcut atunci mare lucru, dar după aia, a zis c-a făcut şi c-a dres. Cum cei cu care luptase, zice el, se împuţinaseră, iar cei care rămăsesem eram prin cine ştie ce colţ al ţării, omul a tot dat cu gura şi s-au găsit unii care să-l creadă şi fiind criză de cadre de conducere, l-au promovat şi promovat a rămas până astăzi. Urcând din treaptă în treaptă... că niciodată nu poţi şti unde se poate opri un om când începe să decadă

— Îţi arde de glume.

— Deloc.

— Şi cine-i insul ?

— Nu-l cunoşti, că nu a ajuns chiar aşa de mare încât să-l ştie toată lumea. Şi nici n-o să ajungă. Am auzit eu ceva...

— Deci nu a fost cu noi...

— A luptat — zice el — în altă parte.

— Păi atunci la ce ne interesează ? Credeam că vorbeşti de unul din echipa noastră.

— Nu. L-am adus în discuţie de dragul artei. Aşa, ca un exemplu viu.

— Acuma văd eu că faci într-adevăr artă pentru artă.

— Da, ai dreptate, Laura. Observ că tu ai nevoie de artă cu tendință, ceea ce nu-i rău de loc. Numai să fie artă adevărată.

— Cu scop, dragul meu... cu scopul de a afla ceva care mă interesează nemaipomenit de mult.

— Nu știu ce să-ți spun. Eu sunt în stare să fac orice pentru tine. Am să încerc să caut pe vreo câțiva din cei de atunci. Să vedem... poate aflăm totuși ceva. Ca să ne risipim îndoielile...

— Îți mulțumesc, Bonifaciu.

— Nu-mi mulțumi că cine știe peste ce și peste cine dau și iese o dandana să te ții... S-ar putea chiar să ne pară rău că am aflat cum s-au petrecut de fapt lucrurile.

— Ei ! Ce-ar putea ieși ? Adevărul !

— Adevărul, Laura, pentru care fiecare zice să se dă de ceasul morții, nu este întotdeauna folositor tuturor și mai ales unora. Notează te rog și asta. Iar unora chiar nu le priește. Le cade greu la stomac și-l evită ca să nu facă indigestie. Am văzut eu pe unii pe care adevărul chiar îi otrăvește. Și să te ferească bunul Dumnezeu, — pe unde o sălășlui el, — de ăștia, otrăviții, că ei nici așa nu mor, mai degrabă mori tu de pe urma intoxicației lor. Dar să nu fim sceptici — că eu tot sunt — și să credem cu sfințenie în adevăr. Eu mai cred... încă... orice s-ar întâmpla.

Deși e fermecător când emite toate teribilismele astea, trebuie să recunosc că nu îi împărtășesc scepticismul, sau, în cel mai rău caz, nu integral. Știu, am și eu experiențele mele amare, dar n-o fi dracul, vreau să zic viața atât de neagră. Și nici n-am să pot spune că lumea în care trăiesc este atât de strâmb croită numai pentru că nu mi-a mers mie bine. Ar fi o judecată nedreaptă, o generalizare de om egoist, incapabil de a înțelege ceva. Și nici nu-mi trece prin minte să arunc

pe umerii altora neșansa sau insuccesele mele personale. La urma urmei și cea mai bună dintre toate lumile posibile are micul și inevitabilul ei procent de nefericiți. Așa va fi mereu, dar asta nu va schimba cu nimic esența unei societăți. Ar fi stupid din partea mea să reproșez cuiva, de pildă, ratarea căsniciei mele. Ce vină are lumea, dacă eu cu Mihai nu ne-am putut înțelege ?

Capitolul VIII

Mihai se agită din nou. Se frământă. Cred că are niște dureri îngrozitoare, iar eu nu pot să-l ajut cu nimic. O privesc disperată pe femeia în alb de lângă mine. Mi se pare că nu face tot ce ar putea face o soră medicală. Spun prostii acum. În fond, ea a încercat tot ce este omenește posibil. Probabil mi se pare mie că e prea indiferentă, prea detașată. De fapt ea este calmă, sau încearcă să fie. Ar trebui să mi se pară normal asta. Ce s-ar întâmpla dacă și personalul medical s-ar pierde cu firea? Îl privesc pe Mihai. Parcă vrea să spună ceva. Buzele i se mișcă, dar nu reușește să scoată nici un sunet. Şi totuși parcă aud niște șoapte. Da, vorbește! E drept, greu, întretăiat, nu prea coerent, dar vorbește! Poate o să mai aflu ceva despre cum s-au întâmplat lucrurile atunci. Îl ascult cu încordare. Se înțelege totuși greu. Nu-i nimic. Când am să ajung acasă, am să-mi ordonez ce a spus el, în scris. Da, am să transcriu tot ce acum pare incoerent, chiar ilogic câteodată.

Încerc să-mi revin și nu izbutesc. Mai țin minte autocamionul... clipa accidentului și nimic mai mult. Am impresia că sunt strâns legat și mă simt ca atunci când am fost arestat la depozitul de armament al regimentului. Mă legaseră atât de strâns încât până la poliție îmi înțepeniseră oasele și mă dureau îngrozitor mușchii. Acum însă mă doare totul, sunt parcă strivit. Doamne,

ce mă îmbrânceau, și eu nu mă puteam mișca din cauza sforilor cu care mă încinseseră. Dar nu mă interesa în clipa aceea decât un singur lucru : să aflu ce se întâmplase ! Cum fusese posibil să cădem atât de stupid. Eram doar foarte siguri de reușita acțiunii, pe care o pregătisem cu multă minuțiozitate. Verificasem fiecare amănunt. Și totuși... nenorocirea s-a întâmplat. Acum nu se mai poate face nimic. Îți venea să înnebunești nu alta.

Ne procurasem uniforme militare și eu și Septimiu. Aveam acte în regulă, semnate și ștampilate. Ofițerul de serviciu și șeful depozitului erau oamenii noștri. Până și sentinela fusese aleasă cu grijă și instruită. Mașina era militară, bineînțeles, ca să nu dea nimic de bănuit : transportăm armament și muniție la Băneasa. Lucru obișnuit pentru vremurile acelea de război. Aranjasem cu șoferul să lase camionul în grija unui colaborator al nostru, care avea permis de conducere.

M-am întâlnit cu Septimiu și cu cel de al treilea care avea numele conspirativ Sandu. Atât. De fapt Septimiu se întâlnise întâi cu el și trebuiau să vină împreună la locul de unde urma să luăm camionul. Eu am plecat înainte. Când a apărut, am avut impresia că l-am mai văzut undeva, parcă la o întrunire conspirativă ce avusese loc prin aprilie. Dar nu eram sigur, pentru că, încăperea fiind destul de întunecoasă, era posibil să mă înșel. Când a apărut camionul, ne-am urcat toți trei și am pornit spre regiment... Nu l-am văzut nici atunci prea bine, pentru că s-a urcat imediat în cabină, iar noi doi eram sus, în lada camionului.

Simt iarăși o amețeală cumplită și totul se rotește cu mine. Nu pot vedea nimic împrejur, e întuneric beznă. Am orbit... ce s-a întâmplat ? Îl revăd iar pe Septimiu. Unde ești, omule ? Ce s-a întâmplat ? Vreau să vorbesc cu tine, să mă explic, Septimiu... Ce trăiesc eu acum ? Care timp ? Uite poarta cazarmei... camionul... care camion... cel care venea spre mine... nu, eu sunt în cabină... imposibil... atunci cum m-a lovit ? Ah ! Nu mai înțeleg nimic. Unde mă aflu și de ce sunt legat, de ce

nu pot să mă mișc ? Trebuie neapărat să înțeleg asta ! Pentru că ... pentru că ne-au prins când eram în mașină și m-a lovit camionul. Nu, nu e logic ! Eu eram la volan și m-au arestat și legat.

Doamne, mă doare îngrozitor creierul... sunt eforturile pe care le fac pentru a înțelege ce s-a întâmplat sau pentru că sunt lovit la cap... M-au lovit la cap, da, asta e, pentru că tocmai când ne pregăteam să încărcăm armele în camion, de după colțul depozitului au apărut niște inși în civil care ne-au atacat. Unul m-a lovit foarte tare în cap cu tocul pistolului. Da, da, de asta mă doare. Acum înțeleg. Și totuși nu e clar nici așa. Omul acela m-a lovit cândva demult, acum aproape douăzeci de ani, iar pe mine mă doare capul acum, peste multă vreme. Nu se poate, înseamnă că am mai fost lovit între timp... sau m-am lovit... Doamne, ce este în mintea mea... nici nu mai știu în care vreme sunt. Și tot nu înțeleg. Ei ne-au atacat. Noi am încercat să ne apărăm, însă când am văzut că nu putem rezista, am vrut să fugim cu camionul, după ce am doborât pe câțiva dintre cei care ne atacau... Eu n-am reușit să urc, pentru că m-au lovit foarte tare cu tocul pistolului... iar ceilalți... parcă au apucat să se urce și să pornească cu camionul...

Dar... ia stai... toți trei ? Șoferul, Septimiu și acela cu numele conspirativ Sandu. Nu știu... parcă numai doi... care din ei... eu eram prăbușit la pământ și sângele îmi șiroia de la tâmplă în ochi. Nu prea mai puteam vedea bine. Și totuși pe Sandu nu-l zăream în mașină. Nu, nu era. Unde putea fi ? Parcă nu-l mai văzusem nici după ce am fost atacați.

Simt o respirație... Este cineva aplecat asupra mea. Cine ești ? Spune-mi cine ești ? Nu vrei să vorbești... Nu vorbi, nici nu mă interesează să știu unde dispăruse acel Sandu. De ce ? Nu știu... Iar cobor, mă prăvălesc. Cred că așa te simți când trebuie să termini cu... totul... și nu mai rămâi decât o siluetă fără nume în propria-ți amintire... de dincolo... care dincolo ? Unde ?

*
* *

Revin oare la viață ? Este adevărat ? Durerile sunt sfâșietoare. Simt o împunsătură în braț. De ce mă chinuie ? Tot n-am să spun nimic. Nu vă spun nimic, degeaba mă schingiuiți ! Ați mai încercat și altădată și tot n-ați izbutit. N-o să reușiți nici acum. Nu mă mai loviți degeaba. De ce mă țineți legat ? Măcar lăsați-mă să mă ridic ! Vreau să mă ridic. Nu mă împingeți înapoi pe podea. Dezlegați-mă la ochi ! Trebuie să văd. Lăsați-mă să stau în picioare ! Vreau să umblu puțin. De ce mă împingeți ? Sunteți niște fiare ! Mă dor toate oasele de pe urma schingiuirilor la care m-ați supus. Doresc să... lăsați-mă. Parcă aud voci :

— Liniștește-te, te rog, Mihai. Fii cuminte. O să-ți treacă durerile. Ți s-a făcut încă o injecție ca să-ți calmeze durerile. Te rog eu să nu te mai zbuciumi !

Și altă voce, bărbătească de data asta :

— Mihai, caută să fii calm. Știu că e greu. Dar îți dau cuvântul meu de medic că voi face tot ce e omenește posibil ca să te salvez.

Iar am început să aiurez. Unde sunt ? Nu la poliție ? Și vocea asta melodioasă, puțin gravă, ce bine o știu de undeva. Da, da, o știu, precis am mai auzit-o. Cândva de mult... Nu cumva... imposibil ! E vocea Laurei ! Dar ce să caute ea la poliție ? Nu cumva au arestat-o și pe ea ? Nu. Nu aveau cum. Ea nu a participat atunci la acțiune. Și apoi ce să caute ea în aceeași celulă cu mine. Precis visez, am coșmaruri... Da, asta e.

Parcă mi-a spus că mi-au făcut o injecție. De ce ? Și cealaltă voce, cea bărbătească pare cunoscută. Seamănă cu a lui Alexandru Dumitraș, vechiul meu prieten. Doamne, ce e cu mine ? Parcă am auzit iar glasul Laurei. Mă strigă : „Mihai, Mihai nu înțelegi ?...". Ca atunci când după ce ne-am căsătorit și ne-am certat... nu mai țin minte pentru ce. Parcă pentru o sticlă de coniac care se spărsese. Într-o zi am fost în parc și ea mi-a zis : „Mihai"... Și ce mi-a mai zis... a, da, că totul

o să fie frumos, dacă o să ne înțelegem bine și ne vom respecta... cum adică să nu ne „respectăm"... Era o zi frumoasă de toamnă. Noi doi cu hainele ponosite, călcate zdravăn cu fierul bine încins. Primăria.. prietenii... ce buni prieteni aveam și cât de mult țineau la noi. Flori, multe flori. Sărutări, zâmbete, îmbrățișări. Frumos mai era, chiar dacă așa de săraci ! De, tineri și încrezători. Cămăruța noastră mică... ani de zile în ea... Apoi ne-am mutat... era bine... Și apoi deodată... de ce oare a trebuit să se prăbușească totul, de ce ? A greșit cineva ? Cine ? Poate eu... Da, desigur, eu. N-am înțeles-o. Așa mi-a spus. Cum n-am înțeles-o ? I-am oferit tot ce-și dorea. M-am purtat frumos cu ea, atent, n-am jignit-o. I-am respectat dorințele, preferințele. Și totuși, ceva nu mergea bine. Poate că n-am reușit să mă apropii de sufletul ei... Sau poate cine știe, mă compara întotdeauna cu Septimiu... și ieșeam mereu dezavantajat... Da, și eu l-am iubit mult pe Septimiu. Era un om extraordinar, cum n-am cunoscut pe altul la fel. Dârz și cald în același timp, dur când trebuia și afectuos cu cei dragi. Inteligent, plin de farmec. Cum poți fi gelos pe un asemenea om, mai ales că el nu mai există de mult ? Unde ești oare, Septimiu, unde ? Poate n-am s-o aflu niciodată, niciodată și tare mult aș dori s-o știu. Ar trebui... Ultima dată l-am văzut în camion, când ieșea în viteză din depozit. Eu le-am strigat să plece fără mine. Eram rănit, nu mai vedeam nimic din cauza sângelui ce-mi șiroia pe ochi și deja mă înconjuraseră agenții. De atunci nu mai știu ce s-a întâmplat... Eu am fost arestat... După ce am ieșit, am aflat că a murit, că ar fi fost ucis. Ce se întâmplă iar ?... Văd parcă o altă imagine... nu, nu mai văd nimic, nimic. S-a făcut din nou întuneric și încerc să-mi aduc aminte unde sunt. De ce trebuie să sufăr atât ? Cu ce am păcătuit ? Oare păcatele mele or fi atât de mari încât să fiu pedepsit să îndur asemenea suferințe ? Probabil că da. Am greșit ! Dar când și unde... O să mai ies cândva de aici ? Indiferent unde oi fi, la poliție sau parcă la un spital. Dar ce să caut eu la spital din moment ce

am fost arestat ? Iar nu e logic. Lucrurile nu se leagă, iar eu nu mai am putere să reiau totul de la capăt ca să văd unde s-a strecurat o fisură în raționamentele mele. Dar sunt eu oare în stare să mai raționez în clipele astea ? Mi-e tare somn... Sau poate nu e somn, ci doar un fel de a uita ceea ce nu-mi place să-mi amintesc. Ori poate e chiar uitarea cea mare... definitivă. Și mi se pare că îl văd pe bunul meu prieten Marcel Crângașu cu zâmbetul său cald, care parcă îmi șoptește :

— Mihai, cum, chiar așa de ușor cedezi ? Nu se poate. Tu ești un tip de competiție, de cursă lungă, care nu se lasă lesne bătut. Hai, ridică-te și pornește din nou la drum. Nu eşti tu omul care să se piardă la o încercare oarecare. În marș se mai pot întâmpla şi accidente, mai cade câte un soldat, dar asta nu împiedică înaintea trupei. La drum, bătrâne caporal !

Dacă totuși caporalul e prea bătrân și l-a lovit de moarte o schijă, ce se face ? Nu mai poate înainta, se întinde în tranșee și acolo rămâne. Frontul merge mai departe și nimeni nu-și va mai aminti de el pentru că luptele continuă și nu este timp pentru adunat răniții. Oare chiar așa să fie ? Nici măcar pentru cei căzuți pentru o cauză dreaptă ? Nu pot crede asta ! Eu am căutat toată viața să fiu util unei asemenea cauze. Chiar și atunci când am greșit, am făcut-o fără nici un gând rău. Poate felul meu de a fi, temperamentul m-au împins uneori la acte pripite. Știu... știu. Nu putem noi comite atâtea erori pentru câte am avea oricând scuze și explicații... obiective...

Dar ce se întâmplă iarăși ? Parcă vorbeam cu Marcel. Văd că a dispărut. Zăresc pe altcineva... Nu cumva e Laura ? Nu, nu e ea... Totul se învârtește din nou în jurul meu cu o viteză nebunească. Iar mă văd într-o mașină. Vine spre mine... Mă lovește. Am impresia unei explozii... Nu mai pot suporta durerea... De ce, de ce trebuia să mi se întâmple și asta ?

Capitolul IX

Sunt complet buimăcită. Când am revenit în salonul unde este Mihai eram liniștită. Crezusem că momentul critic trecuse. Părea mai destins, deși delira în continuare. Acum însă... De fapt buimăceala mea se explică și prin ceea ce am auzit. Extraordinar ! Am aflat cum se cheamă necunoscutul care era cu Septimiu și Mihai : Sandu ! De fapt numai cum i se zicea. Pentru că era doar un nume conspirativ. Dar tot e ceva. Interesându-mă la cei cu care am fost atunci, aș putea afla numele său adevărat. Bonifaciu tot a spus că va lua legătura cu câțiva dintre ei. L-aș suna chiar acum, însă e aproape miezul nopții și nu se cade să-l deranjez la ora asta. Deși m-ar ierta. E singur, tot holtei cum îl știu de atâția ani. Doar dacă n-o avea pe cineva la el... Și, în fond, doamna respectivă ar putea să mă scuze pentru câteva minute de întrerupere. N-o fi foc. O să vorbesc puțin și apoi pot să-și vadă de treabă. Nu am răbdare până dimineață.

Pun mâna pe telefon și sun. Nu-mi răspunde nimeni. N-o fi acasă. Imposibil.

Deodată aud receptorul ridicându-se la celălalt capăt al firului. Trec peste introducere.

— Bonifaciu ?

— Da.

— Iartă-mă că te deranjez la ora asta târzie.

— Nu face nimic.

— Mihai... nu știu cum să-ți spun... A avut un accident grav...

— Știu. Am aflat.

Știe deja! Cum a aflat atât de repede? N-are importanță acum. O să-mi spună el mai târziu, când ne-om vedea.

— A început să vorbească. Delirează.

— Normal. În starea în care se află...

— Cu toate astea mi-a spus ceva extraordinar. Omul care îl însoțea, pe el și pe Septimiu și care a dispărut după aceea, avea ca nume conspirativ Sandu. Adică stai că tu nu știi totul: când au fost atacați prin surprindere, după ce s-au apărat cât au putut și au doborât câțiva, s-au urcat în camion doar șoferul și Septimiu. Mihai zăcea prăbușit la pământ, după ce primise o lovitură în cap cu patul pistolului și a fost arestat. Dar a apucat să vadă că în mașină nu era și acel Sandu. Tu înțelegi ceva?

Urmează o tăcere lungă, prea lungă și nu mai am răbdare.

— Ce faci? Nu-mi răspunzi?

Iarăși câteva clipe de tăcere, apoi în sfârșit:

— Nu știu ce să-ți răspund.

— De ce?

— Chiar tu spuneai că Mihai delirează, așa că...

— Așa că ce?

— Un om în starea asta poate fabula. Înțelegi... fantezia... febra...

— Nu vorbi prostii. Mi-au spus și doctorii că în asemenea situații oamenii relatează ce au trăit cu destulă exactitate. E drept, haotic, fără o ordine cronologică strictă, derutant pentru cel care ascultă și nu știe faptele despre care aude vorbindu-se. Dar dă-mi voie să-mi cunosc destul de bine propria mea căsnicie cu Mihai. Or, despre asta el a vorbit extrem de exact. Desigur, fapte disparate, crâmpeie. Toate însă adevărate. Adevărate, înțelegi?

— Înțeleg.

— Deci acest Sandu trebuie să fi existat. Asta e părerea mea. Așa că dispunem de o informație prețioasă.

— Stai, nu te pripi...

— Mi-ai spus că vei lua legătura cu câțiva dintre cei care au fost atunci cu noi, știi tu...

— Voi lua desigur. Între timp am făcut câte ceva... Încă n-am apucat să-ți spun. Să știi că și pe mine mă preocupă ce s-a întâmplat atunci mai mult decât îți poți tu închipui.

— Când Mihai își va reveni, îi voi cere semnalmentele lui Sandu.

— Laura, tu detectiv trebuia să te faci.

O clipă e Bonifaciu cel din totdeauna. Nu-mi pasă :

— Văd că ești spiritual și la ore târzii din noapte. Acum câtva timp am spus și eu același lucru cuiva...

— Mai ales când sunt sculat din somn la o asemenea oră sunt numai umor în stare pură.

— Ești răutăcios.

— Nu. Doar foarte lucid și realist. Pentru că am să-ți dau o informație care o să te cam... năucească.

— Zi-o.

— În timp ce tu îmi vorbeai, îmi recapitulam în gând numele conspirative pe care le-am întâlnit în vremea aceea. Știi că am o memorie foarte bună. Este unul dintre puținele lucruri cu care mă laud, dacă nu cumva și singurul. Ei bine, Laura dragă, nu-mi amintesc de nici un fel de ins care răspundea la acest nume ! De nici unul, înțelegi ?

Rămân mută la telefon. Nu-mi cred urechilor, apoi îmi revin.

— Stai puțin. Tu știi că nu ne cunoaștem toți între noi. Legile nescrise ale conspirației impuneau ca să luăm legătura directă doar cu cei cu care aveam de îndeplinit o misiune. Deci nu știam toată echipa cu care lucram, tocmai pentru că dacă unul din noi cade, să nu poată divulga întreaga rețea. Nici eu nu știam decât pe câțiva, puțini în orice caz. Deci, înțelegi că e posibil ca pe acest Sandu să nu-l cunoști.

— Vreau să te informez că eu am avut curiozitatea, nu la mult timp după război, să mă interesez de numele tuturor alor noştri, reale şi conspirative. De fapt n-a fost o simplă curiozitate, ci mi se ceruse s-o fac. N-am întâlnit acest nume. Niciodată şi nicăieri. E clar ?

Am rămas fără respiraţie. Tac. Sunt profund decepţionată. Şi eu care până acum câteva minute credeam că am prins un fir. Ii aud vocea lui Bonifaciu ca prin vis.

— Laura, nu fi supărată. Linişteşte-te ! Iţi promit că o să fac tot ce se poate ca să aflu ceva. Informaţia ta este totuşi foarte importantă.

Imi renasc speranţele.

— Prin ce ?

— Nu pot să-ţi spun exact prin ce. Dar abia acum îmi dau seama că cineva s-a strecurat printre noi. Cineva care nu era de-al nostru. De ce şi-a luat numele de Sandu când acesta nu figura pe listele noastre ? Aceasta este întrebarea ! Presupun că avea un complice care a pasat acest nume la un schimb de parole, l-a băgat în circuit, ca să zic aşa. Deci nu Sandu e trădătorul. El era probabil doar un instrument, unul de la Siguranţă. Nu pe el trebuie să-l căutăm în primul rând, ci pe altul, şi anume persoana de la care el a primit parola. Cine i-a spus lui Septimiu că trebuie să se vadă cu „Sandu" ? Asta s-ar putea să n-o aflăm niciodată... Doar dacă Mihai va putea să ne spună. Abia după aceea o să mergem mai departe, până la capătul firului. Adică la cel care a introdus în reţea numele de Sandu. Asta este trădătorul. Înţelegi, Laura ?

Simt că explodez de bucurie. Mă înec în cuvinte.

— Formidabil ! Tu trebuia să te faci detectiv, nu eu.

— Stai, iar te pripeşti, ceea ce preconizez eu să încercăm este foarte greu de realizat. S-ar putea să nu-i mai găsim pe toţi care au transmis unul altuia numele Sandu. Şi atunci se întrerupe firul şi nu putem merge mai departe. Unii nu mai trăiesc, iar pe alţii nici nu ştiu de unde să-i iau.

— Să încercăm totuși. Promiți ?

— Desigur. N-am stat eu degeaba nici până acum. Unele lucruri deja le știu. Nu le putem discuta la telefon, desigur.

— Bine, te las.

— O să te caut mâine.

Imi aprind o țigară și rămân pe gânduri. Trebuie să aflu dacă a fost trădare și cine a trădat. Cu orice preț. N-am să renunț cu nici un chip. Simt că această pistă duce totuși la țintă. Sandu ! O să aflu până la urmă cine i-a vorbit lui Mihai de Sandu. Apoi mă duc la cine se cuvine. Îmi termin cafeaua și cobor în salon să văd cum se simte Mihai. Intră și Alexandru. E posomorât. Nu-l întreb nimic. Mă privește de la înălțimea lui impunătoare. Nici el nu-mi spune nimic. Îl privim amândoi pe Mihai cu aerul unor oameni care nu au altă preocupare decât sănătatea altui om, ca doi medici, parcă aș fi și eu într-o gardă de noapte la căpătâiul unui bolnav. Mare lucru nu vedem. E acoperit de bandaje și are un picior suspendat în aer de greutatea scripetelui. Fața tumefiată, ochii dispăruți undeva în vânătăile din jurul lor, nasul acoperit de un tifon. De fapt nici nu-l văd. Pe Mihai de astăzi. Ci pe cel de acum vreo zece ani, când începuseră să ne meargă și nouă lucrurile mai bine. Nu foarte bine, însă oricum, aveam de acum o mică garsonieră în Cotroceni, cu baie și bucătărie comune, e drept, dar se chema că e totuși o casă de locuit. Aveam unde să gătesc și asta mă făcea fericită. Puteam, din puținul nostru venit lunar să-l primesc pe Mihai cu o mâncare făcută de mine. Sigur nu era ceva grozav. Între timp Mihai primise „sarcini" importante, avea salariu și trecuse la fără frecvență la drept. Eu urmam la zi facultatea de științe naturale. Botanica îmi plăcuse întotdeauna, mai ales florile. Voiam să le cultiv, să obțin noi soiuri de flori, nemaivăzute, mă visam cercetătoare, mai târziu poate chiar o savantă. Nu, savantă n-am ajuns. Mai am timp, cine știe... Mihai era ocupat de dimineață până seara și părea mulțumit de ce făcea. Nu-mi prea povestea despre munca lui, deși

aş fi fost curioasă să aflu cât mai multe. Ştiam că ocupă o funcţie foarte importantă. Cred că eram fericiţi sau, în orice caz, împăcaţi cu noi şi cu lumea. Desigur, din când în când mai aveam discuţii în contradictoriu, ba chiar ne certam. Acest lucru nu m-a îngrijorat niciodată. Era firesc într-o căsnicie. După o ceartă bună — ca o ploaie curată — te purifici şi poţi să-l iubeşti mai mult pe celălalt. Aceste momente neplăcute le treceam însă cu vederea, mai ales când Mihai venea cu un cadou, putea fi un fleac, n-avea importanţă, venea de la el. Sau cu un buchet de flori. Când îmi aducea flori eram într-adevăr fericită. Uneori ieşeam seara la un spectacol, la un film, mergeam în vizită la Marcel şi părea că timpul se scurge în favoarea căsniciei noastre. Ştiam, învăţasem asta, că într-o căsnicie trebuie să-i suporţi partenerului şi unele slăbiciuni, omeneşti, fireşti. Există o reciprocitate a acceptării. Poate şi eu le aveam pe ale mele, iar el la rândul lui le accepta tacit. Era într-un fel o binevoitoare şi tandră complicitate a noastră. Chiar dacă el era mai rezervat, mai rece, iar eu mai expansivă, mai sentimentală. Nu era nimic grav în asta şi viaţa noastră continua fără nici un incident serios. Ba chiar mergea normal. Toate mi se păreau la locul lor. Aş minţi dacă aş spune că eram nemulţumită. Şi la institut era totul în regulă. Mai mult, mi se părea că lumea e chiar prea drăguţă cu mine.

Îmi vine în minte fără voie scena cu magazinerul Rică Vaporu de la institutul meu. Îl văd cum intră în laborator, de fiecare dată pe furiş, de parcă ar avea de ascuns ceva, sau vrea să se facă aproape neobservat. Ceea ce e cam greu la statura lui înaltă de om vânjos, bine hrănit. Vine tiptil spre mine şi-mi face un semn cu degetul în dreptul buzelor dând impresia că ar vrea să facă „Sst!". Dar nu scoate nici un sunet. Are o figură complice, parcă ar pune la cale o mare lovitură. Ochişorii lui verzi, îngropaţi în grăsime, par şi mai mici ca de obicei. Cine ştie ce i-a trecut prin micul lui creier, pentru că deşi posedă un cap enorm, minte are cam puţintică. Ceea ce nu l-a împiedecat să se descurce

de minune în aventuroasa lui viață. Eu îl văd ca pe un erou picaresc dintr-un roman spaniol al secolului de aur. Şi nu întâmplător îmi vine în minte asocierea asta : chiar el se lăuda într-o vreme că un strămoș de al lui a fost pirat, corsar sau cam așa ceva, de unde îi și vine numele Vaporu. Prost cum îl știu, ar fi fost în stare să se laude că se trage din Columb. Când însă și-a dat seama că asta i-ar putea strica dosarul, a întors-o, susținând o altă trăznaie și aceasta greu de crezut : că strămoșul cu pricina a fost răpit dintr-un port și dus pe un vapor, fiind apoi vândut ca sclav în nu știu care țară îndepărtată. Decât pirat, adică hoț, sclav făcea oricum impresie mai bună la dosar. Ca sclav omul fusese crunt exploatat, deci urmașul său avea o origine „lacrima Christi", nu alta. Chiar el, Rică, are un trecut glorios, cel puțin așa declară oricui e dispus să-l asculte. Cică ar fi luptat nu știu unde pe lângă București, și că era cât pe ce să-și piardă viața. A fost și rănit. Dacă are impresia că nu este crezut, în doi timpi și trei mișcări își descheie nasturii de la cămașă și-ți arată cicatricea lungă și roșiatică. Numai că gurile rele ale Institutului spun că ar fi obținut-o în cu totul alte împrejurări și anume într-o eroică încăierare dintr-o cârciumă din gura Oborului pe când se găsea la o lungă libație într-o companie cel puțin dubioasă. Ceea ce nu-l împiedică să se plângă tuturor că merita o soartă mai bună la trecutul și valoarea lui. Cât despre aceasta din urmă, ce să mai zic : cu chiu și vai, cu pile și peșcheșuri, cu cadouri, a izbutit să termine liceul la fără frecvență. A declarat că n-are de gând să se oprească aici. Mâine poimâine, îl vedem și doctor în științe. Mă rog, treaba lui. În timp ce mie îmi treceau prin minte toate astea, Rică Vaporu îmi face semne disperate. Iar eu nu pricep în ruptul capului ce vrea. De fapt pricep, dar mă prefac că nu. Vrea să mă cheme afară să-mi spună ceva important ce nu trebuie să audă ceilalți. Eu cam bănuiesc despre ce este vorba : probabil iar are ceva de vânzare, vreo marfă ce se găsește mai greu, obținută prin cine știe ce filieră ilicită. Pentru că Rică, deși e convins că

nu încalcă legea, este mereu la marginea ei. Până la urmă n-am încotro şi ies după el pe culoar sub privirile amuzate ale colegilor mei. De ce nu le oferă și lor? Pentru că ceilalţi nu reprezintă nimic în ochii lui Rică, pe când eu sunt soție de ștab și nu se știe când va avea nevoie de Mihai să-l scoată dintr-o încurcătură, că har Domnului, a avut destule. Datorită micului său comerț odată era cât pe ce s-o încurce. Noroc că l-a scăpat unul dintre cei pe care îi „servise" cu amabilitate. Așa că știe el pe cine să aprovizioneze cu te miri ce lucruri rare. Ajunși pe culoar, Rică aruncă priviri furișe în stânga și-n dreapta ca să se asigure că nu e nimeni prin preajmă. Încep să mă simt prost, de parcă aș fi o infractoare de drept comun. Scena mă enervează și mă pregătesc să-l reped, însă nu mai apuc, pentru că îmi șoptește: „Doamnă! Am niște... dedesubturi de damă... prima... străinești". Îmi vine să-l iau la palme. Auzi, are niște dedesubturi! Cred și eu, pentru că de când îl știu numai cu de astea a umblat. Niciodată nu s-a purtat cu cineva cinstit, pe față, ca un om de treabă cum se laudă mereu că este. Dar cine nu știe că numai cu dedesubturi a umblat toată viața? Iar acum le mai și vinde... Mă stăpânesc cu greu să nu-i zic ceva de la obraz, tot n-ar pricepe, ba, probabil, m-ar și înjura în gând. Caut să mă calmez. Îi aud iar vocea șoptindu-mi insinuant ceva. Până la urmă reușesc să-i spun totuși câteva vorbe. Îl refuz, motivând că am destule asemenea „dedesubturi", că-mi prisosesc chiar. Bineînțeles că-l mint. Aș fi o mare ipocrită dacă aș susține că nu mă interesează niște lenjerie fină de corp. Care femeie nu și-ar dori așa ceva? Dar nu de la Rică Vaporu! Nu numai că așa canalie cum îl știu, este în stare să se laude cine știe cui că le-a vândut și soției lui Mihai Teodoru, ştab mare, de! Pur şi simplu nu vreau să am de-a face cu un ins unsuros ca el. Aș avea impresia că sunt mai murdară decât el, care umblă veșnic nespălat.

Capitolul X

La urma urmei ar trebui să nu mă mai gândesc la asemenea întâmplări mărunte, de fapt niște banale incidente, fără vreo importanță sau semnificație deosebite. Nu ele ne determină cursul existenței, ci lucrurile mari, care angrenează întregul mecanism în care ne mișcăm, din care noi înșine facem parte. Oare așa o fi ? Abia mi-a venit acest gând și deja încep să mă îndoiesc de adevărul lui absolut. Dacă aș încerca să caut un exemplu, cred că primul care mi-ar veni în memorie ar fi povestea cu sticla de coniac „Henessy". Desigur un incident oarecare, fără nici o urmare serioasă, care să fi deturnat în vreun fel căsnicia noastră de pe drumul firesc. După câteva zile, timp în care abia dacă am schimbat câteva cuvinte și acelea strict necesare, lucrurile au revenit la normal și am uitat amândoi întâmplarea aceea nenorocită. Ba chiar, țin minte și acum, după un timp ne-am și amuzat de toată povestea, chiar mirându-ne cum de am putut face atâta caz dintr-un fleac.

Dar oare chiar am uitat-o ? Mă refer la mine. Din păcate nu. Mai curând cred că doar am îngropat-o. Nu atât de adânc însă încât să nu poată răzbate din când în când la suprafață, o dată cu trecerea timpului tot mai des, pe măsură ce relațiile dintre noi se deteriorau. Amintirea aceea neplăcută devenise ca un fel de semnal al unui seismograf invizibil ce mă anunța că lucrurile

nu merg cum ar trebui, că ceva nu este în regulă. A, nu e vorba de faptul că ieșirea de atunci a lui Mihai mă făcuse să-mi schimb total părerea despre el, să-l cred pentru totdeauna un ins nervos, dur, lipsit de tact și așa mai departe. Nu. Consideram că fusese o izbucnire de moment, omenească la urma urmei, mai ales la un temperament ca al lui. Altceva semnifica pentru mine comportarea lui Mihai : teama că într-o zi arcul care ne ține laolaltă se va rupe, avertismentul că două caractere ca ale noastre vor ajunge mai devreme sau mai târziu să nu mai poată conviețui. Poate că în ziua aceea sau mai târziu am avut revelația unei incompatibilități latente dintre noi, deși cred că amândoi am făcut tot ce ne era în putință să o învingem pentru că țineam unul la altul, poate chiar ne iubeam, și voiam să întreținem o atmosferă suportabilă, caldă în căsnicia noastră. Și am izbutit o vreme destul de lungă, trecând peste unele inerente neînțelegeri. Aș minți dacă aș spune că n-au fost și momente, ba chiar perioade frumoase în viața noastră. Tocmai de aceea nu-l acuz pe Mihai. Numai că... și uite iar intervine amintirea aceea sâcâitoare a sticlei de „Hennessy“. Ar trebui să trec peste ea, s-o uit. Probabil fiecare căsnicie are câte o sticlă spartă în inventarul ei și cei doi își văd mai departe de treburile lor, mai fericiți sau nu, mai mulțumiți ori deloc, luând viața așa cum este. Numai eu, fire încăpățânată, mă întorc mereu la o oarecare întâmplare neplăcută. O sticlă ! Dar ce pot face ? Așa sunt eu și nu cred că am să mă mai pot schimba vreodată. Iar la vârsta mea... Oi fi cerând oare perfecțiunea din partea celui de lângă mine ? Nu, în nici un caz. Sunt suficient de deșteaptă ca să știu că așa ceva nu există. Atunci, ce Dumnezeu îi cer ? Nu știu, poate acea calmă și domestică tandrețe continuă, căreia nu i-am găsit încă nici un nume. Și poate nici alții nu i-au găsit. Sau de aceea nu are nume că n-a observat-o deocamdată nimeni. Cei care o trăiesc, o știu și nu-și bat capul cu ea, iar ceilalți habar n-au de ea. Dar este imposibil să nu existe. Eu o visez ca pe o rază de lumină care nu trebuie să apună

niciodată în relațiile dintre oamenii care se iubesc. Sentimental incurabilă, cer oare prea mult ?

La insistențele lui Alexandru mă întorc în cabinetul lui. Mă lasă singură. Îmi aprind altă țigară. Încerc să-mi alung gândurile mai triste decât de obicei. E și așa destulă tristețe în jurul meu. E deajuns să mă gândesc la cât suferă acum Mihai cel de azi și imediat îl iert pe Mihai cel de ieri. A făcut doar atâtea pentru mine. Îmi amintesc că într-o zi a venit cu flori și cu o sticlă de vin bun. L-am sărutat, apoi l-am întrebat zâmbind :

— Serbăm ceva ?

— Da. Dar nu-ți spun încă.

— Te rog spune-mi. Sunt foarte curioasă.

— Nu-i nimic. Abia așa o să fie bucuria mai mare.

— Te-au avansat !

Nu mi-a răspuns. Am insistat și până la urmă a recunoscut că asta se întâmplase. Am băut în cinstea evenimentului.

— Și cum te simți în noua funcție ? l-am întrebat după o vreme. Întrebarea mea avea un tâlc anume. Îl știam un om harnic, conștiincios, poate excesiv de conștiincios, ceea ce deranjase pe unii. Aflasem asta de la niște cunoștințe comune, unii lucrând chiar cu el. Ce nu se află în lumea asta ? Voiam să-l temperez. Răspunsul lui întârzia și nu știam cum să încep. Trebuia mult tact și eu nu prea am întotdeauna. În fond doream doar să-i atrag atenția că trebuie un oarecare echilibru în toate, chiar și în conștiinciozitate. Da, până și în asta ! Am preferat să i-o spun de-a dreptul cu riscul de a-l supăra. Și i-am spus-o :

— Mihai, am aflat că unii de pe la tine, de la serviciu, nu prea văd cu ochi buni faptul că... ești prea... inflexibil, prea... intransigent, prea... nu știu cum să-ți zic. Dar înțelegi tu ce vreau să-ți spun. Poate ar fi bine să nu le dai prilejul să te bârfească. Oamenii sunt cum sunt, înțelegi...

Mă așteptam să reacționeze violent. Spre surprinderea mea a rămas pe gânduri. Nu mi-a răspuns multă vreme și, într-un târziu, dând din cap cu amărăciune,

a vorbit cu o voce joasă, ezitantă, parcă alta decât i-o știam :

— Ei, Laura, poate că ai dreptate. Să știi că m-am gândit și eu la asta și poate nu o dată. Nu este exclus să exagerez uneori și eu. O fi ceva adevărat în ce spun oamenii ăia. Dar să știi că tot ce fac, o fac cu cele mai bune și mai cinstite intenții. N-o să izbutim nimic numai cu jumătăți de măsură. Treaba la care ne-am înhămat cere muncă, eforturi ba chiar și sacrificii. Altfel nu iese nimic. Dar chiar nimic, înțelegi ? Or, eu cred că dacă am primit o misiune, atunci trebuie s-o duc până la capăt, trecând chiar peste interesele mai mici sau mai mari ale unora. Și în asemenea condiții desigur că mai supăr pe câte unul. E riscul pe care mi-l asum. Știu și asta. Dar am să merg înainte atâta vreme cât sunt convins că ceea ce fac este spre binele tuturora.

— O fi cum spui tu... Nu de cinstea ta mă îndoiesc. Atâta doar că, având grijă de toți laolaltă, s-ar putea să uităm de unul sau altul dintre oameni.

Pauză. Lungă. Apoi, ezitând, cu vocea asta nouă a lui :

— Ai dreptate. N-am să uit ce mi-ai spus și-ți mulțumesc că mi-ai atras atenția. Și te rog s-o faci și altă dată, dacă simți că e nevoie.

În momentul acela l-am iubit. Întâi pentru că nu s-a supărat că m-am băgat în treburile lui, apoi pentru că a înțeles ce-i ceream și că mi-a mulțumit. Omul echilibrat din el învinsese — credeam eu — posibilele tentații ale puterii pe care i le oferea funcția importantă pe care o avea. Și lucrurile păreau a merge mai bine. O vreme n-am mai auzit nimic rău despre Mihai. E drept, eu eram foarte ocupată la facultate. Eram în ultimul an de doctorantură, urma lucrarea. De unde era să știu eu ce se petrecea ? Aveam s-o aflu pe neașteptate într-o zi de la bunul nostru prieten Marcel cu care m-am întâlnit iar întâmplător pe stradă. M-a luat pe ocolite, cu un „ce mai faci" ?, „Cum o duci ?" și alte formule uzuale. La un moment dat l-am văzut că ar vrea

să-mi mai spună ceva, dar ezită sau n-are curajul s-o facă. L-am atacat eu atunci :

— Spune, omule, odată ce ai pe limbă, nu te mai jena atâta.

Pentru că era în dreptul casei noastre, l-am invitat la o cafea. Simțeam că despre ce avea să-mi spună nu se poate discuta pe stradă, așa, în trecere. Îl știam de mult pe Marcel Crângașu. Era un vechi prieten de al nostru, care ținea mult la Mihai. Bonom și cumsecade, cam lasă-mă să te las, deși avea merite — cum se spunea atunci — nu i se încredințase nici o funcție mai importantă. Își făcea liniștit meseria și părea mulțumit de situație, deși odată cineva — Bonifaciu Necșulescu — îmi spusese cu limba lui ascuțită : „Mă, ăsta suferă în tăcere ca un îndrăgostit trist că nu i-a venit iubita la timp. Dar să știi că nu se lasă, mai speră. Iar iubita lui e o slujbă mare". N-am dat atenție observației lui Bonifaciu și l-am considerat în continuare un om de treabă. L-am invitat deci în casă. După ce s-a codit puțin, a acceptat.

I-am făcut o cafea, i-am oferit și un coniac. Le-a băut pe amândouă în liniște, fără grabă. Dar tăcea în continuare, parcă ar fi uitat de ce-l chemasem. La un moment dat, dându-și seama că tăcerea se prelungește prea mult, m-a luat cu buletinul meteorologic, ba că n-a plouat de mult și e secetă, ba că ar fi bine să plouă, că de, recolta, așa că l-am luat de-a dreptul :

— Marcele, noi ne cunoaștem de un car de vreme, și nu cred că e cazul să umblăm cu mofturi de astea. Hai, spune ce s-a întâmplat ?

I-am mai turnat un coniac, îndemnându-l să bea, ca să prindă curaj. L-a refuzat politicos și, frământându-și mâinile, s-a decis în sfârșit să vorbească :

— De, Laura, viața e ca un taxi : faci semn, se oprește, te urci, ajungi, dai banii și cobori. Dar mașina nu te poate duce chiar până în casă. Abia de aici urmează riscul...

Hopa ! Insul mă lua în pilde ! Nu vedeam încă unde vrea să ajungă. Am preferat să nu-l întrerup.

— ... că nu știi cum să mergi singur în continuare. Mai ales când mașina te lasă mai departe de locul unde vrei să ajungi. Iar dacă în locul acela n-ai mai fost niciodată, trebuie să fii foarte atent să nu calci greșit, vreau să spun să nu te grăbești prea tare, sau s-o iei pe scurtătură că s-ar putea să...

— Să ce ? l-am întrebat eu nerăbdătoare. Fii mai clar și nu mă lua cu parabole. Sunt destul de tare ca să suport veștile proaste.

— Păi, vezi tu... s-ar putea să-ți scrântești piciorul și să nu mai poți ajunge acolo unde ții foarte mult să ajungi. Și s-ar putea să rămâi în drum, pe ploaie și vânt...

Asta i se cam potrivea lui.

— Adică ?

— Să nu mai poți continua drumul, sau chiar mai rău... adică să...

— Marcele, bea și coniacul ăsta și spune dracului pe șleau totul. E vorba, presupun, de Mihai și nu mai am răbdare.

A băut încet și al doilea coniac și apoi a dat afirmativ din cap.

Până la urmă, după ce l-am mai strâns puțin cu ușa, mi-a spus pe ocolite : Mihai era pe punctul de a fi „debarcat". Era vorba de zile. Se părea că greșise, sau cum zicea Marcel, se grăbise, călcase pe de lături. De ce-mi fusese mie frică nu scăpase : câteva măsuri excesive, pornite din intenții bune, apreciate greșit de către alții, câteva dueluri verbale cu unii mai mari în grad, o ședință mai furtunoasă, apoi o chemare la un șef mai mare căruia Mihai îi spusese lucruri nu tocmai plăcute și uite așa s-au adunat destule pentru o debarcare rapidă și, se părea, iminentă.

Am simțit nevoia să-l iau din nou tare.

— Ai vorbit de niște măsuri excesive luate de Mihai. Fii, te rog, mai concret. Ce înseamnă, de fapt, la tine măsuri excesive ? Din punctul cui de vedere a întrecut el măsura ? Cum adică „s-a grăbit, a călcat pe de lături ?" Ce-ar fi să-mi povestești mai pe îndelete.

Marcel arăta ca un boxer prins în corzi. Se vedea că nu-i convenea deloc să povestească cum se petrecuseră de fapt lucrurile. Cu mare greutate s-a decis să-mi relateze una din întâmplările care declanșaseră conflictul între Mihai și superiorii lui.

Totul pornise de la niște nereguli comise de un subaltern al său, care se dedase la niște practici ce păreau la marginea codului penal. Favorizase în schimbul unor avantaje materiale numirea într-un post a unuia care nu îndeplinea condițiile legale ale funcției respective. S-a aflat, a urmat o reclamație și Mihai fără nici o ezitare l-a destituit rapid pe cel numit abuziv într-un post la care nu avea dreptul şi l-a sancţionat sever pe subalternul său.

Se părea că măsurile luate erau drepte. Și cu asta totul părea rezolvat.

Numai că peste vreo câteva zile s-a descoperit că există și o altă față a lucrurilor. Subalternul său nu făcuse de fapt nici o afacere numind pe insul respectiv în postul la care nu avea dreptul. O făcuse doar pentru faptul că omul era bolnav de plămâni și ceruse să fie numit administrator la un sanatoriu situat în munți unde spera că se va însănătoși mai repede. Drept recunoștință față de binefăcătorul său, îi trimisese acestuia pe adresa de la serviciu o ladă cu mere, bineînțeles fără să-l anunțe în prealabil. Era un simplu gest de recunoștință față de binefăcătorul său, care s-a trezit pur și simplu cu lada de mere. El o făcuse doar pentru a-l ajuta pe omul bolnav. Cum lada a fost trimisă prin poștă, cu mandat în regulă totul s-a aflat fulgerător, numele expeditorului fiind scris foarte citeț. Iar registratura... a înregistrat cine era destinatarul și cine expeditorul. De aici a pornit toată tărășenia. Binevoitori s-au găsit să informeze, ignorând bineînțeles amănuntele „afacerii". Mihai, impulsiv cum era. N-a avut răbdare să asculte explicațiile care ar fi lămurit cum stau în realitate lucrurile și n-a contramandat măsurile luate. Cum subalternul n-a voit să cedeze, cazul a ajuns mai sus. A urmat o anchetă care până la urmă a restabilit

adevărul și a anulat măsurile luate de Mihai. Numai că el n-a vrut să recunoască sub nici o formă că s-a pripit, ba dimpotrivă a avut o discuție mai dură cu superiorul său și nici după asta nu s-a potolit. Iar în ședința care a avut loc, n-a vrut să-și facă nici măcar o autocritică formală.

Necazul era însă altul — spunea Marcel Crângașu cu regret în glas : nici după această întâmplare Mihai nu s-a astâmpărat. A mai luat și alte măsuri drastice, desigur cu cele mai bune intenții, dar tot în momentele când era nervos și tot fără să verifice îndeajuns circumstanțele. Se părea că greșise din nou. Și că să agraveze lucrurile, iar „se luase în gură" — cum zicea Marcel — cu șefii săi. Și așa se ajunsese la o situație aproape imposibilă, care până la urmă avea să explodeze. Ceea ce s-a și întâmplat la scurt timp după aceea.

Intr-adevăr peste câteva zile Mihai a fost scos din funcție și transferat undeva într-un post, onorabil, e drept, dar mult mai mic decât cel pe care îl avusese înainte. Iar peste alte câteva zile în locul său fu numit bunul nostru prieten Marcel, bonomul și cumsecadele Marcel, cel cu pildele și parabolele sale inofensive.

Surpriza a fost imensă ! Cum era posibil ? Omul pe care îl prețuisem toți, Mihai, Septimiu, eu, să joace o asemenea carte ? Era clar că-i cartea lui ! Nu, părea neverosimil. Nu cumva totul fusese un fel de festă pe care ți-o face viața, fără să ai tu însuți nici un amestec ? Poate Marcel Crângașu nu contribuise cu nimic la căderea lui Mihai, iar apoi fusese considerat de către alții, cei de sus, ca un bun sau cel mai bun succesor al acestuia. De ce să nu credem că cineva care ocupă o funcție avută până atunci de altcineva, nu are nici un fel de amestec în debarcarea predecesorului său ? Mai ales fiind prietenul său de o viață. Extrem de dificil de aflat adevărul într-o împrejurare atât de complicată ca aceasta.

Ce să cred de Marcel ? Poate că invidia ne întunecă rațiunea. În fond ce aș putea să-i reproșez ? Întotdeauna s-a comportat corect cu noi, adică, voiam să spun cu

Mihai, iar cu mine cald, delicat și chiar prietenos. Probabil el a fost considerat cel mai indicat pentru această funcție. Să nu fiu totuși pătimașă doar pentru că el i-a luat locul lui Mihai.

Dar am trecut noi și peste asta. Cum între timp terminasem facultatea, apoi doctoratul și primisem repartiție în București, la un institut de cercetări horticole, ca cercetătoare, aveam și eu salariu, așa că nu prea s-a simțit în casă. Eram mulțumită, mai ales că fusesem asigurată că voi face cercetări floricole, ceea ce era visul meu de ani de zile. Îmi făuream planuri de viitor. Visam noi soiuri de flori frumoase, rezistente, inexistente la noi, poate nici în Europa, sau chiar în lume. Vise, vise! Ce știam eu atunci! Dar cel mai important era că, rămânând în capitală, am putut să fiu alături de Mihai în acele momente grele pentru el. Am făcut tot ce era cu putință să suporte cât mai ușor consecințele șocului retrogradării sale. Ca să nu mai spun că el credea și acum că dreptatea este de partea lui și chiar i se va da această dreptate. De partea cui era ea de fapt, greu de spus. Judecând astăzi lucrurile la rece și din câte am aflat după aceea, se pare că și Mihai greșise, dar și cei care l-au dat repede la o parte n-au procedat cu totul corect și principial cum zicem noi azi. Iar un mare rol în toată povestea asta l-a avut bonomul și cumsecadele Marcel Crângașu, care îl săpase încet, metodic, având în același timp grijă să-și întrețină mereu relații bune cu Mihai, cu noi amândoi. Bun prieten! Cel puțin așa mi s-a sugerat de către unii dintre cei care lucraseră cu el. Aveau ei oare dreptate? Nu cumva ieșeau în prim plan și vechi dușmănii față de Marcel? Chiar si Bonifaciu îl judeca aspru. Dar asta nu era un indiciu. Oamenii pot emite păreri foarte diferite despre același om, nu o dată greșite. Avea și Bonificiu dreptul la eroare. Purta atâtea amărăciuni în el, încât era posibil, omenește, să-și judece pătimaș semenii.

Acum stau și îl privesc pe Mihai sau ce mi se pare că pot vedea din el și caut să-l înțeleg cu mintea mea de astăzi. Să-l înțeleg, nu neapărat să-l justific. N-ar

avea rost. Lucrurile acestea s-au petrecut de mult, iar între timp el a fost reabilitat. Desigur parțial, declara el, nu pe deplin, însă oricum tot era ceva. Numai că eu am acum în fața mea nu pe reabilitatul Mihai, ci pe fostul meu soț, grav accidentat, pe care trebuie să-l ajut cu orice chip. Și nu mă mișc din spital până nu-l readuc la viață, să știu că pentru asta nu plec de aici o lună de acum înainte. Nu mă las ! Trebuie să trăiască. Neapărat. Am nevoie de el. Ne știm încă din vremuri grele, când abia venisem în București, imediat după ce l-am cunoscut pe Septimiu. Așa cum el m-a ajutat în ceasuri deosebit de dificile ale vieții mele, tot așa trebuie să fiu și eu alături de el. Nu se poate altfel. Și nici nu înțeleg că ar putea exista un alt mod de a proceda. Voi rămâne lângă el, orice s-ar întâmpla, chiar dacă doctorul Alexandru Dumitraș sau conducerea spitalului m-ar da afară de aici.

Capitolul XI

Nu știu de ce îmi vin în minte acum primele mele zile la București când eram buimăcită de tot ce vedeam în marele oraș. Pentru mine erau cu totul extraordinare forfoteala, zgomotul, agitația din jurul meu. Venind dintr-un liniștit târgușor din nordul Moldovei, am avut impresia că am fost aruncată deodată într-un imens viespar. Era pentru prima dată când părăseam orașul meu de baștină și mă simțeam copleșită, chiar strivită de București. Viața mi se părea că se desfășoară într-un ritm sufocant, amețitor. Deși era război, Bucureștiul își păstra paradoxal ceva din tihna unui oraș aflat departe în spatele frontului, unde bombele ajung puține, în mod cu totul accidental. Așa că viața marelui oraș continua la fel, nestingherită, cel puțin la prima vedere. La mine acasă oamenii mergeau și vorbeau parcă mai încet, pe când aici totul capătă o viteză de coșmar care mă înspăimânta. Imi era frică să ies pe stradă și stăteam toată ziua în casă și toceam în speranța că voi intra la facultate. Arareori unchiul meu Gheorghe reușea să mă scoată din casă la un film sau la o cofetărie. Singură n-aveam curajul să ies pe stradă. Mă credeam pândită de zeci de pericole, fiecare trecător mi se părea un posibil agresor. O biată fată din provincie nu putea decât să fie speriată când aflase despre cei din capitală că erau șmecheri, hoți, crai de profesie, afaceriști și câte și mai câte. Unchiul Gheorghe mă școlise și el, averti-

zându-mă asupra pericolelor potențiale care mă pândeau, dar văzându-mi chipul îngrozit și-a dat repede seama că sunt deja supradopată cu povești despre bucureșteni și — om isteț cum era — a întors macazul, încercând să reabiliteze în ochii mei pe locuitorii capitalei, cu tact și răbdare, a încercat să-mi scoată din cap toate năzbâtiile cu care fusesem îndoctrinată înainte de plecare, neuitând desigur să-mi atragă atenția că o anumită prudență se recomandă totuși unei fete tinere ca mine. Astfel el mi-a oferit o imagine mai realistă, mai echilibrată a capitalei. Da, desigur, pericole existau aici și nu puține, mai ales după lăsarea serii, dar nici așa să nu mai ieși niciodată din casă. Străzile ar fi permanent pustii, îmi zicea el, amuzat de spaima mea. Or, vezi ce forfotă e tot timpul. Parcă-s niște bezmetici cu toții, se grăbesc nu știu unde cu o treabă ce nu mai suferă amânare.

Ei, ce om era unchiul Gheorghe ! Unul dintre acei bucureșteni de modă veche care țineau la bunul lor renume de funcționari publici cu tradiție din tată în fiu, politicos, în relații bune cu toți vecinii și cunoscuții, cu grădină bine gospodărită, gata să sară în ajutorul oricui la nevoie. Fără ifose, era prieten cu oameni din cele mai diverse categorii : muncitori, comercianți, chiar cu țăranii care îi aduceau laptele și zarzavaturile. Nu-l interesa ce este omul, cu ce se ocupă, totul era să fie la locul lui. Dar și când se supăra, să te ferească cel de sus, foc se făcea. Ce-l scotea cel mai rău din sărite era mitocănia. Sau proasta creștere, pentru că el ținea la „bunele maniere", respecta, dar cerea la rându-i să fie respectat. Îmi aduc aminte o scenă rămasă de pomină, când un vecin a avut proasta inspirație să-l ia mai tare pentru că Sultan, câinele unchiului, hârjonindu-se, îi alergase în joacă o găină, fără să-i facă însă nimic. Parcă îl văd pe nea Gheorghe — că așa îi spuneau vecinii — cum l-a luat în primire pe vecin, că acesta nu știa cum să scape din încurcătură. Fără să ridice tonul, fără să-l insulte, l-a pus la punct, lăsându-l pe bietul om fără

replică, încât la sfârșit acesta a simțit nevoia să-și ceară el scuze.

Dar partea tare a unchiului Gheorghe era șueta. N-am întâlnit un șuetist mai mare. Era în stare să stea, ore întregi, la discuții interminabile pe orice temă. Om informat, ba chiar citit, făcea față oricăror teme, deși era un autodidact. Era prieten cu „titrații" — cum le zicea el, care îi căutau adesea compania, întreținându-se îndelung cu el. La cârciumioara cu grădinița de vară din apropierea Căii Moșilor unde își avea locuința pe o străduță liniștită, se încingeau adevărate dezbateri pe teme bineînțeles politice, în care nea Gheorghe era expert recunoscut de toți mesenii. La un pahar de vin avea o vervă îndrăcită, ținând adevărate discursuri în timpul cărora nu sufla nimeni de la masă. Nici măcar scaunele nu scârțâiau. M-a chemat și pe mine de vreo câteva ori. Am asistat la scene pasionante. Odată un avocat i-a cerut părerea despre politică în general. Unchiul, uitând pentru moment că eram de față, înfierbântat cum era, a declarat : „Politica, domnilor, e o mare curvă !" și a urmat apoi o demonstrație amuzantă. El nu făcuse niciodată politică propriu-zisă, nefiind înscris în nici un partid, ceea ce nu-l împiedeca să aibă convingerile sale ferme. Pe prim plan punea cinstea și corectitudinea celor ce fac politică. Aici era oful său cel mare : că pe politicienii noștri nu-i prea dă cinstea afară din casă. Cu toate acestea, după 23 august s-a înscris în partid, dorind sincer să activeze. Dar s-a găsit un deștept care la verificare l-a considerat provenind din burghezie și l-a exclus. Ce a suferit unchiul atunci ! A fost marea decepție a vieții sale. Deși nu voia să vorbească niciodată despre acest episod dureros, câteodată mai scăpa o vorbă : „O dată am vrut să fac și eu politică, una cinstită și...". Fraza rămânea veșnic neterminată. Chiar când discuta cu cineva în contradictoriu, rămânea la fel de simpatic. Însă plăcerea lui cea mai mare era să stea de vorbă cu oamenii simpli. Îi asculta cu atenție și nu o dată chiar recunoștea că sunt mai deștepți ca el în cutare problemă. În special cu unul

care se chema Iorga îi plăcea lui să vorbească. Insul era un fel de lucrător cu ziua pe la cine se găsea, analfabet, și avea reputația că e cam trăznit. Dar când nimerea câte una, atunci i se ducea buhul.

Intâlnindu-se cu el într-o zi, unchiul, ia spus că el cunoaște doi Iorga, pe care îi prețuiește, pe el și pe Nicolae Iorga. La care insul i-a răspuns : „Da, dar eu sunt mai deștept decât el, pentru că nu m-am băgat în politică". Nea Gheorghe a rămas fără replică, ceea ce lui i se întâmpla foarte rar și când a venit acasă, după ce mi-a povestit întâmplarea, a exclamat : „Uite, domnule, că o observație ca asta poate s-o facă și un om simplu. Și eu care-l admir atâta pe profesor ! Ce-i trebuia lui politică ? Uite, vezi, de aia nu m-am băgat eu în nici un partid, deși mulți m-au ispitit, că, vezi Doamne, au nevoie de un om ca mine. Îi știu eu pe politicienii ăștia... toată ziua fac caz de principii și când colo...".

Parcă îl văd și azi pe unchiul Gheorghe cu statura lui înaltă, ușor greoaie, cu ochelarii care veșnic îi cădeau pe nas și îi reașeza la loc cu degetul arătător — gest devenit tic — puțin adus de spate, bocănind cu bastonul pe caldarâmul din fața casei.

Drumul de la slujbă spre casă îi lua mult timp, deoarece numeroșii săi cunoscuți întâlniți pe stradă îl opreau să mai schimbe o vorbă. Iar el, mereu dispus să poarte o discuție, zăbovea cu oricine. Una din cele mai triste zile din viața mea a fost când, pe neașteptate, s-a prăpădit unchiul Gheorghe. A părăsit lumea aceasta la fel de senin cum a trăit. În seara aceea, după ce a schimbat câteva vorbe cu un vecin, a intrat în curte și i-a spus cu o voce obosită mătușii care întindea niște rufe pe sârma din fața casei :

— Dă-mi ceva să mănânc, că parcă m-a cuprins așa, o slăbiciune... poate o fi din cauza foamei.

A mâncat liniștit, s-a uitat la noi, parcă ne-a mângâiat cu privirea lui plină de dragoste, m-a cuprins pe după umeri cu un gest cald, patern și a șoptit parcă numai pentru el :

— Mă duc să dorm puțin, că parcă tot nu mi-e prea bine.

Și a adormit pentru totdeauna, liniștit, împăcat, cu mâinile pe piept. Așa l-a găsit mătușa când a intrat în dormitor. Avea un chip destins, senin, ceva din zâmbetul său bun îi rămăsese împietrit pe chip.

Cele trei zile până la înmormântare, mi s-au părut ireale, ca într-un coșmar din care ai dori mereu să-ți revii și nu izbutești. Totul mi se părea incredibil, absurd. Speram din clipă în clipă să-l văd ridicându-se și reluându-și una dintre acele fermecătoare și de neuitat discuții cu prietenii pe care îi îndrăgise atât de mult. De pe atunci am simțit — și viața avea să-mi dea după aceea din plin dreptate — că nu voi mai întâlni niciodată un om ca unchiul Gheorghe, bun, cald, prietenos, un sfătuitor înțelept și apropiat. Cu el alături, viața mi s-ar fi părut altfel, chiar necazurile prin care am trecut le-aș fi suportat mai ușor. Poate, cine știe, n-aș fi comis atâtea dintre prostiile pe care le-am făcut pe urmă. Vorba lui blajină m-ar fi ținut departe de ele. Sunt convinsă că în momentele mele grele — și au fost destule — el ar fi putut fi singurul om din lume pe al cărui umăr aș fi plâns fără nici o opreliște sau jenă, ca într-o descătușare din suferință, asemeni poate unei purificări de tot ce este urât și nedemn în lumea asta. El ar fi fost prietenul și părintele căruia nu-i ascunzi nimic și la pieptul căruia te aciuezi la vreme de urgie.

Dar oare de ce tocmai acum mi-am amintit de unchiul Gheorghe? Mă mai și întreb! Pentru că — printre atâtea altele pe care i le datorez — prin el l-am cunoscut pe Septimiu. Unchiul avea mulți prieteni, dar cel mai mult ținea la Nicolae Stanciu, muncitor la atelierele C.F.R., cu care era de altfel și vecin, casă lângă casă. Toată ziua se vizitau reciproc. Își tăiaseră până și poartă în gard ca să nu mai ocolească prin stradă. Mătușa Ana râdea de ei, spunând că-i bănuiește de frați, însă nu vor ei să recunoască. Stanciu era un bărbat zdravăn, cam încruntat, altfel om foarte de treabă, care ținea mult la nea Gheorghe pentru cinstea și corectitudi-

nea lui. Iar unchiul îl prețuia pentru convingerile lui politice care se apropiau de ale sale. De fapt unchiul bănuia că Stanciu este comunist, dar se prefăcea că nu știe, iar acesta prețuia discreția lui nea Gheorghe. Și-i mai unea plăcerea amândurora de a sta la șuetă, deoarece contrar aparențelor, muncitorul ceferist era un mare amator de discuții, seara la măsuța din grădinița casei sale, în fața unui pahar de vin. Îi apuca miezul nopții tăifăsuind și era nevoie să iasă nevastă-sa pentru a le aduce aminte că a doua zi trebuie să se scoale la ora cinci ca să meargă la serviciu. Am întârziat și eu câteodată la discuțiile lor și sunt convinsă că nu le voi uita niciodată. Cred că hotărârea unchiului meu de a se înscrie în partid s-a datorat în cea mai mare parte, dacă nu în întregime, acestor lungi și nenumărate discuții cu Stanciu. Aparent ele nu erau politice. Se vorbea despre orice începând cu cauzele crizei din treizeci și trei, cu politica internațională, continuând apoi cu prețurile, salariile, inflația, curbele de sacrificiu, șomajul și terminând cu subiecte aparent mai puțin interesante. Uneori se ciondăneau și pentru nu mai știu care meci între Venus și Ripensia. Atmosfera era foarte plăcută, caldă și chiar când cei doi nu se puteau pune de acord asupra unei chestiuni, ciorovăiala lor avea ceva simpatic, de joacă între copii mari. Într-o asemenea seară l-am cunoscut pe fiul lui Nicolae Stanciu, pe Septimiu. Mi-a plăcut încă de atunci, poate nu ca „bărbat“ în primul rând, ci ca o cunoștință apropiată. Nici nu era ceea ce fetele numesc un bărbat frumos. Slab, de statură potrivită, cu fața uscățivă și prelungă, dădea impresia, la prima vedere, de lipsă de forță. Febrilitatea mișcărilor, neastâmpărul mâinilor cu care parcă mereu nu avea ce face, la care se adăuga sfiiciunea pentru mine inexplicabilă la un bucureștean, întregeau portretul unui tânăr fără prea multă personalitate, oarecare și deci neinteresant. Semăna cu mama sa, o femeie slăbuță și pașnică. Mai târziu aveam însă să aflu că de la tatăl său moștenise o voință de fier și, mai ales, convingerile nestrămutate. În perioada când tatăl

său fusese arestat, Septimiu renunțase la școală pentru a munci ca să întreţină pe mama sa și pe cei trei frați mai mici. După ce fusese eliberat, prima grijă a tatălui său a fost să-și trimită copilul la liceu. Ţinea foarte mult ca Septimiu care fusese un elev eminent să termine școala și să urmeze o facultate chiar dacă pentru asta ar fi trebuit să descarce noaptea cărămizi la Gara de Est, iar ziua să meargă la slujbă. „Vor veni, spunea el, vremuri mai bune și vor putea și copiii noștri să facă școli înalte". Și aceste vremuri au venit, dar Septimiu nu le-a mai apucat. Şi cât dorea să urmeze aeronautica ! Era îndrăgostit de zbor, de siluetele elegante ale planoarelor, de înălțimi. Se visa pilot de încercare, dar aripile i-au fost frânte înainte de a se putea înălța măcar o dată.

Când l-am văzut prima dată pe Septimiu, nu i-am acordat deci mare atenție. Ne-am mai întâlnit de câteva ori, am schimbat doar câteva replici convenţionale în prezența celorlalți. Până într-o zi când m-am dus în grădinița lor. Îmi plăcea foarte mult să stau și eu la masa la care tăifăsuiau unchiul meu și tatăl lui, Nicolae Stanciu. In ziua aceea l-am găsit și pe el acolo citind. A lăsat cartea și m-a examinat cu o neascunsă curiozitate. M-a surprins privirea lui. Până atunci nu-mi prea dăduse atenție. Îi văd și acum ochii albaștri, prima privire adresată numai mie. Poate din clipa aceea l-am interesat. Sau poate atunci m-a descoperit. Nu știu. Cert este că tot pentru prima dată mi s-a adresat direct, fără a fi cineva de față. Din atitudinea lui mi-am dat seama că dorește să-mi vorbească. Îmi era teamă că o să înceapă cu ceva banal, ca de exemplu : „Ce mai faci ?" sau mă rog. Dar începutul a fost cu totul neașteptat.

Îi aud vocea :

— Cine ești de fapt dumneata, domnișoară Laura ?

Am rămas descumpănită de întrebare.

— Cum cine sunt ? am răspuns eu stupid. Nu-ţi înțeleg întrebarea, Septimiu.

A început să râdă. Nu-l mai văzusem râzând. Fața lui osoasă, imobilă, a devenit deodată alta. Parcă te îndemna la confesiune, la cele mai intime mărturisiri. Și în clipa aceea am avut impresia că îl cunosc de mult, de când mă știu, că îl aștept să vină alături de mine, să pornim împreună mai departe, în viață, s-o descoperim umăr la umăr. Sau așa îl văd eu acum. Râsul lui mi-a dat o încredere în el pe care nu mi-ar fi oferit-o nici cele mai frumoase și meșteșugite cuvinte. Și am început să râd și eu, destinsă, uitând de toate, fără nici o grijă pământeană. A fost primul nostru râs împreună. Doamne, câte lucruri legate de el au fost „primele" în viața mea.

Am avut atunci o discuție lungă și plăcută, ne-am vorbit despre toate, fără nici un efort sau vreo jenă de prisos, ceva ce semăna ca o întâlnire între doi vechi cunoscuți care nu s-au văzut de mult și acum își povestesc ce au mai făcut între timp, ce bucurii sau eșecuri au mai avut, ce au de gând să facă de acum încolo. Eu i-am mărturisit fără nici un fel de rezerve planurile mele de fetișcană provincială, ambițioasă și tenace, cu mentalitate de premiantă. Cred că i-am spus totul despre mine și, astfel, fără voie i-am răspuns la întrebarea cu care începuse el discuția : Cine ești de fapt dumneata, domnișoară Laura ?".

Au urmat alte întâlniri mai mult sau mai puțin accidentale, până într-o zi când, tot ca din întâmplare, Septimiu a adus vorba despre politică, despre evenimentele zilei, despre ce se întâmplă pe front și despre atitudinea noastră față de război. Mi-a explicat niște lucruri despre care habar nu avusesem până atunci. Despre unele, e drept, auzisem și acasă, dar mai ales de la unchiul Gheorghe. Dar, ori nu le înțelegeam, ori le înțelegeam aiurea. Septimiu mi-a explicat cu răbdare cum stau de fapt treburile în țară, în ce situație tragică ne aflăm pe front și mai ales mi-a deschis ochii asupra unor posibile căi de urmat pentru a scoate România din impas. Erau lucruri absolut noi pentru mine, ținând seama de anii mei și de experiența mea de viață.

Septimiu avea o maturitate politică, cum am spune azi, neobișnuită pentru vârsta lui. Discuta cu o competență ce mă uluia. Citea mult și avea opinii personale în cele mai complicate probleme. Abia mai târziu aveam să aflu că tatăl său era social-democrat și că își crescuse fiul în spiritul ideilor sale.

Probabil nici prin gând nu-i trecea, cred eu, să se înscrie la comuniști. Dacă după aceea, prin 1948, a acceptat a fost pentru că prietenii săi „intelectuali" o făcuseră în ideea că vor supraviețui. A venit însă anul 1950 când aproape toți au fost excluși din noul partid, Partidul Muncitoresc Român. Nu comunist ! Iar Gheorghe s-a dumirit în sfârșit cum stau lucrurile.

Capitolul XII

Ar trebui să scriu aici și despre cum a început cu adevărat prietenia mea cu Laura. Poate că e de datoria mea s-o fac. Dacă tot am fost „condamnat la moarte“ și știu că voi muri... ar trebui ca eu, Septimiu Stanciu, să povestesc și lucrurile frumoase pe care le-am trăit. Pentru că deși am avut parte de o viață foarte scurtă, am cunoscut și câteva clipe de fericire, ceea ce nu e puțin pentru cineva în situația mea.

Am să încep cu acea zi de neuitat când am descoperit-o cu adevărat. Eram la masa din grădina noastră. Citeam. Am lăsat cartea și am privit-o cu neascunsă curiozitate. A rămas surprinsă când a văzut că o examinez atât de atent. Până atunci nu ne acordasem prea multă importanță unul altuia. Am întrebat-o pe neașteptate :

— Cine ești de fapt dumneata, domnișoară Laura ?

Întrebarea a descumpănit-o vizibil.

— Cum cine sunt ? Nu-ți înțeleg întrebarea, Septimiu.

Era pentru prima dată când mi se adresa pe numele mic și trebuie să recunosc că mi-a făcut o mare plăcere, dar pe de altă parte reacția ei spontană, aproape copilărească mi-a provocat un râs la fel de spontan și copilăresc. Întâi s-a uitat uluită la mine, întrebându-se probabil ce am găsit de râs, apoi i-am văzut o lumină străfulgerându-i privirea, și a început și ea să râdă veselă din toată inima. Gheața s-a topit brusc între noi și am

avut impresia că trebuia de mult să ne cunoaștem și să ne vorbim deschis, fără nici o reținere, ca doi buni și vechi camarazi. Am discutat apoi îndelung despre ce ne preocupa pe fiecare, despre planurile noastre, doar aveam toată viața înainte. Și așa am descoperit-o pe adevărata Laura. Până atunci mi se păruse doar o fată tăcută, serioasă, care urmărea cu concentrare discuțiile dintre tatăl meu și unchiul ei, Gheorghe, acest om atât de iubit și de prețuit de toată lumea. Îmi atrăsese atenția doar prin faptul că era avidă să cunoască, să afle cât mai multe lucruri. Și iată că am descoperit pe neașteptate că am de-a face nu cu o simplă fetiță provincială, ci cu un om inteligent, cu personalitate deja formată și, ceea ce m-a surprins și mai mult, cu opinii personale despre multe lucruri și o maturitate neobișnuită pentru vârsta și experiența ei. Se vedea că citise mult și studiase cu atenție lumea din jurul ei. Mai mult decât atât, voluntară și ambițioasă, își propusese să ia viața în serios, să lupte pentru a se realiza. Voia să facă studii superioare, o pasiona botanica, și pentru asta venise în capitală. Romantismul robust al tinereții dublat de luciditatea ei m-au cucerit.

Ne-am întâlnit după aceea de mai multe ori. Discutând cele mai diverse subiecte, am ajuns până la urmă și la politică, la război, la greutățile noastre, la ce va urma după aceea. Laura m-a surprins din nou prin opiniile sale sănătoase, printr-o viziune realistă. Erau desigur multe lucruri pe care n-avea cum să le știe, fiind venită abia de curând la București tocmai dintr-un capăt al țării. I-am explicat cum stau lucrurile, eu știind de la tata care era de fapt crunta realitate.

I-am vorbit despre forțele politice din România, ce voia fiecare, care erau erorile sau relele intenții ale altora așa cum le vedeam eu atunci. Abia după aceea aveam să aflu adevărul. De unde era să știu că fusesem deja vânduți de așa-zișii noștri aliați ? Mă asculta cu atenție, mă întrerupea rar, doar pentru a cere o lămurire în plus. Tocmai întrebările ei îmi plăceau cel mai mult pentru că ele dovedeau interesul pentru aceste

probleme și în special pentru unele lucruri grave, la ordinea zilei. Rarele sale observații arătau nu numai bun simț, ci și o reală putere de pătrundere, de sinteză.

Într-o zi i-am vorbit tatălui meu despre Laura. I-am relatat totul pe îndelete, fără grabă. E un om care știe să te asculte, acesta fiind unul din lucrurile pentru care îl iubesc cel mai mult. Într-adevăr, așa cum era de așteptat, m-a ascultat atent, fără să mă întrerupă. La sfârșit, după ce a rămas pe gânduri câteva clipe, mi-a spus doar atât : „Cheam-o într-o seară pe la noi". Și am chemat-o. Tata, care până atunci nu-i dăduse nici el o prea mare atenție când asista la discuțiile lui cu nea Gheorghe, a îndrăgit-o foarte repede. În stilul lui scurt, lapidar, mi-a cerut, după ce Laura a plecat : „S-o mai inviți pe la noi. Fata asta este de-a noastră fără să știe". Ochiul lui, care nu se înșela niciodată, nu a greșit nici atunci. Sincer să fiu, nu mă așteptam să se integreze atât de rapid în colectivul nostru. După primele convorbiri mai deschise, i-am propus să participe la ceea ce aveam de gând să întreprindem. A acceptat fără ezitare, deși noi am prevenit-o la ce riscuri grave se expune. La foarte scurt timp după aceea lucra alături de noi cu o siguranță surprinzătoare, de parcă făcea asta de nu știu câți ani. Și, pe neobservate, fără să-mi dau seama, m-am îndrăgostit de ea. Cunoscusem deja câteva fete, dar nici una nu se putea compara cu Laura. Nu numai prin seriozitatea și maturitatea care nu-i afectau cu nimic grația și farmecul, ci poate în primul rând prin noblețea cu care se dăruiește. N-am să pot uita niciodată clipele petrecute în compania ei. Îmi amintesc serile minunate când eram împreună. Poate în special una dintre ele. Un asemenea om poți întâlni o singură dată în viață. Iar dacă ai avut norocul să-l întâlnești, atunci merită să trăiești, indiferent cât de puțin. Acum regret cu atât mai mult faptul că, deși eu am avut un asemenea noroc, nu mi-a fost dat să trăiesc mai mult ca să mă pot bucura de el o viață întreagă de om. Poate aș fi fost mai puțin nefericit dacă muream fără a cunoaște

un asemenea om. Sufeream mai puțin, neavând atât de mult de regretat că nu pot trăi în continuare lângă Laura. Nici eu nu știu cum era mai bine. Într-o situație extremă ca a mea este greu să judeci detașat la rece ceea ce ți se întâmplă.

Situație extremă ? Oare nu e prea dramatică această formulare ? Dar cum aș putea denumi altfel ceea ce trăiesc eu acum ?! Când ești închis singur undeva și ți s-a comunicat cu cinism că nu ți-au mai rămas din viața ta decât o noapte și poate încă a zi, iar tu nu ai pe nimeni în apropiere care te-ar putea ajuta măcar cu un gând bun, nici nu mai au la urma urmei vreo însemnătate cuvintele sau exactitatea lor. Important rămâne faptul că tu, aici și acum — câteva ore în plus tot acum se cheamă — te termini, nu vei mai exista, rămânând doar un nume de rostit de către cei care te-au cunoscut, dintre care câțiva te-au prețuit, alți câțiva, mai puțini, poate te-au și îndrăgit și doar vreo doi-trei te-au iubit cu adevărat și i-ai iubit și tu. Și cu deosebire pe acel singur om pentru care meriți să trăiești toată viața, care îți era hărăzit, indiferent cât de greu ar fi fost și câte nenorociri te-ar fi copleșit. Cea mai mare durere nu este să pierzi totul, ci pe acest singur om. Pentru că nu el te pierde pe tine, ci tu pe el. Lui îi mai rămâne șansa nu numai de a trăi, dar și aceea de a-și aminti de tine. Deci el mai are ceva din tine : amintirea. Tu, nimic, pentru că după ce dispari asta ești : nimic.

Judecată egoistă ? Poate. Pentru că nici cel drag nu va mai fi fericit vreodată, va suferi enorm neavându-te, iar suferința face uneori cât o moarte, într-un fel chiar mai mult, pentru că poate dura cât o viață.

Capitolul XIII

Simt din nou că exist, că sunt conștient, deși nu pot fi absolut sigur. S-ar putea ca iar să aiurez sau pur și simplu să fi ajuns dincolo, în lumea drepților. Un accident ca ăsta te poate trimite ușor acolo. Mi-au trecut atâtea lucruri prin fața ochilor minții, cu cei adevărați nu văd, atâția oameni și ani, încât nu mai pot fi sigur unde și în ce perioadă a vieții mă aflu. Aș putea fi ieri — dar ce înseamnă ieri, la ce azi se raportează? Nu știu ce se va întâmpla cu mine. S-ar putea să zac așa până la sfârșitul lumii, fără să știu nimic despre ce se întâmplă în realitate în jurul meu, fără să văd, rămânând doar cu această posibilitate de a retrăi vremuri trecute sau poate doar de a delira, de a avea halucinații. In fond ce sunt amintirile decât o formă de a fi aiurea, nu în locul în care ești de fapt, iar a halucina înseamnă a fi în alt timp, care poate a fost, sau n-a fost niciodată. Așa că poate eu nici nu mai exist din moment ce tot ce „văd“, îmi amintesc și trăiesc nu mai aparține prezentului, lumii din jurul meu. Coșmar? S-ar putea, dar de ce atât de limpede, de lucid? Fac un efort de a mă ridica. Imposibil. Sunt țintuit în poziția asta. Incerc să mă pipăi. Dar cu ce? Nu am mâini. Mai mult decât atât: mă domină senzația tulburătoare că nu aș mai avea nici corp, din moment ce nu-i pot constata existența. Iar de văzut, nu văd. Singura posibilitate care mi-a rămas este amintirea sau coșmarul,

totuna. De ce neapărat coșmar ? Amintirea poate să ne aducă în față și lucruri frumoase. Da, însă nu știu cum se face că, atunci când mă năpădește trecutul, nu amintirile frumoase și plăcute îmi vin în fața ochilor minții, ci se prăvălesc asupra mea necazurile și nenorocirile pe care le-am trăit. Ele vin nechemate, mă înconjoară. E ca o luptă ce se dă în trupul unui om bolnav între globulele roșii și cele albe, când acestea din urmă copleșesc prin număr și forță pe celelalte. Atunci nu se mai poate face nimic, nimeni nu ne mai poate salva și trebuie acceptată înfrângerea. Cred că într-o asemenea situație sunt și eu. Dar cum să-mi dau seama în ce situație mă aflu din moment ce nici nu mai știu unde și în ce vreme mă găsesc sau măcar dacă am corp sau nu, deci dacă mai exist cu adevărat ?... Acum mă zbat să scap, nici eu nu știu de ce. Și simt din nou că alunec, iar slăbiciunea asta care mă mistuie, mă aruncă undeva în adâncuri. Parcă se face în depărtare o lumină, mică și palidă. Văd chipul unui om. Nu-l cunosc sau nu-l mai recunosc, nici nu mai are importanță asta. Vrea oare să-mi spună ceva ? Așa dă impresia...

(Sora se repede spre bolnav care a început iar să se agite, chiar să vorbească. Caută să-l liniștească. Nu izbutește. Încearcă să-i prindă mâinile care se frământă tot timpul. Cu mare greutate i le apucă și i le așează pe lângă corp, ținându-le strâns. Îl privește. I se face milă. Parcă ar povesti iar ceva. Accidentatul abia șoptește. Intră femeia aceea despre care a auzit că e fosta lui soție. E îngrijorată, chiar speriată. Se apleacă asupra lui, parcă ar încerca să înțeleagă cât mai mult din ceea ce spune bolnavul. Îl ascultă cu atenție. E încordată ca un arc. Sora îi face semn să se dea la o parte. Trebuie să-i mai pună bolnavului o compresă rece pe frunte. Nici nu știe cum s-o facă, pentru că fruntea e aproape toată acoperită de bandaje. Iar vorbește...).

— Mihai Teodoru. Să lămurim niște lucruri. Sper că n-ai nimic împotriva faptului că totul trebuie clarificat, chiar dacă acest lucru te-ar dezavantaja. .

Nu mă invitase să iau loc. Eram decis să nu-i răspund până n-o va face. Nu sunt eu omul care să fiu tratat ca o slugă. Într-un târziu, văzând că nu-i răspund nimic, și-a dat seama și el că fusese nepoliticos. S-a mișcat puțin în fotoliul confortabil, dându-mi pentru moment impresia că ar vrea să se ridice și să iasă din spatele biroului imens, disproporționat de mare față de restul mobilei și chiar față de dimensiunile încăperii. Dar m-am înșelat. A urmat doar un gest vag cu mâna ce putea însemna : „Așează-te undeva sau fă cum vrei. Nu asta are importanță". Am preferat să-i înțeleg gestul ca o invitație și am luat loc pe scaunul de lângă măsuța din fața biroului său. L-am privit și eu. Se îngrășase în ultima vreme, iar figura lui colțuroasă și dură căpătase un aspect mai blând, ceea ce nu se potrivea felului său de a fi.

— Nu mi-ai răspuns, i-am auzit vocea joasă, răgușită și parcă puțin insinuantă.

Mă privea iar fix. Degetele îi jucau deja nervos pe cristalul biroului. Știam că nu trebuie să-i pun răbdarea la încercare. Era un tip coleric, cu răbufniri violente Dar nici nu aveam de gând să mă las impresionat de personalitatea lui puternică, pentru că trebuie să recunosc că o avea. Niciodată nu i-am contestat-o, precum nici calitățile, și ele, deosebite. Il știam de mult, îl prețuiam pentru tot ce făcuse în anii aceia grei, însă nu-l iubeam pentru lipsa sa de înțelegere omenească în unele împrejurări care reclamau așa ceva. M-am hotărât să vorbesc, folosind chiar cuvintele lui.

— Da. Nu am nimic împotriva faptului că totul trebuie clarificat. Dar...

Am lăsat intenționat o pauză lungă înainte de a continua. Bineînțeles că și-a pierdut răbdarea.

— Dar ce ? se răsti el.

— Dar cu condiția ca aceste clarificări să fie întreprinse fără patimă, obiectiv, calm și cu înțelegere. Chiar cu omenie.

Am subliniat apăsat ultimele cuvinte, știind că o să-l scoată din sărite. Asta și voiam. Când se înfuria,

își pierdea controlul, iar logica lui de fier se destrăma. Or, mie de logica asta a lui îmi fusese întotdeauna teamă. De ce? Nici acum nu pricep. Apoi mai știam că, dacă îl înfruntai, după un timp ceda sau, chiar dacă nu ceda, accepta dialogul, ceea ce și doream. Ba chiar îi plăcea să se înfrunte cu cineva, pentru că asta îi prilejuia secreta satisfacție de a-și verifica puterea logicii și argumentelor sale, în fond a forței ce se credea că este. Și era desigur. În rarele lui momente de bună dispoziție, chiar recunoștea că marea bucurie a vieții sale erau confruntările puternice care îi stimulau gândirea. Tot timpul în preajma lui aveam impresia că, dacă ar fi trăit în evul mediu, i-ar fi plăcut turnirurile. Nu de dragul gloriei, ci mai mult pentru a se menține permanent în stare de luptă, pentru a nu i se lenevi temperamentul de combatant.

De astă dată izbucnirea sa depăși așteptările mele, deși îl cunoșteam bine :

— Cum ? După ce ești în starea în care ești, tot tu pui condiții ?

N-am mai lăsat nici o pauză și i-am răspuns prompt :

— Nu eu le pun. Ele există deja în afara mea și a dumneavoastră. Sunt în jurul nostru, aici și acum. Ele se numesc : obiectivitate, înțelegere, omenie și altele multe, cum ar fi cinste, dreptate. Doar pentru ele am luptat, nu ?

Sărise în picioare. Statura lui înaltă, masivă, ochii negri, scânteietori, impresionau.

— Pe mine ți-ai găsit să mă prelucrezi ? Pe mine care... știi prea bine...

Nu-și mai găsea cuvintele, se sufoca de indignare. Fața i se înroșise, iar mâinile i se strângeau convulsiv, parcă ar fi vrut să strângă de gât pe cineva.

— Nu vă prelucrez. Ci doar vă amintesc. Atât. Trebuie din când în când să recapitulăm cauzele, scopurile pentru care ne-am riscat cândva viața, pentru ca nu cumva tocmai acestea să fie călcate în picioare. Doar pe ele, nu-i așa, le-am apărat ca pe lumina ochilor, în cele mai cumplite clipe ale luptei noastre, nu ?

Mă privea mânios, cu ochii injectaţi de furie.

— Călcate în picioare, ai ? Tocmai dumneata vorbeşti care le-ai...

— Ştiu, l-am întrerupt eu fără ezitare. Tocmai eu care le-am şi călcat. Uneori...

— Deci eşti conştient că dumneata n-ai voie să vorbeşti despre principii sacre din moment ce ai fost primul care le-ai ignorat pentru ca să...

— E mult spus. Nici măcar printre primii. Nu-mi poate atribui nimeni vreo iniţiativă în acest sens.

— Ştiu, ştiu. Eterna poveste : dumneata ai fost doar executantul, ordinele le-au dat alţii de sus, arătă el cu degetul înspre tavan, parcă s-ar fi aflat acolo cineva nevăzut.

— Nu asta vreau să spun. Sau nu numai asta. Deşi ar fi de discutat cine au fost cei care au dat nişte ordine pe care apoi să nu le mai recunoască. Să pretindă că şi ei la rândul lor au primit dispoziţii de mai de sus şi aşa mai departe. Răspunderea s-a pierdut astfel pe drum.

— Te pomeneşti că vrei să insinuezi că eu sunt printre cei care au dat nişte dispoziţii de pe urma cărora atâţia oameni nevinovaţi au avut de suferit. Deci eu sunt vinovatul ! Eu trebuie să plătesc !

Striga atât de tare, încât cred că se auzea şi după uşa capitonată. De data asta am ezitat. Nu pentru că mă speriasem, dar nu era cazul să întind coarda prea tare şi apoi nici nu trebuia să uit situaţia în care mă aflam. In fond, nu pentru a mă răfui cu el venisem aici şi nici nu-l consideram pe el vinovat pentru abuzurile comise, sau nu singurul şi nici măcar dintre cei mai importanţi. Eu doream doar o explicaţie şi nimic mai mult. Indiferent de ce se va întâmpla cu mine, aveam dreptul să ştiu ce mi se reproşa, concret, fără etichetări care nu spuneau în fond mare lucru. Puteau fi aplicate oricui şi în orice moment, fără prea mari dificultăţi.

— Nu am afirmat niciodată că dumneavoastră sunteţi vinovatul... sau, mă rog, cel care a decis să...

— Sigur că n-ai avut curajul, s-ar fi putut să aflu și atunci... Dar de gândit...

I-am retezat-o :

— Cred că mă cunoașteți prea bine ca să puteți susține că aș fi un laș. Ba, dimpotrivă, în momente grele v-am dovedit tocmai că pot avea curajul de a merge împotriva tuturor când e vorba de adevăr, de apărat viața și cinstea cuiva.

L-am văzut cum se cabrează. Mâna pe care o ridicase acuzatoare spre mine rămăsese suspendată în aer ca un ciudat indicator de sens, iar privirea sa furioasă devenise acum uluită, parcă ar fi aflat o veste năucitoare. Aluzia mea țintise din plin, iar efectul ei era vizibil. Nu-mi plăcuse niciodată să fac caz de meritele mele, dar acuzația lui de lașitate mă scosese din sărite. Tocmai el să mă facă laș, când în împrejurări dramatice — nu avea funcția de acum — îl apărasem cu hotărâre de acuzațiile nedrepte ale unor oameni care puteau să mă distrugă pentru atitudinea mea, deci riscând totul pentru ca el, pe care îl credeam cinstit, să nu fie calomniat pe nedrept.

Pufăi scurt, ca pentru a-și reveni. Făcu câțiva pași prin cabinet, oprindu-se în fața tabloului mare din perete. Zăbovi mult privindu-l, parcă pentru a-l consulta ce atitudine să ia. Deodată se întoarse brusc spre mine.

— Și acum îmi ceri un contraserviciu : ca să te salvez și eu. Facem un troc, nu-i așa ? Halal principialitate ! Ce să zic, m-ai dat gata.

Am încremenit. Nu mă așteptasem la o asemenea reacție. De la un om ca el ceream mai mult, îi pretindeam o înțelegere infinit mai adâncă a lucrurilor și în ultimă instanță a mobilurilor care mă aduseseră la el. Mă decepționa profund. O amărăciune sau mai curând o greață imensă mă cuprinse și m-am întrebat : ce caut eu în acest cabinet ? Nu mă mai interesa nimic în clipa aceea și nici nu știu dacă mai vedeam ceva în jur. Parcă orbisem. M-am ridicat, încet, nefiresc de încet, totul se învârtea cu mine și mi-era teamă că o să mă prăbușesc. M-am întors amețit, căutând ușa, mi s-a părut că o ză-

resc undeva departe și m-am îndreptat șovăitor spre ea. Din spate am auzit o voce moale, alta decât cea cu care mi se vorbise până atunci :

— Mihai ! Stai, nu pleca. Te rog eu.

Dar nu m-am oprit. Mergeam în continuare, orbecăind. La un moment dat am simțit o mână pe umăr, care m-a răsucit, m-a luat de braț și după câțiva pași m-a așezat cu grijă într-un fotoliu. Eram fără vlagă. Toată hotărârea, luciditatea și voința din mine se scurseseră undeva în pământ, ca un trăsnet care, după ce te străbate, te lasă mort sau aproape mort, în orice caz neom, fost om.

Nu știu câte minute au trecut. Parcă secretara mi-a adus un pahar cu apă pe care mi se pare că l-am băut. Zăceam în continuare în fotoliu. Treptat îmi reveneam și începeam să recunosc locul. De fapt începeam să văd, pentru că până atunci avusesem parcă o pojghiță pe ochi. În fața fotoliului în care zăceam se afla el, dar parcă nu era cel de dinainte : mare, puternic ca o stâncă, autoritar și dur, gata oricând să te țintuiască la zid cu o replică aspră. Mă privea un om puțin încovoiat înainte de vreme, cu o față îngrășată peste cât trebuia, cu niște ochi obosiți, îngrijorați. Ne-am privit. Am rămas așa multă vreme, fiecare în poziția lui, neavând ce să ne spunem. Abia acum doream să plec, dar nu oricum, ci pentru întotdeauna, să nu mai calc în acest cabinet niciodată și să uit că a existat cândva acest om cu care era să murim de atâtea ori împreună de aceeași parte a baricadei. Ce-aș mai fi putut vorbi cu el ?

S-a apropiat și s-a aplecat asupra mea. Îi simțeam respirația greoaie. Voia să-mi spună ceva și simțeam că-i este foarte greu s-o facă. Se frământa. Cuvintele nu voiau să iasă. Izbuti până la urmă :

— Mihai, iartă-mă. Am fost nedrept cu tine...

Se luptase cumplit cu mândria lui până își smulsese cuvintele astea.

— ... Știi cât de greu îmi cer eu iertare. Doar mă cunoști...

Am încuviințat din cap cu greutate.

— Îmi închipui. Vă cunosc bine și de mult.

— Nu mă lua cu dumneavoastră, spune-mi ca pe vremuri, Sile.

— Nu-mi mai pot permite. Azi lucrurile s-au schimbat. Avem puterea. Ierarhiile sunt acum stabilite de noi și tocmai de aceea trebuie să le respectăm.

— Dă-le dracului de ierarhii, avu el o scurtă izbucnire, dar nici pe departe ca cele de dinainte. Fusese doar o pâlpâire de-o clipă.

— Nu. In nici un caz. Eu le respect foarte mult. De fapt, de aici mi s-au și tras toate. Că am înțeles să ascult de o ierarhie care reprezenta puterea pe care noi am dorit-o, pentru care am luptat, crezând tot timpul că ea va aduce de fiecare dată numai dreptatea, cinstea, omenia. Dar... nu vreau să te prelucrez tocmai pe... dumneavoastră care...

Tresări ca scuturat de un spasm. Se reculese o clipă, apoi vorbi cu voce joasă, obosită :

— Ironizează-mă. Ai dreptate. Dar înțelege-mă și tu. E foarte greu și pentru mine...

Iar nu-și găsea cuvintele, sau acum le găsea, dar îi era teamă să le pronunțe. Știam ce voia să spună, așa că nici nu mă mai interesa continuarea. Am preferat să-i spun eu ce gândește :

— Explicația pe care o să mi-o furnizați ar fi cam asta : trebuie să plătești, însă n-am ce face. S-au comis erori și, pentru a nu se mai repeta, vor fi înlăturați cei care le-au comis. Este normal. Operațiune de salubritate publică, socială. Societatea își autoreglează funcțiile. Dialectice și celelalte. Am intrat într-o nouă etapă. Știu, știu...

— Mihai, mă întrerupse el cu un gest iritat al mâinii. Ai dreptate până la un punct : nu mai trebuie repetate asemenea greșeli. Și pentru asta cei care le-au comis trebuie puși în imposibilitatea de a le mai face. Da. Așa e. Dar se va produce cu grijă, cu tact, se va cântări fiecare caz în parte. Se va analiza...

Am izbucnit :

— Nu știu ce s-a cântărit și cât s-a analizat, dar văd rezultatul. Nici măcar n-am fost chemat să mi se ceară explicații, ca să se ajungă la adevărul cel adevărat și să dați cu mine de pământ, dacă trebuie. S-a rămas la suprafață. Schema e simplă : pedepsim pe ăsta, ăsta și pe celălalt. Gata, ajunge ! Nu mai complicăm lucrurile, că cine știe ce iese. Și oricum sancțiunile au valoare de exemplu, să nu mai facă și alții la fel. Uite, cu asta sunt de acord. Însă cauzele, au interesat ele oare pe cineva ? De ce s-au întâmplat toate astea ? Cum a fost posibil ? Doar nu de nebuni s-au apucat unii să facă abuzuri, nedreptăți. Mă rog, or fi fost și nebuni, dar puțini, foarte puțini în comparație cu ceilalți. Și atunci ? Cine a greșit ? Oare chiar nu înțelegem nimic ?

— Te înșeli, Mihai. Am avut în vedere circumstanțele...

— Mereu acuzăm circumstanțele, uitând că ele sunt create de oameni, nu ne pică din cer. Noi le hrănim cu propriile noastre acte. Deci cauza suntem noi înșine, ceilalți, toți.

Simțeam că n-am să-l pot convinge și când i-am auzit iar vocea, mi-am dat seama că toată discuția noastră este perfect inutilă și că nu mai era nimic de făcut.

— Să știi că nu s-a dorit răul nimănui. Nu și-a propus nimeni să distrugă pe cineva. Dimpotrivă, am avut în vedere ca cei cu merite în ilegalitate să fie tratați cu considerația necesară. Chiar dacă în unele cazuri vor trebui înlocuiți din funcție, vom avea grijă să li se găsească un post demn, pe măsura meritelor lor. Nimeni nu va fi umilit, batjocorit...

— Dar eu, care am fost și ilegalist, doar am luptat împreună, n-am fost umilit ? Nu am fost tratat ca un trădător oarecare ? Nici măcar nu s-a învrednicit cineva să mă cheme. Am fost doar anunțat că nu mai lucrez acolo și gata. Parcă nu se mai știa nimic de mine și de trecutul meu.

Simțeam că nu mai rezist. M-am ridicat pe neașteptate și m-am îndreptat aproape alergând spre ușă. Sur-

prins, n-a apucat să mă oprească. I-am auzit doar vocea în spatele meu :

— Mihai, stai ! O să încerc să fac ceva pentru tine.

Și n-a făcut nimic. Sau cel puțin așa cred din moment ce nimeni nu m-a chemat să discutăm situația mea. De altfel, dacă ar fi intervenit, ar fi fost imposibil să nu aflu până la urmă.

Marcel Crângașu, căruia i-am povestit toată întâmplarea, mi-a spus, și trebuie să recunosc, contrar convingerilor mele, că în vorbele sale era o oarecare înțelepciune :

— Vezi tu, Mihai... Întrebat de cineva dacă tu ai avut dreptate, n-aș ști ce să-i răspund. Uneori poate e bine să fii mai... elastic, mai maleabil. Desigur, fără a renunța la principii. E vorba, de fapt, de a trece peste propriile interese, chiar când ele îți sunt încălcate, dacă e vorba de o cauză în care credem cu toții. Nu-i așa ?

Pe moment am vrut să-i zic ceva de la obraz. Auzi cine îmi vorbea de interese ? Când tocmai el îmi luase postul ! Dar țineam prea mult la Marcel. Fusese și rămăsese un om care nu renunțase niciodată la ideile sale, ceea ce nu aveam cum să-i contest, chiar dacă drumurile noastre se intersectaseră și după aceea s-au despărțit. Eu coboram, iar el urca.

Simt iarăși că alunec, din ce în ce mai jos, aproape nu mai exist. E un vârtej în capul meu. Aș dori să-l opresc și nu pot. Iar nu știu ce se întâmplă cu mine. Încerc să mă adun de pe drumurile pe unde mă poartă amintirile.

Îmi revine din nou în minte întrevederea cu acel personaj, important, fostul Sile. A fost el oare nedrept cu mine ? A fost cumva dur ? Nu știu de ce, dar parcă m-am văzut în el ! Nu-mi face plăcere să recunosc acest lucru. Însă dacă stau să mă gândesc bine, și eu, când aveam o funcție de răspundere — ca și el acum — a trebuit nu o dată să acționez cu multă fermitate și as-

prime în situații când nu se putea proceda altfel. Atunci de ce să-l acuz pe el pentru atitudinea avută față de mine? În fond, amândoi eram și suntem convinși că atunci când faci ceva pentru o idee dreaptă, în care crezi, trebuie s-o faci cu convingere, chiar dacă asta ar putea crea neplăceri cuiva. Și atunci se cheamă că suntem oameni răi?

Capitolul XIV

Poate că înaintea unui moment dramatic, chiar tragic al existenței, cum este cel în care mă aflu eu, ar trebui să ne amintim și de clipele fericite — puține câte au fost — pe care le-am trăit. Aș vrea să știe Laura că eu, Septimiu, omul care a iubit-o cum n-a iubit pe nimeni niciodată — a trăit cele mai frumoase clipe ale existenței sale alături de ea. Și că nimic nu va întuneca aceste clipe în ochii mei, chiar dacă moartea este la doi pași de mine. Rămân până la ultima mea suflare dăruit oamenilor pe care i-am iubit și în primul rând ție, Laura. Nu vreu să fiu patetic. Nici nu e felul meu de a fi, însă aș dori să știi acest lucru. Tot ce mă leagă de tine„ amintirea momentelor, orelor, zilelor cu tine sunt acum oxigenul care mă întreține. Nu poate exista o cauză pentru care ai luptat, fără să fie încălzită, umanizată, cu o dragoste, cu un suflet de om. Cel puțin așa cred eu. Poate e o naivitate ce spun, la vârsta mea...

Mă văd iar cu tine hoinărind prin septembrie pe aleile Capitalei. Pentru că toamnele în București, Laura, au o dulceață pe care nu poate s-o înțeleagă nimeni decât un om de aici. Nu știu care anotimpuri se potrivesc altor locuri, dar sunt convins că orașului nostru îi stă cel mai bine toamna, când dogorile se îmblânzesc, când soarele se domolește, punându-și o pavăză de umbră. Toamna în București pare un vis răcoros așteptat după un coșmar fierbinte de vară, este leagănul în care ne tre-

zim într-o dimineaţă şi exclamăm ca nişte veşnici copii : „Este răcoare, este curat, bate un vânt de undeva dinspre nord şi o să putem să plutim spre vise de toamnă blândă şi îmbietoare. Ele o să ne ţină de cald pentru tot frigul care va urma.“ Ei, şi câte geruri ne aştepată, Laura... Tu eşti acum la braţul meu, îmi şopteşti fermecată de bogăţia anotimpului de curând sosit : „Septimiu, nimic nu e mai minunat decât o toamnă în doi !“ Iar eu nu am răspuns la vorbele tale. În faţa frumuseţii, tăcerea pare cel mai nimerit răspuns. La braţul tău lumea întreagă pare o îmbrăţişare. Dar oare unde suntem ? Tot în doi pe străzile lungi şi înguste ale oraşului vechi, cu case bine înfipte în pământ, straşnic păzite de copacii sădiţi cu grijă în curţile adânci, care parcă nu mai au sfârşit. Tu, lângă umărul meu, privirea ni se scufundă în vii, strada pare o alee umbrită, ce nu se mai termină nici ea. Te privesc şi nu ştiu dacă mai există altceva în afara noastră. Gardurile joase nu pot ascunde căsuţele îngrijite cu migală de gospodar, umbra îmbietoare a copacilor ne ocroteşte cu grijă. Vraja pluteşte pe uliţele lungi, tăinuite, cum numai în Bucureşti se află, uliţe care par a nu avea capăt sub umbra pomilor bine aliniaţi care-ţi dau impresia infinitului de o clipă. Unde duce oare străduţa asta atât de dreaptă, cu copacii la fel de drepţi ? Şi oare ce poate să fie în spatele caselor cuminţi, după care se zăresc grădini misterioase cum tot la margine de Bucureşti se pot vedea ? Şi totuşi ce taină sălăşluieşte în fiecare casă ascunsă discret după un gard, o uşă sau o perdea ? Ce fericiri sau drame se petrec acolo ? Uite, în spatele unei căsuţe de vreo sută de ani se vede o vie — rămăşiţă a marilor vii de altădată — şi imediat mai încolo o masă cu patru scăunele. Ce fiinţe care nu mai sunt au zăbovit la masa asta, despre care nu vom afla niciodată nimic ? Este un mister şi în faptul că aceste case ne vor rămâne veşnic necunoscute, chiar dacă o să mai trecem vreodată prin faţa lor. Îţi aduci aminte, Laura, ne apropiam de toamnă, — eram în august — dar toate tristeţile trebuie să înceapă cu o toamnă, altfel nu putem avea cale deschisă spre neve-

rii. Tu te rezemai de brațul meu, era totuși cald, iar pe mine mă cuprindea un frig de moarte. Greu de explicat de ce. Totul în jur avea parfum de rod bogat al toamnei, de bucurie a omului aflat la cules. Bucureștiul părea cald și bun, trecând peste tristeți și tragedii, în așteptarea frumoasei și lungii toamne cu care ne învățase de atâta amar de vreme.

Laura, brațul tău prin începutul acesta de toamnă îmi arăta mereu țărmul unde va trebui să acostez. Orașul îmi părea ca un port la care am să pot trage întotdeauna cu nădejde, cu lumină și credință. Este de neînchipuit pentru mine că aș putea naviga pe străzile lungi înguste și nu o dată la fel, fără brațul tău, care îmi arată mereu un drum bine ales. Nici nu știu, Laura, dacă în răcoarea copacului ce ne așteaptă la doi pași înaintea noastră, nu e chiar fericirea. S-ar putea să nu fie atât de aproape, însă mie îmi place să cred că este, pentru că tu m-ai adus pe nesimțite la umbra lui ocrotitoare, calmă și odihnitoare. Oază a Bucureștiului încins, o uliță a cărei umbră este alcătuită din ramurile copacilor îmbrățișați dintr-o parte și alta a străzii, înseamnă de fapt un refugiu, iar o grădină de vară într-un asemenea loc este într-adevăr o oază.

Să-ți aduce aminte, Laura, că ne-am oprit într-un asemenea loc de umbră și răcoare la o încrucișare de ulicioare cu copaci și grădini, undeva pe Șoseaua Ștefan cel Mare, nu departe de Calea Dorobanților, într-un colț de rai, cu patru-cinci măsuțe curate, de un alb strălucitor pe verdele din jur. Erau mai mulți copaci în jur decât mese. Și era o umbră nefirească în plină zi, acoperiți de frunzele de deasupra noastră. Doar puține locuri fuseseră ocupate. Ne-am așezat temători și cuminți. Nu fusesem până atunci la vreun „local", cum se zice. Probabil, arătam cam sfioși, iar când am fost întrebați ce dorim n-am știut ce să cerem. Omul și-a dat seama cu ce clienți are de-a face, așa că s-a dus să se descurce singur fără să mai aștepte comanda noastră. A ales el ce credea că e mai bun pentru doi copii. De fapt asta eram încă, deși ne visam un băiat și o fată, iar apoi un băr-

bat și o femeie. În umbra copacilor, la măsuța acoperită cu o pânză albă ca un cearșaf neînceput, mi-am inaugurat de fapt viața de adult. Atunci m-am simțit pentru prima oară — din păcate și ultima — bărbatul care a invitat o fată la restaurant. Caraghios, nu ? Dar pentru mine a fost extraordinar. Mi-am luat un aer important, ca și cum aș fi fost un obișnuit al localului, deși omul care ne-a servit ne ghicise, de fapt mă ghicea că intru pentru prima oară într-un restaurant și, tocmai de aceea plin de tact, alesese el bucatele și băutura, servindu-ne după cum credea de cuviință, ca totul să fie bine și mai ales plăcut, decent. Discreția lui — poate doar profesională — m-a impresionat. Nici nu știam cum să-i mulțumesc că mă scosese din încurcătură. Cu aerul lui de om la dispoziția oricui, zâmbind cald, fără a fi servil, ne-a făcut să ne simțim bine. Chipul negricios, puțin uscat dar simpatic, ochii mereu atenți la vreo comandă neprevăzută și, mai ales, amabalitatea lui dezinteresată m-au cucerit. La sfârșitul mesei mi-a dat restul cu mare precizie și a refuzat cu un zâmbet ușor complice micul bacșiș pe care mi-l puteam permite. Dar nici nu are importanță asta, ci felul cum ne-a ocrotit parcă tot timpul, așa cum faci cu copiii care mănâncă pește și ai grijă să nu cumva să le rămână un os în gât.

La umbra copacilor din mica grădină de vară m-am simțit pentru prima oară foarte bine în public, eu fiind un timid în societate. Tot așa gândea despre mine și tata care, odată, închipuindu-și că nu-l pot auzi „s-a scăpat“.

În odihna acelei seri, când umbra copacilor de deasupra noastră se pierdea în umbra serii, a urmat ceva neașteptat. De undeva s-a auzit parcă din depărtări, de după întunericul foșnitor al copacilor, un oftat de vioară, întâi încet, aproape asemănător cu freamătul frunzelor de deasupra noastră, apoi un început de cântec trist, ca un plâns venit din văzduh, ce încearcă să aline o durere nespusă cândva nimănui, ca o iubire pe care o aștepți și nu vine nicodată la timp, asemeni unui dor fără cuvinte. Și sunetul viorii mă copleșea, venea de

departe și totuși de aproape, mă învăluia, mă inunda ca o apă caldă, binefăcătoare.

Te priveam, Laura, și mi se părea că muzica aceea tristă curgea din ochii tăi și nu înțelegeam cum este posibil ca de sub pleoapele unei fete poate să coboare atâta uitare, liniște și fericire. Sunetul viorii mi s-a părut din ce în ce mai aproape, încât la un moment dat am crezut că privirile noastre devin un sunet. Nu știu, cred că atunci ți-am luat mâna, poate ți-am și sărutat-o... m-am trezit cu privirea ta privindu-mă, cu pieptul tău respirând precipitat lângă mine, cu inima ta aproape zbătându-se speriată în pieptul meu — poate era inima mea... Abia într-un târziu, prin sunetele parcă din ce în ce mai apropiate ale viorii, m-am trezit sau poate mi s-a părut și am întors surprins privirea. Lângă umărul meu, violonistul cânta privindu-mă cu o nesfârșită tristețe. Sau a mea să fi fost tristețea ? Poate o presimțire că va fi singura mea seară la un restaurant cu o fată. ...De ce devenim oare uneori atât de triști, când ne simțim fericiți ? Nu cumva de teamă că nu ne vom mai întâlni cu această clipă niciodată ? La acest lucru m-am gândit fără voie atunci. Violonistul, parcă cu regret — de ce oare ? — a schițat un zâmbet ciudat și a atacat o melodie vioaie, care mi s-a părut falsă, nesinceră. Probabil și lui, pentru că a părăsit masa noastră, îndreptându-se spre colțul opus al grădinii, nu înainte de a-mi arunca o privire insistentă, ca o întrebare, parcă ar fi voit să știe și el ce mi se va întâmpla de acum încolo, sau poate ca să-și întipărească chipul meu în memorie, să mă țină minte. Această privire m-a urmărit tot timpul după aceea.

Nici nu mi-am dat seama... când coborâse întunericul deasupra noastră. Doar luminile palide ale stelelor, strecurate printre crengi ne vesteau că venise totuși noaptea. De undeva se auzea susurând o romanță... o voce caldă de tenor ne amintea cu tristețe că a venit toamna, ca și cum noi n-am fi aflat încă. Probabil că la vârsta noastră nu vine niciodată toamna. Sau ni se pare nouă că nu vine niciodată. Tinerii nu știu ce înseamnă

o frunză care cade. Ei, adică noi, cei încă tineri, credem cu convingere că locul frunzelor este stabilit pentru veșnicie în copaci. Cel mai frumos lucru de care suntem convinși la tinerețe este că florile nu se ofilesc niciodată, iar frunzele copacilor, chiar de ar fi să cadă vreodată, vor pluti mereu în înalturi.

Grădina de vară este aproape înecată de întuneric. Arunc o privire în jur. Toate mesele sunt părăsite. Doar noi doi am rămas. Se aud foșnind unduios crengile copacilor de deasupra noastră. Violonistul vine spre noi îngânând din strune și voce o melodie parcă adusă de vânt. Mă sperii. Și știu de ce. Omul care m-a servit este lângă mine și-mi face un semn discret pe care nu-l înțeleg. Abia într-un târziu îmi dau seama că pentru frumusețea acestei seri, violonistul cânta doar pentru tine, Laura, o melodie de dragoste, cu o tristețe pe care n-aveam cum s-o înțeleg încă. Îți urmăresc privirea puțin speriată, ca o presimțire. Cel care ne-a servit îmi șoptește : „Sunteți cea mai frumoasă pereche care a venit pe aici. Nu vă costă nimic cântecele astea ! Mi-a spus maestrul că e pentru voi doi ! Să fiți fericiți !"

Ce mă îndeamnă oare să povestesc toate acestea ? Poate pentru că știu că a fost singura dată în viața mea — foarte scurtă — când am simțit că am dreptul să mă simt liber, să trăiesc o fericire deplină. Ca și cum sălășluiam într-un univers purificat, eliberat de tot ce este urât, în care domnește numai sentimentul curat al iubirii.

Am ieșit de la grădina aceea de vis, printre cei doi plopi singuratici care îi străjuiau intrarea și am pornit pe aleea îngustă urmăriți și de acel acord trist de vioară, cântat parcă nimănui în grădina pustie. M-am întrebat chiar atunci de ce trebuie să părăsești un moment de fericire însoțit de un sunet trist care parcă te anunță că nu te vei întoarce niciodată acolo unde ai cunoscut măcar pentru câteva clipe bucuria de te fi simțit ca în cele mai frumoase vise.

Am hălăduit pe străzile pustii de periferie bucureșteană. Casele adormite de la margini de drum, ferite în

spatele gardurilor, ne ocroteau tăcute. Tu, Laura, erai puțin tristă, fără motiv, credeam noi atunci, fericiți. Și nu înțelegeam de ce nu vorbeai, de ce nu răspundeai întrebărilor mele. Foșneau deasupra noastră frunzele ramurilor răscolite de vântul toamnei. Și Laura, în sufletul meu era numai dragoste, care răsuna ca melodia aceea din grădina de unde plecasem. Pe uliți era pace și liniște. Ne-am lăsat purtați amândoi de străduțele pustii și strâmte, străjuite sever de copaci care mângâiau tăcerea cu atingerea suavă a frunzelor, legănându-se.

Nici nu mi-am dat seama când am ajuns în dreptul casei noastre. Poate doar am simțit. Ne-am uitat unul în ochii celuilalt și ne-am înțeles fără cuvinte. Am intrat în grădină, ținându-ne de mână și apoi în casă. Tata era în schimbul de noapte. Am pășit cu grijă, ca să nu ne simtă mama. Ai venit lipită de mine până în camera mea. N-am aprins lumina. Ne-am oprit în mijlocul camerei, stingheriți, rușinați. Nu știam ce să facem în continuare. Ți-am luat din nou mâna. Prin întuneric nu ne vedeam. Cred însă că privirea noastră reușea să străpungă întunericul. Ți-am simțit, Laura, căldura mâinii tale strângând-o pe a mea, iar eu am rămas ca o stană de piatră până mi-a ars pieptul atingerea fierbinte a corpului tău unit cu al meu într-o lungă, nesfârșită îmbrățișare. Și nu puteam crede că este mai mult decât un vis ce se întâmpla cu noi. Visam un vis trăindu-l ? Nu știu nici azi. Chiar ceea ce am trăit cu adevărat, frumos, pare un vis după o vreme.

Capitolul XV

M-am întors îngrijorată în salon. Mihai delirează din nou. A vorbit tot timpul, mă informează sora. O întreb despre ce. Îmi răspunde că despre o discuție avută cu cineva, care l-ar fi interogat. Dar n-a înțeles mare lucru. În schimb, eu înțeleg. Probabil în delirul lui este preocupat și acum de cauzele căderii sale. M-am gândit de multe ori la asta. Cunosc foarte bine explicațiile lui. În principal era de fapt doar una : că executase niște ordine cu conștinciozitate, crezând sincer că face bine. Îmi aminteam apoi ce-mi spusese bonomul Marcel. Că s-ar fi comis unele excese, care i s-au atribuit integral, că s-ar fi certat cu șefii săi. Aceste explicații mi se păreau insuficiente și simpliste. Un om de valoarea și inteligența lui Mihai nu poate „cădea" chiar atât de ușor. Deși, mai știi ! M-a preocupat mult în zilele acelea grele să aflu cum s-au petrecut în realitate lucrurile. Am vorbit cu câțiva colegi de ai săi, am ajuns chiar la un șef al lui, bineînțeles fără să afle Mihai nimic. Dacă ar fi aflat, cred că nu mi-ar fi iertat-o niciodată. Mândru, chiar orgolios cum îl știu, s-ar fi simțit pur și simplu umilit că a ajuns în situația să intervină nevastă-sa pentru el. Treptat, treptat părea că se face lumină. În discuția avută cu acel superior al lui am descoperit și alte lucruri. Mi-o amintesc foarte bine.

M-a primit rece, cu ștaif de mare șef, însă politicos. Se vedea că nu-i făcea nici o plăcere vizita mea, dar

n-avea încotro. Venisem printr-o relație, probabil o relație utilă pentru el, și nu avusese cum să-l refuze. M-a poftit să iau loc și așa cum am intrat, tot așa am ieșit. Dar să nu anticipez. Mi-a oferit o țigară, nu l-am refuzat și în timp ce mi-o aprindea, aveam impresia că mă examinează foarte atent. Fumam liniștită. M-a întrebat cu o voce albă, privind undeva sus, în spatele meu, într-un anume loc situat deasupra mea.

— Cu ce vă pot fi de folos ?

Am ezitat o clipă și apoi m-am decis să intru direct în subiect :

— Aș dori să aflu ce s-a întâmplat cu soțul meu. Presupun că știți cine este soțul meu, nu ?

„Presupunerea" mea l-a iritat vizibil. S-a încruntat și, după ce și-a dres puțin vocea, s-a hotărât să atace și el din prima mișcare :

— Normal că știu. Obișnuiesc ca înainte de a primi pe cineva să mă interesez cine este. Și ce anume vreți să știți despre soțul dumneavoastră ?

— De ce a fost scos din funcție ?

A luat o figură mirată, apoi a dat din umeri, parcă ar fi vrut să zică : „Ia te uită ce mai vrea și asta !" și într-un fel ceea ce a spus cam asta a și fost :

— De când soțiile intervin în problemele de serviciu ale soților lor ? Sau intrăm într-un nou matriarhat ?

— De azi, de acum, i-am răspuns eu sec, privindu-l țintă în ochi, ca să-i demonstrez că nu mă sperie.

A tresărit. Atâta obrăznicie nu-i fusese dat să înghită niciodată de când era șef. S-a ridicat în picioare indignat, vrând să mă ia și mai de sus :

— Uitați ce este...

— Luați loc, vă rog. Se poate discuta mult mai lejer stând. Ați vrut să mă luați tare și v-am răspuns pe măsură. Hai să adoptăm alt ton. Sunt soția unui om care a fost îndepărtat din funcție. Acest om suferă, se crede nedreptățit, s-a îmbolnăvit chiar. Iar eu, soția lui, m-am hotărât să aflu adevărul : este sau nu vinovat ?

Dacă este, măsura e justă, dacă nu, atunci să se facă ceva. Deci vă rog să rețineți că nu plec de la ideea fixă,

preconcepută, că el este nevinovat. Admit posibilitatea că s-ar putea să fie. Asta vreau eu să aflu de la dumneavoastră și nu am venit să cer nimănui socoteală și nici să cerșesc vreo favoare pentru Mihai Teodoru. E limpede ?

Omul a rămas cam năucit de „ieșirea" mea. Vorbisem repede, de teamă să nu mă întrerupă. Când am terminat tirada, îmi pierdusem respirația, ca un copil care recită pe nerăsuflate o poezie de frică să n-o uite pe parcurs. Se uita la mine ca la un animal ciudat pe care nu-l văzuse în cartea de zoologie. S-a scărpinat în cap, neștiind ce să-mi răspundă. L-am scos din încurcătură.

— Desigur n-o să-mi spuneți ceea ce constituie secret de serviciu. Mă interesează să știu dacă soțul meu a greșit. Aceasta ar fi prima chestiune pe care doresc s-o aflu de la dumneavoastră.

— Cum să vă spun, a început el șovăind, tare mi-e teamă că a greșit. Și încă destul de grav, deși noi i-am atras atenția în câteva rânduri că drumul pe care a luat-o nu-i cel mai bun.

— Ce anume a greșit ?

— Spuneați adineaori că secretele de serviciu... înțelegeți...

— Bine. Atunci s-o luăm altfel. Omul cu ce a greșit, nu postul pe care-l reprezenta. Adică vreau să știu ce fel de om este soțul meu în exercițiul funcțiunii. Mai mult decât orice asta mă interesează.

Intrebarea mea îl pusese într-o evidentă încurcătură, însă am observat că se frământa să găsească un răspuns cât de cât rezonabil, poate chiar sincer.

— Vedeți dumneavoastră, munca noastră se desfășoară cu oameni, are ca obiect omul...

— Omul nu este un obiect, l-am întreupt eu mai mult pentru că l-am simțit că se pregătea să-mi țină o conferință.

— Nu m-ați înțeles.

— Ba v-am înțeles foarte bine. Voiam doar să vă rog s-o luați de-a dreptul, adică să-mi spuneți pe șleau

cum stau treburile. Dacă o tot luăm pe ocolite, n-ajungem nicăieri.

— Uf, ce dificilă sunteţi !

— Sunt, recunosc. Dar vreau să ştiu cine este omul lângă care trăiesc. Cred că am acest drept. Am auzit lucruri care m-au făcut să mă îndoiesc asupra lui, să cred că nu i-am cunoscut încă adevărata lui faţă. Sau, dacă vreţi, ce este în spatele ei.

Exageram desigur, chiar mult, dar voiam să-l provoc ca să-mi spună adevărul. Până la urmă şi-a dat drumul :

— Poate întâi de toate l-a pierdut duritatea. A lovit în nişte oameni care nu trebuiau nimiciţi, ci poate doar sancţionaţi, fiecare după gravitatea faptelor sale. Nu-mi cereţi amănunte... pentru că nu vi le pot da. Apoi nervozitatea lui excesivă care se agravase în ultimul timp l-a împins la... Vă rog să mă credeţi, nu pentru că se certase cu mine spun asta. Eu sunt obişnuit cu tot felul de asemenea confruntări şi m-am imunizat. De fapt, incidentul a fost oarecare. Între bărbaţi se discută uneori mai dur. Eu mă refer la nervozitatea sa în timpul exercitării funcţiei, adică în timp ce... cum să vă spun... în timpul serviciului. Şi din păcate nu fără urmări, pentru că în asemenea momente, când îşi pierdea cumpătul, lua hotărâri pripite, nu o dată cu urmări foarte grave. Uneori se mai putea repara, alteori însă... este prea târziu. O să-mi răspundeţi că era bine intenţionat. Da, admit şi lucrul acesta, numai că, nu e suficient să ai bune intenţii, trebuie să le şi realizezi cu mijloacele cele mai potrivite, iar cele folosite de el nu au fost întotdeauna cele mai blânde şi mai principiale. Noi am discutat cu el la început ca de la om la om, după aceea în cadru oficial mai restrâns, iar apoi cu întreg colectivul nostru. De fiecare dată a declarat că a înţeles că a greşit şi s-a angajat să nu mai comită aceste erori. Din păcate a continuat cu aceleaşi metode, ba mai mult decât atât, după un timp a refuzat pur şi simplu să discute cu noi, adică nu s-a prezentat când îl convocasem pentru a-i atrage atenţia că lucrurile nu mai pot

continua așa. Noi tot n-am renunțat și l-am chemat din nou să vorbim cu el ca de la om la om. Ne-a declarat ferm că el așa înțelege să-și facă datoria, și a continuat să procedeze cum credea el de cuviință. Parcă n-ar fi auzit ce i-am spus. Aș putea afirma că chiar ne sfida. Iar urmările... n-au încetat să apară. Și dacă vreți să știți, avem chiar reclamații împotriva lui. Unele dintre acestea conțin acuzații grave.

— Le-ați verificat ? Nu erau simple calomnii ? am intervenit eu.

— Desigur, am verificat cu mare grijă. Din păcate erau întemeiate — și după o pauză — în marea lor majoritate. Au venit unii oameni la noi să reclame personal, cu dovezi indiscutabile. Am să vă dau, totuși, un exemplu : aflând într-o zi de la cineva că un șef de unitate făcuse niște abuzuri, matrapazlâcuri sau așa ceva, fără să verifice prea mult, l-a scos din funcție și l-a transferat într-o altă localitate, la mare distanță. Numai că omul nu era vinovat. Cel care îl reclamase îl dușmănea de mult pentru o chestiune personală. Tocmai pentru asta i-a recomandat lui Mihai Teodoru și alți inși care să depună mărturie falsă, și aceștia dintre cei care nu-l prea agreau. Ca să nu mai vorbesc de faptul că nenorocitul care fusese reclamat are o situație dramatică în familie : un copil cu sechele de poliomelită și o nevastă suferindă care nu-și poate îngriji prea bine copilul. Or, transferându-l în altă parte, ...înțelegeți.

— Mihai când a auzit de această situație a revenit asupra măsurii.

— Da, e adevărat : Numai că trebuie să vă mai spun că nu e singurul caz în care s-a pripit, luând hotărâri nedrepte care loveau în oameni nevinovați. Ce era de făcut, vă întreb eu acum ? Nu vreau să înțelegeți că eu cred că Mihai e un om rău, dar temperamentul său coleric l-a dus de multe ori la decizii grăbite, pe care probabil le regreta după ce se calma.

Prin fața ochilor mi-a trecut fulgerător după amiaza aceea când Mihai s-a întors acasă după ce aflase că omul pe care îl sancționase are o situație familială ex-

trem de grea. Suferea îngrozitor pentru nedreptatea pe care o făcuse, mai ales că se convinsese și el că insul nu era vinovat. A doua zi a și contramandat măsura.

L-am privit pe omul din fața mea. Aștepta de la mine un răspuns.

— Înainte de a vă răspunde, să vă mai întreb ceva. El susține că nu a făcut altceva decât să execute dispoziții primite de sus, pe cale ierarhică deci.

— Inexact. Niciodată nu i s-a cerut să comită abuzuri grosolane, să sancționeze oameni nevinovați. Să încalce legea... Vă imaginați că nimeni nu și-ar asuma riscul să dea asemenea dispoziții. Și apoi suntem, și noi oameni, nu ? Ce vă închipuiți ?

— A încălcat legea ?

— Categoric !

— Dar poate că nu se puteau duce altfel la îndeplinire... sarcinile date.

— Vreți să sugerați că i s-au dat totuși dispoziții ilegale ?

— Nu chiar, vreau doar să spun că se pot da unele indicații mai speciale, care, chiar dacă nu-ți cer să încalci legea, te obligă măcar s-o ocolești... câteodată.

— Nu, vă înșelați. Nu i s-au dat asemenea dispoziții.

— Mă rog...

— Văd că nu v-am convins.

Era momentul să mă ridic. Ce mai puteam afla în plus ? A doua oară nu mai aveam nici o șansă să mă întorc. Urmă un moment de tăcere jenată.

— În asemenea condiții, reluă el, am hotărât, cu părere de rău, să-l scoatem din funcție. Pentru a-l feri să comită alte greșeli, poate ireparabile, ceea ce ar fi însemnat că trebuie să-l sancționăm aspru. Înțelegeți deci că noi nu i-am dorit decât binele. Ținem la el și...

— Impresionantă grija dumneavoastră pentru el, observai eu privindu-l drept în ochi.

Se crispă. În momentul acela cred că m-ar fi dat afară din birou. S-a abținut și a continuat printre dinți :

— De fapt ar trebui să observați că, deși a greșit

grav, nu l-am sancționat, ci doar l-am schimbat din muncă, oferindu-i alta, mai potrivită... în aparatul administrativ. O muncă frumoasă, liniștită.

— Birocrație curată... Funcționărească. Și uitându-se cu desăvârșire toate meritele sale.

Simt că va avea ultimul cuvânt. Știe și el. Se ridică de pe marginea fotoliului, cu fața spre ușă :

— Tocmai de aceea nu l-am sancționat, deci am ținut seama de asta. De altfel să știți că m-am dus la tovarășii din conducere — că doar nu era să hotărăsc eu singur, nici nu puteam... Ierarhia... înțelegeți....

Înțelegeam, desigur, era prea „mic" ca să poată lua el hotărâri de o asemenea importanță. Dar ce a urmat a fost o surpriză pentru mine.

— Ei mi-au spus că îi apreciază activitatea sa din trecut, că nimeni nu îi poate contesta meritele de dinainte de 23 August. Chiar și ce a făcut după aceea n-a fost rău... Numai că... vedeți... el totuși a greșit. Tocmai pentru că... nimeni nu poate uita ce servicii a adus cauzei noastre i s-a dat o funcție relativ bună și n-a fost sancționat. S-a ținut seama de trecutul său. Așa că... vedeți, conducerea n-a uitat că...

Discuția s-a încheiat aici. Nici nu avea sens s-o prelungim.

Cred că dacă am fi continuat-o până dimineața și tot nu ajungeam la nimic. Am plecat însă cu convingerile destul de zdruncinate. Începeam să înțeleg că Mihai greșise și el. Fără a lua de bun tot ce îmi spusese omul la care fusesem, îmi dădeam seama că lucrurile sunt în realitate mult mai complicate decât păreau. Într-o zi m-am întâlnit cu un prieten de al lui Mihai, care, după schimbul obișnuit de amabilități, mi-a spus fără prea multe ocolișuri ce știa el : Mihai trecuse de fapt pe lângă o mare primejdie. Se lăsase angrenat într-o cursă pentru putere, căreia îi sacrificase aproape totul. A făcut tot ce era posibil ca să obțină rezultate spectaculoase, ca să arate că el era cel mai bun, cel mai capabil dintre toți cei cu care lucra. Deci că avea tot dreptul să fie numit într-un post de primă importanță. Pă-

rea de necrezut. Omul însă mi-a demonstrat cu fapte convingătoare afirmațiile sale, dintre care de unele deja aflasem. Și totul se terminase cu un eșec pentru Mihai. Partea tragi-comică însă urma abia după aceea : Că de fapt fusese împins înainte de câțiva care doreau să elimine din joc pe un alt individ, destul de compromis, pentru a-l înlocui pe acesta cu Mihai. Dar ca întotdeauna în viață, câștigase al treilea : candidatul trimis de la centru și atunci Mihai a fost eliminat, imputându-i-se pe bună dreptate, de altfel, abuzurile și excesele comise în lupta sa pentru putere. Și erau destule de imputat. Suferința lui Mihai era dublă : în primul rând, nu câștigase lupta, apoi pierduse și funcția pe care o avusese până atunci. Nu se mai putea face nimic când, în sfârșit, și-a dat seama cât de mult greșise și că pur și simplu intrase într-un joc nesăbuit, el, un om cinstit și corect până în momentul când a fost împins în toată cursa asta absurdă. Era deja prea târziu și bătălia era pierdută definitiv. Și într-adevăr Mihai suferea cumplit. Se simțea nu numai nedreptățit, ci și umilit. Asta îl durea cel mai tare. Fusese scos brutal, fără menajamente din joc și uitat foarte repede de toți, parcă nici n-ar fi existat vreodată.

În acele zile grele pentru el, am căutat pe cât mi-a fost cu putință să-l ajut să suporte cât mai bine șocul. Am vrut să-l scot din criză. Nu știu dacă am procedat întotdeauna bine, însă am făcut tot ce era omenește posibil ca el să depășească acest moment greu pentru el. Nu mi-a fost ușor nici mie. Mihai este oricum un om dificil și devine uneori aproape insuportabil — chiar el mărturisea asta — și atunci trebuie să ai o răbdare îngerească cu el. N-oi fi eu înger, dar răbdare am avut. Știam că un om nu trebuie lăsat singur în fața durerii și amărăciunii, cu atât mai mult cu cât acest om care este, era soțul meu, a rămas și el, la rândul său, lângă mine când mi-a fost cel mai greu.

Apoi mai este un lucru pe care nu pot și nici nu vreau să-i ignorez : lângă Mihai am trăit totuși unele dintre cele mai frumoase clipe din viața mea și așa ceva nu

se putea uita. Doi oameni care țin unul la altul, care chiar se iubesc trebuie să fie legați prin tot ce au trăit împreună, prin întreaga lor viață dusă în comun. Iar viața, nu-i așa, presupune și momente frumoase, dar și altele de care nu-ți face nici o plăcere să-ți amintești. Apoi nu am contestat niciodată că Mihai are un fond admirabil — cu toate defectele lui — și lângă care te puteai simți uneori minunat. Avea un fel de a fi care îmi inspira încredere, iar în prezența lui mă simțeam protejată de orice pericol posibil. Avea capacitatea de a lua hotărâri pe loc cu o siguranță care impunea. Nu o dată m-a scos din încurcături care mie mi se părea că mă copleșesc, deși în fond dacă stau și mă gândesc bine erau de obicei niște fleacuri. După ce totul se rezolva, ne amuzam amândoi de întâmplare, iar el se mira cum de putusem da atâta importanță unui fapt oarecare.

Îmi vine în minte, nu știu de ce tocmai acum, o altă întâmplare trăsnită cu Rică Vaporu. Probabil că în viața asta tristă avem nevoie de proteze comice. Așa ne mai ținem cât de cât. După o cădere e bine să ne amintim și de ceva vesel. Asta este o logică a stărilor de spirit care nu prea este ea logică... dar, oricum, trebuie să supraviețuim. Într-o zi, la institut, scăpasem o vorbă că aș vrea și eu o bucățică de carne de miel. Prin preajmă era și Rică Vaporu. Asta fusese tot. După aceea discuția a continuat pe cu totul alte teme. Peste câteva zile, într-o seară când eram singură acasă — Mihai era iar la o ședință importantă și lungă — aud soneria de la intrare. Deschid și rămân cu gura căscată. În fața mea, ca într-o secvență dintr-un film prost cu vechii greci ai Eladei, stătea Rică Vaporu cu un miel imens — viu ! — de fapt o oaie în toată puterea cuvântului, așezată pe după cap, pe ceafă, ținându-i strâns picioarele legate cu mâinile lui mari, jegoase, cu unghii negre, netăiate. Bietul animal se zbătea speriat, iar Rică se rânjea la mine fericit și slugarnic, bucuros nevoie mare de surpriza pe care mi-o făcuse. Eram soția „tovarășului". Cred că scena merita filmată. Asta o spun acum când mă amuz amintindu-mi întâmplarea, dar atunci, după ce mi-am revenit puțin din ulu-

ială, îmi venea să-l omor pe Rică. Auzi ce-i trecuse prin puţina minte pe care o avea ! Ce trebuia să fac ? Eram descumpănită. L-am refuzat categoric. El, nu şi nu. L-am întrebat ce să fac cu ditamai oaia vie. Unde s-o ţin ? În baie sau în balcon, mi-a zis tâmpitul. O s-o taie „tovarăşul" când vine de la şedinţă. Sau s-o tai eu... că el e milos. Nu mai puteam scăpa de el. Între timp oaia începuse să behăie jalnic. O uşă din vecini s-a deschis, apoi alta. Priviri curioase se îndreptau spre noi, unele amuzate, altele însă indignate : „Auzi, domnule, să aduci mieii vii la bloc ! Ce necivilizaţi ! Dar, de, ştabilor li se permite orice !" Eram disperată. Întâmplarea ameninţa să ia proporţii nu numai comice, ci şi dramatice. Îmi frământam creierul să găsesc o soluţie. Îl imploram pe Rică să plece cu oaia lui cu tot. El însă continua să rânjească. Găsise soluţia : mi-a cerut un cuţit s-o taie el în baie ! Asta îmi mai trebuia ! Cred că niciodată nu m-am bucurat atât de mult să-l văd pe Mihai ca atunci când a apărut în capul scărilor. După câteva momente de uluială a înţeles totul şi a reacţionat cu o violenţă pe care în clipele acelea i-am aprobat-o întru totul. A strigat la el atât de tare încât Rică s-a speriat îngrozitor, mai ales când a auzit cuvântul „miliţie", şi a fugit pe scări în jos împiedicându-se, încât era gata să scape oaia. Noroc că Mihai nu s-a supărat pe mine. A înţeles că nu eu îi cerusem lui Rică Vaporu să mă „servească" cu miel de Paşti. O făcuse din proprie iniţiativă, ca să se pună bine de fapt cu el, nu cu mine, că de, tovarăşul avea funcţie mare şi nu se ştie când puteai avea nevoie de el. Or, un miel de Paşti se uită mai greu.

Capitolul XVI

Îl privesc pe Mihai. Se zbuciumă și iar nu știu cu ce pot să-l ajut. O privesc neputincioasă pe soră. Cred că mi-au venit lacrimile. Sora îmi pune mâna pe umăr și mă roagă din priviri să fiu calmă, să mă liniștesc. Numai că eu nu prea pot să mă stăpânesc. Cum să nu te zguduie atâta suferință, mai ales a celui lângă care ai stat o viață. Mă întorc iar spre Mihai. Vrea din nou să spună ceva. Mi-e foarte greu să deslușesc ce anume. Nu-i nimic, din fragmentele acestea am să recompun adevărul. Adevărul pe care îl caut de atâția ani. Nu se poate să nu ajung la el. Poate îl chinuiesc fără să vreau. Știu că suferă. Se frământă de parcă m-ar auzi. Dar poate mă aude ! Chiar își întoarce fața bandajată spre mine. Îi urmăresc tremurul buzelor și parcă aud ceva. Mi se pare ? Nu. Acum... trebuie să fiu atentă.

Mă simțeam nenorocit, umilit, pentru că de fapt audiența pe care o cerusem se soldase cu un eșec. Trebuia s-o recunosc bărbătește. Era dureros pentru mine să aflu că toți oamenii pe care contam mă părăsiseră. Unul câte unul, fără nici o explicație. Pur și simplu nu mă mai recunoșteau. Cu unii am încercat să stau de vorbă, dar n-a fost chip. Ba am fost și repezit : „Nu-ți dai seama că ai greșit ? Trebuie să plătești. Ce mai calea-valea." Am fost chiar insultat. Însă ce m-a durut cel mai mult a fost faptul că tocmai cei care mă îndemnaseră să ies în are-

nă, să lupt cu toate armele, erau acum cei mai principiali, cei mai partinici. Eram un înfrânt și cu înfrânții nu se mai discută. Toate ușile îi sunt închise. Ei nu mai au nici măcar dreptul la apărare pe care îl are orice acuzat în instanță. Până la urmă am fost nevoit să înțeleg și asta. Am încercat să evaluez exact situația. Rezultatul a fost același. Atunci mi-am propus să reiau mental lucrurile de la capăt. Să găsesc începutul erorii. Presupuneam — și aici cred că nu greșeam — că acesta trebuia căutat în timp, cam din peroada când am fost numit în funcție. Până atunci, după câte știam, nu mi se imputase nimic sau, mă rog, nimic serios. Obișnuitele critici de stimulare. Deci după numirea mea trebuia să-mi recapitulez faptele, comportarea, hotărârile mele, relațiile mele cu oamenii, mai ales după numire.

Greșisem din acel moment și, dacă da, unde ? La început entuziast, fericit de încrederea care mi se acordase, am pornit la drum hotărât să fac totul pentru a arăta că sunt la înălțimea sarcinii primite. Am procedat întâi la o verificare a colectivului în care urma să lucrez. Era și normal. Trebuia să cunosc oamenii din subordine. Sunt un ins activ și când îmi propun să întreprind ceva serios, atunci nu renunț, fac totul ca să finalizez în cele mai bune condiții ceea ce mi-am propus. Mi-am dat seama că destul de mulți din cei cu care urma să lucrez nu corespund, nici ca pregătire, nici ca atitudine față de munca de mare importanță pe care o aveau și pentru care erau plătiți bine. Le-am căutat posturi la toți și am adus alții în loc, fiecare verificat de mine personal. A doua etapă era stabilirea unor reguli clare de lucru, a unor norme și instrucțiuni ferme. Țin mult la ordine și disciplină. Pe cei care nu le-au respectat, i-am sancționat pentru a face pe toți să înțeleagă că trebuie să se comporte cum cer legile și dispozițiile. Apoi am trecut la munca propriuzisă. Erau vremuri grele. Se lupta cu alte arme decât în timpul războiului, dar nu o dată mai primejdioase. Dușmanul acționa cu abilitate și perfidie, lovind când te așteptai mai puțin. Trebuia ripostat energic și hotărât, fără sentimentalism. Uneori cei mai cumsecade inși se dove-

deau dușmanii cei mai periculoși ai noii stări de lucruri. Am organizat totul cu grijă, am luat personal parte la acțiunile de anihilare a acestora. Nu dormeam nopți întregi la rând. Acționam ca altă dată în zilele lui august. O făceam cu aceeași dăruire. Pentru mine lupta continua și niciodată nu m-am plâns că după victoria din patruzeci și patru, nu am și eu acum dreptul să mă bucur de tihna învingătorului și nici nu înțelegeam să fiu pensionarul trecului meu. Dimpotrivă, îmi plăcea ce făceam, pentru că rămăsesem cu gustul luptei. Rezultatele acțiunilor mele erau apreciate. Toată lumea spunea că fusese fericită alegerea mea în această importantă funcție. Oamenii aduși de mine, care acum ajunseseră să mă cunoască bine, mă prețuiau. Ceilalți, cu care luptasem în patruzeci și patru, îmi spuneau și ei că eu continui să acționez cu aceeași pasiune ca înainte. Eram mulțumit, chiar fericit că munca mea este prețuită. Da, este adevărat că au fost momente dificile, când a trebuit să luăm măsuri mai dure pentru că altfel nu se putea. Am fi fost noi înlăturați, dacă am fi șovăit. Ei, aici trebuie să fiu atent. Mi s-a imputat printre altele că am fost necruțător, că am luat măsuri excesiv de aspre, uneori nejustificate. Nejustificate ? Cum adică ? Atunci când ești atacat, ce trebuie să faci ? Să reacționezi cu aceleași arme, altfel... Lupta ce se dădea atunci trebuia să aibă un învingător și acela nu puteam fi decât noi.

Nici nu-mi închipuiam o altă posibilitate și tocmai de aceea nu precupețeam nimic pentru a învinge. Unii au susținut că am luat măsuri din proprie inițiativă de pe urma cărora au avut de suferit oameni nevinovați. Nu cred. E posibil ca în campania noastră de a instala noua orânduire să se fi comis și unele erori sau excese. Dar măsuri abuzive, din proprie inițiativă, nu am luat niciodată. Mai târziu, însă, au intervenit niște exagerări. Dar nu din partea mea. Mi s-au indicat unele sarcini pe care însă le-am discutat și apoi s-a renunțat. Unii dintre cei care ne îndrumau erau grăbiți, voiau să facă totul mai repede, păreau nerăbdători și pripiți. Am fost și eu îndemnat să urgentez realizarea obiectivelor propuse, chiar for-

țând uneori mâna și voința oamenilor. Am rezistat acestor îndemnuri nesăbuite. Poate nu întotdeauna ? E posibil. Țin mine că la un moment dat mi s-a spus că unul dintre cei care ne coordona, om cu funcții de răspundere, nu mai corespunde, că ar trebui înlocuit, pentru că el e vinovat de multe din neîmplinirile noastre. Că ar trebui să luăm atitudine împotriva lui. Chiar mi s-a sugerat s-o fac eu. Și am făcut-o, sincer convins că un om care ne încetinește mersul nostru înainte trebuie înlăturat, desigur fără ai se face nici un rău. Pur și simplu locul lui nu era acolo în funcția aceea importantă. Poate că omul era mai potrivit într-o altă muncă, importantă și ea, desigur. Dar e total fals ce s-a afirmat apoi că am fost împins într-o luptă contra lui pentru a-i lua eu postul. Nu mi s-a propus niciodată așa ceva. Poate că alții se gândeau că aș fi eu mai corespunzător decât el în funcția aceea. Însă eu n-am știut că ar exista asemenea intenții din partea conducerii. Și apoi acest post nu mă interesa. Eram mulțumit cu munca mea. Am aflat mult mai târziu că s-ar fi făcut niște manevre de culise de care eu n-aș fi fost străin și că tot ce am întreprins, zelul și conștiinciozitatea mea nu erau altceva decât o demonstrație prin care le arătam tuturor că eu sunt cel mai indicat să fiu acolo sus. Ba chiar unele ilegalități comise de alții mi s-au atribuit mie, afirmându-se că aș fi fost în stare de orice pentru a mă cocoța în fotoliul acelui om. Ca să nu mai spun că era foarte capabil, deși unii îl considerau un om rău, ba mai mult, chiar necinstit.

Cât am rămas acolo unde eram, nimeni nu mă acuzase de nimic. A, desigur, unele critici mi s-au adus, cum e și firesc la urma urmei. Nu tot ce faci întrunește adeziunile celorlalți, apoi poț exista mai multe păreri asupra aceluiași lucru. Nu este însă oare ciudat că numai după ce am fost scos din funcție mi s-au reproșat atâtea ? Lucruri pentru care înainte de destituire fusesem apreciat și chiar felicitat au fost blamate imediat după aceea. Ce să mai înțelegi din toate astea ? În vâltoarea istoriei, se comit desigur erori, mai ales în momentele de răscruce.

Atunci se caută vinovații pentru ca istoria să rămână curată.

Adevărul însă cred că este altul. Eu nu aveam pe nimeni care să mă sprijine. Întotdeauna am neglijat cultivarea relațiilor. Ba chiar m-am și pus rău cu unii spunându-le adevărul în față fără menajamente. Nici nu aveam timp pentru politică de culise. Eu luptam, munceam și asta mi se părea suficient. Poate că era bine să fiu mai atent, mai amabil cu cei puternici. Ar fi trebuit să pariez pe cai mari, cum zicea un prieten al meu. N-am făcut-o. Am mers liniștit și încrezător pe caii mei, fiind convins că vor câștiga cursa. Dar pentru mine nu era important să ies primul, ci să merg în pluton, în sensul în care mergea toată lumea, toți oamenii de bine. Poate cea mai mare greșeală a mea este că am crezut din toată ființa că totul este să te dăruiești, să lupți, nu să-ți supraveghezi cu suspiciune partenerii de drum ca pe niște potențiali concurenți, ba chiar adversari, pentru ca nu cumva să ți-o ia vreunul înainte.

Sunt vinovat, totuși ? Nu știu. Înclin să cred că erorile mele au fost exagerate pentru a justifica înlocuirea mea în favoarea unui om care venea recomandat de cineva de sus. Nu am nimic împotriva acestuia, doar că nu mi s-a părut prea corect jocul. Regret mereu că nu am putut avea o explicație deschisă, integrală asupra a ceea ce s-a întâmplat. Tot ce mi s-a oferit au fost mici rudimente, din care n-am putut compune niciodată o imagine completă a tot ceea ce s-a petrecut atunci cu mine. Probabil cât voi trăi o să mă obsedeze întrebarea : Dacă am greșit, atunci unde și când s-a produs eroarea mea ? Apoi : cât din ea mi se poate atribui mie și cât trebuie pus în seama altora ?

Acum, după ce anii au trecut, nu pot decât să fiu recunoscător Laurei care în acele momente extrem de dificile pentru mine a fost de un tact și de o răbdare extraordinare. Eram un om prăbușit și ea a reușit să mă ridice, să mă facă să merg în continuare înainte. Nu știu care om ar fi făcut ceea ce a făcut ea. Mi-a impus un adevărat program de recuperare psihică, dacă se poate

spune așa. Laura ar fi fost un excepțional medic psihiatru — și trebuie să recunosc că eu eram un pacient extrem de dificil. Dacă am reușit să depășesc acele momente, atunci totul i se datorează. Chiar dacă nu eram de acord cu ea în multe privințe — și nu sunt nici astăzi —, nu pot să nu recunosc că a fost tot timpul alături de mine, sprijinindu-mă, ajutându-mă în clipele acelea, neînchipuit de greu de suportat.

Iar mi-a pronunțat numele. Mă strigă. Încerc să-i vorbesc. Dar nu pot. Mi se îneacă vorbele. Ce vrea să-mi spună ? Parcă îmi mulțumește pentru ceva. Oare pentru ce ? Că am fost alături de el. Da, am fost, chiar dacă nu l-am înțeles poate întotdeauna și apoi ne-am despărțit. Nici nu știu cine a fost vinovat, sau mai vinovat. Eu sau el ? Dar parcă mai are vreo importanță asta acum. Totul este să-l văd salvat. Se chinuie așa de tare. Trebuie să trăiască, nu se poate altfel. Hai, Mihai, nu te mai zbuciuma atâta ! O să învingem până la urmă ! Îi mângâi mâna ce se agită mereu. Parcă mă simte. Deși nu sunt sigur de asta. Face eforturi mari ca să spună iar ceva. Dumnezeule — dacă exiști — ajută-l să trăiască. Te ascult, dragul meu !

Dacă regret ceva în viața aceasta, atunci acel ceva nu este ceea ce mi se reproșează că am greșit în funcția pe care o aveam, ci greșelile comise față de Laura, incomparabil mai grave. Prima este că nu am înțeles totuși ce om minunat am lângă mine, om pe care nu am știut niciodată să-l prețuiesc îndeajuns. Ea este cu totul deosebită față de ceilalți : sensibilă, delicată, ușor de jignit, pe care nimic nu o doare mai mult decât o vorbă aspră sau un gest lipsit de tact, brutal. Și cred că mai e ceva : Laura e un om care simte nevoia să fie tratat cu căldură, să aibă mereu pe cineva apropiat alături și, mai ales, să simtă tot timpul din partea acestuia grijă, prietenie, căldură. Or, aici mi se pare mie că am fost deficitar. Mereu ocupat și preocupat, cu gândul doar la treburile mele de serviciu, cred, ba chiar sunt sigur că am neglijat-o, am

tratat-o ca pe un membru oarecare al colectivității în care mă învârteam, poate puțin mai apropiat, dar tot oarecare. Și ea a realizat asta, simțindu-se profund frustrată de ceea ce considera normal să i se ofere : căldură, tandrețe și poate chiar dragoste în accepția în care înțelegea ea acest sentiment.

Ca să nu mai spun că în câteva împrejurări m-am purtat cu o duritate pe care nici eu nu mi-o pot explica acum. Sigur mi-ar fi comod să dau vina pe faptul că veneam nervos de la serviciu și, la cea mai neînsemnată discuție în contradictoriu, reacționam disproporționat de violent față de subiectul controversei noastre. Explicația ar fi însă prea simplistă. Dacă aș accepta-o, ar însemna că încerc să mă mint singur. De la vreme certurile erau tot mai frecvente și Laura — cel puțin așa mi se părea mie — devenise din ce în ce mai puțin înțelegătoare. Nu voia cu nici un chip să facă vreo concesie. Dar nici asta nu este o explicație cinstită, ci doar o penibilă tentativă de a o scoate pe ea vinovată. Nu știu ce să mai cred. Și doar ne iubisem atât și cred că ne iubeam încă.

De unde au început neînțelegerile noastre și mai ales care a fost motivul care le-a provocat ? Ceea ce este și mai greu de înțeles este însă faptul că amândoi am regretat despărțirea. Eu cel puțin o regret și astăzi foarte mult, enorm. Cred că și ea. Atunci de ce nu mai suntem împreună ? Mi-ar fi extrem de comod să accept explicația lui Marcel Crângașu, după care culpa aparține întotdeauna oamenilor exagerat de intransigenți, lipsiți de minimum de maleabilitate, care să le facă viața suportabilă. Întotdeauna, susține el, trebuie să te mulezi după vânt, încovoindu-te, fără a te frânge, desigur. L-am întrebat :

— Dacă te apleci prea mult și ți se rupe chiar coloana vertebrală a principiilor de care faci tu atâta caz, ce mai rămâne din tine ? Cum mai poți exista după aceea, sau mai poți exista ? Nu cumva dispari dacă nu ai nici o coloană ?

Marcel nu mi-a răspuns la întrebare, ci doar a ridicat din umeri. Abia într-un târziu i-am auzit vocea insinuantă :

— Așa e viața ! Ce să-i faci ?

Da, este și acesta un mod de a judeca și poate destulă lume gândește astfel. Numai că eu nu pot privi lucrurile astfel. Poate felul meu de a fi — „intransigența" mea, cum îi spune Marcel —, convingerile la care n-am să renunț niciodată ne-au adus în situații dificile. Nu mai puțin adevărat că, de-a lungul timpului, am devenit probabil și mai puțin flexibil. Am crezut și cred din ce în ce mai mult că o idee trebuie servită fără concesii. Iar erorile mele, câte au fost, le-aș pune mai degrabă pe seama temperamentului meu coleric. Uneori, la supărare, mă pripesc, iau decizii fără să cumpănesc îndeajuns. Apoi regret și când se poate repara ceva, o fac din toată inima, numai ca să îndrept lucrurile.

Capitolul XVII

Nici nu mai știu cât e ceasul. Mi-a stat. De fapt nici nu mă interesează. Alexandru a dispărut din nou, lăsându-mă iar singură. Are o nouă urgență, un alt accident. Îi mulțumesc în gând că nu încearcă să mai facă și conversație cu mine. A înțeles că n-ar avea nici un rost. Eu sunt acum ca un medic în gardă de noapte. Numai că garda aceasta va dura mai mult, pentru că eu n-am să plec de aici până nu-l văd pe Mihai în afara oricărui pericol. Trebuie salvat. În primul rând pentru că a fost soțul meu împreună cu care am petrecut atâtea clipe frumoase. Nu toate au fost desigur așa, dar asta nu are nici o importanță. Care căsătorie este numai o alee nesfârșită de flori ? Numai că nici o femeie cu scaun la cap — probabil eu n-am nici măcar un taburet mititel — nu-i poate trece cu vederea bărbatului niște gesturi urâte, comise în momentele cele mai grele ale vieții ei. Dar uite că eu le trec. Deși seara aceea când am avortat și credeam că am să mor și el știa că mi-e foarte rău, s-a dus la o ședință importantă, îmi este foarte greu s-o uit. Nu numai pentru că din acea clipă am aflat că nu o să mai am copii. Și, doamne, cât îmi dorisem un copil ! A trebuit să fiu operată. Am fost. Și gata. Voi fi un om singur la bătrânețe. O femeie singură, ceea ce este și mai greu. O simt de pe acum când încă nu sunt bătrână. Și am presimțirea că tot singură o să fiu până la capăt. N-am ce face, pentru că asta

nu depinde numai de mine. Mai trebuie să vrea și o altă persoană ca eu să nu rămân un om fără nimeni.

De ce nu putea lipsi Mihai de la ședința aceea, nu știu. Gândesc acuma și eu ca o femeie ce sunt : când îți vezi soția însărcinată, că îi este rău de nu mai știe ce e cu ea, tu îi spui că fără tine se prăpădește ședința aceea unde urmau să se ia hotărâri foarte importante, pentru că tu ești șef acolo, ce dracu' ! N-a zis el că se prăpădește ședința. Zic eu acum, dar sensul cam ăsta era : trebuia să fie acolo, pentru că se întâmplase ceva grav și era așteptat de toată lumea. El urma să decidă ce hotărâre se va lua. L-am înțeles și l-am iertat. Dar eu copii n-o să mai pot avea. Desigur că nu m-ar fi putut ajuta cu nimic, însă voiam să fie acolo, lângă mine, să-i simt mâna lui într-a mea. Doar era omul de care mă legasem pentru toată viața, după ce pierdusem în tinerețe cel mai frumos vis al meu. Hai, nu mai plânge, proasto, că acum tot n-ai cum repara ceva și nu se putea face mare lucru nici atunci, doar te preveniseră medicii că s-ar putea să pierzi sarcina, și dacă o pierzi și pe asta, adio alt copil, înseamnă că nu se poate cu tot tratamentul făcut. Doar știi foarte bine, ai încercat și altă dată. Tot nimic. Degeaba te zbuciumi și acum. Asta ți-a fost soarta, cum ar spune orice sceptic incorigibil. Și uite așa rămâi singură fără să-ți dai seama : soțul se duce, copil nu vei avea, amant n-ai că nu vrei, pentru că ai principii, fir-ar ele ale dracului de principii, că nu știu cui au folosit. Mie în nici un caz, nu. Trebuie să te liniștești, altfel ajungi la balamuc, că e plină instituția asta de văduve și divorțate. Dar ia stai, în fond eu de ce am divorțat ? De fapt, noi, Mihai și cu mine, de ce ne-am despărțit ? Că doar n-am fi făcut-o dintr-o simplă „nepotrivire de... caracter". Ce mi-o trebui mie acuma să mă gândesc la clipele acelea nenorocite, nu știu. Dar ce, parcă eu le chem ? ! Vin ele peste mine, nechemate, mă învăluiesc ca o otravă plutind neștiută prin aerul din jur. Nici azi nu-mi dau seama din ce sau când a început să se destrame căsnicia noastră. Mihai fusese reabilitat, parțial numai, pentru că postul pe ca-

re-l primise era mult mai puţin important decât celălalt. Între timp se mai liniştise, se împăcase cu soarta. Dădea impresia că devenise un om echilibrat, ferit de excesele mai vechi. E drept, tot rece, ceea ce mă supărase întotdeauna, dar acceptasem totul, fără acea atenţie afectuoasă după care tânjesc mereu. Însă am trecut şi peste asta, zicând în sinea mea : e bună şi o căsnicie liniştită fără exuberanţe, potolită, la foc mic. Apoi a intervenit altceva. Nu, nu o femeie ! Ar fi fost banal, vulgar, şi înţeleaptă cum sunt, aş fi păruit-o o dată pe intrusă şi-mi aduceam bărbatul pe calea cea bună. Îi făceam şi lui o scenă zdravănă, s-o ţină minte şi-l lecuiam. Acuma mă grozăvesc, dar cred că aş fi suferit cumplit. Sunt doar o intelectuală şi nu m-aş fi dat eu în spectacol. Dar mai ştii !? În asemenea situaţie academician să fii, şi tot îţi pierzi capul. Când credeam eu că Mihai s-a împăcat cu soarta de a fi numai ştab de gradul doi, deodată am observat că de fapt el doar se prefăcea că e liniştit sau făcea efortul de a se stăpâni. Ori poate voia să mă liniştească pe mine, să cred eu că totul e în ordine. Când s-a văzut pe jumătate reabilitat, l-a cuprins o nerăbdare ciudată, de parcă ar fi crezut că a început drumul unei noi ascensiuni. Asta n-ar fi fost încă nimic. Nerăbdarea i s-a transformat treptat într-o nervozitate din zi în zi mai accentuată. Am încercat să-l calmez, explicându-i ca unui copil că nu e bine ce face. Pentru că între timp îl simţisem, mai şi auzisem câte ceva, că iar vrea să urce. La început mi s-a părut că nu e nimic grav, mai ales că reacţiile lui la dojenile mele blânde — mă stăpâneam şi eu cum puteam — mi s-au părut pozitive : îmi dădea dreptate, chiar evocând cu dezgust experienţa lui trecută. Dar mă înşelam. Lucrul cel mai neplăcut însă era că devenise nervos. L-aş fi suportat şi aşa în continuare. Numai că a început la un moment dat să mă repeadă, să nu-mi mai permită nici o observaţie oricât de măruntă în legătură cu ceea ce face el.

Ei bine, nici asta n-ar fi fost încă nimic. Că devenise taciturn, nervos, irascibil, ştiam, înţelegeam şi acceptam,

dar când și-a permis într-o zi să mă insulte pe motiv că eu nu înțelegeam marile lui aspirații sociale, mi-am dat seama că lucrurile sunt mai grave decât credeam. Epitetul cu care m-a gratulat nici nu are importanță. El se referea la starea precară a inteligenței mele. Parțial îmi dădusem și eu seama de nivelul posibilităților mele în materie de deșteptăciune. Numai că nu s-a oprit aici. Au urmat alte și alte insulte, unele destul de grave, încât orice dialog a devenit imposibil. Nu-mi mai permitea nici o observație. Iar conversația noastră se limita la câteva cuvinte strict uzuale care priveau mâncarea și rufăria: „Azi ce mâncăm? Am o cămașă curată?". Începuse o nouă cursă de ascensiune pe ierarhia socială și nu-l mai interesam. Neglijată, insultată, privită ca un articol de mobilier, ar fi trebuit „să plec la mama". Doar că eu n-o mai aveam. Mi-am zis să mai am răbdare. Am avut. Să-l iau cu binișorul. L-am luat. Și a ieșit rău. Umilitor de rău. Nu mă așteptam să iasă așa de prost. Se umpluse paharul. Am mai încercat o ultimă explicație. A fost ratată și asta. Atunci am înțeles că e sfârșitul. Și a fost. Am plecat, iar eu când plec de undeva nu mă mai întorc niciodată. Știu că nu e cel mai sănătos lucru să nu te întorci la un loc în care totuși cândva ți-a fost bine. Eu rămân însă la convingerea că omul trebuie să-și aleagă locul și în funcție de mica, mărunta sa mândrie, demnitate, ori cum i-o mai fi zicând. Altfel ce mai rămâne din el? O cârpă? Ce a urmat au fost penibilele formalități în asemenea situații. Mihai a mai încercat o împăcare. Dar fără prea multă convingere. Se pare că nici el nu mai credea într-o reconciliere, într-o refacere a relațiilor dintre noi. Probabil nu mă considera o adevărată Vidră pentru ambițiile sale politice, sociale. Judecând lucrurile la rece — deși e foarte greu când e vorba de tine în asemenea situații — probabil dorea să-l stimulez în drumul său spre noi ascensiuni. Și tot la rece discutând, Mihai este un om capabil, inteligent, un bun lider, care merita și merită, dacă scapă din nenorocirea care a dat acum peste el, să aibă ce-și dorește atâta. El poate fi oricând util. Recu-

nosc acest lucru fără nici un fel de ranchiună. Ghinionul lui este că nu a dat peste o femeie care să-l stimuleze. Eu sunt așa cum sunt : un om obișnuit, normal, fără mari aspirații, căruia îi place o viață liniștită, calmă, o șuetă cu prietenii pe care mi-i aleg cu grijă, îmi iubesc meseria, o fac cu pasiune și cred — mai exact credeam — că aș putea face fericit un bărbat și el obișnuit. Dar Mihai nu-i un bărbat obișnuit. El este un om cu aspirații mari — justificate desigur, deci un om deosebit. Eu, nu. Eu sunt probabil ca cea mai mare parte dintre femei. Visez o casă — o am —, o familie — nu știu dacă o s-o mai am vreodată —, și un copil — pe acesta sigur n-o să-l am niciodată.

Dacă stau să mă gândesc bine, mi-a mai rămas doar profesiunea pe care o am și în care cred. O fac cu pasiune. Nici nu știu dacă mi s-ar fi potrivit altceva. Când am ales facultatea de biologie, m-am gândit în primul rând la flori. Mă visam cercetătoare, într-un institut de horticultură, deci floricultură, doream să fac. N-am să uit ziua când am izbutit să obțin dintr-o gerberie albă și una roșie, o alta, maculată, cum îi spunem noi, cu pete albe și roșii. De fapt reușisem să produc ceea ce în limbajul de specialitate se numește o himeră. Desigur, astăzi mozaicurile genetice au devenit o banalitate. Pe vremea aceea era însă un eveniment, pentru că circulau tot felul de teorii stupide aduse de aiurea conform cărora totul era altoiul, că prin altoit se poate obține orice. Știu, că am luptat și eu cu prostiile astea, am avut de suferit chiar destule neplăceri. În sfârșit, toate acestea nu mai au azi nici o însemnătate. Important rămâne doar faptul că de atunci am mai reușit și alte himere. Ele au devenit pasiunea mea. Tare mi-e teamă însă că tocmai ele, himerele, o să mă piardă. Cele din viață...

Deși, dacă stau și mă gândesc bine, ce poate fi mai important decât faptul că te „realizezi", cum zicem noi azi. Vreau să spun că mi se pare extraordinar lucru să-ți transformi pasiunea în profesiune. Pentru că eu florile le-am iubit de când mă știu și cultivarea lor este meseria mea pe care o fac cu plăcere. A, desigur, nu toate

mi-au mers mie bine în viață. Dar cui îi merge care totul șnur, fără nici un nod care să-l încurce din când în când, să-l împiedece să meargă mai departe. Acum încerc să mă consolez. Și bine fac. Nu sunt eu prea veselă acum, dar o să trec și peste astea. E dreptul meu însă de a mă bucura de ceea ce am izbutit totuși în viață. Și nu e de colo să ai totuși un motiv de bucurie, chiar dacă te mai colindă tristețile din când în când. Au și ele dreptul s-o facă, nu ?

Capitolul XVIII

Mă laud mereu că sunt conștientă că se poate înnebuni ușor tot umblându-ți mintea în trecut și cu cât trecutul pe care îl retrăiești este mai îndepărtat și mai dramatic, cu atât șansele de a fi găzduit la Spitalul nouă sporesc considerabil. Prietenii mă cred o echilibrată, o cinică și o voluntară. E drept că așa mă cam port uneori cu ei. Este modul meu de a mă apăra în fața agresiunii externe de orice natură ar fi ea. O femeie singură trebuie să se apere singură. Amanții sunt doar pentru momentele scurte, plăcute. Iar în cazul meu ce să zic... secetă, cel puțin în ultima bună bucată de timp. E drept, mai de mult, aveam rareori câte o mică „aventură", o relație sau mă rog, nici nu știu cum să-i spun. Numai că mie nu-mi plac amorurile tip blitz, nu sunt făcută pentru ele. Nu vreau să fac pe sfânta Maria imaculata, dar decât asemenea iubiri fulgerătoare, azi unul, mâine altul, mai bine pauză și post negru. Sau, cine știe, oi fi îmbătrânit, ori oi fi prea pretențioasă cu bărbații. Ei vor doar un anume lucru, iar eu, pretențioasa, mai cer să îmi țină și de cald în momentele grele. Probabil că relații pasagere aș putea avea oricând, doar n-oi arăta ca o sperietoare, iar vârsta pe care o am este suportabilă pentru un bărbat relativ adult. Îmi amintesc de un ins pe care îl acceptasem până la urmă, pentru că mi s-a părut mie că — divorțat fiind și el — ar putea constitui o soluție ca să-mi „refac viața". Oribilă expresie !

Parcă ar fi vorba de recondiţionat o mobilă sau o haină. Ce-i stricat în viață, e bun dus și o dată cu asta și anii duși rămân pierduţi pentru totdeauna.

Trecuseră deja destui ani de când mă despărţisem de Mihai. Eram singură cuc și mi se făcuse lehamite de toate. Singurătatea mă apăsa și intrasem în criză. Îmi treceau prin minte gânduri sumbre. Intr-un asemenea moment, o femeie poate deveni o victimă sigură. Şi cum nu s-a născut încă omul care dacă vrea să mă încurce să nu reușească, am căzut foarte repede pradă unei curse abil întinse, fără voia lui, de un om onorabil, distins și cu stare pe deasupra. Prezenta deplină încredere. Îmi fusese prezentat la o prietenă îngrijorată că voi rămâne nemăritată. Avea și bune referințe, ca să zic așa, că-l verificasem în prealabil ca la cadre. Aveam destule cunoștințe comune cu care am vorbit. Nu voiam să mă mai păcălesc o dată. Îmi fusese de ajuns. Tot ce am aflat îi era favorabil. Unele detalii chiar m-au înduioșat până la lacrimi. Crescuse singur un frate mai mic, își ajutase vecinii, colegii, era calm, liniștit, nu bea, nu fuma, nu-i plăceau femeile. Nu era zgârcit. Ce mai ! Personaj pozitiv în toată legea, ca în filme !

Ce mi-am zis ? Hai să-l fac alesul inimii mele. Prietenele îmi dădeau ghes că-i băiat bun și-i păcat să scap ocazia. Mi-l prezentau toate ca pe o marfă rară pe care o poți lua ieftin și cine știe când te mai întâlnești cu un asemenea chilipir. Acuma, ce-i drept, nu arăta el ca un făt-frumos. Era mărunţel și grăsuliu, cu o faţă rotundă, nu urâtă, chiar plăcută la vedere. Avea ochii verzi, blânzi, iar ochelarii cu ramă groasă îi dădeau un aer de cumsecădenie. Era chel, dar nu mă deranja. Însă ce mă impresiona la el era zâmbetul. Avea ceva cald, bun și jovial în același timp. În privire îi citeai mereu dorința de a-ţi face un serviciu. Amabil, bine crescut, ceea ce nu-mi displăcea, desigur. Bătea spre cincizeci de ani, ceea ce iarăși nu era rău, că doar nu mai puteam emite pretenții la un june. Am suficient bun-simț ca să-mi dau seama până unde să mă întind. Pe deasupra era și divorţat. Vieți paralele, nu alta ! Starea lui ma-

terială — peste medie — nu mă interesa. Cu salariul meu și ce mai public, articole, studii, mă descurc excelent. Toată lumea era de acord că dăduse norocul peste mine.

N-am să uit însă scena „vederii", de un haz special. De altfel, cred că-mi face bine să-mi amintesc și de întâmplări ceva mai vesele că prea mă cutreieră gânduri triste din trecut. Deci trebuia să ne cunoaștem. Totul a fost regizat de nebuna de Nuți, prietena mea din tinerețe, vecină cu mine, care desfășura o intensă activitate de impresariat matrimonial, deși nenorocita este ea însăși necăsătorită. De fapt, fusese pentru douăzeci și patru de ore, numai că de atunci se jurase să nu mai treacă pe la primărie decât doar când va avea nevoie de vreun act. Ce se întâmplase în acele faimoase douăzeci și patru de ore nu voia cu nici un chip să povestească nimănui, cu toate eforturile noastre de a o trage de limbă. Era marele ei mister. Păguboasă cum era, mai avusese peste ani relații cu un tip, care, după vreo câteva zile de amor fericit, dispăruse fără urmă cu cele trei bijuterii din noptieră și cu ultima ei chenzină din dulapul de haine. Ceea ce n-o împiedeca să se dea de ceasul morții ca să-și fericească prietenele. Vioaie, cu o suplețe de sportivă, totdeauna îmbrăcată în pantaloni și pulovere pe gât, mereu alergând cu părul blond spic fluturând ca o eșarfă, Nuți, fără a fi frumoasă, este plăcută și iubită de toate prietenele ei. Dintr-un motiv necunoscut însă bărbații n-o plac, iar dacă totuși unul dă impresia că îl interesează persoana ei, atunci ori e escroc, ori complexat, ori mai știi ce trăznaie are. Ea se obișnuise de mult cu ideea că n-are noroc și nu mai pune la suflet. Chipul ei uscățiv și ars de soare — îi plăcea foarte mult muntele — exprimă întotdeauna o bună dispoziție molipsitoare. Ei bine, Nuți aranjase totul cu minuțiozitate, până la cele mai mici detalii. Întâlnirea trebuia să pară absolut întâmplătoare într-un cadru mai larg, deși ambele părți — atât el, posibilul mire, cât și eu, mireasa mai târzioară, eram perfect informați de ce ne aflăm în același loc. La ziua și la ora

stabilită m-am înfiinţat la prietena care urma să mi-l prezinte pe pretendent, unde urma să aibă loc o mică petrecere. Eram pavoazată ca de sărbători, după ce nebuna de Nuţi îmi răscolise toată garderoba, burzuluindu-se la mine că sunt o demodată, că îmi neglijez toaleta. Până la urmă găsise ceva ce credea ea că mi-ar sta bine, dar, când m-am uitat în oglindă, m-am speriat. Nuţi alesese o bluză şi o fustă înflorate ţipător amândouă, cu zeci de danteluţe, pe care nu le mai purtasem de vreo zece ani şi în nici un caz împreună, pentru că nu prea aveau nimic în comun, îmi pusese la gât un fular uşor de mătase şi-mi scărmănase părul, care aşa „tapat", împreună cu cerceii uriaşi care îmi cădeau pe umeri, îmi făceau un chip de papuaşă din nu ştiu ce insulă din Pacific. Îmi lipsea doar un cârlig în nas. La toate acestea se adăuga machiajul oribil pe care Nuţi ţinuse neapărat să mi-l facă ea. Eram o arătare bună de speriat copiii noaptea. Am protestat, dar a fost în zadar. Prietena mea susţinea că sunt magnifică şi că el — adoratul — o să leşine când m-o vedea. Cred şi eu că avea motive să leşine, dar de groază. Drama a fost pe stradă. Ca să nu mă vadă lumea cum arăt, am mers tot timpul cu capul în pământ, că Nuţi striga la mine : „Ce ai, dragă, de te-ai gârbovit aşa deodată ?" În tramvai am stat tot timpul cu faţa la geam ca să nu sperii călătorii. Un copil care aştepta într-o staţie, m-a arătat cu degetul mamei sale, care şi-a făcut cruce ca la vederea unei stafii. Drumul mi s-a părut chinuitor de lung. Aveam impresia că nu se mai termina. Ajunsă în sfârşit la prietena mea, am dat acolo de Bonifaciu, invitat şi el, care, când m-a văzut, a încremenit, a încercat să zică ceva, dar parcă nu avea suficient aer, tocmai el, cel cunoscut prin prezenţă de spirit şi replică promptă.

— Ce-ai păţit ? l-am luat tot eu tare. Ai văzut ceva neobişnuit ?

După ce şi-a revenit, Bonifaciu m-a luat de mână, cu delicateţe, dar hotărât. M-a dus în dormitorul gazdei şi i-a spus sec acesteia :

— Dezbrac-o toată și pune ceva pe ea după aceea. Poate să fie și un halat, o pijama, că oricum va fi mai bine decât acum. Și vezi ce faci cu claia aia. Mai netezește-o. Dă-i cu o greblă, că nu încape pe ușă.

Și s-a retras discret. Atunci nu mi-a făcut nici o observație. Dar un an de zile după aceea a râs de mine, tot minunându-se ce dracu' a fost în capul meu în ziua aceea. Gazda mi-a găsit o rochie potrivită, m-a pieptănat, mi-a mai corectat machiajul și mi-a făcut vânt în scenă, în timp ce Nuți protesta vehement că îi distrusese capodopera ei de costumație. Ei, și a urmat vederea propriu-zisă. Era lume destul de multă. Conform scenariului, trebuia să fiu prezentată tuturor celor necunoscuți, nediferențiat, fără a zăbovi în dreptul unuia mai mult decât se cuvenea, ca să nu se observe vreo intenție. Ca și cum n-ar fi știut toți pentru ce venisem. Urma după aceea să rămânem fiecare în colțul lui și să ne examinăm de la distanță. Să ne prețăluim, ca să ne putem da seama cam cât face fiecare. Aceasta era prima probă a examenului, cea fizică, extrem de dură, pentru că era eliminatorie. Nu corespundeai, ieșeai din concurs. Alta, sau altul la rând ! Numai dacă reușeai, treceai la proba următoare : conversația — neeliminatorie — pentru că din asta derivau cele următoare : caracter, inteligență, cultură etc. Se trecea apoi la întâlniri în vederea unei cunoașteri mai apropiate, apoi invitație acasă, pentru bucătărie — la vârsta noastră examen obligatoriu pentru femei. Urma ultima probă — tot eliminatorie — ce se anunța cea mai dură : încercarea puterilor pentru concurent — ca la circ — cine poate mai mult, și a răbdării pentru concurentă. Ieșiți cu bine și din această probă, se trecea la pețitul oficial. Și apoi, ce-o da Domnul ! Acest instructaj îmi fusese făcut de gazdă — specialistă în materie, cu mare experiență în câmpul muncii, asistată de ucenica ei Nuți, care voia să se consacre definitiv și ea nobilei profesiuni.

Deci am făcut cunoștință cu toată lumea și am fost poftită în colțul rezervat mie, iar el, Ion Munteanu, în colțul lui. Scena îmi aducea aminte de începutul unui

meci de box la care fusesem o dată de mult, cu Septimiu. Urma acum ca adversarii, înainte de a începe partida propriu-zisă, să se examineze pe furiș din colțul ringului cu coada ochiului, pentru a vedea cam cu cine au de-a face. Ca să știi cum să-l iei pe celălalt. Dacă-l vezi mai slăbuț, îți propui să-l iei iute ca să se piardă cu firea de la început, și atunci lovești primul și-l intimidezi. Dacă e mai puternic, ești mai prudent.

Deci am trecut fiecare la colțul său. L-am examinat și eu pe Ion Munteanu. Corespundea descrierii făcută de gazda noastră. De fapt mi-am amintit că, mai de mult, mi-l arătase Nuți pe stradă, când tocmai da să intre într-un magazin. Acum se vedea că este intimidat. Știa și el care era rostul său aici și nu se simțea în apele lui. Era agitat, își schimba greutatea de pe un picior pe celălalt, cam scurte amândouă, ce-i drept. Era îmbrăcat într-un costum negru, de ginere. Asta anticipează treburile, mi-am zis eu înciudată. Mă simțeam îngrozitor. Omul mă examina la rândul lui, pe furiș, credea el, însă era prea neîndemânatec ca să nu se observe cale de o poștă că mă pândește. Se prefăcea că se uită pe pereți, apoi deodată își zvâcnea capul spre mine, după care întorcea privirea spre tavan ca și cum nu știu ce interesant lucru văzuse acolo. După câteva secunde își apleca brusc privirea asupra mea. Își închipuia naivul că nu-l observă nimeni, eu mai ales. Eram într-un cerc cu gazda și cu Nuți, care îmi tot spuneau ceva — probabil îmi dădeau instrucțiuni pentru proba următoare —, dar eu nu auzeam, de fapt nu pricepeam nimic. Mi se făcuse o rușine îngrozitoare și aș fi dat orice să fi fost oriunde în altă parte, numai în încăperea aceea, nu. Blestemam clipa în care acceptasem propunerea prietenelor mele de a mă preta la acest joc penibil și stupid. Insistaseră prea mult și probabil mă prinseseră într-un moment în care singurătatea mi se părea mai apăsătoare ca niciodată, când îți vine să-ți iei câmpii și ai da orice numai să ai pe oricine lângă tine. Acum însă nu mai era nimic de făcut. Intrasem în horă și trebuia să joc până la capăt. Cel mai prost m-am simțit când, întorcând capul într-o

parte, l-am zărit în alt colț pe Bonifaciu, cu ținuta lui elegantă și dezinvoltă, cu o țigară în mână din care fuma în stilul lui de senior, examinând toată scena, cu ochii sclipind de un secret amuzament. Asta a pus capac la toate. Am, cred eu, un dezvoltat simț al ridicolului, și ultimul lucru pe care-l doresc în lumea asta este să par caraghioasă în ochii lui Bonifaciu. În momentul acela m-am hotărât să plec, orice s-ar întâmpla. Dar era prea târziu. Nu se mai putea face nimic, pentru că amfitrioana noastră și organizatoarea galei în același timp, se îndrepta spre mine ținându-l de braț pe Ion Munteanu. Apreciase probabil că repriza de studiu durase îndeajuns și hotărâse să trecem la conversație. Omul părea și mai mic pe lângă corpolenta și masiva Paraschiva, căci așa o chema pe „nașa" noastră. Am rămas țintuită de locul meu, așteptând resemnată conversația. Acum e acum, mi-am zis eu. Mă știu o șuetistă de cursă lungă, dar numai cu prietenii apropiați. Cum mă pui în fața unor necunoscuți, tac ca peștele și pot să treacă ore întregi până scoți de la mine o vorbă. Chiar când sunt întrebată ceva răspund monosilabic: „Da!" sau „Nu!". Cel mai lung cuvânt pe care-l scot în asemenea împrejurări este „desigur". Două sunt impresiile pe care le las în aceste împrejurări: ori că sunt proastă bocnă — ceea ce oricum mă deranjează, ori că sunt foarte încrezută — ceea ce nu-i deloc adevărat, pentru că orice s-ar spune despre mine și ori câte păcate aș avea, de trufie nu pot fi acuzată, fiind o ființă care știu câți bani fac. Iluzii mai pot avea, dar nu despre mine.

Ajunși în fața mea, cei doi s-au oprit și am auzit-o pe Paraschiva spunând candid:

— Parcă v-ați cunoscut, nu? Nu-mi amintesc dacă ți i-am prezentat pe domnul Munteanu. Sunt așa de distrată uneori...

Auzi, parșiva! Pasă-mi-te nu-și aducea aminte, ca și cum nu ea regizase toată comedia asta jalnică. Micul Munteanu era și el în mare încurcătură, transpirase de emoție, avea chelia umedă și zâmbea aiurit, neștiind ce aer să-și ia, adică să se prefacă și el că nu-și amintește

pentru ce a venit aici, ori să lase totul la o parte. M-a privit rugător, parcă mi-ar fi implorat ajutorul. Și în clipa asta omulețul acela care mi se păruse caraghios până atunci mi-a plăcut. Părea un neajutorat. Era de-al meu. Vocația mea de mamă a răniților a fost decisivă.

— Da, ne-am cunoscut adineaori, am răspuns eu Paraschivei, cât mai lejer cu putință, deși numai eu știam cât de încordată eram.

— Da, desigur a zis el, respirând ușurat și mă privi cu o infinită recunoștință, că-l scosesem din încurcătură.

— Ei atunci, vă las puțin împreună, făcu aferată Paraschiva. Am atâta treabă, și se retrase discret lăsându-ne singuri. Greul abia acum începea. Chiar mai greu decât îmi închipuiam eu. Pentru că deși făcusem pe curajoasa cu câteva clipe înainte, m-am blocat iar. Și nici nu era cine să mă ajute. Munteanu ? Ți-ai găsit ! El stătea în fața mea cu capul lăsat în pământ, ca un copil vinovat care făcuse nu știu ce boroboață și nu dădea nici un semn că și-ar deslipi vreodată privirea bine înfiptă în dușumea. Ce era de făcut ? Nu-mi venea în minte nici o replică. Parcă mi se făcuse un gol imens în cap. În jurul nostru simțeam privirile furișe ale tuturor, care urmăreau cu mare atenție desfășurarea ostilităților, pentru că deșteapta de Paraschiva avusese de grijă să le spună ce partidă se juca în seara aceea pe ringul ei. Bonifaciu, cel mai discret dintre toți, examina cu atenție exagerată un bibelou, cu veșnica lui țigară, ținută elegant între degete. Înnebuneam ! Tăcerea noastră se prelungea. Și în jur mi se părea că s-a făcut liniște. Vedeam iar ringul de demult când eram cu Septimiu, auzeam spectatorii urlând enervați că cei doi boxeri nu vor să se lovească, că fac box pasiv și simțeam în tăcerea celor de față același îndemn : „Hai, atacați, vorbiți-vă ! Ce dracu' așteptați ?". Urechile îmi vâjâiau, simțeam că amețesc, că o să cad, parcă aș fi fost pe o sârmă deasupra unei prăpăstii și în orice moment s-ar fi putut întâmpla catastrofa. Inima îmi bătea nebunește de încordare și iar blestemam clipa în care acceptasem înscena-

rea lor odioasă. Gâtul mi se uscase îngrozitor, mi se făcuse sete și asta m-a salvat. Am vorbit deodată, prea tare, omul fiind la doi pași de mine, m-ar fi auzit și dacă i-aș fi șoptit :

— Mi s-a făcut sete !

Vocea mea a sunat ca un tunet în tăcerea din jur. Ceilalţi au răsuflat uşuraţi că în sfârşit gheaţa s-a spart, până și pe Bonifaciu l-am văzut că lasă în pace bibeloul, iar Ion Munteanu, după ce a tresărit puternic, speriat de strigătul meu — a fost chiar un strigăt de ajutor — mi-a răspuns precipitat :

— Vă aduc eu un pahar cu vin, și s-a repezit parcă rostogolindu-se spre masa din colț unde erau paharele pline, gata pregătite pentru invitaţi. A revenit aproape alergând, şi-a vărsat jumătate din conținut pe reverul hainei, dar oricum s-a întors victorios la mine cu cealaltă jumătate, plină. Am băut cu sete. Niciodată n-am apreciat mai mult o băutură ca în clipa aceea. Însă de atunci, și a trecut destul timp, prima frază cu care mă întâmpină Bonifaciu când vine la mine, când ne întâlnim pe stradă sau la telefon, sună invariabil așa : „Mi s-a făcut sete !" și râdem amândoi ca doi copii proști. Este parola lui și mi-a declarat că scena asta o duce cu el în mormânt, să nu i se pară trist acolo. Cu o asemenea scenă — zice el — viața va fi mai suportabilă chiar și în infern, în timpul celor mai cumplite cazne. Nu m-am supărat niciodată pe Bonifaciu pentru că s-a amuzat și se amuză mereu de toată întâmplarea. În fond, eu sunt vinovată că, femeie în toată firea, ditamai cercetător ştiinţific, doctor în științe, m-am expus ridicolului. Bonifaciu ştie însă întotdeauna unde să se oprească cu gluma și acesta e un alt motiv pentru care îl prețuiesc eu.

După ce am băut din paharul adus de Munteanu, gospodină și harnică așa cum mă ştiu de o viaţă, am scos batista și i-am șters reverul hainei pătat cu vin. Mi-a aruncat o privire umedă, plină de recunoștinţă. Paraschiva și Nuţi, întreaga asistenţă, a fost unanimă în a aprecia că a fost gestul decisiv cu care l-am dat gata pe Munteanu. Nuţi este și astăzi entuziasmată :

— Tu, ai fost genială ! L-ai turtit. Parcă ai știut că lui Ion îi plac femeile curate și grijulii. Mie nu mi-ar fi trecut prin cap una ca asta. Tu, ai fost mare !

Nu știu cât de mare am fost, dar gestul meu fusese spontan, l-aș fi făcut cu oricine aflat în aceeași situație și n-am avut în vedere nici un scop. Munteanu, după ce s-a lăsat curățat, mi-a spus cu vocea lui subțirică :

— Vă mulțumesc frumos, doamnă ! Ați fost foarte amabilă. Nici nu vă dați seama...

Și a tăcut, dar se vedea că era impresionat, mai mult, zguduit. Probabil nu i se mai întâmplase, mi-am zis eu. Aveam să aflu mai târziu de ce, când a început să-și povestească viața. Și avea ce povesti.

Apoi iar s-a instalat tiranica tăcere între noi. Paraschiva era impacientată, văzând că după un debut promițător, dinamic partida risca să lâncezească. S-a hotărât să intervină ea, preluând conducerea ostilităților ca să animeze partida. S-a îndreptat spre noi și a luat în mână frâiele jocului. A început cu buletinul meteorologic, a continuat cu recolta din acel an, cu evenimentele interne și externe, cu nu știu care lovitură de stat din America Latină, a trecut la viața particulară a Sophiei Loren și a altor staruri prestigioase, insistând cu deosebire asupra divorțurilor acestora (aici gafă, noi fiind divorțați amândoi, sau era prea subtilă și-mi scăpa mie unde bate).

Munteanu și cu mine nu aveam cum să intervenim, pentru că Paraschiva se lansase. O ascultam, simulând o atenție foarte concentrată, din când în când dădeam din cap aprobator sau dezaprobator — după cum era cazul — sau, dacă era vorba de ceva mai ieșit din comun, scoteam câte un scurt „Ah !" ca să subliniem surpriza, veselia sau indignarea, încolo nimic.

Scena se prelungea însă nepermis de mult. Până la urmă a realizat și Paraschiva că o lungea prea mult, așa că ne-a invitat să gustăm câte ceva și să bem un pahar de vin. Asta ne-a salvat. Omul când mănâncă și bea, devine mai natural, mai degajat scapă de tensiunea în care se află atunci când e obligat să facă ceva mai deo-

sebit, care uneori nici nu i se potrivește. Iar ceea ce eram nevoită să fac eu în seara aceea chiar că nu mi se potrivea deloc. Așa-mi trebuia dacă mă vârâsem singură în toată povestea asta stupidă.

La masă ni s-au mai dezlegat limbile și am vorbit și noi ca oamenii de una, de alta, flecărind fără grijă. După aceea Munteanu și cu mine, cu paharele în mână, ne-am așezat undeva într-un loc mai retras și am tăifăsuit îndelung. L-am lăsat să se desfășoare, examinându-l cu atenție în timp ce vorbea. Omul era un șuetist și asta-mi plăcea. Și-a povestit viața, cum i se părea lui normal într-o asemenea împrejurare. Voia să-l cunosc cât mai bine. Juca în felul lui corect. Dorea să aflu cu cine am de-a face. Pe scurt biografia lui era cam asta : fiu de oameni săraci, orfan de mic copil, muncise pe brânci, crescuse și pe fratele mai mic, făcuse liceul apoi facultatea, la fără frecvență, ajunsese contabil, se însurase, dar o nimerise prost. O nevastă care nu punea mâna pe nimic în casă, nu gătea, nu spăla, el făcea totul. Abia acum înțelegeam de ce fusese impresionat până la lacrimi de gestul meu de a-i șterge reverul hainei. Pe deasupra îl și teroriza. Era o femeie masivă și violentă, chiar aprigă la mânie. Se pare că bărbații mici de stat fac complexe și tocmai de asta caută femei înalte. Munteanu nemaisuportând situația, divorțase. Asta era tot. Avea un serviciu bun — contabil-șef la o întreprindere și deținea de curând un apartament „proprietate personală". Urma să-și cumpere mașină. Totul era frumos, curat și simplu. Mi-a plăcut, de ce să nu recunosc.

La sfârșitul petrecerii mi-a cerut sfielnic telefonul, i l-am dat și ne-am mai văzut de câteva ori, la un restaurant sau la o cofetărie. Totul decurgea normal conform previziunilor experte ale Paraschivei. Prietenii, toți fără excepție, erau încântați că m-au făcut fericită. Trebuie să recunosc și eu că, fără a-l plăcea cine știe ce, omul îmi impunea prin seriozitate și cumsecădenie. Doar Bonifaciu mârâia și într-o zi pe când se afla la mine în vizită chiar și-a permis o remarcă :

— Dragă Laura, dar insul ăsta chiar n-o fi având nici un defect?

— O fi având, că nu e om fără defecte, i-am răspuns eu intrigată. Nici n-am susţinut aşa ceva. Dar ce te preocupă pe tine chestia asta? Doar nu ţie ţi s-a oferit. Eu sunt posibila beneficiară.

Bonifaciu îşi aranjă pedant ca întotdeauna cravata, îşi mai aprinse o ţigară şi vorbi cu aerul lui vag absent:

— Întotdeauna mi-a fost teamă de oamenii cu reputaţie de virtuoşi, cinstiţi, impecabili, corecţi, despre care nu se spune nici un lucru rău. Ăştia pot ascunde cele mai mizerabile caractere. Am mai văzut eu un caz...

— Ei şi tu! Cauţi pricină omului.

— Nu, ce să am eu cu el? Numai că vezi, spre deosebire de cei despre care vorbeam adineaori, noi ăştilalţi, normalii, păcătoşii, ştim unii despre alţii că avem tot felul de slăbiciuni. Că unul e leneş, e cam lasă-mă să te las, ca mine, că altul e zgârcit, că un al treilea e băutor. Despre un altul ştim că îi plac femeile. Sau aflăm despre o cunoştinţă oarecare că are păcate şi mai grave. Dar noi îi lăsăm pe toţi să trăiască în pace, pentru că, pe lângă aceste cusururi, ei au şi nişte calităţi care se echilibrează cu defectele, îi fac suportabili, ba pe unii chiar agreabili.

— Unde vrei să ajungi, Bonifaciu?

— Ai răbdare. Pe mine perfecţii, cei cu reputaţie intactă mă îngheaţă. Cum, domnule, chiar aşa curat ca o lacrimă, imaculat ca o floare? Cu ăştia poţi avea mari surprize. Păcătoşii de rând nu-şi ascund micile slăbiciuni omeneşti, pe când ăştia... Fii atentă la contabilul ăsta al tău. Cum ai zis că-l cheamă?

— Ion Munteanu.

— Uite, vezi, până şi numele ăsta oarecare... Cred că şi aici se ascunde ceva.

— Nu ştiu ce ai tu cu omul ăsta.

— Dar văd că-l aperi, nu glumă. Te pomeneşti că...

— Fii serios!

— Adevărul e că poate fi o partidă excelentă : azi casă, mâine mașină — că am auzit că și-a luat-o de curând — salariu bun, fără copii — că doar n-o să crești tu copiii altora. Mă și întreb ce ai putea găsi mai bun. E o partidă di granda. Umflă-l până nu vine alta să ți-l sufle.

Simțeam că mă înfurii. Dar țin prea mult la Bonifaciu și e păcat să ne certăm pentru o prostie. Mai ales că știu că are asemenea momente de malițic, însă nu jignește niciodată pe nimeni. Am vrut să-l pun în încurcătură.

— Tu care ești așa de deștept și cu experiență de viață, ce-ai zice dacă ți-aș propune să mai amân hotărârea ? Dacă într-un timp de — să zicem — o lună nu vei afla ceva nefavorabil lui Munteanu, o să te rog să mă scutești de ironiile tale și să mă lași să hotărăsc în liniște ce să fac. De acord ?

— Și dacă descopăr că insul are păcate ce ai să faci ? Și încă mari, nu fleacuri...

— Hotărăști tu ce să fac.

— Ei, asta-i bună ! Tu te măriți cu el, tu decizi.

— Bine. De acord.

Înțelegerea mi s-a părut o glumă oarecare. Îl cunoșteam bine pe Bonifaciu și nu mi-am imaginat niciodată că este atât de tenace, de ambițios. El, insul cu un aer leneș, abulic, de o comoditate uneori enervantă, părea hotărât să acționeze, să se agite numai pentru ca să-mi producă dovezi că Ion Munteanu era și el vulnerabil ca oricare dintre noi. Nimeni nu e perfect, la urma urmei. Probabil bunul meu prieten nu o făcea doar dintr-o simplă ambiție. Voia și el să se convingă ce fel de om este Munteanu, ca nu cumva să am ghinion și în noua, posibila mea căsătorie. În fond prețuiam cum se cuvine grija lui pentru mine, deși n-o arătam.

Ca să fiu sinceră doream ca Bonifaciu să piardă pariul. Mă săturasem de atâta singurătate și aș fi vrut în sfârșit să găsesc un om de treabă alături de care să-mi duc zilele pe care le mai aveam de trăit. Să-i fac mâncare, să-l spăl, să ne plimbăm prin Cișmigiu în zilele

frumoase, să stăm seara la gura sobei cu o ceașcă de ceai fierbinte în față când afară ninge sau plouă, să facem sau să primim vizite, să mergem la teatru sau la concert, să citim o carte și s-o comentăm după aceea și alte asemenea chestii domestice. Nu știu dacă ar fi fost nemaipomenit de romantic, dar ar fi fost odihnitor şi n-aş mai fi rămas atât de singură serile, când este îngrozitor de greu să iei masa doar cu televizorul deschis în fața, dat cât mai tare ca să ți se pară că mai este cineva cu tine în încăpere, pentru că nimic nu este mai trist decât o femeie mâncând singură seara într-o casă fără alt suflet de om.

Capitolul XIX

Intră sora de serviciu să-l cheme pe Alexandru. Accidentatului de la salonul 421 i s-a făcut din nou foarte rău. Ies în fugă după doctor. Înseamnă că pericolul încă nu a trecut. Doamne, și cât doresc să-l poată salva. Trebuie, nu se poate altfel. Intru în salon. Mihai delirează. Este foarte agitat. Alexandru îl palpează. Îl văd că se agită, că face tot ce poate face un medic în asemenea momente. Adică ceea ce medicina este în stare astăzi. Mai departe, natura... organismul, căci și el tot natură este și încă cea mai slabă, cea mai gingașă, dar și cea mai păcătoasă. Totuși cât de dragă ne este și așa. I se face o nouă injecție lui Mihai și aștept efectul. Alexandru îi spune sorii să plece. Vrea să rămânem doar noi doi cu Mihai, deși știe că în starea în care se află nu prea aveam cum să comunicăm cu el. Sora pleacă și în albul copleșitor din jur am sentimentul unei noi comuniuni cu Mihai. Cu toate că abia se vede printre bandaje, îl simt alături pe omul de altădată, care a însemnat foarte mult pentru mine în momentele cele mai grele ale vieții. Da, pentru că sunt clipe când dacă nu ai pe cineva alături măcar să te asiste cum plângi, poți să mori, deși desigur nu este așa, dar atunci tu asta simți și nici nu ceri mai mult decât atât, să nu fii singur. Mihai pare a se mai liniști puțin. Delirează incoerent, apoi doar geme ușor, scâncind ca un copil. Îl privesc și fără voie mă întorc iar în urmă. Nici nu observ când Alexandru

se retrage discret. Nu știu dacă are sau nu treabă. Cred mai curând că și-a dat seama că vreau să rămân singură cu Mihai, care s-a mai liniștit.

Am avea atâtea să ne spunem, să ne amintim. Cât aș dori acum să poată vorbi cu mine, să încercăm să deslușim niște lucruri care au rămas până astăzi tulburi. Despre care încă nici până acum nu mi-am putut forma o părere clară.

Era o zi posomorâtă de sfârșit de august când am aflat groaznicul adevăr. Septimiu nu mai era. Fusese ucis ?, dispăruse ? Nimeni nu știa exact cum stăteau lucrurile. Eram foarte intrigată că după ce ne despărțisem nu urmase telefonul de sâmbătă de la ora nouă. Am fost îngrijorată, dar mi-am spus că în condițiile de atunci nu era nimic extraordinar să nu ți se dea un telefon la ora stabilită. Zilele însă treceau și nu primeam nici o veste de la el. M-am interesat în dreapta și-n stânga. La început n-am aflat nimic, apoi am observat ceva ciudat în comportamentul celor din jur. Parcă îmi ascundeau ceva. Intâi nu înțeleg nimic. Îi întreb ce s-a întâmplat. Îi văd că șovăie, se feresc să mă privească în ochi. Încep să presimt ceva. Mă agăț de ei să-mi spună ce știu. Tac. Tac cu toții. Strig la ei. Vreau adevărul ! Oricare ar fi el. Unde este Septimiu al meu ? Unii mă evită. N-au curajul să-mi spună. Nu se poate, trebuie să aflu totul. Alerg peste tot la cei care ar putea ști ceva. Într-un târziu il găsesc pe Dragomir, cel care condusese grupa noastră. Îl întreb de-a dreptul ce s-a întâmplat cu Septimiu. Lasă ochii în pământ. Îl apuc de umeri. În sfârșit, mă privește. Are ochii triști, nesfârșit de triști și încep să presimt ceva. Văd că își caută cuvintele. Nu și le găsește. Îi strig cerându-i să-mi spună adevărul. Până la urmă îmi șoptește cu glas stins : Septimiu nu mai este ! Se știe că, după eșuarea tentativei de a lua arme de la regiment, a ajuns la locuința lui conspirativă și a fost ridicat apoi de o mașină. De aici lucrurile sunt confuze. Se pare că ar fi fost ucis undeva prin apropierea casei. Nu se știe exact unde și când. Dar a fost ucis. Cine l-a luat cu mașina ? Nici asta nu s-a

aflat. De ce ? Iar nu se știe. A fost găsit corpul lui ? Dragomir dă din umeri. Nu, n-a fost găsit. Atunci cum se știe că a fost ucis ? (Cineva l-ar fi văzut întins în spatele unei clădiri ciuruit de gloanțe. Dar când s-au dus ai noștri, corpul dispăruse). Deci este mort ? Dragomir dă din cap. Mă prăbușesc în brațele lui. Mă mângâie. Plâng în hohote. El îmi șoptește să plâng în continuare că îmi face bine. Cum să-mi facă bine când știu că Septimiu nu mai este ? Îl mai întreb încă o dată dacă e sigur că a fost ucis. Încuviințează și plâng în neștire. Mă liniștesc greu. Încep după aceea goana pentru a afla cum s-au întâmplat de fapt lucrurile, pentru că eu încă refuz să cred că el nu mai există. Sper nebunește într-o minune. Dacă totuși nu a fost decât rănit ? În curând ultima nădejde se năruiește. Mi se confirmă că a fost ucis. Sunt mai mulți care au văzut cadavrul. Când au fost anunțați ai noștri, s-au dus să-l ridice și nu l-au mai găsit. Rămâne la fel de neclar totul : cine și de ce l-au ucis ? Cine să fi avut interesul să dispară Septimiu ? Îl caut pe Mihai. Mi se spune că a fost rănit și apoi a fost prins la depozitul de armament de la o cazarmă. Cineva îmi relatează toată întâmplarea. S-a aflat unde s-au despărțit de Septimiu. Aproape de locuința conspirativă. Mai departe nu știe ce s-a petrecut. Despre cel de al treilea cu care s-au întâlnit nu am putut afla nimic. Nimeni nu cunoaște identitatea lui și nici cine l-a trimis. Asta este tot. Zile întregi m-am agitat în zadar. Eram disperată. Până ce am fost chemată și mi s-a comunicat, într-un fel oficial, ca să zic așa, că Septimiu a fost ucis și că nu există nici un fel de îndoială. S-a ordonat o anchetă care va încerca să clarifice ce s-a întâmplat. Am fost sfătuită să aștept rezultatele la care va ajunge această anchetă. Nici azi nu știu dacă s-a aflat ceva. Au venit zile agitate. Am primit sarcini urgente și speciale care m-au absorbit cu totul. Strângeam din dinți, iar nopțile plângeam înainte de a adormi. În acele momente neînchipuit de grele, m-a căutat Mihai, care fusese eliberat imediat după 23 August. Și n-am să-i pot mulțumi niciodată îndeajuns pentru felul cum s-a

comportat atunci cu mine. Îl știam un om tăcut, deloc comunicativ, adesea nervos, despre care se spunea că este un tip dur, fără prea multi prieteni. Avea un singur crez : cauza pentru care lupta. Asta îi era de ajuns. Era prețuit, dar nu foarte iubit. Însă toți aveau o încredere deplină în el. Când primea o misiune, eram încredințați că va fi cu siguranță îndeplinită în cele mai bune condițiuni. Și de obicei i se dădeau cele mai dificile, tocmai pentru că existau garanții depline că va reuși. Era prieten cu Septimiu, deci și cu mine. El m-a căutat, imediat după ce a ieșit din spital. A venit la mine și mi-a strâns mâna tăcut, privindu-mă drept în ochi. Mi-a ținut mult timp mâna într-a lui. Apoi m-a întrebat dacă am nevoie de ceva. Am dat din cap că nu. Mi-a spus că acum trebuie să plece în provincie, dar că mă va căuta după ce se va întoarce în capitală.

Și într-adevăr s-a ținut de cuvânt. A stat mult cu mine în momentele acelea. Suportam greu pierderea lui Septimiu și singurătatea îmi sporea durerea. Mihai a înțeles asta și atât cât îi era posibil rămânea lângă mine. Mă vizita des, îmi aducea mereu câte ceva. Era atent și cald, cum nu-l cunoscusem până atunci. Descopeream un alt om. Știam că Septimiu îl prețuia foarte mult, chiar îl iubea. De asta mă apropiasem și eu de el. Dar se comporta dsetul de rece și chiar distant. Acum însă aveam o revelație. Alt Mihai, decât cel știut de toată lumea.

Mihai delirează din nou. Se agită, mă aplec asupra lui și îi ating ușor umărul. Parcă tresare. Își întoarce capul spre mine. Nu poate vedea nimic. Mă simte ca și data trecută. Nu pe mine, ci pe cineva, un om. Încearcă să spună ceva. Vrea să-și ridice capul, nu izbutește. Îi mângâi fruntea. Scoate un sunet nedefinit.

Il văd alături de mine prin parcul Herăstrău, tot tăcut, dar compania lui îmi face bine acum când încă nu m-am putut obișnui cu absența definitivă a lui Septimiu. Ne oprim în fața unui chioșc de răcoritoare. Mihai îmi ia un sirop cu sifon. Ii mulțumesc printr-o înclinare a capului. El zâmbește. Nu l-am văzut niciodată zâmbind. Apoi îl întreb pe neașteptate :

— Ce părere ai despre dispariția lui Septimiu ?

Tace. Eu insist.

— Totuși. Te rog să-mi spui părerea ta sinceră. Așa, între noi, ca vechi prieteni...

Se încruntă :

— Știu eu ? Presupun că cineva a comis o imprudență. Altfel nu-mi pot închipui. El știa să se păzească. Rar am întâlnit un om mai prudent și în același timp mai îndrăzneț ca el. Nu l-am văzut niciodată greșind în timpul vreunei acțiuni.

— Și atunci cum a fost posibil ?

Mihai ezită îndelung. Se frământă. Într-un târziu se decide :

— S-ar putea, cine știe... un accident nefericit... întâmplarea... Nu exclud nici posibilitatea unei trădări...

— Crezi ?

— Altfel nu-mi pot explica tot ce s-a întâmplat la cazarmă. De altfel, am încercat și noi să aflăm ce s-a întâmplat. N-am reușit...

Am tăcut amândoi. Mie îmi vin iar lacrimile. Mă ia de după umeri și mă strânge lângă el... De ce a fost ucis Septimiu ? Cine l-a ucis ?

Iar delirează. Îi iau mâna și îi aud vocea stinsă. Aproape că nu i-o recunosc. E cu totul alta, parcă vine de departe. Vorbește greu, întretăiat, confuz. Febra continuă.

Alexandru care intrase între timp a ieșit iarăși chemat de o nouă urgență. Apuc doar să-i surprind o privire. Are în ochi o căldură pe care nu i-o bănuiam. Mai ales că între el și Mihai au intervenit atâtea...

... Nu înțeleg ce s-a putut întâmpla cu Septimiu. A plecat cu camionul. L-am văzut urcând... Apoi am căzut lovit cu tocul pistolului... sau căzusem înainte... După ce am ieșit, am aflat. Laura... Ce face Laura... E singură, ce greu trebuie să-i fie.

Trebuie neapărat s-o văd. Nu mai are pe nimeni... O să stau cât mai mult cu ea... Trebuie s-o scot puțin

din casă... neapărat. O să ne plimbăm prin Herăstrău. Asta o să-i facă bine... Da, da... Parcă o văd. Plânge...

Plâng iar. După atâţia ani nu mă pot împăca cu ideea că Septimiu nu mai este. Deşi ştiu că nu se mai poate face nimic. Mihai, sau cine mi-a spus, nu mai ţin bine minte, că plânsul face bine. Îl privesc. Se chinuie îngrozitor şi toată medicina este neputincioasă în faţa suferinţei. Aş vrea atât de mult să-l ajut şi nu ştiu cum. Simt că nu mai pot rezista. De oboseală, de durere, de amândouă.

... Cum s-o ajut ? Când ai pierdut pe cineva drag, cuvintele par neputincioase, sunt de prisos. Şi ea suferă. Iar eu nu pot face nimic pentru a i-l readuce pe Septimiu, iubitul ei şi prietenul meu cel mai drag. O iau de după umeri. Trebuie să mergem mai departe. Să supravieţuim, chiar dacă suferinţa va rămâne în sufletul nostru. Nu se poate altfel. Tu eşti un om tare, Laura, ai dovedit-o de atâtea ori în împrejurări neînchipuit de grele. Vei trece şi peste această îngrozitoare încercare... Voi fi lângă tine. Septimiu ne-a fost drag la amândoi. Un om cum rar se nasc pe acest pământ. Îl vom face să trăiască veşnic în memoria noastră. El nu trebuie uitat... Laura...

Nu pot să-l uit pe Septimiu. Sunt o femeie care a păşit dincolo de pragul celor patruzeci de ani. El ar fi avut doar cu câţiva ani mai mult ca mine. Dacă ar fi trăit, am fi fost o pereche fericită. Doi oameni care au cunoscut clipe grele împreună, şi tocmai de aceea ar fi preţuit liniştea şi calmul dragostei lor care acum ar fi avut aproape un sfert de veac. Şi ar mai fi dăinuit până la sfârşitul zilelor. Septimiu, nu mă pot dezlipi de amintirea ta ! Şi câte au trecut peste mine, atâtea necazuri mi-au săpat cute pe obraz şi în suflet. Şi mai ales umilinţele, căci ele pot fi cele mai greu îndurate. Cu tine, însă, totul ar fi fost mai uşor şi poate multe nici nu mi s-ar fi întâmplat dacă erai lângă mine.

Mihai se zbuciumă parcă ar vrea să spună ceva persoanei pe care o simte lângă el, care îl ține de mână. Să încerc să-l ajut, deși știu că e în zadar. Îi strig :

— Mihai ! Eu sunt, Laura. Mă auzi ?

Tresare, se frământă, încearcă din nou să vorbească. Îl simt că iar cade în leșin. Nu mai are rost să insist. Trebuie să aștept să-și revină. Nu e nimic de făcut și, doamne, câte aș voi să fac, chiar imposibilul.

Aud parcă vocea Laurei. Prin vis, desigur. Ea nu are cum să fie aici. Dar eu o văd ca atunci în zilele acelea grele pentru ea. Când, în sfârșit, am crezut că a depășit momentele cele mai dramatice, s-a întâmplat nenorocirea. Slăbită de suferință — mânca foarte puțin, nu dormea — a căzut la pat. O boală ciudată, fără nume. Doctorii nu știau ce are. Nea Gheorghe, unchiul ei, era disperat. A zăcut zile și nopți întregi inconștientă, delirând în continuu. Eu știam ce are. Era boala suferinței, cea mai cumplită dintre toate. Am stat de veghe la căpătâiul ei zi și noapte, fără întrerupere, veghind-o. Nu puteam s-o las singură. Parcă o aud și acum.

— *Septimiu, unde ești ? Trebuia să-mi dai un telefon. Era atât de frumos totul lângă tine ! E nedrept, e cumplit de nedrept. Nu se poate ! Tu trebuie să te reîntorci, să fim iar împreună. Suntem atât de tineri ! Viața noastră abia acum începe. O să viu și eu după tine. Să fim iar împreună.*

Plâng iar și-l privesc pe Mihai cel de azi. Mi-am auzit cuvintele pe care le-am spus cândva, plângându-l pe Septimiu. Căzusem bolnavă. Nimeni n-o putut să spună ce aveam. O stare de leșin, vecină cu moartea. Și azi mă mir cum am rezistat. Am aflat după aceea că Mihai cel de ieri a stat la patul meu zi și noapte. De ce oare a trebuit să sufăr atât de mult ? Dar ce parcă azi sunt mai fericită ? Tot singură sunt, o femeie în curând bătrână.

Cel mai bun lucru ar fi să n-o las singură pe Laura. Trebuie să stea cineva lângă ea. Cineva care s-o cunoască, s-o prețuiască, să știe ce om extraordinar este. Să aibă grijă de ea. Nu. N-am s-o părăsesc niciodată. Am s-o ajut din toate puterile mele. Da. Am să-i spun că voi rămâne lângă ea. Voi fi umărul de nădejde pe care îl va avea mereu alături. Nu știu cum să încep... „Laura, eu sunt prietenul tău cel mai bun! Acceptă-mă lângă tine. Nu-ți cer mai mult decât să-ți fiu folositor, să te ajut. Pentru totdeauna. Poți conta pe mine. Te rog..."

Mihai mi-a propus într-o zi să rămânem împreună. Am tresărit. Întâi n-am înțeles. Mi-a explicat că nu-mi cere mai mult decât să-l accept lângă mine. Nimic altceva. Fără nici o obligație, cum se zice de obicei. Nu i-am răspuns pe loc. Nici nu știam ce să-i răspund. A mai trecut o vreme. Ne vedem zilnic. Luam masa la aceeași cantină. Au trecut câteva luni, apoi ani și până la urmă a urmat ceea ce era firesc, ceea ce aștepta toată lumea care ne vedea de atâta vreme împreună, chiar mirându-se că întârzie atâta : ne-am căsătorit. Nici nu cred că aș fi avut cum s-o fac cu altcineva. Trăiam foarte retrasă, singurul om cu care mă vedeam era Mihai și foarte rar cu vechii prieteni.

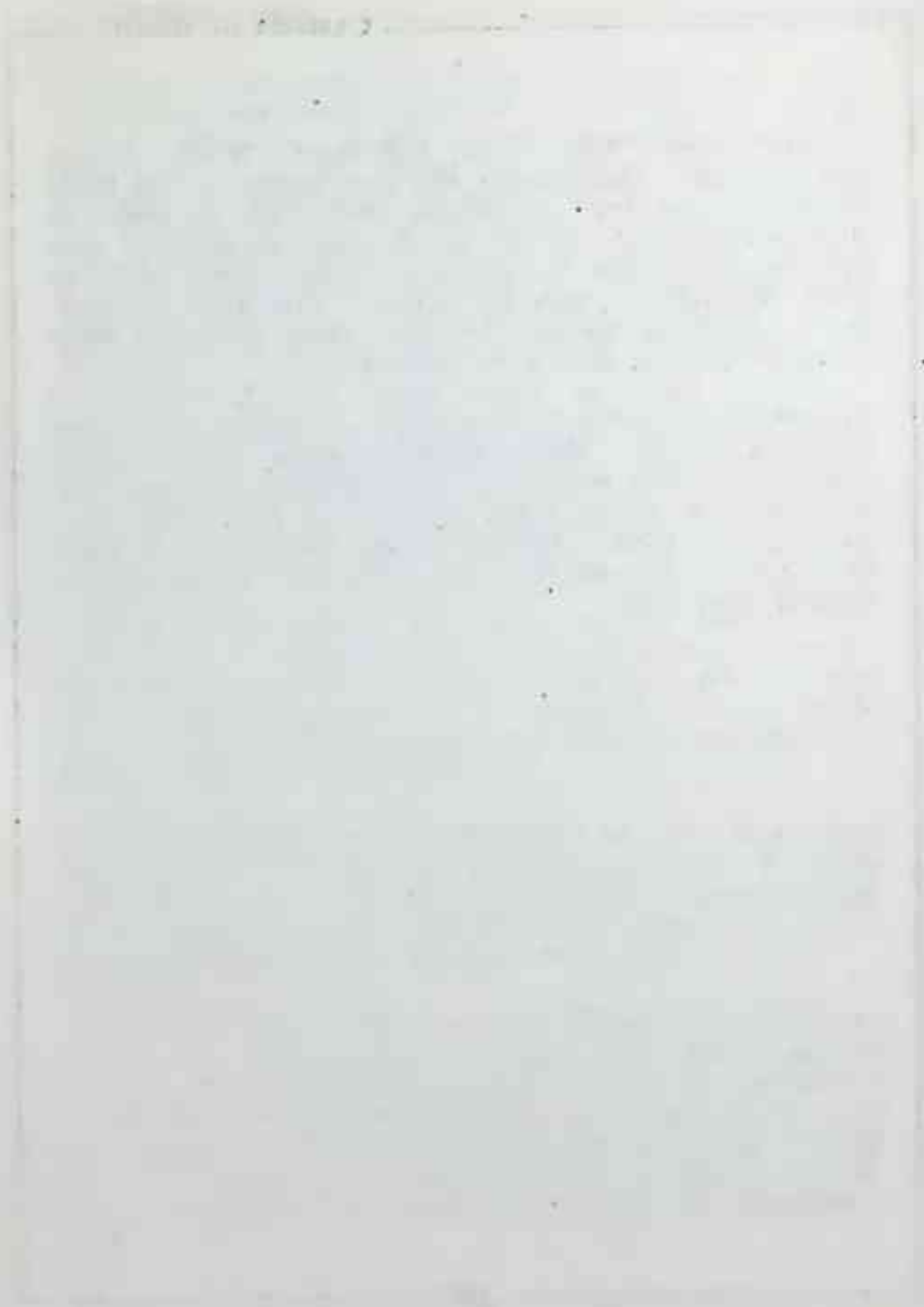
Laura, Doamne, ce zile frumoase am trăit. Deveniseși soția mea. A fost cea mai luminoasă perioadă din viața mea. Niciodată nu mă voi mai întâlni cu asemenea clipe. De ce s-au dus, Laura ? Ce mi-a mai rămas din viață ? Ce minunat a fost totul cu tine... iar acum...

— La început a fost minunat, Mihai. Apoi o vreme frumos, un alt timp bine și după aceea... așa și așa, ca în viață. Niciodată ce este bun și frumos nu durează la infinit. Dar eu te-am iertat pentru că ai fost un om cum rar se poate întâlni, atunci când mie mi-a fost cumplit de greu. Pentru tot ce am trăit curat și frumos nu numai că te iert, ci îți și mulțumesc, Mihai. Îți mulțumesc mult

*
* *

Sunt frântă. Simt că mă prăbușesc. N-am dormit toată noaptea. Abia acum îmi dau seama că s-a făcut dimineață. Aș vrea să ațipesc puțin. Ca să rezist în continuare, pentru că nu am de gând să plec din spital. Vreau să stau în continuare lângă Mihai, să-l veghez. Mă întind puțin pe canapea. Prin față îmi dansează nebunește tot trecutul meu. Chiar că am să înnebunesc într-o zi, dacă o să continui așa.

Simt o mână pe umăr. Tresar violent. Visam ceva îngrozitor. E doctorul Alexandru Dumitraș. Îmi spune ceva, dar nu aud nimic. Strigă la mine. Până la urmă înțeleg. Îmi cere hotărât să merg acasă să mă odihnesc. Nu vreau. E foarte ferm. Cedez. Dar nu înainte de a trece pe la Mihai. Alexandru mă asigură că se simte mai bine. A adormit. Nu cred. Trebuie să mă conving cu proprii mei ochi.

A DOUA GARDĂ

Capitolul I

Ca medic, trebuie uneori, contrar voinții tale intime, să fii foarte ferm, chiar dur, ca să obții ceva în favoarea bolnavului și a celor apropiați lui. Nici de astă dată n-am avut încotro. Altfel n-aș fi putut s-o conving pe Laura să plece acasă. Era palidă, frântă de oboseală, chiar pe punctul de a i se face rău. Nu se putea altfel. Știu că o să se întoarcă, dar oricum se va odihni câteva ore. Ce întâmplare! O coincidență ca asta poți întâlni doar în cărți, însă uite că viața are mai multă fantezie decât literatura (parcă am citit asta undeva, nu mai țin minte unde). Să mă trezesc aici cu Mihai Teodoru accidentat. Și să fiu chiar eu de gardă! Văzându-l, m-au năpădit atâtea amintiri. Aproape fără voia mea m-am întors în acele zile din august 1944. Eram într-o echipă de sector și împreună cu Mihai și cu încă vreo câțiva primeam cele mai primejdioase misiuni. Trebuia neapărat să scăpăm de nemți. Dar când eram cu el totul părea dacă nu mai ușor, în orice caz mai sigur. Uneori nu dormeam câteva nopți la rând. Într-o zi am primit misiunea ca împreună cu Mihai să transportăm în mai multe geamantane și pachete o mitralieră demontată, împreună cu munițiile necesare, la o locuință conspirativă. Locul unde se găsea mitraliera în momentul acela nu oferea prea multă siguranță și operațiunea trebuia efectuată urgent, fără nici o întârziere. Doar că distanța era foarte mare, dintr-un colț în celălalt al capitalei.

Era desigur total nerecomandabil s-o luăm de-a dreptul prin centrul capitalei. Ar fi fost aproape imposibil să nu ne întâlnim cu vreo patrulă sau chiar cu nemții. A trebuit să ocolim aproape o jumătate de zi prin periferiile Bucureștiului. Geamantanele erau grele, iar când trebuia să ne transbordăm dintr-un tramvai în altul era un adevărat chin. Dacă am fi avut o mașină, ar fi fost cu totul altceva. Dar singura de care dispuneam se defectase și, cu toate eforturile noastre de a o repara, nu voia să meargă. Știam că riscurile erau mari. În orice clipă puteam fi prinși și percheziționați de poliție în primul rând, care urmărea pe toți cei care făceau comerț clandestin de alimente. Iar geamantanele noastre grele păreau încărcate cu tot felul de bunătățuri. Acesta era doar unul dintre pericole, ca să nu mai vorbesc de celelalte. În drumul acela de coșmar care a durat aproape o dimineață întreagă până spre prânz, am avut revelația omului extraordinar care era Mihai. Îl știusem și până atunci un ins hotărât și curajos, dar acum îl vedeam la adevăratele sale dimensiuni. De câte ori pe parcurs am avut impresia și poate chiar așa a fost că era gata-gata să fim prinși și arestați ! Mi se făcuse frică, de ce să nu recunosc. Tensiunea în care mergeam aproape mă scosese din minți. Mihai, cu un calm și o stăpânire de sine de care nu-l credeam capabil — el având reputația unui ins nervos și impulsiv — a fost de un tact deosebit. M-a tratat ca pe un frate mai mic care trece prin momente grele și trebuie îmbărbătat, ajutat cu vorba și cu fapta, cu delicatețe și grijă. Ajunși la un colț de stradă, unde așteptam un alt tramvai, un polițist ne fixa cu insistență, privind cu destulă curiozitate bagajele noastre grele. Am avut impresia la un moment dat că vrea să se îndrepte spre noi să ne întrebe ce avem în geamantan. Am înghețat. Lui Mihai i-a venit o idee salvatoare. I-a luat-o înaintea polițistului și s-a îndreptat spre el, întrebându-l cu dezinvoltură dacă nu știe unde e strada... nu-mi mai amintesc numele ei. I-a îndrugat o poveste : că suntem studenți veniți din provincie și ni s-a recomandat o gazdă pe strada respec-

tivă, dar n-o găsim. Polițistul, om de treabă, poate nici prea isteț, s-a oferit să ne îndrume, ba chiar ne-a însoțit câțiva zeci de metri până la o intersecție unde ne-a arătat în ce direcție s-o luăm. Privită astăzi, cu ochii de acum, scena avea și ceva caraghios : doi inși, civili, transportând o mitralieră în geamantane, însoțiți de un polițist care le arăta ambil drumul, habar neavând că ajută involuntar niște oameni pe care, dacă ar fi știut cine sunt și ce cară, i-ar fi arestat imediat. Iar la despărțire, ne-a salutat zâmbind și ne-a urat succes la învățătură. O fi avut și el un copil la școală sau chiar student. Atunci însă nu realizam hazul situației, pentru că, e de prisos s-o spun, curgeau apele pe mine de spaimă. Văzându-mă cu fața transpirată, polițistul mi-a spus zâmbind : „Grele cărțile astea, știu. Am cărat și eu o dată niște pachete cu cărți din biblioteca comandantului meu. Iți rup mâinile, nu alta !“ Când l-am văzut pe polițist plecat, am lăsat geamantanele jos și m-am rezemat de un zid ca să-mi revin. Cred că eram alb ca varul. Mihai îl urmări pe polițist cu privirea cum se îndepărtează și, după ce l-a văzut că a trecut colțul, s-a uitat la mine și a zâmbit ușor amuzat. I-am spus admirativ :

— Ești extraordinar ! Ai o îndrăzneală și un curaj cum n-am mai văzut, niciodată. Să te duci tu la polițist să-l întrebi unde e strada... formidabil !

Mihai a început să râdă încetișor, abia auzit :

— Să știi, Alexandre, că mi-a fost îngrozitor de frică. Zău... crede-mă !

În clipa aceea l-am iubit cel mai mult pe Mihai, pentru că a recunoscut cinstit că i-a fost și lui frică. Dar important era tocmai faptul că a reușit să și-o stăpânească perfect. Ba, mai mult, a fost capabil să gândească și să acționeze exact cum trebuia. Dacă nu știi ce-i teama, înseamnă că n-ai ce învinge în momentele grele, ori că ești un inconștient. Abia spre prânz am ajuns, frânți de oboseală și de încordarea nervoasă prin care trecusem. Acesta era Mihai și nu pot să-l uit. Ce s-a întâmplat mult mai târziu între noi, n-are importanță. Sigur că el nu s-a mai comportat cu mine...

— Doctore Dumitraș ! aud în spatele meu o voce speriată de femeie.

E sora de serviciu. O întreb din privire ce s-a întâmplat :

— Îi este rău pacientului de la salonul 421.

Ies repede și alerg spre salonul unde este Mihai. Intru. Este agitat. Il privesc. Știu cum trebuie acționat în asemenea împrejurări, sunt doar un medic cu experiență, am o reputație profesională solidă, numai că situația de acum este cu totul specială : nu mai este vorba doar de relația de rutină între medic și pacient, ci și de una deosebită : noi doi suntem vechi tovarăși de luptă, prieteni buni, chiar dacă vicisitudinile vremurilor care au trecut... ne-au cam îndepărtat, de, ce să-i faci ? Trebuie să ai înțelepciunea de a ierta, chiar când nu înțelegi unele lucruri. Și la urma urmei nici nu are importanță ce s-a întâmplat mai târziu. Mihai rămâne pentru mine același de altădată, chiar dacă între timp prietenia s-a... dus, s-a topit inexplicabil. Deși explicații s-ar găsi ele destule... dacă am vrea să le căutăm. Voi face tot ce este posibil ca să-l salvez, chiar imposibilul dacă-mi va sta în putere. Îi fac o injecție și dau sorei dispozițiile necesare. După un timp Mihai dă semne că s-a mai liniștit. Ies din salon, nu înainte de a-l mai privi încă o dată lung, cu tristețe și părere de rău. Revin la mine în cabinet. Îmi aprind o țigară. O asistentă, ghicind parcă de ce am eu mai mare nevoie în clipa asta, îmi aduce o cafea fierbinte. Îi mulțumesc scurt și ea înțelege că n-am chef de șuetă acum. Știu că se spune despre mine în spital că n-aș fi excesiv de amabil, ba dimpotrivă, unii zic că aș fi cam dur, că am o gură spurcată. Ce să fac ? Asta sunt și la vârsta mea e greu să mă schimb. Chiar și soția mea, Elena, care e un filosof în fustă, îmi spune uneori zâmbind cum numai ea știe s-o facă : „Alexandre, cred că ți-ai făcut atâția dușmani cu gura asta a ta, că o să-ți ajungă pentru șapte vieți. Și când te gândești că — împotriva aparențelor — tu ești un mare timid ! Numai gură e de tine“. De mare știu că-s mare — am un metru nouăzeci —, dar timid

nu prea sunt eu, mai ales în ultima vreme. Am prostul obicei de a spune lucrurilor pe nume și asta numai bine nu-ți face. Și o spun și verde, așa, ca să simtă omul. Iar dacă adaug la toate astea și chipul meu uscat și aspru, ofer desigur nu cea mai simpatică figură din lume. Chiar Laura, vechea mea prietenă, m-a luat tare într-o zi : „Ce ai, dragă, cu toată lumea? Parcă mereu îți tună și-ți fulgeră. Mamă, dacă ai fi tu soțul meu, să vezi că te-aș dresa eu! Miel te-aș face!" O fi, nu zic ba, numai că pe Mihai, fostul ei soț și fostul meu prieten, pacientul de azi, n-a prea reușit să-l îmblânzească. Chiar dimpotrivă, aș zice. Poate mai curând într-o vreme el a dresat-o, dacă se poate spune așa. Nici nu avea cum, pentru că, fiind amândoi pietre tari, au ieșit până la urmă scântei și totul a luat foc și a ars scrum. Nimic n-a mai rămas din căsnicia lor. Și când te gândești ce frumos începuse! După dispariția lui Septimiu — cam ciudată și inexplicabilă până azi, sau, mă rog, necercetată îndeajuns, după cum ar fi meritat împrejurările —, pe care Laura îl iubise foarte mult, Mihai a fost mereu alături de ea în clipele grele. S-a purtat ca un bărbat cu adevărat devotat, iar mai târziu s-a întâmplat ceea ce era firesc să se întâmple : s-au apropiat unul de altul, s-au iubit și s-au căsătorit. Totul părea în ordine și așa a și fost o vreme. Numai că înțelegerea și poate chiar fericirea lor nu a ținut mult. Ce a intervenit între ei este greu de spus. Niciodată nu putem ști ce se petrece într-un cuplu matrimonial, dincolo de pereții locuinței. Privită din afara zidurilor casei, în societate, cea mai fericită pereche în aparență poate fi un infern conjugal, și invers, doi soți certăreți, posaci și arțăgoși pot constitui în fond cea mai solidă familie. Așa că este greu să te pronunți și în cazul căsniciei lui Mihai și a Laurei. E drept, eu i-am văzut mai rar după o vreme, când au intervenit niște... animozități între mine și el, dar știu de la prietenii comuni că, deși pe dinafară totul părea că merge bine, în realitate lucrurile stăteau cu totul altfel. Explicația care mi s-a furnizat în câteva rânduri părea plauzibilă : în fond acești doi oameni ad-

mirabili, luați fiecare în parte, nu se potriveau. Simplu și cât se poate de omenesc. El dorea puterea, reputația, popularitatea, se simțea bine doar pe scena socială, ca să zic așa, iar ea fără a fi o obtuză, o mărginită, își visa o existență liniștită, retrasă, calmă. Mihai este un om proiectat pe dimensiuni sociale, mai puțin atent la detalii și nuanțe pe suprafețe reduse, intime. Laura, dimpotrivă, este un om destinat spațiilor mici, familiare și familiale!, o ființă înclinată spre analiză și trăiri interioare, a introvertită. Mihai vede totul de sus, are o viziune globală, integratoare cum am zice noi astăzi, fără preocuparea detaliului, mai ales a celui de natură intimă, psihologică. De aici cred că provin atât calitățile și defectele sale, cât și realizările și eșecurile lui. Laura rămâne un om sensibil, al ambianției celei mai calde în ciuda micilor sale maliții și asperități de limbaj, o femeie atașată celor apropiați, fără veleități sociale deosebite. Dar un om realizat din punct de vedere profesional și recunoscut ca o valoare în domeniul său. De aceea probabil și-a ales botanica, horticultura, și în special florile. Asta spune multe despre ea. Un om care iubește florile trebuie tratat ca atare — mai ales o femeie. După un timp devine ea însăși o floare. Or, tocmai acest lucru esențial nu l-a înțeles Mihai, niciodată. Mihai a privit-o întotdeauna ca pe un membru al colectivului în care trăia și lucra. E drept, unul foarte apropiat, însă fără a pătrunde mai adânc în intimitatea sa. Practic, cei doi se situau nu neapărat la nivele diferite de gândire și profunzime, ci mai curând pe coordonate sufletești diferite, într-un fel paralele, cu riscul inevitabil de a nu se putea întâlni niciodată pe deplin, cu totul, de a nu avea viziuni comune care, dacă nu să se suprapună perfect, atunci măcar să se intersecteze pe undeva, sau doar să se apropie. Laura este un om exigent și foarte conștient de ce se întâmplă în jurul ei. Luciditatea ei a făcut-o să înțeleagă că în căsnicia lor s-a ratat totul. Fără nici o vocație pentru compromisuri, ea a preferat despărțirea, astfel, într-un fel, și-a asumat riscul singurătății. Nu numai soțului, dar și prie-

tenilor ea le pretinde același gen de relații. Exigența ei în legăturile cu oamenii, cărora le cere să se poarte cu ea la fel cum se poartă și ea cu ei, adică cinstit, cald și fără ocolișuri, a avut un efect pe care ea n-avea cum să-l prevadă : izolarea și de aici singurătatea. Pe Laura trebuie întâi s-o cunoști bine, s-o înțelegi, iar dacă ai reușit asta, atunci ai în ea cel mai bun și credincios prieten. Or, Mihai n-a avut această intuiție. El are alte însușiri, mari, indiscutabil, dar nu pe aceea a înțelegerii intime a sufletului uman. Iar Laura trebuie intuită. Tare mi-e teamă însă că ea va rămâne un om singur. Viziunea ei despre om, în general, și despre cei apropiați, în special, are un anume grad de idealism, de utopie. După părerea mea, oamenii trebuie luați așa cum sunt, cu cele bune și cu cele rele, mai ales cei dragi nouă. Desigur, este de datoria noastră să încercăm o ameliorare a defectelor lor, dar poate asta nu vom izbuti niciodată pe deplin. Suportarea defectelor celuilalt înseamnă prietenie și chiar dragoste. Asta nu mă determină să nu-i dau dreptate Laurei. În fond și eu sunt destul de neconcesiv cu cei apropiați mie. Dar nu-mi pot permite să-i resping pentru imperfecțiunile lor. Ar însemna să-i alung pe toți. Nici pe mine nu m-aș mai suporta, că doar și eu, om fiind, am păcatele mele. Oricum Laura rămâne unul dintre oamenii cei mai de treabă din câți am cunoscut eu. Un prieten rar, specie în curs de dispariție, cum ar spune vechiul meu prieten, atât de scump la vedere, Bonifaciu. Scepticismul lui, uneori exagerat, m-a ajutat să înțeleg oamenii mai bine. Iar pe Laura în mod special. Odată mi-a spus despre ea : „Laura ? O femeie ca o floare care se ocupă ea însăși de flori, plănuind noi himere — plante nemaivăzute vreodată în lumea asta, de culori și nuanțe necunoscute. Și a izbutit să le creeze, pe unele dintre ele... în lumea florilor... dar, din păcate, le-a dorit și în lumea noastră, a oamenilor. Himera ei umană, bună, caldă, apropiată și iubitoare, nu s-a născut încă. Iar Laura crede în apariția, ba chiar în existența ei printre noi. Și o tot caută de o viață întreagă... N-a găsit-o, însă, cel puțin până acum..."

Capitolul II

Ar trebui să mă întreb eu, Laura, ce înseamnă Maria pentru mine. Poţi oare fi prieten cu cineva fără să-l iubeşti ? Iată o întrebare pe care şi-o pune o femeie la fel de sigură ca şi ea. Cred că poţi. Desigur că eu o iubesc pe Maria. Deşi atunci când o văd, ceva se crispează în mine. Mă ia cu frig. Oare de ce ? E un om de o discreţie cum nu s-a văzut. Mereu la locul ei, întotdeauna gata să fie lângă tine exact când ai mai multă nevoie de ea. Şi totuşi eu sunt cea care o compătimesc. Asta n-am să i-o spun niciodată. În tăcerea ei oarecum solemnă îi bănuiesc orgoliul ascuns. Nu mi-ar ierta compătimirea. Deşi în doliul ei perpetuu cred că se poate permite aşa ceva. In fond, un om singur, o femeie singură ar trebui să înţeleagă că poate fi iubită şi astfel. E firesc, nu ? Dar Maria este pentru mine şi un fel de umbră a mea când ziua se apropie de sfârşit şi lumea se retrage în spatele zidurilor casei, când şi eu mă ascund singură între cei patru pereţi. Iar când vine întunericul nopţii, fără voie, îmi răsare în faţă imaginea Mariei. Nu ştiu dacă asta se întâmplă pentru că negrul în care ea umblă mereu îmbrăcată se asociază automat nopţii, sau noaptea se potriveşte hainelor sale cernite. O ştiu îmbrăcată aşa de o viaţă şi nici nu mi-aş putea-o imagina altfel investmântată. Cu mare efort mi-o închipui pe Maria într-o rochie albă. Ar fi alta, o cu totul altă persoană, o străină, o necunoscută. Nu, e impo-

sibil. Maria e pentru mine Maria în negru. Soțul ei a murit acum vreo... nici nu știu de câți ani nu mai este. Deși despre morți numai bine... despre Procopiu e greu de spus ceva cât de cât favorabil. Mi-l amintesc destul de bine sau, ca să fiu mai exactă, știu suficient de multe lucruri despre el, ca să nu-l pot regreta cu adevărat. Iar Maria, ce să mai zic, chiar nu are nici un motiv să ofteze după un asemenea soț.

Rar am văzut o brută cu datele cele mai evidente ale speciei „brută". Nu aspectul exterior. Procopiu era un ins subțirel și stilat, veșnic îmbrăcat bine, cu cămăși albe scrobite și cravate fistichii, pentru gustul meu, iar costumele sale de comandă erau un model de croi perfect mulat pe corpul său puțintel, însă bine proporționat. Dacă îl vedeai în lume, în societate, cum spunem noi de obicei, te puteai înșela ușor. Licheaua avea știința perfectă a disimulării : era curtenitor, afabil, prevenitor, gata oricând să-ți facă un serviciu dezinteresat... deocamdată, pentru că, gândea el, nu se știe când ai nevoie de un om... și dacă l-ai obligat cu ceva... vine și el la nevoie cu un contraserviciu. Aparent inofensiv, tipul era în fond o fiară veșnic la pândă, gata oricând să te sfâșie nu numai când e flămândă. Pentru că sătul a fost toată viața. Rar mi-a fost dat să văd un om care să se descurce mai bine, să-și rezolve toate problemele în felul cel mai ușor cu putință, așa cum te-ai duce la plimbare.

Avea tot ce-i trebuia, deoarece își folosea avantajele funcției — nu mare, dar orișicât — pe care o storcea ca pe o lămâie. Când noi, ceilalți, imediat după război, ne chinuiam să găsim câte ceva de ale gurii, bucurându-ne și de o bucățică de salam, el avea în cămară — la răcitorul cu gheață — fleici și mușchiuleți de porc. Când ne invita — și știa el de ce, Mihai fiind în plină ascensiune — ne umilea cu opulența lui. Noi veneam după o porție de fasole la cantină și el ne servea cu păstrăv, creier, măduvioare și alte cele de care știam doar de prin dicționare. Și ce amabil se purta ! Și spiritual pe deasupra, că prost nu era. Omul avea toa-

te păcatele lumii, dar era deștept și poseda arta de a se face agreabil. Numai că să te ferească Dumnezeu de mușcătura lui. Primul care l-a încolțit pe Mihai când a început să se clatine a fost tocmai cel care l-a lins cel mai tare : Procopiu. Și l-a mușcat fără milă, cu furia câinelui care atacă tocmai pe cel pe care l-a slugărit abedient ani de zile. Avea o psihologie greu de explicat. Când s-a repezit asupra lui Mihai, am intuit că o făcea și din alte motive decât cele de la prima vedere : prea multe îi datora, de prea multe ori îl ajutase Mihai, salvându-l din situații aproape disperate, pentru că avea Procopiu un talent cu totul special de a intra în combinații dubioase, desigur avantajoase pe moment pentru el, dar care uneori se soldau cu o totală compromitere atât a lui cât și a partenerilor săi de afaceri. Or, tocmai asta nu-i putea el ierta lui Mihai : îi datora prea multă recunoștință și asta îl făcea să se creadă umilit. Cum adică, domnule, să fii obligat să te simți recunoscător toată viața unui om ? E o senzație care devine obositoare după un timp, te chinuie ca un greu păcat. De ce să stai mereu respectuos în fața unui om care ți-a făcut bine ? De ce să nu-ți poți permite să-l iei peste picior, să-l insulți chiar, să-l bagi în mă-sa când îți face plăcere ? Nu, e prea de tot ! Asta seamănă a înjosire ! Apoi senzația, sentimentul de recunoștință față de cineva e de la început stânjenitor, sâcâitor și se termină prin a fi obsedant. Este ca o culpă față de tine însuți. Ia să mai terminăm odată cu această vinovăție a recunoștinței, pentru că într-adevăr este o culpă să te simți mereu îndatorat cuiva ! Trebuie să te eliberezi de această greutate. Nu poți s-o duci pe umeri toată viața. Te umilește, te încovoiază. Nu mai ai demnitate. În fond ajungi tu însuți să fii cel căruia i se datorează totul : dacă tu nu aveai nevoie de serviciul lui, el, acesta — Mihai, în cazul de față —, nu avea ocazia să fie bun, săritor, nu ajungea cum să-ți facă un serviciu, să te salveze chiar. Deci el îți datorează această șansă, prin tine a fost om, a fost bun. Așa că, ce să mai vorbim, el îți datorează de fapt ție faima de om cumsecade, el

trebuie să-ți fie recunoscător că a ajuns în situația de a-ți fi de folos.

Ce se făcea el fără tine? Era un nimeni, nu avea asupra cui să-și reverse nobilele sale sentimente. Ehe, dacă nu eram eu, mai știa lumea ce om săritor este Mihai! Și uite așa în mintea lui și-a zis că prea multe îi datora omului care îl scosese din rahat și s-a gândit că a venit vremea să se mai termine o dată cu datoriile astea neplătite. Ce înseamnă asta? Să profite cineva de el la infinit că i-a făcut o dată bine! E prea de tot!

Și atunci a hotărât că nu are rost să fie veșnic dator cuiva. E ca și cum te-ai simți vinovat de un delict grav. Ia să facem noi ceva să ne rămână el dator! Și a făcut-o! Ca să se elibereze de orice vinovăție, l-a atacat pe Mihai, când a simțit că e în... cădere. Până atunci n-a avut curajul, deși treaba asta clocea de mult în mintea lui. Laș și destul de isteț ca să n-o facă atunci când Mihai era prea puternic.

Dar nici măcar asta nu a fost caracteristica de bază a lui Procopiu. Om „de societate", acasă era o brută odioasă. Însă cu lozinci, principii, altfel nu avea personalitate. Îi spunea Mariei în timp ce — dar n-are rost să intru în amănunte dezgustătoare — că, ce, ea nu vede? Doar el aduce în casă tot ce trebuie! Au ce mânca, sunt bine îmbrăcați. Au și automobil la scară, când alții se târâie cu ITB-ul. Nici directorii n-au încă toți mașini. Pentru el casa înainte de toate! Şi era înainte de toate: pentru că acolo se defula el: ceea ce nu realizase, dar râvnise o viață întreagă, dorea să fie în familie: conducătorul absolut, directorul discreționar, dur, fără menajamente, apt de cele mai drastice sancțiuni, molestări și brutalități, mergând până la umilirea tuturor celor din familie, pe care se lăuda mereu că îi iubește și îi prețuiește din cale-afară!

Și totuși omul ăsta avea farmecul său. Pentru că altfel nu pot să-mi explic de ce l-a prețuit Mihai. Nu numai el, ci și mulți alții. Era și capabil. De orice. Dar asta e o altă problemă. Destul că într-o vreme era foarte apreciat la locul său de muncă. Numai că tot de aici

i s-au tras și necazurile. În duritatea lui fără margini — putea face răul cel mai mare cu zâmbetul pe buze — a sărit peste cal atât de departe că și-a scrântit picioarele cu care gândea el că va urca pe treptele ierarhiei sociale. Și nu le-a urcat. Probabil acesta era al doilea motiv, dacă nu cumva primul — pentru care l-a urât pe Mihai când l-a văzut că „promovează". După ce că îi datora recunoștință, să-i mai fie și subaltern. Era prea de tot. Asta nu se putea suporta la infinit. Trebuia să se facă într-o zi dreptate. Nu poți o viață întreagă să mulțumești cuiva că ți-a făcut bine, să-i spui și primul bună ziua că îți este pe deasupra și șef. Se otrăvise cu totul și poate din cauza asta a îndurat Maria atâtea de la el ! Pentru tot ce nu izbutea afară, în lume, se răzbuna în casă, care era pentru el locul defulărilor. Țin minte și astăzi cum arăta uneori Maria când o întâlneam pe stradă. Ce avea pe față !

Și totuși, ceva nu-mi este clar. La atâția ani de la moartea soțului ei, Maria umblă cernită parcă moartea acestuia ar fi fost ieri, deci oarecum dintr-o obligație socială pe care n-ar mai fi cazul s-o respecte după atâta vreme. Greu de explicat și greu de crezut că ea îl regretă, că-l mai regretă și azi. Și apoi după cine să-i pară rău ? Vine la mine uneori, tot în negru. Stăm puțin de vorbă. Ea tace aproape tot timpul. Răspunde monosilabic, la întrebările mele, parcă mereu supărată și chiar tristă, ca după o nenorocire recentă.

Ne leagă multe lucruri, am fost vecine, cât am stat la nea Gheorghe, am și activat împreună, am rămas prietene de-o viață și cu toate astea n-aș putea spune că într-adevăr ne iubim prea mult. Nu ne-am făcut confidențe nemaipomenite, nu ne-am îmbrățișat vreodată cu prea multă dragoste. Da, e ceva între noi care nu ne va despărți poate niciodată. E greu de spus ce este acest „ceva". Știu doar că în clipele mele cele mai grele o caut. De ce ? Greu de răspuns. Pentru că Maria nici măcar nu scoate o vorbă când mă vede amărâtă, chinuită. Doar mă privește tăcută cu ochii ei la fel de negri ca rochiile pe care le poartă mereu. În prima clipă

când o văd, mă simt stingherită, iar după aceea am sentimentul că pot suporta totul, chiar și cea mai cumplită suferință.

Sub privirea ei — care pare a nu exprima nimic — mă calmez, mă adun și îmi zic că totul se poate îndura în tăcere. Da, pentru că ea tace tot timpul. Aduce cafelele, paharele în care toarnă vișinată, se așează în fotoliul alăturat, îmi dă o țigară, mi-o aprinde, tot fără nici un cuvânt, apoi... tace în continuare. Iar eu îmi vin în fire, treptat, treptat, parcă mi s-ar fi dat un drog necunoscut. După un timp am impresia ciudată, greu de explicat, că mă trezesc dintr-un coșmar, privesc în jur, văd sufrageria ei mobilată sobru, poate prea sobru pentru gustul meu, o zăresc și pe ea, parcă ar fi mai departe decât este în realitate : Maria stă liniștită cu ochii țintă în dușmea, nemișcată timp îndelungat. Dă impresia că a uitat de mine. Poate chiar a uitat. Nu mă deranjează că sunt total neglijată. Ba aș spune că încep să mă simt bine. De ce oare ? Niciodată n-am să-mi pot explica asta.

Ea este o enigmă pe care îmi place s-o las nedezlegată. E ca un vis pe care nu e bine să-l tălmăcești că cine știe ce afli și te sperii sau rămâi pe gânduri după aceea o viață întreagă. Este un fel de martor care trebuie să existe mereu în viața fiecăruia din noi, pentru a nu avea impresia că tot ce ai trăit este vis. Sau poate Maria însăși este un vis, deci tot ce ai trăit lângă martorul tău este o plăsmuire a minții tale mereu doritoare de a trăi mai mult decât ai trăit de fapt. La urma urmei, ce o fi însemnând Maria pentru mine ? Mereu m-am întrebat de ce o caut, de ce mă caută. E într-un fel cumplit să dorești mereu să te vezi cu un om fără nici o șansă în viață. E ca și cum te-ar face mereu atent destinul că orice vei întreprinde, tot aici rămâi, că orice ai îndrăzni, tot nu poți izbuti. Dar eu nu sunt o fatalistă. Aș vrea să cred că sunt o luptătoare care n-are să renunțe la ideea că are dreptul dacă nu la fericire, măcar la împăcarea cu propriul ei destin. Ceea ce se

cheamă, tradus în limbaj curent, măcar două-trei clipe în existența asta în care să pot spune : „E bine, domnule, uite că nu e rău în acest moment. Ce-o urma, Dumnezeu cu mila !“ Dar faptul că eu mai sper să fiu mulțumită cu un crâmpei infim de viață mi-e suficient. Și totuși, nu e de ajuns doar o fărâmă de timp în care să nu plângi.

Capitolul III

Se spune, atunci când după ani și ani ai trecut prin multe și grele încercări, că ai dobândit o mare experiență de viață. Toată lumea te privește cu respect : „Uite un om cu o bogată experiență de viață !" Sau : „Ehe, prin câte a trecut ăsta". Ești invidiat, iar cei care nu au pățit atâtea sunt chiar geloși : „Dacă trăiam eu asta"... ! Ești privit ca și cum ai fi acumulat o mare avere după care toți jinduiesc. Stau și mă întreb, eu care am fost încercată atât de greu, la ce-mi folosește oare această mare experiență de viață ? Am dobândit-o ! Și ce-i cu asta ? Cu ce m-am ales ? Cu necazurile, cu nopțile nedormite, cu amintirile chinuitoare. Da, am experiență, dar aceasta însemană : suferințele războiului, anii grei de luptă, pierderea lui Septimiu, ratarea căsniciei cu Mihai, singurătatea, umilințele îndurate ca femeie singură ce eram, iar acum sunt pe cale de a acumula o nouă experiență : bătrânețea, tot singură. Atunci eu cu ce rămân ? Cu experiența, desigur. Oricând mi s-ar putea răspunde : „Ai avut și clipe fericite în viață !" Am avut, dar atât de puține și s-au terminat atât de prost toate, iar eu nu m-am ales decât cu amărăciuni. Nu sunt o pesimistă, am încercat chiar să fac haz de necaz, prietenii spun că sunt o femeie tare, sigură pe mine. O fi, nu zic ba, dar cât mă costă această platoșă numai eu știu. O să joc așa și în continuare. Dar cât o să rezist ?

Iată întrebarea. După ce am divorțat, am traversat una dintre cele mai grele etape din viața mea.

Cât am stat cu Mihai, am fost ferită nu numai de griji materiale — câștigam amândoi destul de bine, el fusese reabilitat, eu eram deja cercetătoare — și mai ales de unele neplăceri de care habar n-aveam că mă pândesc de multă vreme. Imediat după divorț, la vreo două luni, am observat ceva ciudat. Lumea din jurul meu a început să fie mai rea cu mine. Dacă până atunci toți cei din institut erau foarte atenți și drăguți, deodată am observat că sunt tratată cu răceală chiar de cei mai apropiați, oameni cu care fusesem în cele mai cordiale relații. Nu înțelegeam ce se întâmplă. Ba s-a ajuns până acolo că unii nici măcar nu-mi răspundeau la salut. Eram uluită și într-o zi mi-am luat inima în dinți și l-am întrebat pe colegul meu Victor Iliescu :

— Te-aș întreba ceva, dar să-mi răspunzi sincer, ca între vechi colegi și prieteni. Ție ți-am spus întotdeauna totul.

— Știi că eu spun ce gândesc. Întreabă-mă.

— Uite ce este : De o vreme văd că lumea și-a schimbat atitudinea față de mine. Unii nici măcar nu mă mai salută. Chiar dacă eu — deși femeie — le zic prima bună ziua.

— Eu te salut.

— Nu te tine e vorba. Ești printre cei foarte puțini care se poartă cu mine la fel ca înainte și-ți mulțumesc pentru asta.

— N-ai pentru ce.

— Ai putea găsi vreo explicație la răceala oamenilor față de mine ?

M-a privit în ochi, drept, și mi-a răspuns fără menajamente :

— Pentru că nu mai ești soție de ștab. S-a aflat de divorț și gata.

— Bine, dar nu văd legătura. Eu sunt tot aia de dinainte. Nu-i așa ?

— Nu fi naivă. Drăgălașii noștri colegi consideră că s-au umilit prea mult când erai soție de bos, că prea

s-au omorât cu firea să-ți intre în voie, să-ți facă pe plac și acuma consideră că s-au înjosit, că au fost slugarnici față de tine și s-au hotărât să-și recâștige demnitatea. E un fel de a-și redobândi respectul față de ei înșiși. Fiecare și-a zis probabil : M-am căciulit destul în fața ei. Ia să ne comportăm acum de la egal la egal, să-i arătăm și noi cine suntem, cât de demni putem fi.

— Și asta înseamnă să nu dai bună ziua ?

— Și asta, printre altele. Salutul e o formă de a-ți conserva sau de a-ți pierde demnitatea.

— Bine, dar nu e nici o umilință să te porți politicos și civilizat cu cineva.

— Ba este, când știi că acel cineva e mai puternic decât tine, exagerezi puțin cu politețea. Ei bine, lor li se pare că într-adevăr au exagerat, iar abia acum sunt convinși că se poartă firesc, când acel cineva nu mai este puternic.

— Ciudat fel de a gândi ai, Victore.

— Eu ? Ei gândesc așa. Nu-mi atribui mie felul lor de a judeca.

— Ți-a spus vreunul că aceasta ar fi explicația noului lor fel de a fi față de mine ?

— Ei, nu mi-au zis chiar așa. Am teoretizat și eu puțin. În limbajul unuia din ei treaba ar sta cam așa : „Ia mai dă-o încolo, prea făcea pe nebuna. Să vedem acum, când a rămas fără ștabul ei, cum o să descurce !"

— Bine, dar Mihai fusese între timp retrogradat și nimeni nu manifestase vreo schimbare de atitudine față de mine.

— Iar ești naivă. Nu erau siguri că a fost dat jos de tot, și definitiv, dacă, vorba colegului și prietenului tău Nelu Curcubătă : „A văzut el acuma, dar nu se știe când îl cațără la loc în scaun și atunci să te ții cu cucoana Laura ce ne mai repede pe toți. Să fim atenți, băieți cu fata, că nu se știe !" Și uite că drăguțul de Nelu, cu care șuetezi tu îndelung la cafele, a avut atunci dreptate. Între timp îl urcaseră iar pe Mihai al tău pe un scăunel mai năltuț.

— Da, dar pe un post mult mai puțin important decât cel de dinainte, am ripostat eu prompt.

— Ți-l citez iar pe Nelu Curcubătă : „Vedeți, ce v-am spus eu ? A început din nou cățăratul pe schema socială. Deocamdată e la capătul scării. Dar treptată cu treaptă, flăcăul o să se instaleze iar într-un fotoliu barosan. Să o iubim deci în continuare pe frumoasa Laura !" Chiar așa spunea : „frumoasa Laura", ceea ce trebuie să recunoști că e corect din partea lui Nelu că recunoaște un fapt incontestabil : ești frumoasă !

— Mizerabilul ! Și eu care îl credeam un prieten sincer !

— De ce te indignezi ? Toată lumea e la fel și noi la fel ca ea.

— Ei lasă, Victore, că n-om fi toţi aşa.

— Poate. Sper că ai înțeles acum de ce te privește lumea chiorâș. Apoi ar mai fi ceva. Ne avem între noi ca frații... vitregi. Invidii, bârfe, gelozii profesionale, posturi, norme etc. Este imposibil să nu calci pe bătături pe cineva, să nu fi cășunat cuiva ceva, fără să-ţi dai seama. O singură vorbă aruncată așa, în trecere despre cineva, șoptită apoi acestuia de un binevoitor la ureche, o replică mai ascuțită și gata, ți l-ai făcut „prieten" pe viață. Și tu, har Domnului, ai un talent de a călca în străchini cum nici chiar eu nu-l am.

— Spun și eu ce gândesc...

— Lasă asta. Ai o limbă... brici, nu alta ! Ca să nu mai spun că ești adesea destul de ironică. Și asta, cred că o știi, nu place.

— Bine, și ce să fac acum ?

— Știu eu ? Vezi-ţi de treabă și fă-ți meseria ca până acum. Ești un specialist bun și dă-i în mă-sa de lingăi.

— Dar eu îmi văd de treaba mea. Ei nu mă lasă în pace.

În asemenea momente dificile e bine să ai pe lângă tine un barometru al poziției tale sociale. Din acest punct de vedere, Rică Vaporu, de ce să nu o recunosc, era un instrument sensibil, cu reacții promte la cel mai mic zvon. Din atitudinea lui față de tine îți pu-

teai da seama în orice clipă ce cotă la bursa socială ai în momentul respectiv. Pentru că el, insul veșnic amabil, gata oricând să-ți facă un serviciu cu zâmbetul pe buze, se răcea brusc sau devenea doar mai distant după cum o cerea situația. Când Mihai a început să aibă necazuri, am observat că magazionerul nostru mă vizita tot mai rar, până a ajuns să mă ignore cu desăvârșire. Mă asculta, e drept, politicos, nefiind sigur dacă Mihai a căzut cu totul. Știa el ce știa, pentru că, după ce Mihai a fost într-un fel reabilitat, i-a fost mult mai ușor să reia relațiile cu mine, decât dacă le-aș fi întrerupt cu totul. Așa a venit într-o zi la mine și ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, m-a întrebat dacă nu doream un săpun „a-ntâia". Abia după ce a aflat că am divorțat, ei da, atunci a fost sigur că n-are de ce să-i mai fie frică și nu-mi mai dădea nici măcar bună ziua. Asta ca să fie limpede pentru mine că nu-l mai interesează cu nimic persoana mea. Ba într-o zi și-a permis să fie și obraznic, numai că aici a greșit-o că l-au pus zdravăn la punct colegii mei, pentru nici lor nu le convenea ca magazionerul care avea doar cu două clase mai mult ca trenul să-și ia nasul la purtare.

De unde să știu eu că acestea erau fleacuri, pe lângă ceea ce avea să urmeze? După o vreme de la divorț șeful meu direct, care până atunci se purtase îndeajuns de drăguț cu mine, mă cheamă în cabinetul lui. M-am dus fără să bănuiesc nimic. Observasem de vreo câteva ori că mă urmărea cu privirea, dar niciodată nu făcuse vreo aluzie măcar sau vreun gest nedelicat. Dimpotrivă, era foarte atent și politicos. Era seară, pe culoar vânzoleala se potolise. Institutul părea chiar pustiu. Își alesese bine ora, nenorocitul. Am intrat în cabinet. L-am găsit la biroul lui monumental. Când m-a văzut, a sărit imediat din fotoliul său înalt — și-l comandase special, pentru că, fiind foarte scund, nu ajungea la masă — și s-a apropiat aproape în fugă de mine. M-a apucat de mână, deși nu i-o întinsesem, și mi-a sărutat-o excesiv de curtenitor, apoi a uitat să mi-o mai lase, strângând-o cam tare. Am simțit imediat ceva necurat. Trebuia să

reacționez prompt și ferm, altfel riscam să mă expun unei scene penibile.

— Știți, aș mai avea nevoie de mâna dreaptă, nu de alta, dar o femeie cu o singură mână... n-ar avea cum să se apere de...

Și în aceeași clipă mi-am tras puternic, prin surprindere, mâna mea dintr-a lui. Nu se aștepta, dar s-a prefăcut că râde amuzat de replica mea. Mi s-a părut că aud un behăit de țap în călduri și m-a cuprins o silă imensă.

— Bună, bună de tot! Ha, ha! Sigur că o femeie are nevoie de ambele mâini! Ca să ia în brațe un bărbat.

N-am răspuns nimic la replica lui de prost gust. Așteptam, hotărâtă ca la primul gest mai îndrăzneț să-l pocnesc peste bot. M-a privit hămesit, ca o mică fiară flămândă, cu toate că era dolofan și bine hrănit. Mirosea a colonie proastă, deși ar fi avut cu ce să-și ia una mai bună. Mai este și zgârcit pe deasupra. La pomul de iarnă pentru copiii femeilor de serviciu dăduse zece lei, motivând că-și uitase banii acasă. Îmi treceau prin minte toate acestea în timp ce-l pândeam, atentă la orice mișcare, gata să ripostez. Mă pândea și el, descumpănit de reacția mea. Probabil se pregătea să atace în continuare și observase și el că-l supraveghez atent. Plănuia să mă ia prin surprindere, căci auzisem cum procedează. Mai pățiseră și altele. Tot institutul îi cunoștea apucăturile. Ceea ce s-a și întâmplat. A atacat fără veste, deși îl urmărisem tot timpul. Ca o sălbăticiune rotundă și gelatinoasă. M-am trezit cu el agățat de mine. Sunt cu un cap mai înaltă decât el, sau aproape. Nu ajungea să mă sărute. De fapt nici nu voia el asta. Pretențiile sale nu urcau atât de sus. Pe moment m-am crispat de oroare, mă zbăteam și eu ca un animal, însă unul hăituit, înhățat de o fiară respingătoare. I-am auzit respirația gâfâitoare. Nenorocitul voia să mă dezbrace și, de precipitat ce era, nu știa de unde să înceapă. Îmi căuta nasturii de la bluză, dar nu observase nemernicul că purtam un pulovăr pe gât, și bâjbâia cu mâna lui grăsu-

lie în căutarea unui nasturaș. Cred că scena, privită din „sală", era caraghioasă : eu înaltă, stând dreaptă în picioare, iar el, mititelul, agățat de mine, parcă ar fi încercat să se cațere într-un copac. Așa văd acum scena, atunci însă nu-mi ardea de comparații. În secunda următoare m-am scuturat de el cu un gest violent. I-am pus pur și simplu mâna în beregată și în același timp i-am tras un genunchi undeva, cred că în partea de jos a burții. Probabil de furie îl lovisem prea puternic în acel loc dureros pentru bărbați, pentru că l-am văzut rostogolindu-se ca o bilă greoaie pe covor. Ajunsese aproape sub birou. Și schelălăia, ca o javră cotonogită, ținându-se de burtă. Ei da, atunci am început într-adevăr să mă amuz. El mă privea cu niște ochi de câine bătut, dar nu numai atât. Îi simțeam ura neputincioasă în priviri. M-am uitat la el cu dispreț.

— Șefule, încă nu aflasem că v-ați reprofilat. Vă știam specializat în tinerele, bine înzestrate de la natură, cu forme generoase. Eu nu îndeplinesc aceste exigențe. Nu mai sunt nici prea tinerică și apoi nu am nici reliefuri atât de bogate, cum vă plac dumneavoastră.

M-am întors și am pornit spre ușă. L-am auzit mârâind de undeva de sub birou.

— Ai să mi-o plătești tu ! Ai să vezi. Mai stăm noi de vorbă !

Peste o săptămână eram transferată la un CAP dintr-un sat de pe lângă București, unde, vezi doamne, era o secție de experimentare a plantelor nou introduse în agricultura românească și era mare nevoie de un specialist de valoarea mea. Drăgălașul meu șef îmi înscenase un control în sectorul de care răspundeam și sub pretextul că fuseseră găsite niște nereguli, nu mai știu ce fleacuri, m-a scos din institutul lui, că așa zice el și azi „ferma mea", „aici eu comand !".

Apoi a urmat perioada de navetă. Nu m-a deranjat prea tare. Vorba lui Dumitraș : „Ai scăpat ușor. Gândește-te că sunt CAP-uri și în Deltă ! Și acolo se fac experiențe". Mi-am văzut de treabă. Dar înainte de plecare i-am spus două vorbe de la obraz lui Nelu Curcubătă,

„prietenului meu“, așa, ca să mă țină minte. Și m-a ținut. Mi-a dat o referință, că am dus-o în spate ani de zile. Singurul lucru care mă deranja în noua situație nu era naveta, ci că nu lucram chiar în specialitatea mea, dar în curând m-am obișnuit și cu asta. Iar la CAP erau oameni cumsecade, care m-au primit bine, lăsându-mă în pace să-mi fac meseria. Dar între timp nu m-am lăsat eu. M-am dus în stânga și în dreapta, ca să mi se facă dreptate. Am cerut audiențe, am făcut memorii, am dat telefoane, tot tacâmul care se obișnuiește în astfel de situații. Răspunsurile, cu mici diferențe de nuanță, nu se deosebeau unul de altul : „O să analizăm, o să vedem ce putem face, da, desigur aveți dreptate, dumneavoastră, cercetător de prestigiu, cu lucrări publicate, cu rezultate recunoscute în lumea științifică, normal că o să reveniți la locul la care ați fost, fiți liniștită, nu vă pot da răspunsul pe loc, dar într-o săptămână, două vă căutăm noi și vă comunicăm ce s-a hotărât etc., etc.“

Numai că nu m-a căutat nimeni nici într-o săptămână, nici în două, și au trecut luni întregi fără să se întâmple nimic. Tăcere totală. Eram exasperată. Și atunci, sfătuită de Bonifaciu — care între timp încercase să facă și el ceva pentru mine prin cunoștințele sale, dar nu reușise — m-am hotărât să fac uz de statutul meu de fostă ilegalistă. Întâi am respins categoric ideea. Nu-mi plăcea să fac caz de asta. La care el mi-a răspuns calm, cu o detașare care putea deruta :

— În principiu, ai dreptate. Nici eu n-aș face-o în condiții normale. Doar că, ceea ce ți s-a întâmplat ție, ceea ce ți se întâmplă și acum, nu ține de obișnuit. Ai epuizat toate căile... normale. Așa că nu mai ai de ales. Trebuie să încerci și această cale.

— Dar, Bonifaciu, noi nu am luptat ca să avem chitanță de la 1848, ca să fim răsplătiți după aceea... M-aș simți umilită dacă aș uza de calitatea mea de... ilegalistă...

— Știu, știu, mă domoli Bonifaciu cu un gest larg, dar acum n-ai altceva de făcut. Tu n-ai cerut niciodată nimic pentru tine. Și nici acum nu pretinzi o favoare,

ci doar să ți se facă dreptate. Nimic mai mult. Sunt atâția care n-au făcut mare lucru atunci și astăzi se bat cu pumnul în piept, cerându-și niște drepturi imaginare. Ba unii chiar reușesc să păcălească, izbutind să se cațere pe scaune capitonate. Cunosc eu și niște lichele de succes care au făcut scandal că, vezi doamne, erau gata-gata să-și piardă viața pentru patrie și tot urlând ei așa, ce și-a zis lumea de bună credință : „O fi, domnule, ceva cu ăștia, că doar n-or striga ei chiar degeaba. Știi cum e aria aceea celebră : „Calomniați, calomniați, că tot rămâne ceva !“. Așa și cu ăștia, doar că e invers : „Lăudați-vă, lăudați-vă, că tot se crede câte ceva“. Să te ferească Dumnezeu de tăria glasului lichelei. La noi ca și aiurea cine strigă, ăla capătă.

— Stai Bonifaciu, că iar începi cu viziunile tale negre, asupra vieții. Dacă ar fi după tine, numai rele ar fi pe lumea asta...

— Eu vorbesc ce cred despre o parte din oameni, nu despre toți. Tu te pripești cu generalizările, nu eu. Niciodată n-am spus că o societate este compusă numai din lichele. Dar intră și ele în compoziție într-un procent infim. Ca heliul în atmosferă. Dar, hai că iar am alunecat în filosofie. Să revenim la ale noastre. Ia să vedem ce putem face în cazul tău.

L-am văzut că se ridică de pe canapea și începe să se plimbe cu mâinile la spate prin încăpere. Îi urmăream silueta suplă, mersul elegant, distincția sa înnăscută. Purta ca întotdeauna un costum perfect croit. Fața prelungă, bine desenată, bronzată de soarele munților, îi dădeau un aer de star în apogeul carierei. Și iar m-am întrebat de ce nu mi-o fi plăcând Bonifaciu ca bărbat. Niciodată n-am să pot răspunde la această întrebare. Unii susțin că multe femei și-l doresc, ba și-l dispută chiar. Nu știu dacă este un afemeiat, dar presupun că are succes. Mi se pare normal. Mie oare de ce nu mi-o fi plăcând ? m-am întrebat eu din nou. Probabil că nici eu nu-i plac ca femeie, din moment ce niciodată n-a trecut mai departe de un sărut pe obraz la ziua mea de naștere. Suntem foarte buni prieteni, nici nu mi-aș pu-

tea închipui viața fără vizitele lui. Când merge în expediții geologice și lipsește două-trei luni, îi simt acut lipsa. Iar când se întoarce, mă sună la telefon începând cu vechea replică : „Mi s-a făcut sete !“ Râdem amândoi apoi vine cu o sticlă de vin, bem o cafea și stăm ceasuri întregi de vorbă ca acum. Probabil vecinii de bloc îl cred de mult amantul meu și au dreptul să-l bănuiască din moment ce rămâne cu mine în apartament ore întregi. Habar n-au ei că omul ăsta nu mi-a făcut niciodată curte, că nu a strecurat vreo aluzie că ar vrea ceea ce bărbații vor de obicei de la o femeie singură. Cred că n-aș izbuti să conving pe nici un vecin că suntem doar prieteni și nimic mai mult. Dar ce mult totuși, pentru că pe măsură ce trece timpul și inaintăm în vârstă, contractăm din ce în ce mai greu noi prietenii. Rămânem cu cele vechi și sigure din tinerețe. Iar după încă o vreme începem să prețuim la adevărata ei valoare prietenia, punând-o chiar înaintea dragostei. Tinerii n-au cum pricepe asta.

Bonifaciu se oprise de mult din plimbarea lui și acum stătea cu mâinile încrucișate pe piept în fața mea, examinându-mă puțin blazat, ușor amuzat.

— Iar ai plecat cu gândul aiurea, domniță. Ești cu vreo himeră de a ta... de seră, desigur.

Am tresărit.

— Nu, n-am plecat nicăieri. Nici nu-ți închipui tu ce aproape îmi erau gândurile de locul și clipa aceasta.

— N-aș prea crede.

— Leșini dacă-ți spun !

— Leșin greu, crede-mă.

— La tine, frumosule, mă gândeam, deci foarte aproape erau gândurile mele din moment ce ești aici, la doi pași de mine.

Bonifaciu mimă o mirare bine studiată, se reașeză alene pe canapea și cu un aer voit neglijent își aprinse o țigară. Bănuiam că voia să câștige timp. El care avea întotdeauna pregătit un răspuns prompt, de data asta fusese luat prin surprindere. N-ar fi recunoscut-o în ruptul capului, orgolios cum îl știam. Îi așteptam răs-

punsul. De data asta am fost eu cea luată prin surprindere.

— Domniță, probabil te întrebi de ce nu-ți plac. Vreau să spun de ce nu te-ai îndrăgostit până acum de mine.

Îmi ghicise gândurile! M-am uitat în ochii lui. Mă privea leneș, puțin ironic. Pe loc am fost tentată să-i trântesc o obrăznicie. M-am abținut. În fond, el era cel care se afla în inferioritate. Eu nu-l puteam iubi, nu? Ca orice femeie, ignoram faptul că nici el nu mă iubește, din moment ce omul nu mă interesează din acest punct de vedere. Ei, dacă m-aș fi îndrăgostit de el, da, ar fi fost cu totul altceva! M-ar fi durut al dracului că el nu mă iubește. Dar așa...

— Tu ghicești gândurile, Bonifaciu?

A zâmbit cu un aer condescendent.

— Aș, da de unde! E foarte simplu: rămăseseși pe gânduri, și când te-am întrebat la ce te gândești, mi-ai spus că la mine. Și atunci mi-am amintit de ce mă întrebase într-o zi Nuți, nebuna asta, pe care niciodată nu știi cum s-o iei: „Mă, tu ești un bărbat bine. De ce nu s-o fi îndrăgostit Laura de tine, că toată ziua bună ziua ești la ea. Ce pereche fantastică ați fi!".

— Și tu ce i-ai răspuns?

— Că îi fi știind tu de ce: tocmai pentru că mă cunoști foarte bine, nu te lași indusă în eroare de aparențe.

— Știi care-i culmea, Bonifaciu?

— Care?

— Că nici eu nu știu de ce!

De data asta tresări nestudiat, rămânând cu țigara la jumătatea drumului.

— Da, am reluat eu, uite că dacă m-ar întreba cineva treaba asta, n-aș putea da nici un răspuns. Mi-am pus și eu întrebarea, poate nu o dată.

— Și nimic?

— Nimic. Însă nu te-ai gândit niciodată că aș avea și eu curiozitatea să aflu de ce tu, Bonifaciu, ai rămas

insensibil la... farmecele mele. Iartă-mi formularea, dar nu vreau să dau un aer prea grav discuției noastre.

Pufni în râs. Dar râdea cu amărăciune și aveam impresia că intervenise ceva fals în tonul discuției noastre.

— E stilul tău de a coborî omul cu picioarele pe pământ, tocmai când se crede purtat de „aripile lirismului". Asta ca să schimb și eu registrul grav cu unul... uite că nu găsesc cuvântul...

— Derizoriu, Bonifaciu, că totul în lumea asta este derizoriu. Până și marile și sublimele sentimente. Totul este în trecere și uneori am impresia că trăiesc pe scara unui tren în mare viteză. În orice clipă pot fi smulsă și aruncată în prăpastie. Deci tot derizorie sunt și eu. Ce mai rămâne în urma mea : un ferpar într-un ziar, câteva flori pe mormânt, amintirea și ea trecătoare a unor prieteni. Poate și a ta. Apoi tăcere, uitare și neant Ai ceva de răspuns la asta ?

Bonifaciu mă urmărea cu privirea fixă, o privire pe care nu i-o cunoșteam. Fața îi era încordată, ceea ce iarăși mă surprindea. Aerul său lejer, dezinvolt, ironia fină îi dispăruseră. Nu mai știam ce să cred. Tăceam amândoi privindu-ne. Liniștea din jur devenise obositoare. Tăcerea se prelungea nefiresc de mult. La un moment dat am izbucnit :

— Ce s-a întâmplat cu tine, omule ? Nu te mai recunosc !

Nu mi-a răspuns. S-a ridicat încet, și cu pași obosiți — unde era mersul său suplu ? — s-a apropiat de ușă, a deschis-o și-a luat din cuier pardesiul său elegant, punându-și-l neglijent pe umeri. Abia apoi s-a întors spre mine și mi-a spus cu o voce pe care nu i-o auzisem niciodată.

— Cred că am descoperit de ce nu ne putem iubi noi doi...

Am exclamat surprinsă :

— Ei nu mai spune !

— Ți-am simțit și acum ironia în glas, ceea ce îmi confirmă justețea presupunerii mele.

— Dar n-am fost deloc ironică !

— Ironia autentică ține de spontaneitate, nu de premeditare. Când îți propui să fii ironic, ești doar batjocoritor. Atât și nimic mai mult. Tu ai avut o exclamație sinceră de surpriză care mi-a spus totul.

— Mă rog, am făcut eu încurcată. Scuză-mă, atunci pentru...

— Nu. Nu este cazul să-ți ceri scuze. Am descoperit răspunsul la întrebarea care ne chinuie pe amândoi : de ce nu ne iubim ? Noi doi semănăm prea tare. Avem prea multe lucruri comune, nu suntem complementari. Amândoi am făcut același lucru în tinerețe, am cam fost dați la o parte după aceea, apoi ne-am realizat pe plan profesional. Amândoi am suferit niște... dar să lăsăm asta. Și tu și eu am ratat câte o căsnicie. Suntem niște solitari cu șanse egale de a rămâne singuri...

Am făcut ochii mari, pregătindu-mă să-i răspund.

— Nu mă întrerupe ! Ce rămâne important este că semănăm teribil ca mod de a fi, de a simți și de a ne comporta. Da, da, mai mult decât îți închipui : suntem niște triști, înfrânți, necăjiți și singuri care bravăm cu măști de împrumut : tu cu cinismul și duritatea ta, eu cu aerul meu nonșalant și dezinvolt, și amândoi ironici, nevoie mare. Ne ascundem fiecare în armuri... de porțelan, care o fi el fin, dar este atât de ușor de spart. În fond suntem vulnerabili. A, desigur, avem meserii frumoase, interesante. Acuma spune și tu : ce s-ar întâmpla dacă ne-am... uni amândoi ? Ce ne-am face ? Fiecare, în loc de una, ar trebui să ducă două tristeți, două singurătăți, două umilinți... Iar povara fiind dublă, ne-ar obosi și ne-ar uza de două ori mai repede. Probabil am și îmbătrâni mai devreme. Așa, separat, e oricum mai ușor. E drept, ne vedem des, însă numai când dorim, iar poverile rămân separate ; doar ne comunicăm necazurile, tristețile, suferințele, nu ni le transmitem, nu ni le însușim pe deplin. Numai ironia ne-o suportăm unul altuia ca un fel de vas comunicant care poate fi oricând întrerupt, obturat. Noi suntem se pare sortiți să avem drumuri paralele chiar când mergem un

timp împreună. Ce e mai grav e faptul că, noi chiar dacă n-am știut asta o vreme, am simțit-o, am intuit-o și de aceea fiecare din noi și-a păzit cu strășnicie sentimentele, le-a ținut în frâu fără să-și dea seama. Ni s-a părut un moment că ne putem îndrăgosti unul de celălalt. Eroare! Instinctul nostru de apărare, de conservare, zi-i cum vrei, a funcționat impecabil. Nu trebuia să ne îndrăgostim! Iubirea nu ne-ar fi făcut în nici un fel fericiți. Este un mod de autoreglaj afectiv al eului nostru. Dar uite că încep să inventez noțiuni științifice! Apoi, cred că am vorbit prea mult, ceea ce nu mă prea caracterizează.

Tăcuse. Mă privea acum din dreptul ușii, gata de plecare.

Da, Bonifaciu, asemeni mie, plonja brusc și vertiginos în ironie. Câtă dreptate avea! Și eu aș fi trântit o vorbă de mai mult sau mai puțin duh ca să rup vraja, ca să coborâm pe pământ. Mai bine să cobor când vreau eu, decât să fiu trântită de altcineva. De ce ne-o fi frică oare de frumos, de poezie, de sentimente mai înalte și mai pure? De ce fugim de tot ce înseamnă zbor, vis și candoare? De aia! Ca să nu cădem de prea sus, să nu ne zdrobim de caldarâmul neiertător al clipei de fiecare zi, să nu murim fără veste tocmai când suntem mai fericiți.

L-am condus la ușă fără nici un cuvânt. La despărțire mi-a sărutat mâna în tăcere și a plecat. În ochi avea o lumină ciudată, greu de înțeles. M-am dus la geam ca să-l văd cum traversează strada. Da, parcă avea un alt mers, mai obosit, mai greoi. Mi se părea mie sau chiar părea gârbovit, el care până atunci călcase întotdeauna drept, neadus de spate, elastic, ușor, parcă plutind deasupra tuturor lucrurilor.

* * *

Peste două săptămâni Bonifaciu m-a sunat ca să-mi spună că a vorbit cu cineva foarte de sus pentru mine.

Voi fi reîncadrată la Institutul de horticultură.

— Am făcut-o eu, ca să nu te umilești tu. Adică am uzat de statutul nostru...

Și a închis telefonul.

Am înțeles despre ce statut era vorba. Își călcase pe demnitatea lui de fost luptător. Acum intervenise în această calitate de care nu se folosise niciodată. Un vechi prieten din vremurile acelea, acum cu înalte funcții de răspundere, îl primise și rezolvase problema mea. Asta a fost tot. Dar cât de mult.

Capitolul IV

Îl aud iar. Îmi pronunță cu o voce șoptită numele: „Laura, Laura." Ce dorea să-mi spună? Oare mă simte, își dă seama că sunt aici, cu el? Îl strig și eu, dar nu reacționează. Ba da, începe iar să vorbească. Ascult atentă. La început nu înțeleg mare lucru. Parcă ar povesti ceva de demult, din vremea când... Doamne, ce bine înțeleg ce vrea el să spună. Doar eu am trăit toate acestea și cum să nu-mi dau seama ce-l frământă acum pe Mihai. Îi mângâi mâna. E fierbinte. Prea fierbinte. Cu ce l-aș putea ajuta? Văd că iar vrea să vorbească. Nu prea izbutește. E incoerent. Îmi este greu să-l înțeleg. Numai eu aș putea „traduce" cuvintele lui întretăiate.

Niciodată când renunțăm la ceva, nu realizăm pe deplin prețul gestului nostru. Și întotdeauna, mutându-ne dintr-un loc în altul, credem că ne ducem la mai bine. Mai ales dacă locul unde ne aflăm începe, chiar prin ceva mărunt, să ne displacă. Atunci când ne hotărâm să facem schimbarea, avem în vedere numai dezavantajele prezente, uitând cu totul și avantajele. Iar când plecăm dintr-un loc doar pentru că nu ne-am simțit bine o clipă, fără a avea în vedere ceva mai bun, fără vreun plan, doar așa la întâmplare, atunci riscăm totul, tocmai pentru că nici nu știm unde vrem să ajungem. Acum gândesc așa, când zac aici țintuit la pat, imobili-

zat, prins în bandaje și gipsuri. Atunci însă când am plecat de la Laura, gândeam cu totul altfel. Mă simțeam puternic, apt să iau viața de la început, după ce suportasem o cădere dureroasă. După purgatoriul nu prea lung, primisem o „muncă de perspectivă", și credeam că este începutul unei noi epoci pentru mine, nu neapărat de ascensiune, ci poate mai mult de demnitate. Credeam că am dreptul să sper la o existență neîncovoiată, calmă și liniștită. O vreme lucrurile mi s-au părut că decurg normal. N-aș putea spune că eram foarte mulțumit. Oricum postul primit era într-un fel o reparație măcar parțială pentru nedreptatea care mi se făcuse. Dar n-a fost să fie așa. Am simțit în curând ostilitatea unora din jurul meu care nu mă vedeau cu ochi buni, ca pe orice șef debarcat — desant aerian — și apoi săltat puțin mai jos decât era înainte, pe care îl consideră destul de puternic pentru a nu fi atacat din față, dar suficient de slab ca să-l poată mușca pe la spate. Îmi ajunseseră la ureche niște vorbe că mi se pregătește o mică surpriză. Voiau să-mi înscenaze un fel de critică de jos, „principială", venită din „mase". Am luat urgent măsuri de apărare. Știam că sunt montați câțiva care să mă ajute tovărășește, să mă critice constructiv. Am pregătit și eu pe alții. Nu aveam altă soluție. Dacă îi lăsam să-și facă jocul, mă terminau. Fusesem informat că la treaba asta erau complici și unii de deasupra mea. Nu-mi iertau că le-o luasem înainte când fusesem „sus", cum ziceau ei. Sigur, erau și oameni cinstiți, care dezaprobau toate aceste mașinații murdare și probabil ar fi luat atitudine. Dar nu puteam fi sigur. Oamenii sunt labili, influențabili. Știam asta din proprie experiență. Doar și eu făcusem oarecum la fel, când voiam să scap de un tip dezagreabil, incompetent și mai ales incomod. A, nu pentru mine, ci pentru interesele noastre, ale tuturora. Revoltații fără scop m-au deranjat întotdeauna. Ei n-au cauză... au pretexte. O luare de cuvânt violentă împotriva mea ar fi influențat și pe cei cinstiți și cine știe ce ar fi ieșit. Mi se părea normal să iau unele măsuri de precauție. Câțiva prieteni m-au și sfătuit de alt-

fel să nu asist pasiv la toate mașinațiile de culise, că s-ar putea să ies foarte prost. Le-am dat dreptate, deși la început am avut unele ezitări.

Am hotărât să merg și la unul din șefii mei ierarhici, care, după ce m-a ascultat atent, a fost și el de părere să nu las lucrurile să meargă de la sine, pentru că e păcat să permit unor intriganți oarecare să-și facă jocul. „Ai fost de curând numit în postul ăsta și trebuie să te impui, m-a sfătuit el, ca să le arăți că ești mână forte. E multă dezordine acolo și tocmai de aceea te-am numit pe dumneata". La sfârșit mi-a recomandat să mă gândesc la o reîmprospătare a personalului, la promovarea unor cadre tinere. Am meditat mult asupra acestui lucru. Mai greșisem o dată, când, fiind abia instalat în postul acela important, scosesem din funcție destul de brutal pe câțiva și mi se dusese vestea de om dur, chiar rău. În consecință am procedat cu prudență. Am lăsat ședința planificată să se desfășoare precum era stabilit. Cu ocazia asta am descoperit cine erau cei montați să mă atace. Între timp îi oprisem pe oamenii pregătiți de mine să ia cuvântul ca să mă apare. Dar spre marea mea surprindere s-au înscris la cuvânt alții cu care nu vorbisem, nu-i instruisem adică, pe unii nu-i cunoșteam decât din vedere, care nu numai că m-au apărat, dar au luat atitudine energică împotriva a ceea ce numeau ei „critică neprincipială". Am fost profund impresionat și atunci am înțeles mai mult ca niciodată că oamenii nu trebuie priviți de-a valma, ca o masă comună nediferențiată, că există oameni cinstiți, și încă nu puțini. A fost o lecție nemaipomenită. Și eu care mă pregăteam să asist la un atac al unora după care toți ceilalți, ca o turmă, s-o ia razna în aceeași direcție, adică să mă lovească, uitând ce credeau despre mine cu o clipă înainte. Ședința mi se păruse și fusese într-adevăr foarte importantă pentru mine. Puteam să fiu din nou dat jos fără menajamente, deoarece urmau să se discute lucruri decisive pentru perioada care urma. După ședință mi-am dat seama că ea a fost și mai importantă decât crezusem, fiindcă atunci am redescoperit oamenii, frumuse-

ţea lor, pe care o pierdusem din vedere o vreme din cauza viziunii mele de şef, de lider, când eşti înclinat să judeci totul pe mari categorii, când şi oamenii ţi se pot părea o sumă de indivizi fără nume, fără personalitate sau opinii personale, fără necazuri şi greutăţi, când toţi se cheamă „masa“, masa uniformă, precum pionii perfect egali unii cu alţii, cioplіţi la fel şi de aceeaşi culoare, aliniaţi cuminte pe tabla de şah.

Dar toată bucuria descoperirii mele a fost întunecată de faptul că a trebuit să plec de acasă la şedinţa aceea, lăsând-o pe Laura într-o situaţie dramatică. Era însărcinată, se simţea rău şi exista pericolul să piardă şi această sarcină, iar dacă o pierdea, n-ar mai fi putut avea niciodată copii. Am chemat salvarea, au luat-o şi eu am plecat la şedinţă. A fost operată, altă soluţie nu era şi Laura nu va mai putea fi mamă. N-am să-mi iert toată viaţa că n-am fost alături de ea în clipele acelea îngrozitoare. In ultimul moment mă hotărâsem să nu mai merg la şedinţă, dar am fost sunat la telefon că venise un delegat de la centru care dorea neapărat să stea de vorbă cu mine. Nu era nimic de făcut. Şi totuşi trebuia să am puterea de a nu pleca. Dacă aş fi rămas lângă ea, poate ar fi suportat mai uşor totul. Clipele acelea mă vor obseda mereu ca o culpă de care nu se poate scăpa, oricâte fapte bune ai face după aceea. Pentru că într-adevăr, de la întoarcerea ei acasă de la spital, am fost mereu alături de ea. Dar ce folos! Faptul că o lăsasem singură într-un moment atât de greu o afectase profund. Nu-mi arăta asta, dar simţeam din întreaga ei atitudine.

După această nefericită întâmplare se părea, odată cu scurgerea timpului, că lucrurile vor intra în normal. La serviciu după şedinţa memorabilă ce avusese loc, am trecut la măsuri hotărâte, procedând însă cu tact, şi răbdare, ca să nu mai comit vechile erori. Tocmai pentru că ştiam că am adversari — şi nu dintre cei mai loiali — am vrut să arăt tuturor şi în special acestora că pot să conduc cu mână sigură sectorul. Şi m-am dăruit cu totul, ca în prima tinereţe, muncind zi şi noapte

până la ultima picătură de energie. Rezultatele se arătau bune și eram mulțumit. Dar când credeam că totul este în ordine, a izbucnit criza în relațiile mele cu Laura. E drept, lipseam multe după-amieze de acasă, ocupat până peste cap. I-am explicat cum stau lucrurile și inițial mi s-a părut că a înțeles, însă nu după multă vreme am observat la ea o schimbare de atitudine, o anume răceală. Atunci m-am decis să discut deschis lucrurile cu ea. Am considerat că este cea mai corectă soluție pentru a rezolva situația. Am întrebat-o ce s-a întâmplat, de ce este supărată. Așa am aflat — și Laura a găsit de cuviință să discute deschis, pe față — că e nemulțumită de faptul că o neglijez, că sunt rece cu ea. Dreptate avea într-un fel. Eram foarte ocupat în ultima vreme și ceea ce nu puteam să nu recunosc este că avea dreptate în ceea ce privește răceala mea. Da, acesta e felul meu de a fi, sunt un om rezervat, mă exteriorizez greu și chiar atunci când iubesc, o spun rar sau deloc. Când vreau să arăt că sunt alături de cineva în suferință, devin neîndemânatic, nu știu ce să fac și ce să spun. Uneori irit pe cei din jur cu rezerva, cu tăcerea mea. Puterea de care dispun nu constă în cuvinte, iar sentimentele mele nu le pot traduce ușor într-un limbaj abundent, care să facă o impresie plăcută celuilalt. Așa sunt eu, și dacă stau să mă gândesc bine, Laura ar fi avut nevoie de un om mai deschis, cu o aptitudine de exteriorizare a sentimentelor mai mare.

Am încercat să-i explic, așa cum mă pricepeam eu, toate acestea. Ea e un om inteligent și m-a înțeles. Sau cel puțin așa mi s-a părut mie. Destul că lucrurile păreau că merg bine o vreme. Apoi discuțiile au reînceput. Îi intrase în cap, sau avusese cineva grijă de asta, că îmi venise iar pofta de putere — expresia ei — și că ar fi bine să mă astâmpăr, având în vedere experiența mea trecută, nu prea fericită. I-am răspuns că într-adevăr mă dezgustă tot ce s-a întâmplat. Dar n-a renunțat, insistând mereu că ar fi bine să nu mai cad în vechile păcate. Chiar mă acuza — indirect, desigur — de carierism. Trebuie să recunosc sincer că discuțiile cu ea

ajunseseră să mă irite. Am rugat-o să renunțe la acest subiect. Îmi reproșa că nu-i permit să vorbească cu mine despre chestiunile serioase ale familiei. Eram din ce în ce mai nervos. În vreo două rânduri, am plecat pur și simplu din sufragerie, ca să pun capăt unor discuții care amenințau să degenereze. Dar nu se mai putea face nimic. Niște binevoitori i-au întărit impresia că eu vreau să urc iar în ierarhia socială, folosind orice mijloace pentru asta. Mi-a comunicat și mie acest lucru, pe care începuse să-l creadă și ea. Recunosc că m-am înfuriat. De teamă să nu am vreo reacție necontrolată, am preferat tăcerea. Știam că orice dialog se poate termina prost și preferam să nu-l încep. Însă ea nu voia să renunțe și a încercat într-o zi să readucă în discuție vechiul subiect al ascensiunii mele. Mi-am pierdut cumpătul și i-am aruncat o vorbă grea, pe care o regret profund și astăzi. Eram foarte iritați amândoi și ne-am spus după aceea destule lucruri dezagreabile. Căsnicia noastră a devenit la un moment foarte tăcută. Aproape nu ne vorbeam. O ultimă încercare de reconciliere s-a soldat cu un eșec total. Nu mai aveam nici o opinie comună. Se părea că totul ne desparte, că nimic nu existase comun între noi nici până atunci. Eram într-o stare de nervi cum nu mai fusesem niciodată. Am repezit-o. Îmi pierdusem răbdarea, mai ales că la serviciu trăiam iar momente dificile, care mă țineau într-o tensiune continuă. Am mai făcut o ultimă tentativă de reconciliere la procesul de divorț. A eșuat. Eram amândoi prea obosiți, prea uzați, poate exasperați, ca să mai avem răbdarea și liniștea necesare pentru a constata cel mai simplu lucru din lume : că tot ce ne învrăjbise o vreme era trecător, legat de un fapt și el trecător, că dincolo de acesta rămâneau toate celelalte, multe, care ne apropiaseră, care ne uneau, ele fiind veșnic prezente în sufletele noastre, că de fapt aceste lucruri permanente aveau importanță și nu o nenorocită de slujbă pe care azi o ai, mâine n-o mai ai. Iar după aceea rămâi tot cu omul de lângă tine. Sau poate or fi fost și alte cauze pentru care Laura a consimțit decisă divorțul ?

Ce a urmat după aceea ? Am devenit un om singur. La slujbă lucrurile mergeau când mai bine, când mai rău. Intrigile continuau, succese aveam, deci toate decurgeau absolut normal, ca oriunde și în orice loc din lumea asta. Când faci lucruri bune în postul pe care îl ai, este imposibil să nu se găsească cineva care să zică : „Dă-l dracului ! De aia se zbate, ca să fie mare, să urce mai sus !". Doar că pe mine mă cuprinsese o stare de lehamite cumplită. Îmi făceam treaba conștiincios, din obișnuință. Nu mă mai interesau nici jocurile care se făceau pe partide, culisele mă lăsau rece, ceea ce nu era rău. Dar nu mă mai pasionau ca înainte nici treburile serioase. Le înregistram, le executam, totul făcut cu corectitudine, ireproșabil și cam atât. Se stinsese în mine flacăra, acea flacără interioară care îmi întreținuse dorința de a face mereu ceva bun, folositor, nemaivăzut, dispăruse neastâmpărul meu din totdeauna de a împinge lucrurile înainte, de a descoperi ceva nou, care să ducă la rândul său la altceva și mai bun. Devenisem un excelent funcționar, blazat, inatacabil sub raport profesional, dar nu mai eram sufletistul de altă dată. Mă transformasem într-un mecanism pe care îl întorci ca un ceas dimineața ca să meargă doar pentru exact opt ore. Trist. Deși se zice că așa nu-ți faci dușmani. Sau oricum mai puțini. Atunci când stai în banca ta fără excese de conștiinciozitate, când te faci nevăzut, te iubește toată lumea zicând că ești „băiat bun", însă de cum ai ridicat capul, se găsește unul să dea în el, în capul cu care poate gândești un lucru bun, folositor tuturora.

Cât privește viața mea personală, particulară, intimă, sau cum i-o mai fi zicând, aici era un gol total. După divorț m-am mutat într-un apartament cu două camere, destul de „central", cum se spune la „Mica publicitate". L-am mobilat cum m-am priceput, zic eu cu gust, și mi-am zis să iau viața de la început. Care ? Că viața are unul singur. Ei, ce bine ar fi dacă ar avea două sau mai multe ! Am rezolva simplu totul. După un eșec am trage cu buretele, ne-am întoarce înainte de vremea când am

ratat noi sau au avut grijă alții să ne ajute, și gata ! Am pățit un necaz la treizeci de ani care s-a întins, cu urmările sale cu tot vreo zece ani ? Simplu : ștergem totul și ne întoarcem iar la vârsta când încă nu apucasem să greșim. Adică luăm viața de la început, nu ? Da, dar nu se mai poate, că noi avem astăzi patruzeci și... Deci este imposibil. Și ce te faci când ai greșit o dată și urmările se întind până spre bătrânețe și abia atunci îți dai seama ? Spui : „Stop ! Hai s-o luăm înapoi din tinerețe și să vezi ce minuni o să facem dacă o să avem iar douăzeci de ani !". Numai că viața s-a dus și n-ai cum s-o iei de la capăt. Însă eu am crezut că ceva — ceva tot se poate face. Ba chiar am avut naivitatea de a crede că abia acum când sunt un bărbat liber o să pot să-mi organizez viața după gustul meu. Nu aveam decât patruzeci de ani. Vorba unui amic : abia la anii ăștia are marfa căutare ! Și m-am pus pe trăit. Cruntă amăgire ! De fapt căutam să mă ascund de mine însumi, de regretele mele tardive. Îmi lipsea enorm Laura, acesta era adevărul, pe care mă încăpățânam să nu-l recunosc. Orice aș fi făcut, gândul tot la ea îmi zbura. Au fost clipe în care aș fi vrut să-i dau un telefon, să-i aud măcar vocea. Dacă nu am făcut-o, este pentru că o cunosc prea bine. Este un om care dacă pleacă de undeva, nu se mai întoarce niciodată. Mi-a spus-o chiar ea într-o zi când ne certam, puțin înainte de divorț. Știu că așa este și tocmai de aceea nu fac nici o tentativă de împăcare. N-ar avea nici o șansă de reușită. Așa că trebuia să încerc s-o uit. Ce face un bărbat într-o asemenea situație ? Caută o femeie, oricare, indiferent dacă îi place sau nu, dacă e frumoasă sau nu. Nici moralitatea ei nu-l interesează. Fustă să poarte și e de ajuns. În aceasta constă și eroarea, că nu-l interesează cum este femeia, or tocmai de aceea i se face foarte repede scârbă de toate și în special de el însuși. Dar o caută totuși.

Un timp am rezistat ispitei. Mi se părea dezonorant și apoi nu voiam să cobor atât de jos. Desigur, nu-mi făceam iluzii de virtute veșnică. Un bărbat singur, divorțat, chiar înainte de a-și găsi o nouă soție, e normal

să mai cunoască și alte femei. Dar de aici și până la a te culca cu prima venită e un drum lung, coborând în pantă abruptă până la abjecția cea mai pură, pentru că există și abjecții intermediare, în care se mai poate găsi câte un grăunte de curățenie.

Eram singur, serile mi le petreceam acasă cu vreun prieten sau cu mai mulți, ori mergeam în vizite, la teatru, la un cinematograf. Într-o seară, în pauza unui spectacol, am văzut-o pe Laura însoțită de un tip mic, grăsuliu și cu chelie. Mi se părea cunoscut de undeva individul. Sau avea o figură prea comună, că văzându-l îți lasă o impresie asemănătoare cu cea pe care o ai când te afli într-o gară aglomerată, unde toate figurile se reduc la un prototip, încât ți se pare că îi cunoști pe toți. Vorbeau animați despre ceva, ea zâmbea, el dădea din cap cu un aer de om fericit. Au intrat înapoi în sală, el ținând-o de braț sau atingându-i doar brațul cu mâna, nu-mi dau seama exact cum a fost, pentru că am simțit că mi se întunecă privirea, că amețesc. M-am sprijinit de o coloană a foaierului ca să-mi revin. N-am mai intrat la actul următor de teamă să nu-i văd din nou. M-am îndreptat direct spre garderobă, mi-am cerut pardesiul și am ieșit aproape alergând afară, la aer, pentru că simțeam că mă sufoc. Cum era posibil ? Laura, frumoasa și distinsa Laura, alături de grăsuliul ăla mititel, cu figură de responsabil de alimentară ? Nu, era prea mult ! Poate era vorba de orgoliul meu de bărbat știindu-se cât de cât arătos, care se vedea înlocuit de un rotunjor gestionar de tonetă ? Mă simțeam umilit cum nu credeam că fusesem niciodată până atunci. Cum se putea ca o femeie cu gust ca Laura să se expună cu un tip vulgar și încă unde ? La teatru ! Aerul rece al serii n-a reușit să mă calmeze deloc. Am mers în neștire pe bulevard. Nici nu-mi dădeam seama unde ajunsesem. Am privit în jur. Parcă recunoșteam locul. Cred că mă aflam pe undeva prin Calea Dorobanți. Am privit cu atenție în jur. Eram aproape de intersecția cu Ștefan cel Mare. Știam că acolo este un restaurant. După câțiva zeci de metri, i-am văzut firma strălucind în noapte.

Am traversat și am intrat înăuntru. Ultima clipă în care cred că mai eram lucid a fost când am comandat al treilea coniac. Le-am băut pe toate aproape pe nerăsuflate, ceea ce eu nu fac niciodată. De fapt nu sunt un băutor, rar iau câte un pahar de vin, probabil tocmai de aceea m-am amețit atât de repede. După aceea, am intrat într-o stare curioasă, parcă aș fi fost sub dublă comandă : pe de o parte mi se părea că sunt conștient, că mă pot controla, deci știu ce fac, iar pe de altă parte, o forță obscură, malefică, mă îndemna la cele mai nesăbuite și stupide gesturi. Cele două comenzi se contraziceau aparent, doar că rațiunea era pasivă, asistând neputincioasă la tot ceea ce comanda forța întunecată din mine, iar aceasta dicta triumfătoare și autoritară să mă scufund în noroi, deoarece trebuie să-mi vărs necazul pentru marea mea dramă de a fi rămas fără Laura. Stupid, jalnic și nu înțeleg cum am putut să ajung într-un asemenea hal în noaptea aceea.

De cum m-am așezat la masă, ospătarul, om cu intuiție profesională, și-a dat seama după modul grăbit cum i-am comandat un coniac după altul — probabil și după mutra mea răvășită — că va avea de-a face cu un client de cursă lungă. A fost prompt la primul coniac, la al doilea și chiar la al treilea. Isteț, m-a întrebat, de fapt mi-a sugerat, văzându-mă că le dau peste cap pe nerăsuflate, dacă n-aș dori să mănânc ceva. Am acceptat indiferent. Apoi mi-a adus vin. Nu știu nici azi cu ce am fost servit. Nu-mi amintesc dacă l-am comandat eu, sau mi-a deschis el butelia din proprie inițiativă. Parcă ar avea vreo importantă treaba asta ! Destul că m-am repezit și la vin. Aburii băuturii nu mă cuprinseseră încă prea tare, așa că am apucat să văd că de la o masă vecină o femeie mă fixa insistent. Întâi n-am dat importanță faptului, apoi oarecum intrigat m-am uitat și eu la ea. Era prea târziu ca să mai pot observa și cum arăta. Băutura își făcea efectul cu repeziciune. Mi s-a părut că arăta acceptabil, ba chiar bine. Era exact ce-mi trebuia ca să-mi înec necazul că o văzusem pe Laura cu micul ei grăsuliu. Femeia mai era cu trei persoane

la masă. Nu m-au interesat figurile celorlalți, nici măcar nu știu dacă erau femei sau bărbați. Destul că m-am trezit cu ea la masa mea. Cum, nu știu. Presupun că ospătarul a aranjat totul. Am tratat-o ca pe o doamnă. Eram încă suficient de lucid. Ospătarul se purta în continuare respectuos. Eram îmbrăcat elegant — veneam doar de la teatru — și, după câte mi s-a spus, am o figură masivă, impunătoare, care reclamă respect. În clipele acelea însă presupun că ospătarul mă privea cu dispreț, făcându-și doar conștiincios meseria, adică se purta atent cu un consumator care după aspect promitea un bacșiș gras. De altfel se și vedea după comanda masivă pe care o făcusem. Pentru că, după ce femeia a venit la masa mea, într-adevăr m-am aruncat ca un nabab la tot ce era mai scump în cârciumă, asta așa, ca să mă dau mare. Conversația cu ea nu mi-o mai amintesc și nici nu cred că merită. Măcar de aproape să fi observat cum arăta de fapt ; deja mă luaseră apele. Mi s-a părut acceptabilă pentru o noapte de uitare. Ce mai țin minte este că-și zicea Nargis. La observația mea că nu există un asemnea nume la români, a recunoscut că de fapt în buletin scria Rodica Prescură, sau cam așa ceva, dar că văzuse ea un film indian care-i plăcuse foarte tare și era acolo o fată care se chema așa și că fata asta cânta foarte frumos. Dacă aș mai fi avut puterea de a o privi mai atent, mi-aș fi dat seama cu cine am de-a face. Dar era prea târziu. Ochii mei erau interesați la ora aceea de decolteul ei larg din care i se revărsau generoși sânii neîncăpători. Cred că nici ei nu-i venea să creadă că prinsese un pește așa de mare, deoarece mă trata cu respect, cel puțin la început. Eram probabil cea mai mare captură din viața ei și încă se mira de ce noroc dăduse peste ea. Ceea ce a urmat însă a fost de groază. Cred că am oferit un spectacol inedit consumatorilor din local. Un ins elegant — de o oarecare distincție — la masă cu o femeie pe care în condiții normale o acceptă cu greu vreun bărbat cât de cât pretențios, consumând gălăgioși, comandând cele mai scumpe și inutile feluri de mâncare din moment ce așa cum

veneau așa plecau luate de ospătar, după ce abia dacă ne atingeam de ele, plus că nici nu mai aveau loc pe masă atâtea farfurii. Am fost jalnic mai ales când orchestra a simțit și ea că e rost de chilipir și a venit la masa noastră să ne cânte. Mi se face rușine și acum când îmi amintesc ce ușor poate să decadă un om ! E suficientă o mică dramă, un motiv oarecare, un moment de depresiune, o tentație venită la timp, și gata. Toată onorabilitatea noastră se topește într-o clipă, parcă nici n-ar fi existat. Ce aproape e noroiul de noi, sau poate este în noi, dar nu trebuie răscolit, ci este mai bine să fie lăsat să mocnească acolo în adâncuri. Niciodată nu mi-aș fi închipuit că decăderea unui om este o chestiune de clipe, de secunde. O întâmplare simplă, o imagine care ți-a apărut pentru câteva secunde în fața ochilor este suficientă ca să-ți deturneze întreg cursul vieții, dacă n-ai puterea de a te desprinde din mocirlă. E de ajuns o primă eroare, ca a mea de atunci, pentru a începe o viață dezonorantă, care te duce la decădere și viciu.

Nu știu de ce simt nevoia să fac pe moralistul, pentru că după cele întâmplate n-ar prea fi cazul. Însă nu mă pot opri să constat că puteam și eu, la fel ca alții, să-mi „înec tristețea" în continuare, ani de zile, poate o viață, ducând o existență...

Cum am ajuns acasă, nu știu. Ce s-a întâmplat în timpul nopții, iar nu știu. Femeia a venit cu mine. Dimineața însă a fost de coșmar. M-am trezit cu ea lângă mine, goală. Am privit-o. Avea un corp greoi, masiv, bronzat, mirosind ciudat. Dormea încă, sforăind din greu, pentru că stătea pe spate. Am privit-o îngrozit. Ce mă fac ? Cum scap de ea ? Dacă o vede cineva ieșind de la mine, m-am compromis definitiv, eu, omul respectat de toți vecinii. I-am examinat figura. Vulgară, mai în vârstă decât o văzusem eu seara la restaurant. Nu știam cum să ies din încurcătură. M-am strecurat tiptil din pat și m-am îmbrăcat în grabă. M-am dus în bucătărie. Îmi crăpa capul de durere după atâta băutură și-mi trebuia neapărat o cafea. Mi-am făcut-o. Cafeaua. Că pen-

tru ce făcusem în noaptea aceea... îmi venea să-mi dau cu pumnii în cap. Dar n-avea rost că și așa mă durea destul. Când am reintrat în dormitor, am găsit-o deja îmbrăcată. Impertinentă, mi-a comunicat doar prețul... plăcerii.

După acest jalnic debut al vieții mele de nou celibatar, m-am lecuit o vreme. De la serviciu veneam cuminte acasă și nu prea ieșeam decât după mici cumpărături, rar la un teatru sau la un fim. Vizite primeam puține. De la divorț, prietenii comuni, ai mei și ai Laurei, mă cam ocoleau. Când mi-am dat seama de asta, orgolios cum sunt, nici eu n-am vrut să-i mai văd. Mă simțeam jignit de atitudinea lor și așa s-a făcut că am cam rămas fără prieteni. Recunosc că nu e ușoară viața fără prieteni. Singurul care mi-a rămas fidel era Șerban Busuioc, care venea și la mine și la Laura. După câte am aflat de la niște prieteni comuni, o frecventa și pe ea destul de des. Ba, mai mult decât atât, devenise de o vreme unul dintre obișnuiții casei, când Laura dădea câte o mică petrecere. Făcea naveta, cum i-am zis eu într-o zi. Între noi se stabilise o convenție tacită : nici o vorbă despre ea. Chiar dacă n-am fi hotărât acest lucru, sunt convins că Șerban Șchiopul, cum își spunea chiar el, deși era un mare vorbăreț, n-ar fi zis un cuvânt despre Laura, și să fi vrut să i-l scoți cu cleștele. Discuta cu mine câte în lună și-n stele, numai ea devenise subiect tabu. Nici eu nu-l întrebam nimic. Când venea săltăreț, târându-și piciorul beteag, prima lui grijă era să mă întrebe dacă vreau să fac o partidă de șah cu el. Și eram întotdeauna de acord. Ce dracu' puteam să fac altceva ? Jucăm pe fondul muzical al Șchiopului care nu tace o clipă. Turuie mereu despre orice, până mă înnebunește. N-are milă. Mă toacă mărunt, mărunt. Mi-a fost destul de greu să-mi dau seama că ăsta este micul lui tratament psihologic, ca să-mi alunge gândurile negre. Am aflat-o mai târziu, de fapt mi-a spus-o chiar el, hlizindu-se ghiduș ca un mic drac în blugi. Pentru că așa arăta : scund, slab, cu fața îngustă, parcă strânsă într-o menghină, cu ochii de văpaie, îmbrăcat invariabil

în pulovere trăznite, cu tenişi albaştri în picioare. E o arătare la care n-ai cum să nu-ţi opreşti ochii dacă o vezi pe stradă. Părul său, o claie enormă, în permanenţă pe ochi, îi accentuează aerul mefistofelic. Dar nu e deloc malefic, ba dimpotrivă, este un om de o bunătate cum rar se poate întâlni în zilele noastre. A făcut mari sacrificii pentru prietenii lui. E drept, are limba cam ascuţită şi poate irita pe cei mai susceptibili. Dar după ce îl cunoşti mai bine, nu poţi să nu-l îndrăgeşti. Şi elevii săi — este profesor de matematică — unii se sperie la început, alţii râd de înfăţişarea sa, pentru ca apoi să facă toţi o pasiune pentru el. Interesant e modul cum stabileşte el tariful la meditaţiile pe care le dă pentru a-i ajuta pe cei doi fraţi încă studenţi. În primul rând nu spune de la început cât va lua pe oră. Face câteva lecţii gratuit şi dacă i se pare că elevul dă semne că ar putea progresa, îl acceptă, dacă însă acesta se dovedeşte a fi impenetrabil la matematici, le declară franc părinţilor : „Doamnă, domnule, băiatul dumneavoastră este foarte deştept, foarte capabil etc., dar nu pentru ştiinţa asta. Îndreptaţi-l spre altceva. Renunţ să-l meditez". Dacă părinţii insistă, atunci le spune verde : „Vreţi să vă iau banii de pomană ? Eu nu vreau ! Bună ziua !". Dacă însă copilul a progresat ceva la orele de testare, atunci urmează invariabil întrebarea : „Ce sunt părinţii tăi şi ce salarii au ? În funcţie de retribuţia acestora, stabileşte el cât să ia pe oră. Banii îi primeşte numai la sfârşitul lunii, iar dacă are de-a face cu oameni cu venituri mai modeste, când pot aceştia. Numai că din cauza asta a fost păcălit zdravăn de câteva ori. Aflând de la un copil că taică-su e şofer şi mama casnică, plus că mai are doi fraţi, le-a spus părinţilor că le ia un tarif mai mic şi să-i plătească atunci când vor putea. Numai că el terminase orele demult, copilul obţinuse rezultate bune la teze, se încheiase şi anul şcolar, iar banii tot nu-i primise. S-a dus de câteva ori să-şi încaseze suma ce i se cuvenea, fiind foarte strâmtorat, a sunat, dar nu i-a deschis nimeni. Simţea privirea cuiva în spatele vizorului din uşă. N-ar fi insistat, dar aflase că şoferul nu

era atât de sărac pe cât voia să pară. Cu camionul său făcea curse clandestine din care câștiga bani frumoși. Avea și „Volga" lui personală cu care circula ca taximetrist în orele libere, de unde alți bani.

Până la urmă a renunțat totuși, comentându-mi toată istoria cam în felul acesta : „Eu eram convins că sunt infirm, la picior, nu la cap. Așa-mi trebuie dacă sunt prost. Nu-i nimic, bine că s-a îndreptat copilul la carte. Și să-i fie părinții sănătoși ca să-l poată crește, dar dacă-i prind o dată pe stradă, tot le zic una de la obraz, că banii lor murdari chiar nu-mi trebuie. Să se șteargă la cur cu ei. Asta numai așa, să nu mă creadă tâmpit. Lucrul ăsta nu-l pot suporta !"

Șerban vine de obicei seara, după ce termină orele la liceu. Nu vine niciodată cu mâna goală, deși i-am atras de câteva ori atenția că eu nu beau, la care răspunde invariabil : „Dar beau eu !" De obicei se înființează la mine cu o sticlă de Stalicinaia. Desface cu voluptate capacul sticlei de vodcă, de parcă ar dezbrăca o femeie, și-mi dă iar una din replicile lui favorite :

— Mă, ăștia trei lucruri le fac bune : ceaiul, vodca și tancurile !

Apoi, la protestul meu că nu numai astea, urmează iar un text cunoscut :

— Știu, știu. Literatura, baletul, muzica, filmele. Sunt un mare iubitor al culturii lor. Dar ziceam și eu așa, ca să glumim. Ce, atunci când râdem pe seama cuiva înseamnă că nu-l iubim ? Cele mai frecvente glume la noi sunt despre soacre și popi. Ce înseamnă asta ? Că nu-i avem la inimă ? Ei, aș ! Pe fiecare îi iubim, eu cel puțin pe ăștia îi iubesc... mamă... mamă.

Deși uneori mă prefac exasperat, glumele lui sunt pentru mine un medicament, mă ajută să mai uit de ale mele. E drept că uneori sare peste cal, ceea ce i-am și spus de câteva ori. Atunci are pregătit un alt răspuns :

— Cum o să sară un șchiop peste cal ? N-are cum, săracul !

Și râde, râde nebunește. Eu nu știu cum încape atâta râs în omulețul ăsta de nici cincizeci de kilograme care

își cumpără blugi de la raionul de copii. Serile cu el sunt plăcute, odihnitoare și, dacă lipsește câteva zile, îl caut eu la telefon și îl cert că n-a mai venit pe la mine.

— Am fost la dame, îmi răspunde el cu vocea lui groasă și gravă, pentru că o altă ciudățenie a sa este că dintr-un corp atât de firav iese o voce neașteptat de joasă. Povestea cu damele mă intrigă, mereu îmi promite că o să-mi explice cum stau lucrurile de fapt. După ce mă informează pe unde a umblat, începe să râdă cu poftă, apoi mă informează :

— Peste o jumătate de oră va sosi la tine o sticlă de vodcă pe care o voi însoți personal. Am nevoie de două pahare ! Să trăiți, boierule ! Sănătate și vârtute." Acestea sunt formulele sale de salut. Printre multele lucruri pe care nu le știu despre omul acesta este și vârsta. Are un „tonus" de copil bătrân, veșnic întârziat în tot ce face. Asta pentru că și figura lui este derutantă. Când e serios, pare a avea cam patruzeci, când râde însă, întinerește brusc. L-am întrebat de câteva ori, însă până la urmă, am renunțat, din cauza răspunsului său năucitor :

— Sunt mai bătrân ca tata și mai tânăr decât fiul meu care nu s-a născut !

Mi-a promis de nenumărate ori că o să-mi explice sensul acestor cuvinte, dar amână mereu. Într-o zi am aflat cumplitul sens : mama lui — dacă mamă se putea numi o asemenea ființă — la puțină vreme după moartea soțului ei — tatăl lui Richard al III-lea, cum își mai spune Șerban — l-a abandonat „uitându-l" la o mătușă. La scurt timp s-a încurcat cu un tinerel după care se dădea de ceasul morții. Șchiopul îi zicea în batjocură „tatăl meu mai tânăr decât mine". Cât despre fiul său „care nu s-a născut"... aici lucrurile nu-mi sunt clare nici astăzi.

Fără Richard al III-lea cred că viața mi-ar fi pustie. Nu știu, poate greșesc, dar el este pentru mine un mod de a uita ceea ce mi s-a întâmplat. Uneori sunt nervos, și chiar îl reped când îmi apare în ușă. El înțelege ce simt și are răbdarea necesară ca eu să mă calmez. Ba, mai mult

decât atât, poate suporta și o înjurătură, chiar la adresa lui, la care îmi răspunde cu o înțelepciune parcă milenară :

— Ei, ce vrei ? Asta-i viața !

Stau și mă întreb : Oare așa să fie viața ? Sau numai așa ? Și de ce mi-a fost mie dat s-o duc astfel, doar așa în singurătate fără omul pe care l-aș fi dorit mereu lângă mine. Iar mă prăvălesc într-un gol imens, fără sfârșit. Parcă nici n-aș mai fi. Înainte de a mă prăbuși mi se pare că aud o voce ce vine de departe :

— Mihai... Sunt aici cu tine. Nu pleca. Te rog.

Încerc să nu plec, dar simt cum mă înghite cu lăcomie întunericul.

Capitolul V

Duminica este cea mai grea zi pentru o femeie singură. În cursul săptămânii, are serviciu, merge după cumpărături, mai vede un film cu o colegă, mai spală ceva, își gătește pentru două-trei zile, iar seara stă la televizor, care oricum face ceva zgomot și nu-ți țiuie urechile de atâta tăcere. Dar duminica ce să facă, pentru că treburile și le-a terminat de sâmbătă seara. În vizită nu se cade să meargă duminica fără a fi invitată, deoarece prietenele, aproape toate măritate, au bărbați, copii și trag de ziua asta ca să încapă în ea cât mai multe treburi, așa că nu e frumos să le cazi pe cap. Și atunci ce faci ? Nimic ! Cam ceea ce fac și eu azi, acum. Adică iar o iau de la capăt și-mi povestesc singură viața. Altuia n-am : cui îi pasă de ce poate simți și gândi un om singur. Și stai și stai, iar o iei de la capăt să vezi cam pe unde ți s-a rupt firul norocului. Că s-a rupt, altfel n-aș fi singură la vârsta asta. Iar ziua asta trece al dracului de greu. Și când te gândești că o aștepți toată săptămâna și odată venită, ea parcă nu vrea să se mai termine ca să ajungi cât mai repede la slujbă, unde măcar te vezi cu lumea. Iar pe stradă sunt o catastrofă... Nici nu știu pe unde merg, unde mă duc și spre ce mă îndrept. În timp ce pașii mă poartă înainte, eu sunt cu gândul departe... la un timp ce nu mai este de mult. Și așa mi se întâmplă mereu. Adesea mă ciocnesc de cineva, care mă apostrofează, întrebându-mă răstit unde

îmi este capul. Chiar, unde mi-o fi ? Cu mintea aiurea, iar am dat peste un trecător — ce este prima oară ? E stilul meu de a merge pe stradă. Mi-a zis Bonifaciu într-o zi că o să mă calce un tramvai mergând așa bezmetică pe drum. Chiar, mi se poate întâmpla într-o zi o nenorocire. Deși mereu îmi propun să fiu atentă, dar nu prea izbutesc. După câteva minute de concentrare, iar o iau razna. Într-o seară mergeam la Teatrul Național și, cu gândul aiurea, am ajuns la Bulandra. Am intrat în hol, am dat biletul — eram singură — și femeia de la intrare s-a uitat la mine ca la alte cele, informându-mă scurt că eu am bilet la Național. Bineînțeles că am întârziat și, cum spectacolul nu avea pauză, m-am întors amărâtă acasă, am deschis televizorul pe programul doi și am plâns acompaniată de simfonia „Deșteptarea" de Haydn. Simbolic acompaniament, mi-am zis eu după ce mi-am mai revenit. A venit vremea să mă deștept, din visul continuu în care plutesc de atâta vreme. Gata, ajunge ! Oi fi creând eu himere la institut, dar nici chiar așa ! Acestea-s doar niște plante care nu există încă. Oare nu cumva chiar ce trăiesc eu nu reprezintă decât o himeră ? Sau vise... Și ce trebuie să fac... să mă dărui visului pentru totdeauna ?

Acum sunt nevoită să traversez strada și trebuie să fiu atentă să nu pățesc ceva. În sfârșit am trecut-o. Mă duc să mă culc o oră-două și după aceea mă întorc la spital. Ajung acasă și trăiesc aceeași senzație enervantă : mă uit la ușă. Parcă n-aș locui eu aici. Nu știu de unde mi se trage asta. Presupun că nu m-am obișnuit încă după atâția ani cu locuința mea, care mi se pare mereu străină. Și n-aș avea de ce să mă plâng. Am o casă frumoasă și spațioasă : un apartament cu două camere confort sporit, bucătărie mare, balcon. Pe geam se vede Parcul Libertății, e întotdeauna liniște pe strada din fața blocului. Și mai ales ce-ar trebui să-mi placă cel mai mult este că l-am aranjat numai după gustul meu, deci așa cum mi-am dorit întotdeauna o casă : mobilă puțină, în linii moderne, canapele de jur-împrejur, un bar, o bibliotecă mare, toate în același stil. Deși îmi

place, casei acesteia îi lipsește ceva, nu știu ce anume. Căldura? Nu, dimpotrivă. Prietenii sunt toți de acord că arată bine, foarte plăcut, intim, și că se simt admirabil aici. Dovadă că nu scapă ocazia să vină când dau și eu — foarte rar — câte o mică petrecere. Cred că e prea mult spus petrecere. De fapt îmi chem cei mai buni prieteni — sunt cu toţi vreo nouă-zece oameni, uneori chiar mai puţini — şi face fiecare ce vrea. Mănâncă, beau, dansează, ascultă muzică, stau de vorbă. Asta e cuvântul de ordine. Nimeni nu e constrâns la o activitate colectivă. Ultima dată — zic ei, prietenii mei — a fost foarte reușit. Mie personal nu mi s-a părut cine știe ce, dar dacă declară ei, așa o fi fost.

Ah, ce obosită sunt! Ar trebui să-mi încălzesc ceva, că am mâncare gătită, însă n-am nici puterea s-o fac și nici chef. Dacă ar mai fi cineva la masă, aș găsi eu resursele necesare de a încălzi mâncarea, dar așa ce rost are? Nu-mi vine. Ciugulesc ceva din frigider, o felie de șuncă și puțină brânză. Cam atât. Mi-ajunge. Mă duc să fac un duș și după aceea mă culc. Apa fierbinte mă moleșește și mai tare. Simt că dacă mai zăbovesc puțin, adorm în baie. Mă șterg, îmi iau halatul meu albastru în care mă simt cel mai bine. Verific dacă am închis ușa. Asta e prima grijă a unei femei singure, gest reflex de fapt. Intru în dormitor, încăperea care îmi place cel mai mult din toată casa. Dar nu mai apuc să-l admir. Mă prăvălesc pur și simplu în pat și cred că o să adorm imediat, nu înainte desigur de a mai trage o raită prin viața mea. De data asta nu cred că o să mai pot pleca nicăieri. Simt pleoapele grele căzându-mi... Nu, nu mai am resurse s-o iau razna prin trecut și nici nu cred că se mai poate pleca undeva. Vine vremea când trebuie să rămâi acolo unde te afli. Unde să te duci după patruzeci de ani, femeie nebună ce ești? Și, totuși, cât de lucidă sunt! Cred că asta mă și omoară, că văd totul atât de clar, cutremurător de limpede, nu numai ce este acum în jurul meu, ci și ce nu mai există de mult, din vremuri îndepărtate care nu se vor întoarce niciodată, niciodată. Văd poate mai clar în trecut decât în prezent.

E tulburător ce lumină se face în jurul meu acum vreo douăzeci de ani. O viață... E strălucitor, fantastic — o feerie de culori. E soare, frumos, lumină, multă lumină, e primăvară, sunt într-o rochiță ușoară, înflorată și mi-am făcut iar coafura mea preferată : codița de căluț, cum spune Septimiu care se bucură ca un copil când mă vede alergând veselă spre el, rotindu-mi prin aer poșeta care mi-o făcuse cadou de ziua mea. Are un buchet de garoafe în mână. Îmi zâmbește în timp ce-mi întinde florile. Poartă o frumoasă cămașă în carouri, care îi stă foarte bine. Este sfios ca de obicei. Îi simt parfumul. Singurul pe care îl folosește. Mă ia în brațe și mă sărută în vârful buzelor mele țuguiate a răsfăț. Ne luăm de mână și pornim pe malul lacului Herăstrău. E lume multă, cu copii, bărcile plutesc pe lac ca niște jucării minuscule. Toți în jur sunt veseli, se râde, uităm pentru câteva clipe că e război, că mor oameni nevinovați. Avem și noi dreptul la un moment de fericire.

Deodată se întunecă totul, nu înțeleg de ce. Se aud zgomote ciudate, poctinuri, lumea fericită până adineaori, fuge disperată care încotro. Alergăm și noi. Sună sirena șuierând amenințător. Și sună alarmă ? Ba nu, sună totuși altfel. Ce-i asta ? Parcă ar fi mai mult o sonerie. Mă trezesc. Se aude soneria de la intrare. Mă ridic indispusă și mă îndrept furioasă spre ușa de la intrare. Cine o fi duminica la ora asta ? Probabil președintele comitetului de locatari care ne cheamă la muncă voluntară ca să mai aranjăm grădinița din fața blocului, deși acum la sfârșit de august... Mă uit prin vizor ? Nu văd nici un chip. Deschid totuși. Nimeni. Or fi iar copiii ăștia netrebnici care apasă pe sonerie și apoi dispar ca o nălucă.

Mă întorc înapoi în dormitor enervată de toată povestea asta stupidă. Mă culc și sper să adorm. Văd iar parcul Herăstrău, ba nu-l mai văd, pentru că se aude iar soneria, sar din pat adormită, hotărâtă să-l surprind pe micul infractor. Pășesc somnoroasă ca prin vis, nici nu văd pe unde calc. De data asta nu mai privesc întâi prin vizor, ci deschid direct ușa cu un gest brusc și în

fața ușii îl văd pe Septimiu cu un buchet de garoafe în mână. Nu mă mir deloc. Îl așteptam doar. Chiar mă întreb de ce a întârziat. El e întotdeauna punctual. Îmi zâmbește în timp ce-mi întinde florile. Mă ia în brațe și mă sărută în vârful buzelor mele țuguiate a răsfăț. Poartă o camașă în carouri, care îi stă foarte bine. Îl poftesc să intre. Este sfios ca de obicei. Îl împing ușor din spate.

— Hai, ce te codești atâta, doar nu vii pentru prima oară.

Se decide în sfârșit. Intrăm împreună în sufragerie. Și tot ca de obicei rămâne câteva clipe în picioare, nehotărât, parcă nu s-ar decide pe care scaun să se așeze. Până la urmă îl iau de mână și-l așez eu pe fotoliul pe care stă de ani de zile de când vine la mine. Acum mă privește și este atâta lumină și nevinovăție pe chipul său tânăr și bun. Tăcem cuminți : Ce ne-am putea vorbi ? Tot ce a fost de spus s-a spus. Cuvintele nu-și mai au rostul. Le știm deja și nu am face altceva decât să le repetăm. Ne vedem de atâta vreme și atât de des, încât cred că vorbele ne-ar tulbura bucuria privirilor întâlnindu-se calde, aprinse de dorul nostru mereu tânăr, veșnic același după atâția ani. Noi am rămas la fel de proaspeți ca în clipa primului sărut. Nimeni și nimic nu ne va putea schimba. Timpul trece pe lângă noi, pe deasupra noastră, fără să ne poată atinge. El este în afara noastră, doar iubirea este cea care trece prin noi. Septimiu știe toate acestea și mă privește cald, luminând această după-amiază de august, ca și atâtea zeci de după-amieze ale anilor care au trecut. Ba el poate mai mult ! El poate lumina cu ochii săi albaștri bezna nopților lungi și înfricoșătoare, le poate transforma în feerii, adevărate orgii de lumină caldă, bună, ametitoare ca o retire într-un vals.

Mă apropii de el, îi simt parfumul, singurul pe care îl folosește. Îl îmbrățișez și rămân nemișcată lângă el minute întregi, poate ceasuri, nu știu. E bine, mă simt apărată de toate relele lumii, de toate pericolele din jur, de orice murdărie care ar cuteza să mă atingă. În jur e

pace, e liniște, o armonie pe care numai în brațele lui o pot simți și înțelege. Din copilărie am tânjit după cineva care să mă apere de ce este rău, de spaime, de nopțile de coșmar. Am sperat toată viața că-l voi găsi pe acel om. Și iată că el a venit și n-o să mă mai părăsească niciodată. Este cu mine deja de o viață și nu va pleca decât o dată cu mine. Noi suntem legați pentru vecie împreună și nimeni și nimic nu ne va putea despărți. Nici nu are cum, pentru că eu și Septimiu aparținem altei lumi, mai bune, mai curate, fără meschinării și răutăți, fără invidii și dușmănii, fără orgolii deșarte și lupte pentru putere, fără mizeria zilei de azi și grija celei de mâine, noi plutim într-o țară a iubirii, a păcii între oameni, a sufletelor bogate în gingășie, dăruire, generozitate și liniște binefăcătoare.

Aș putea sta cu Septimiu tot timpul, dar el trebuie să mai și plece, are lucruri importante de înfăptuit și eu îl înțeleg. Ne sărutăm îndelung, plutim undeva în înălțimi, în jurul nostru este un aer albastru, răcoros, vântul adie blând, răsfirându-ne părul. Și nu ne putem desprinde din vrajă. Coborâm totuși lin, atingem pământul ușor, îl simțim ca o mângâiere pe tălpile noastre goale. Parcă am fi aterizat pe un covor verde de iarbă, pe o pajiște însorită, undeva pe marginea unui lac. Cred că recunosc locul. E lume multă, veselă, fericită. Îi țin fericită de mână pe Septimiu... Dar ce se întâmplă ? Sună iar alarma... sirena...

Tresar violent. Ce se aude ? Este sunetul enervant al soneriei. Mă ridic somnoroasă din pat și mă îndrept spre ușa de la intrare. Deschid fără să mă uit prin vizor. E președintele comitetului de locatari care mă cheamă la muncă voluntară. Trebuie să aranjăm grădinița din fața blocului. Încuviințez, dând somnoroasă din cap, deși nu înțeleg ce se mai poate face acum la sfârșit de august cu floricelele firave din fața scării. Și totul mi se pare înfiorător de stupid ca o himeră care rămâne ce este ea de fapt, adică doar o alcătuire bizară și nimic mai mult... nu ca o plantă încă nemaivăzută, dar care se va putea totuși vedea într-o zi... când 'o voi crea eu...

Capitolul VI

Nu mă duc nicăieri. Nu vreau. N-am chef acum de flori. Am eu destule ale mele. Mi-ajung. O să rămân în casă. O să dorm, pentru că trebuie să mă întorc la spital să stau la căpătâiul lui Mihai. Nu se poate altfel. Mă duc să mă culc. Stau întinsă în pat, cu ochii în tavan, nădăjduind că voi ațipi din nou. Degeaba, mi-a fugit somnul. Îi zic ceva în gând președintelui de bloc. Și ce bine dormeam ! Ce să fac acum ? N-am chef de nimic. Mă așez într-un fotoliu și-mi aprind o țigară. Mi-aș face o cafea, dar am băut destule astă-noapte. Ajunge. Sună telefonul. Cine poate fi ? Parcă n-aș răspunde. Mi-e lene să mă ridic. Nu mă ridic. Cel de la capătul firului insistă. Până la urmă mă decid să răspund. Mă târâi până la aparat și ridic receptorul. E Bonifaciu. Uitasem că aștept telefonul său.

— Ce faci ? mă întrebă. Te-am deranjat ?

— Nu. Fumam o țigară.

— Cum se simte Mihai ?

— Tot așa. Când am plecat eu părea oarecum mai liniștit. A și dormit puțin.

— Și crezi că..., nu îndrăznește el să continue.

— ...scapă ? Asta voiai să mă întrebi, nu ?

— Da.

— Nu știu. Sunt situații în care medicina este neputincioasă. Poate natura sau... organismul, că și el face parte din natură.

Tace. Tac și eu. Nici unul din noi n-are azi chef de conversație. Într-un târziu îi aud vocea ca de departe :

— M-ai rugat să mă interesez de povestea aceea... cu Septimiu. Azi dimineață am aflat cum se numea șoferul camionului și cred că știu unde îl pot găsi. De fapt mi-am amintit unde am notat numele lui. Nu găseam caietul meu cu însemnări. De multă vreme îl căutam prin casă. El ne-ar putea duce pe urmele acelui misterios Sandu.

Tresar.

— Crezi ?

— Mai mult sper, deocamdată, Laura. Important este că acel om ne va putea măcar spune cum arăta individul, dacă nu cumva știe mai multe despre toată întâmplarea.

— Și când crezi că îl poți găsi pe șofer ?

— S-ar putea chiar astăzi, dacă o fi acasă. Întâmplarea face ca eu să-l mai fi întâlnit și după aceea. Îl cunoșteam destul de bine, dar n-am făcut imediat legătura, că el este una și aceeași persoană cu cel care a condus camionul în ziua aceea. De fapt el nu este șofer de meserie. Știa să conducă și l-am folosit noi atuncea. Adevăratul șofer era plătit de noi să ne împrumute camionul pentru două-trei ore. Te las acum. În momentul în care aflu ceva te sun.

— De la ora două sunt din nou la spital. Mă găsești acolo până dimineață.

— Ce, tu chiar ți-ai propus să faci de gardă două nopți la rând ?

— Da, un fel de gardă. Benevolă. Vreau să stau eu lângă Mihai, să-l ajut cu ce pot.

— Mă impresionezi, Laura.

— Lasă, lasă, fără texte. Aștept telefonul tău. La revedere !

Cred că ar mai fi vrut să spună ceva, dar acum tot am închis, așa că nu se poate face nimic.

Va trebui să mănânc totuși ceva înainte de a pleca. Cu mare greutate mă hotărăsc să-mi încălzesc niște friptură. Sar peste ciorbă și pentru că n-am răbdare să

aștept până se încălzește, apoi pentru că trebuie să fiu atentă, am început să iau proporții. Auzi ce griji poate să aibă o femeie! Mapamondul arde de atâtea conflicte și ei îi arde de talie. Frivole mai suntem! Încep să mănânc, însă friptura n-are nici un gust. Nu pentru că n-ar fi condimentată, cum îmi place mie, ci pentru că e friptură mâncată singură. Dar să lăsăm tristețile, că azi e duminică. Să trecem la altele. Poate găsim ceva mai vesel în desaga noastră de amintiri. Ar fi și cazul. Trebuie să ne mai simțim și bine din când în când, că altfel ne otrăvim de tot. De asta și organizez din când în când câte o mică petrecere, ca să mai uităm de relele lumii. Ultima dată a fost destul de bine, chiar foarte bine, mi-au zis prietenii mei. Deși puțini, eu când sunt cu ei mă simt înconjurată de o lume întreagă. Au venit Bonifaciu, doctorul Dumitraș, nebuna de Nuți, care nu acceptă să mă onoreze cu prezența ei decât însoțită de Paraschiva, vechea și buna mea prietenă Maria, tristă și serioasă ca întotdeauna, nelipsitul Richard al III-lea, așa îi zicem noi, pentru că e șchiop și puțin adus de spate, dar e un Richard nemalefic, și încă vreo doi-trei. Bonifaciu îmi propusese cu vreo două zile înainte când fusese la mine să-l invit și pe Ion Munteanu. Întâi am protestat, dar după aceea am zis, fie ce-o fi!

Bineînțeles primul a sosit Richard al III-lea, de fapt îl cheamă Șerban Busuioc, dar el își zice simplu „Șchiopul". La telefon se prezintă tot așa când vorbește cu prietenii apropiați. E un personaj bizar la prima vedere, iar pentru o femeie poate părea chiar dezagreabil. Vesel tot timpul, dar de o veselie amară, pe muchie de cuțit, uneori putând fi și sarcastic. În fond, omul trăiește cumplita dramă a infirmității sale, pe care o suportă cu bărbăție, eroic aș spune. Eu un pot râde de glumele lui, nu pentru că n-ar avea umor — sau n-aș avea eu — ci pentru că la el hazul poartă ceva din amprenta disperării. Este însă un prieten devotat, generos. Dintre prietenii mei vechi, Șerban Busuioc este singurul care-l mai vizitează pe Mihai, deși nu cu el fusese prieten înainte, ci cu mine. De când Mihai e singur, între

el și Richard al III-lea s-au stabilit niște relații speciale, ciudate chiar. Am impresia că Busuioc se complace în postura unui fel de clovn, saltimbanc, măscărici sau așa ceva, care îl înveselește pe însinguratul, detronatul principe Mihai, ajutându-l să suporte marea sa dramă. Știu, sunt rea în clipa asta, dar nu pot înțelege cum un om de inteligența lui Richard acceptă un astfel de rol și cum Mihai, care este un om de bun simț, își lasă prietenul să se înjosească interpretând un asemenea rol jalnic. Dar, mă rog, treaba lor. Nu este exclus ca să le facă la amândoi bine comedia asta rege-bufon. La mijloc poate fi și vocația lui Șerban de a fi mama răniților, și atunci îl înțeleg oarecum, pentru că din punctul ăsta de vedere semănăm. Eu îl stimez foarte mult și întotdeauna îl tratez cu seriozitate. Bineînțeles că mă ironizează pentru asta, imitându-mă : „Acuma, doamnă, vorbim cu atâta gravitate de parcă am trata pacea de la Versailles !" Dar nu mă supără ironiile lui. Eu îl accept așa cum este.

Au sosit apoi nedespărțitele Nuți și Paraschiva. Nuți la fel ca întotdeauna, în pantaloni și pulovăr, cu părul blond, fluturând ca o eșarfă. Nimic deosebit. In schimb Paraschiva părea monumentală. După ce că este dăruită de la natură cu o masivitate de han tătar, parcă nu i-ar fi fost deajuns asta, își pusese o rochie bogată, grea, de catifea cu falduri largi, care-i sporea monstruos proporțiile și așa impresionante. Unde croitoreasa se dovedise mai zgârcită era decolteul, cam mare și riscant, pentru sânii supraabundenți ai Paraschivei. Aveai impresia că la cea mai mică mișcare vor erupe și inunda spațiul din jur. Era fardată prea tare și, fără a fi vulgară, nu era de cel mai bun gust. Dar astea-s judecăți de femeie rea, care a început să îmbătrânească. Eu, cine știe cum oi fi arătând sau cum m-or fi văzut ceilalți, în special celelalte în rochia mea sobră ca un veston militar ?

Când a intrat Bonifaciu, mai elegant ca niciodată, de un perfect bun gust și a dat cu ochii de Paraschiva, mi-a șoptit discret în timp ce-mi săruta mâna :

— E de o vârstă cu pensia, dar nu se lasă până nu i se pare că arată mai tânără ca fiică-sa. Trebuie să fie strivitor de grea dacă o ţii în braţe.

— Bonifaciu! L-am dojenit eu, nu fi rău. E dreptul ei să se apere de dezastrele vârstei.

— Nici nu-i contest acest drept. Dimpotrivă, o admir că mai are puterea de a apăra cauze pierdute.

— Azi eşti într-adevăr malițios.

Intre timp sosiră şi ceilalţi invitaţi şi, conform regulei casei, fiecare făcea ce-l tăia capul. Eram categoric împotriva mesei „burgheze“ — nici măcar nu am în casă o masă decât în bucătărie — sau a comenzilor de gazdă autoritară: acum dansăm, acum facem conversaţie inteligentă, iar acum spunem glume. Fiecare stătea de vorbă cu cine dorea. Mânca ce şi când voia, servindu-se singur de pe măsuţa din colţ şi turnându-şi în pahar când îi poftea inima. Aşa că toţi se simţeau în voia lor, nesâcâiţi de o gazdă fals-amabilă.

Apăruse şi doctorul Dumitraş, lung, deşirat, cu chipul lui uscat şi morocănos, care însă la un pahar de vin se metamorfozează, devenind un mare şuetist. Venise singur, Elena fiind plecată din Bucureşti la o rudă bolnavă din provincie.

M-am uitat în jur. Mi se părea că sunt toţi obişnuiţii casei. Să fi lipsit unul sau doi. Ceea ce era normal, pentru că nu întotdeauna poţi să-i aduni chiar pe toţi în aceeaşi seară. Cum invitaţii ştiau că nu obişnuiesc să bat gongul de începere a petrecerii, ca la teatru, fiecare îşi vedea de treaba lui, lejer. Unii mai înfometaţi trecuseră direct la mâncare, în frunte cu Paraschiva care fără nici un complex ponderal ataca temeinic nişte jambon. Richard care ţopăia de colo până colo şuieră printre dinţi când trecu pe lângă mine.

— Infulecă cu o grabă nebună, de parcă ar scăpa trenul.

Şerban n-o prea înghiţea pe Paraschiva şi nu scăpa niciodată ocazia s-o înţepe fără prea mari menajamente, ceea ce şi făcu până la urmă:

— Doamnă Paraschiva, mi-a zis mie un doctor că jambonul e bun pentru cura de slăbire. Provoacă scăderi rapide de greutate.

Paraschiva, absorbită de lupta cu jambonul nu auzise prea bine ce spusese Richard și încuviință convinsă, cu aerul că : „Lasă, am auzit și eu treaba asta."

Bărbații se retrăseseră într-un colț să bea o vodcă. Doar Bonifaciu preferă un coniac și o cafea. Îi știam tabieturile și l-am lăsat în pace. Mânca puțin și abia spre sfârșitul petrecerii. Se așezase tacticos într-un fotoliu și privea lumea ca la teatru. Era secreta lui plăcere în asemenea împrejurări. Își aprinse o țigară, sorbi din coniac, apoi din cafea și începu să examineze invitații, cu ochii îngustați. Din când în când un zâmbet fin îi apărea în colțul buzelor, care dispărea imediat, făcând loc aerului său obișnuit, ușor flegmatic, nu însă disprețuitor. Ținuta îi rămânea în continuare la fel de distinsă, de elegantă. Observase că îl urmăresc cu privirea și-mi făcu un semn discret cu mâna care însemna : „Fii liniștită, mă simt excelent ! Ocupă-te de ceilalți." De fapt n-aveam nimic de făcut. Totul fusese pregătit dinainte și acuma nu aveam decât să mă aștern la taclale cu oricare dintre musafirii mei, fără să-mi fac probleme că l-aș neglija pe vreunul. M-am apropiat de Nuți, care tocmai bea un pahar de vin. Îmi propune să-mi dea în cărți. E fixul ei. Zice că mereu îi iese un crai de ghindă la drum de seară. Richard, care apăruse pe neașteptate lângă noi, parcă ar fi răsărit din pământ, îi răspunde prompt :

— Nuți dragă, numai eu știu de vreo zece ani de craiul ăsta că-ți iese la drum de seară. Nu-l mai ține în stradă că o răci bietul om prin câte ploi a stat. Dă-i și tu drumul în casă că a îmbătrânit săracul pe drumuri. Fie-ți milă de el.

Nuți se înfurie. Când e vorba de dat în cărți își pierde total umorul, neadmițând nici o glumă pe seama pasiunii ei.

— Te rog frumos ! La ce nu te pricepi nu te băga. Și apoi e treaba mea.

— Păi nici nu mă bag. Doar observ că sărmanul crai se apropie de pensie de când tot iese la drum de seară.

Doctorul Dumitraș se apropie de mine și mă întreabă cu vocea lui aspră :

— Ai auzit de noua ispravă a porcului ăla de Albu ?

— Nu. Pe cine a mai vrut să... ia în brațe ?

— Dar voi nu-l știți pe doctorul Albu. E un ins nesătul după femei și nu se dă în lături de la nimic ca să mai pipăie o codană, deși la vârsta lui ar trebui să fie mai prudent, pentru că — pare de necrezut — dar îi mai merge, cu tot fizicul lui de anti-june prim. Mic și grăsuliu, îi plac parșivului numai fetele dăruite de la natură, înalte, puternice, cu toate anexele bogate și în față și în dos. E drept că mizerabil cum e, pe unele le amenință că le dă afară dacă nu acceptă să se supună presiunilor sale amoroase. Începe cu amenințări și continuă cu calificative de suficient la caracterizările anuale și unele, speriate, cedează, că de, e în joc postul, ba chiar buletinul de București. Te poți trezi oricând la Călărași în cel mai bun caz, că acolo încă nu-i chiar așa de rău.

Însă a încurcat-o de data asta. S-a luat de o pacientă, neștiind că e soție de ștab. Femeia, isteață, a acceptat întâlnirea pe care i-a fixat-o Albu și l-a trimis în locul ei pe bărbat-su la hogeacul lui Albu din oraș. Mamă, ce-a ieșit ! Ăla l-a luat fin la început și după aia l-a pus să se dezbrace. Albu întâi n-a vrut, dar când a auzit că, dacă n-o face, îl toarnă la ministru, a acceptat să-și dea jos nădragii. Tipul și-a scos cureaua de la pantaloni, i-a băgat capul între picioare și l-a bătut ca pe copii. Ăsta nu se astâmpără, domnule, e veșnic hămesit după femei. Iar într-o zi o s-o sfârșească prost, ascultați-mă pe mine.

Toată lumea s-a adunat în jurul nostru să afle despre ce este vorba. Doctorul Dumitraș nu s-a lăsat rugat și a povestit tuturor ca să se audă, că tot nu-l poate el suferi pe Albu. A fost un haz enorm. Povestea a creat o bună dispoziție generală, când deodată s-a auzit soneria. M-am dus să deschid. În ușă s-a văzut un imens coș

cu flori de mai multe feluri asortate cam alandala, din spatele căruia abia se zărea capul rotunjor și transpirat al lui Ion Munteanu. Am înlemnit. Uitasem cu totul de el. Nefiind încă printre invitații mai obișnuiți, nu-i observasem lipsa. A înaintat pe culoar, cărând din greu imensul coș și a pătruns în cameră, unde mai răsunau hohotele de râs de pe urma pățaniei doctorului Albu. Auzind râsetele, s-a fâstâcit cu totul, imaginându-și probabil că el le-a provocat. Am sărit repede să lămuresc lucrurile :

— Nu-ți fă probleme, domnule Munteanu. Se spuneau ancedote când ai intrat dumneata. Vai ce drăguț ești ! Nu trebuia să te deranjezi cu atâtea flori.

Mi-a sărutat în sfârșit mâna cu dificultate, incomodat de încărcătura ce o purta în brațe și a spus un „Bună seara" emoționat.

Rămăsese în mijlocul camerei cu coșul în mână. Era într-adevăr uriaș. Am vrut să i-l iau eu, numai că mi-era teamă să nu-l scap. A sărit Richard să mă salveze :

— Lăsați, cucoană, că iau eu florăria.

Și l-a luat, dispărând cu totul în spatele coșului care părea că se deplasează singur spre unul din colțurile încăperii. Munteanu rămăsese cu mâinile goale și acum nu știa ce să facă cu ele. Era vizibil încurcat. Dar s-a prăvălit peste el Paraschiva ca să-l salveze cu tactul ei infailibil :

— Ionică dragă, treci și tu colea de mănâncă ceva că ți-o fi foame.

Munteanu zâmbi încurcat și vorbi întretăiat, privind speriat în jur :

— Nu știu dacă cunosc toată lumea...

Am intervenit în sfârșit eu, doar eram gazdă, și l-am prezentat celor pe care nu-i cunoștea. Trebuia s-o fi făcut din prima clipă, dar imensul său coș cu flori mă uluise atât de tare, încât uitasem că trebuie să îndeplinesc oficiile de gazdă. Apoi l-am lăsat în grija Paraschivei. In timpul prezentărilor observasm însă că Richard își dăduse iar în petec. I-a strâns mâna lui Munteanu, s-a înclinat sobru și s-a prezentat cu multă seriozitate.

— Gauss, profesor de matematică.

La care Munteanu i-a răspuns și el grav :

— Munteanu, contabil șef !

Înlemnisem. Dacă Munteanu știe cine a fost Gauss se va simți profund jignit de gluma lui Busuioc. Dar pișicherul mirosise cu cine are de-a face sau știa câte ceva despre omul din fața sa ? Micul Ion, cum îi spunea Nuți, nu reacționă în nici un fel la faptul că îi fusese prezentat Karl Friederich Gauss în persoană, părându-i-se foarte firesc să-l cunoască pe marele matematician născut în secolul optsprezece. Doar Bonifaciu din fotoliul lui făcea eforturi să-și stăpânească râsul. Și Paraschiva i-a zis după aceea toată seara lui Richard : „domnul Gauss", pentru că hoțul o atrăgea în tot felul de capcane, provocând-o la discuții care evident o depășeau.

Trebuia să mă ocup de Munteanu, să fac totuși conversație cu el. Și nu prea aveam chef. Până la urmă mi-a venit o idee. I l-am dat în primire lui Busuioc, rugându-l însă să nu întreacă măsura. Trebuie să recunosc că l-a cruțat pe Munteanu. Doar de vreo două-trei ori l-a întrebat admirativ de unde a găsit așa mândrețe de flori, la care celălalt îi răspundea modest :

— Vai, domnule Gauss, ce probleme am avut până le-am găsit și am convins-o pe florăreasă să mi le asorteze frumos, cu gust. Nici nu vă închipuiți ce greu a fost...

— Da, da, chiar că le-a aranjat admirabil... o capodoperă... ikebana, nu alta.

Munteanu nu prea înțelesese despre ce e vorba, dar a dat din cap afirmativ :

— Chiar așa. Mă bucur că v-au plăcut și dumneavoastră.

Bonifaciu îl urmărea tot timpul pe micul contabil cu o atenție care mă intriga și nu cu aerul că se amuză, ci cu o anume curiozitate. Am vrut să-l întreb de ce, dar n-am apucat, pentru că, în timp ce mă îndreptam spre el, Paraschiva l-a invitat la dans. Era o pereche de zile mari. El, suplu, elegant și distins ca întotdeauna, ea masivă și posesivă, sufocându-l între sânii ei enormi

pe prea subțirelul Bonifaciu. Avea și ambiția să conducă ea ostilitățile și-l târa voinicește după ea, cabrându-se peste bietul om, mai să-l frângă. Urmăream amuzați tangoul celor doi — Paraschiva are o pasiune nebună pentru tangourile argentiniene — până când diavolul șchiop răsări lângă mine :

— Din considerente umanitare, propun provocarea unui scurt circuit ca să oprim picapul. Altfel în curând n-o să-l mai avem printre noi pe frumosul Bonifaciu.

Într-adevăr situația devenise jenantă. Și pentru prima dată — contrar obiceiului meu — am făcut uz cu autoritate de prerogativele mele de gazdă și-am strigat :

— Gata, copii ! Toată lumea la masă. Hai, că se răcește.

Nu se răcea nimic, că erau numai gustări, dar l-am salvat pe Bonifaciu, care mi-a aruncat o privire profund recunoscătoare, pentru că, imediat ce a auzit de mâncare, Paraschiva și-a lăsat baltă partenerul în mijlocul ringului de dans și s-a repezit iarăși flămândă la bufet.

— Eu preconizam o altă soluție, i-a spus Richard salvatului. Voiam să provoc un scurt circuit ca să opresc picapul. Dar n-ar fi fost bine. S-ar fi stins lumina, or nu știu ce te făceai pe întuneric. Mititica a pus ochii pe tine și cred că te sfâșia ca o fiară în bezna nopții. Ideea Laurei a fost mult mai bună.

Bonifaciu i-a zâmbit amuzat, răspunzându-i :

— Fă-mi un serviciu. Spune-i doamnei că sunt un tip periculos. Că am reputația unui sadic. Că am ucis vreo trei femei până acum sau, mă rog, ce știi tu mai îngrozitor. Fă-mă și pervers sexual, numai să scap de ea.

— Ce ești nebun ? Abia așa o s-o ațâți mai tare și chiar că nu mai scapi cu tot ajutorul meu dezinteresat.

M-am îndreptat spre colțul unde stătea Maria, tăcuta și trista mea prietenă, a cărei prezență probabil n-o remarcase nimeni până atunci. Îmi părea rău că o ignorasem și eu. Am început să vorbim despre tot felul de nimicuri, ca orice femei singure. Deși este văduvă, are copii și necazuri, niciodată n-am auzit-o plângându-se. Probabil de asta o prețuiesc eu foarte mult. Pare

un om slab. În realitate e puternică, dârză, încăpățânată. Nu vrea să accepte că este o înfrântă. Poate din cauza asta o și invidiez puțin, fără răutate, desigur. Nu-ți poate fi indiferent un om ca ea. Și iar am senzația că ceva ciudat, fără nume, ne desparte. Nu pot s-o iubesc. Dar de ce ? Greu de aflat motivul. Poate tăcerile ei îndelungi, rezerva continuă pe care o afișează, aș spune chiar răceala, uneori și față de mine ? Nu știu. Nu este prima dată când îmi pun această întrebare. Uneori însă are umor, un umor amar, nici n-ar putea fi altfel. Și când trăia bărbatul său nu era prea fericită. Deși despre morți numai bine, despre el e cam greu de găsit o vorbă bună. Poate într-un fel a fost o ușurare pentru ea c-a rămas văduvă, gândesc eu uneori cu păcat. Dar tot eu îmi spun : Era totuși bărbatul ei, bun-rău, dar era al ei. Eu n-am nici unul, indiferent cum ar fi el. De câte ori îmi amintesc despre căsnicia Mariei — nu știu de ce mă obsedează treaba asta —, am impresia că o invidiez pentru că, oricum ar fi fost această conviețuire, i-au rămas copiii. Mie nu mi-a rămas nici atâta de pe urma căsniciei cu Mihai. S-a apropiat de noi Nuți. Altă femeie singură. Suntem acum trei. Nu știu cum se face că se găsesc așa de ușor între ele femeile rămase fără nimeni. Parcă mi-ar fi ghicit gândurile, Șerban Busuioc care a apărut nu se știe de unde lângă noi exclamă :

— Voi astea singure vă găsiți la fel de repede ca turcii în Suedia !

Nuți a râs, eu n-am avut puterea de a o face, iar Maria l-a privit țintă pe Richard și i-a răspuns fără răutate, blând, parcă ar fi făcut o constatare oarecare :

— Și tu ești un om singur, chiar mai singur decât noi.

Șerban nu se așteptase la un asemenea răspuns și a rămas pe moment fără replică, ceea ce i se întâmpla foarte rar. A rămas tăcut câteva clipe, apoi a spus ca pentru sine :

— Da, și singurătatea este o infirmitate. Doar că a voastră se poate repara. Pe când a mea...

Apoi s-a întors scurt și a plecat târându-și piciorul bolnav. Am rămas toate trei cu ochii țintă spre cel care se îndepărta. A urmat o tăcere lungă, fiecare gândindu-se probabil la propria sa solitudine. Parcă toată veselia serii se volatilizase într-o singură clipă. Oare ne vom putea repara infirmitatea noastră ? Cine știe ? Se pare că așa cum unii s-au născut cu o vocație oarecare, tot așa alții s-au născut cu vocația singurătății și, orice ar face, așa ver rămâne toată viața indiferent câte șanse s-ar părea că le-ar surâde la un moment dat. Iar femeile rămase singure până la o anumită vârstă se pare că au cert această vocație. Uf, ce gânduri negre îmi vin! Privesc în jur. Paraschiva mănâncă. Munteanu stă așezat pe un colț de fotoliu, parcă părăsit de toată lumea, doctorul Dumitraș e încruntat ca întotdeauna, Bonifaciu în fotoliul său meditează la ceva cu privirea în tavan, Richard la geam privește undeva în întunericul de afară, iar noi — Maria, Nuți și cu mine — trei femei triste în singurătatea lor ne privim neputincioase. In aerul din jur s-a strecurat perfidă o boare rece, umedă și lipicioasă care ne îneacă sufletele. Fiecare cu gândurile lui. Opt oameni. Nu vorbește nimeni. Liniște, tăcere și tristețe. O singurătate în grup.

Până la urmă tot nebuna de Nuți ne-a scos din starea în care ne aruncaseră cuvintele lui Richard :

— Hai mă, că mie mi-a ieșit iar craiul de ghindă la drum de seară. Nu se poate să nu vină el până la urmă.

Atunci s-a auzit iar glasul diavolului :

— Nu-l mai lăsa în ploaie, fato, că răcește.

Afară începuse într-adevăr să plouă.

Capitolul VII

Ajung la spital. Va trebui să-l revăd pe Mihai. Îmi trag în repezeală halatul pe care mi-l dă o asistentă. Oare cum s-o fi simțit acum? În cabinet intră doctorul Dumitraș. Figura lui încruntată este de astă dată mai posomorâtă. Mă privește de la înălțimea lui și mă ia de după umeri afectuos. Ceva nu-i în ordine. Dumitraș, tandru? Asta nu s-a mai văzut. Il întreb pe nerăsuflate:

— Ce s-a întâmplat, doctore? Îi este rău lui Mihai?

Ezită, apoi se decide cu greu:

— Puls slab, agitație continuă. Delir cu intermitențe. Cum să-ți spun? Cred că e gravă situația. Îmi pare rău, nu sunt prea mari șanse. M-am consultat și cu colegii mei..

Strâng din dinți. Înghit ca să nu-mi izbucnească lacrimile. Mă duc în salon. Îl găsesc parcă la fel cum l-am lăsat. Totul pare neschimbat. E o iluzie? Îl privesc. Mihai tot nu știe cine este lângă el. Doar simte un om alături care-l privește. Mă apucă disperarea. Ce să fac? Nu pot să fac nimic, dar chiar nimic. Și cât aș vrea acum să înfăptuiesc o minune, tocmai eu care nu cred în așa ceva.

Dar cu ce îi pot fi eu de ajutor, când nici medicina nu este în stare de nimic în fața acestei nenorociri? Îl privesc disperată. Cred că mă clatin. Chiar mă clatin, pentru că simt brațul lui Dumitraș susținându-mă. Îmi spune ceva. Eu nu înțeleg nimic. Încerc să-mi revin.

Pe frunte îmi curge transpirația. Scot batista și mi-o tamponez. Parcă m-am liniștit. Aud o voce, sau mi se pare. Nu, e chiar vocea lui Mihai, nu a celui de azi. A celuilalt din vremurile de altă dată, care au trecut și nu se vor mai întoarce niciodată. Povestește ce s-a întâmplat atunci. Mă văd cu atâția ani în urmă. Însă ceea ce aud mi se pare atât de proaspăt, încât pot crede pentru o clipă că totul se reia de la capăt, că și eu sunt tot cea de atunci. Poate chiar sunt. În definitiv unde și în ce timp mă aflu de fapt. Doamne, ce se petrece cu mine? Iar îl aud pe Mihai.

Septimiu, parcă îl văd pe Septimiu. Eram amândoi în ziua aceea. Am crezut că vom reuși. Totul părea pus la punct până în cele mai mici amănunte. Și totuși s-a strecurat o eroare. Când am căzut la pământ, mi-am dat seama că ratasem. Cum fusese posibil ? Cine greșise ? Pentru că trădare nu pot crede în ruptul capului să fi fost. Ne cunoșteam toți atât de bine. Eram luptători ai aceleiași cauze. Oameni de încredere, prieteni. Avem toți același ideal sfânt : să ieșim din situația disperată în care ne aflam. În care se afla țara. Din jocul cu nemții trebuia ieșit, chiar cu prețul de a merge cu rușii, cu comuniștii.

Am tresărit speriată. Dar acestea erau cuvintele lui Septimiu. Parcă le aud și astăzi în urechi după aproape un sfert de veac... Eram într-o seară la el acasă și discutam cu înflăcărare ce vom face după ce vom câștiga bătălia. Septimiu era mai entuziast ca niciodată. Visa frumos viitorul pentru care luptam acum. Îl ascultam fascinată, fără a îndrăzni să-l întrerup. Doar arareori se oprea ca să mă întrebe ce părere am despre cum vedea el lumea de mâine.

Ar trebui, spunea el, să fim preocupați de pe acum de viitorul nostru, de ceea ce avem de gând să construim, de modul în care ne vom reorganiza viața socială pentru ca aceasta să reintre sub controlul persoanei umane. Pentru că deocamdată puterea a scăpat de sub controlul omului, al omului de rând, al fiecăruia. Per-

soanei trebuie să i se dea primatul în conducerea treburilor. Pentru că societatea este compusă din persoane, deci din oameni. Nici nu poate exista societate în afara omului. Masele nu trebuie privite nediferențiat, ca o materie amorfă care să fie manevrată după bunul plac al unor politicieni mai mult sau mai puțin onești. Puterea lăsată în mâna unui pumn de oameni corupe și pe cel mai onest dintre ei. Tocmai decăderea actuală, care se datorează acumulării puterii de către o minoritate, e cauza situației de azi din lume. Statul actual a atins o putere disproporționată în raport cu cea a oamenilor care îl compun în totalitatea sa și astfel a scăpat de sub controlul lor, adică al nostru, al oamenilor în general. Aici e răul cel mai mare, după părerea mea.

E poate nevoie mai mult decât oricând de o revoluționare a țelurilor noastre. Vechile revoluții au luptat, au câștigat sau au pierdut, dar rezultatul a fost întotdeauna același : puterea a fost transferată din mâna învinșilor în cea a învingătorilor, ei înșiși o mână de oameni. De fapt, nimic nu se schimba. Puterea rămânea în exclusivitate unei minorități. Persoanele care compuneau societatea erau în continuare excluse de la decizii, deci de la putere. Noi vrem altceva : să readucem omului demnitatea socială, pentru ca fiecare să-și poată decide soarta în cadrul mecanismului social. Deci noi credem că omul se poate conduce singur, nu să fie dirijat de cineva, de undeva din afara sa. Pentru că omul este sursa tuturor valorilor și deci se poate conduce fără a fi obligat de o putere ierarhică să facă ceva împotriva ideilor și intereselor sale. A guverna nu înseamnă a constrânge, ci a merge în întâmpinarea nevoilor oamenilor, a tuturor oamenilor.

Noi toți vom participa la decizii și astfel vom restabili suveranitatea poporului asupra propriei sale societăți. Nu prin dictat, ci prin educație și bună înțelegere a tuturor oamenilor, prin comunitate de interese...

Îmi amintesc că aici l-am întrerupt. Nu credeam în această ultimă teză iluministă, vag umanistă. Parcă o mai auzisem. Ecouri ale unor lecturi recente ? Poate.

— Dar noi luptăm acum pentru țeluri care sunt contestate deocamdată de mulți. După ce vom învinge crezi că toți vor fi de partea noastră, nu se vor opune, nu va trebui oare să... luăm niște măsuri restrictive, chiar coercitive ?

Septimiu a tăcut surprins de întrebarea mea neașteptată. După ce se reculese, îmi răspunse șovăind :

— Desigur... lupta va continua cu alte mijloace... normal... o să fie si...

— Care mijloace ? Asta aș vrea eu să știu de pe acum. Pentru că n-aș dori să fie cele pe care le folosește puterea socială de acum împotriva noastră.

— Depinde... Dacă dușmanii noștri vor folosi ei primii mijloace brutale, vom fi nevoiți să ripostăm în aceeași manieră. In fața forței, nu ai ce face...

— Dar eu nu vorbesc de cei câțiva sau mai mulți care se vor opune fățiș, ci de marea majoritate a oamenilor. Pentru că tu însuți ai admis că nu-i putem privi ca o masă nediferențială, amorfă. Dacă nu toți vor accepta de la început ideile, țelurile noastre sau pur și simplu nu le vor înțelege, ce vom face ? Unii nefiind de acord, vor considera că au dreptul să-și spună deschis părerea, așa cum și tu preconizai adineaori, or, această opinie poate va fi opusă părerii noastre. Acești oameni trebuie fi considerați cinstiți din moment ce au acceptat dialogul, chiar fiind el în contradictoriu. Ce vom face cu ei ? Pentru că vor fi „împotriva" noastră. Deși repet, ei fiind cinstiți, doar cu alte convingeri, greu de schimbat dintr-o dată.

Septimiu mă ascultase atent și pe măsură ce vorbeam, figura îi devenea din ce în ce mai preocupată, chiar încordată. Se vedea că nu se gândise încă la asta, sau dacă o făcuse, trecuse ușor peste ea, considerând-o o treabă minoră, care se va rezolva pe parcurs, la timpul potrivit, când se va ivi. Nu avea pregătit răspunsul, așa că începu ezitând, parcă poticnindu-se :

— Cred că mai întâi vom încerca să-i lămurim, să-i educăm, să-i reeducăm de fapt.

— Iar ajungem la iluminism, l-am întrerupt eu nerăbdătoare, pentru că răspunsul său nu mă satisfăcea.

— Stai puțin. Desigur nu am naivitatea de a-mi închipui că după victorie toți vor fi cu noi. Ar fi și imposibil. Ceea ce propunem noi este nou și revoluționar. Nu toți vor înțelege și deci nu toți vor accepta, chiar fiind oameni de bună credință. Vom încerca să ne apropiem toți oamenii, să-i atragem în procesul participării la viața socială și, implicit, al deciziei.

— Dar dacă unii vor dori alte decizii decât ale noastre și ar intenționa chiar să și le impună ? Ce o să facem în acest caz ?

— O să aplicăm principiul majorității. Dacă cei mai mulți — masele — vor dori un anume lucru — atunci decizia ce se va lua va fi conformă cu dorința acestora.

— Stai puțin. Ai spus : „Se va lua". Ai impersonalizat decizia. Cine o va lua de fapt ?

— Cum cine, m-a privit Septimiu intrigat. Noi !

— Care noi ? Nu spuneai tu adineaori că eliberăm omul de tirania socială, aflată în afara sa. Cine ne dă nouă dreptul să decidem ? Și apoi ca să revin : cei care nu au fost de acord cu decizia noastră vor rămâne probabil în continuare de părerea lor, cel puțin deocamdată. Ce vom face cu ei ? Cum îi vom trata, aceștia susținând la fel de convinși că vor și ei binele însă pe altă cale, prin alte mijloace ?

Septimiu m-a privit lung, parcă nedumerit în fața atâtor întrebări.

— Azi ești pusă pe contrazis. Nu înțeleg unde vrei să ajungi.

— Nu, acestea sunt lucruri care mă frământă de multă vreme, de când te-am cunoscut, pe tatăl tău și pe tine, de când am aderat la lupta voastră, acum și a mea, deci a noastră. Te-am ascultat cu atenție la început. Tot ce ai spus e frumos, nobil, uman, doar că este vag, cețos, și nu m-a putut face să înțeleg cum vom izbuti noi să redăm omului — cum spuneai tu — demnitatea, valoarea sa civilă, socială, dacă vrei, fără să-l umilim din nou, fără să-l obligăm să accepte ceva ce deocamdată

nu înțelege, deci fără a-i încălca voința.

Pentru că lucrul de care mă tem cel mai tare este să nu repetăm erorile vechii puteri din totdeauna, adică să forțăm mâna oamenilor împotriva voinței lor. Până acum societatea își dresa indivizii, îi îmblânzea cu mijloace dure, pentru ca apoi aceștia să tragă cuminți la ham. Și după aceea când toți se cumințeau, fără a mai cârti în nici un fel, puterea spunea că instaurează democrația și drepturile tuturor. Puterea nu se mai temea de libertate. Da, abia atunci, târziu. Dar imediat ce cineva lua în serios libertatea, aparatul represiv își exercita prerogativele și reinstaura ordinea, „pacifica". După ce oamenii acceptau de voie, de nevoie ordinea, puterea, statul, zi-i cum vrei, se instaura democrația, una cu glazură frumoasă, decorativă, dar era doar aparentă, ca o suveranitate limitată. Numai că oamenii se învățau cu jocul acesta primejdios și nu mai uzau de democrație, de teamă ca istoria să nu se repete. Și așa aceasta s-a instaurat în toată lumea. Dar era ea oare într-adevăr democrație ? Erau oamenii, persoana, cum zici tu, într-adevăr liberă ? Nu cred. Vezi, Septimiu, cel mai ușor lucru din lumea asta este să repeți o eroare. Eu sunt optimistă de felul meu. Sper că vom instaura o lume dreaptă, cu adevărat nouă, în favoarea omului, a tuturor, membrilor societății. Altfel nici n-aș fi pornit la luptă. Însă cea mai mare decepție a mea ar fi dacă într-o zi voi constata că omul nu-și poate decide soarta în cadrul propriei sale orânduiri, adică în cea pentru care a luptat cu atâta ardoare. Ar fi ca o victorie în care învingătorii sunt înfrânți. Dar eu sper că nu va fi așa. Ar fi absurd.

Mihai delirează din nou. Îi iau mâna și mă întreb de ce mi-am amintit tocmai acum de acea lungă discuție cu Septimiu. Poate că și Mihai credea, crede în posibilitatea victoriei omului în lume, în eliberarea sa de sub tutela unei puteri de deasupra și din afara sa. Doar și el a luptat pentru ca omul să fie demn în propria sa lume. Numai că după aceea, într-un fel, a încălcat el

însuși aceste convingeri fără să-și dea seama, în numele propriilor sale idei și cu cele mai bune intenții. Și ce a ieșit... Mihai a putut constata singur. Problema care se pune este dacă a și înțeles în ce a constat eroarea. Unde și cum a început ea.

Da, da, dacă stau și mă gândesc bine, poate Mihai a încălcat tocmai această credință a sa din tinerețe și anume că omul nu trebuie umilit printr-o putere pe care nu o înțelege și deci nu o poate accepta. Ca să poți accepta ceva, este neapărat necesar să înțelegi ce ți se propune. E o chestiune de opțiune. Chiar impunerea brutală a binelui poate provoca reacții de respingere și un cortegiu întreg de drame. O idee chiar nobilă fiind ea, pentru a o aplica, trebuie început cu explicarea acesteia și nu cu punerea ei forțată în practică, ignorând... ignoranța celorlalți. Or, Mihai tocmai aici — cred eu — a greșit profund. El a încercat aplicarea unor principii pe care în principiu nu le-ar fi acceptat nici el însuși fără explicații. A uitat că nu e suficient ca tu însuți — și doar tu singur — să crezi în ceva pentru ca automat ceilalți, întreaga lume să adere la convingerile tale. A crezut că voința singură, a sa, e suficienta. Mihai delirează din nou. Îl ascult ca prin vis.

Septimiu, unde ești, Septimiu, te văd și acum lângă mine. Nu trebuia să se întâmple toate acestea... noi luptăm de atâta vreme împreună pentru o cauză dreaptă : eliberarea omului de tirania socială, respectarea valorii sale... Septimiu, prietene, unde ești tu acum ? Aș vrea să fii aici, lângă mine. Cred însă că mai curând o să vin eu lângă tine...

N-am mai suportat. Am ieșit din salon hohotind de plâns. În cuvintele lui Mihai recunoșteam pe cele ale lui Septimiu și totul se învălmășea nebunește în mintea mea — trecutul cu prezentul, realitatea cu închipuirea, fericirea de altă dată cu tristețea de acum. De ce ne este dat oare să suferim atât de mult, de nedrept, tocmai atunci când am merita mai puțin asta ? Nu-i ajun-

ge omului o singură nenorocire? Tot de cel lovit se lipesc necazurile. Câtă nedreptate!

Alexandru m-a condus sprijinindu-mă în cabinetul lui. Îmi mângâie ușor părul. Tace. Nici n-ar avea ce să-mi spună. Încet, încet mă liniștesc. Îi fac semn că poate să mă lase singură. Știu că are multe de făcut. Îmi dă un calmant și mă sfătuiește să mă întind pe canapea că o să-mi facă bine. Care bine? Că numai eu știu ce-i cu mine. Iese cerându-și parcă scuze din privire. Rămân iar cu ale mele. Din nou mă chinuie întrebarea obsedantă: de ce mi-a fost dat mie — unui singur om — să îndur atâtea? Întâi moartea lui Septimiu, necazurile de după aceea, căsnicia ratată cu Mihai, viața cu umilințele ce au urmat, iar acum s-ar putea să-l pierd și pe Mihai. Pentru că într-un fel el este încă al meu și azi. Cu ce m-am ales eu oare din viață? Nu vreau să mă lamentez. Nu-mi este felul, dar am totuși dreptul să mă întreb, fără a face o melodramă din tot ce am trăit. Dacă stau să mă gândesc bine, n-am depus armele vreodată, chiar în momentele cele mai grele. Ba, dimpotrivă, aș zice. Nu numai că am sperat că voi reuși să-mi croiesc o existență ca lumea, dar chiar am încercat să fac câte ceva pentru mine sau măcar m-am străduit să nu ratez vreo ocazie — rară, ce e drept — de a învinge singurătatea, uneori deznădejdea. Dar ce se întâmplă cu mine? Iar alunec... Ciudat! Să fie de vină pastila lui Alexandru? Din nou mă scufund în trecut. Nu! Nu mai vreau, mi-ajunge cât trăiesc în urmă! Parcă viața mea nu se mai desfășoară în prezent, ci undeva departe în vremuri ce s-au dus. Și totuși... În afară de povestea cu Ion Munteanu, cândva, mai de mult, întorcându-mă dintr-o călătorie de documentare din străinătate, am cunoscut în avion un bărbat serios, interesant, cu maniere alese, care mi-a făcut o bună impresie. Mi-a plăcut de la început. Discuția din avion cu el m-a încântat, cu toată rezerva mea obișnuită în aprecierea oamenilor. Rareori avusesem ocazia să stau de vorbă cu un om atât de informat, de instruit. Îmbrăcat sobru, cu un costum de culoare bleumarin închis, cămașă albă,

cravată uni, asortată, ca un diplomat de carieră, impunea de la prima vedere. Ca să nu mai spun că era și ceea ce se cheamă un bărbat bine, fără a fi totuși frumos. Chipul său tăiat în linii drepte, destul de colțuros, ochii negri, privirea pătrunzătoare, barba ușor grizonată tunsă cu grijă, care îi încadra frumos obrazul, statura puternică, de atlet — am aflat că făcuse ani de zile rugbi la o echipă de primă categorie —, toate, ce mai, mă impresionaseră. In plus, siguranța mișcărilor, aerul degajat și dezinvolt al omului de lume ce părea a fi sau chiar era, conversația agreabilă îl făceau un interlocutor plin de farmec, profund și spiritual în același timp. Nici nu-mi amintesc cum am intrat în vorbă. Stăteam alături în avion. Cred că mi-a oferit un Kent. Nu l-am refuzat, el mi-a aprins țigara și probabil m-a întrebat ceva banal, de genul : „Suportați bine călătoria cu avionul ?" Apoi am sporovăit tot timpul și nici nu mi-am dat seama cum a trecut vremea. A comandat coniac și cafea pentru amândoi și uite așa nici nu mi-am dat seama când am ajuns la București. A fost cea mai plăcută călătorie cu avionul din viața mea, eu care îl evit pe cât pot, pentru că de multe ori mi s-a făcut rău în timpul zborului. La coborâre, pe Otopeni mi-a cerut telefonul. După o scurtă ezitare, i l-am dat. Trecuseră de acum câteva săptămâni, aproape uitasem de toată întâmplarea, când într-o seară m-a sunat și, după eternele întrebări — ce mai faceți, cum o duceți și altele —, m-a invitat să iau masa cu el a doua zi la unul din restaurantele de lux ale Capitalei. N-am refuzat invitația. Mi se făcuse și mie dor să ies în lume. Prea dusesem în ultimul timp o viață de pustnică, de la serviciu acasă și înapoi. Nici măcar o vizită nu mai făcusem de nu știu câtă vreme. Apoi omul îmi plăcuse — de ce să nu recunosc ? Am petrecut cu el o seară mai mult decât agreabilă. S-a comportat așa cum mă așteptam, adică fără cusur. Nici un gest sau măcar o vorbă deplasată, o aluzie. Jean Radovici — așa îl chema, de fapt, Ion, dar m-a rugat să-i spun Jean, ca și prietenii săi, părea efectiv încântat doar de prezența mea, de conversația cu mine. Am aflat că

era inginer în automatizări. Călătorea des în străinătate pentru contracte cu firme străine. Necăsătorit încă la cei aproape patruzeci de ani, părea o promisiune pentru o femeie ca mine. După ce am luat masa la restaurant, m-a condus cu taxiul acasă, până în fața blocului, mi-a sărutat mâna și dus a fost ! Nu s-a invitat la mine, deși aflase că sunt singură. Ciudat, mi-am zis eu intrigată. Timid nu părea. Oare nu l-oi fi interesat deloc ? Și iar au trecut câteva săptămâni când începusem să cred că Jean mă invitase doar așa pentru că se plictisea în ziua aceea, sau n-avea atunci altceva mai bun de făcut, m-a sunat din nou. Iar o propunere de masă, o nouă întâlnire la restaurant, tot condusă acasă și atât. Au urmat alte câteva întâlniri la fel. Trebuie să recunosc că-mi făceau plăcere, și nu mă plictiseam deloc cu el. Avea mereu ceva nou captivant de povestit, din frecventele sale călătorii în străinătate. Pe lângă asta știa să asculte, părea interesat de ceea ce-i spuneam și eu. Cam la atât se limitau întâlnirile noastre. Numai că de la o vreme s-a întâmplat ceva cu mine : simțeam din ce în ce mai mult nevoia să-l văd cât mai des, până când, într-o bună zi — bună, e un fel de a spune — mi-am dat seama că mă îndrăgostisem de el. Eu care ziceam că sunt complet imunizată la un asemenea virus. Doar că Jean se păstra în aceeași rezervă politicoasă, amabilă, chiar caldă aș putea zice, ca între prieteni buni, dar nimic mai mult. Iar eu, femeie cu demnitate fiind, nu puteam să mă dedau la avansuri. Deși am vaga bănuială că ceva-ceva răzbătea din atitudinea mea față de el. Numai că Jean ori nu observa, ori — din motive care deocamdată mie îmi scăpau — se prefăcea că nu observă că-mi place. Sau poate atitudinea mea oarecum neîncrezătoare îl făcea să se mențină la o distanță prudentă. Probabil observa că-l examinez mereu, parcă i-aș fi cântărit fiecare vorbă sau gest. Lucrurile au mers așa încă un timp, până când — cu tot felul meu cerebral de a fi — situația începuse să devină chinuitoare. Așteptam ceva ce nu mai voia să vină : măcar un gest cât de mărunt de tandrețe din partea sa.

Să recunosc că sufeream, ar fi poate prea mult spus. In orice caz imaginea lui mă urmărea zi și noapte, iar când nu-l vedeam câteva săptămâni, cât era plecat în deplasările sale în străinătate, nu-mi mai găseam locul în casă, eram indispusă tot timpul, nerăbdătoare să-l văd cât mai repede întors. Ce mai, mi-era dor de el. Trebuia să recunosc. Ajunsesem să-l visez. Eu, care mă socoteam lecuită pe veci. De unde să știu... Dar ce mi-a venit tocmai în asemenea momente să mă gândesc la toată povestea asta ? Probabil pentru că ieșind din salonul lui Mihai m-am întrebat iar : de ce oare îmi este dat să sufăr atât de mult ? La care aș adăuga altă întrebare : care o fi explicația că la mine toate încep frumos, promițător, pentru ca apoi să se încheie lamentabil ? Oi fi eu de vină, poate caracterul meu dificil. Mă rog, să zicem că e așa, dar de fiecare dată și toată viața ? Să nu-mi fie oare dat să duc ceva la capăt, ceva trainic cu care să rămân, care să mă scoată din singurătatea în care trăiesc ? Că doar n-oi fi ultima femeie din lumea asta... Sau fericirea nu depinde de cum ești și de cum arăți, ci de altceva, despre care eu nu am aflat încă nici până la anii mei.

Dar ce se întâmplă cu mine ? Simt că un somn greu mă învăluie irezistibil. O bănuială îmi încolțește în minte : în loc de calmant, Alexandru mi-a dat un somnifer ! Ca să mă cruțe. Dar eu nu voiam să dorm tocmai acum când trebuie să rămân la căpătâiul lui Mihai. Degeaba însă. Somnul mă doboară. Dar nu mă las. Alexandru nu știe cât de rezistentă sunt la somnifere. Și totuși...

Dar nu mai vreau... Ajunge... O să încep să încurc iar prezentul cu trecutul, realul cu imaginarul, dorința cu împlinirea ei. Nu... nu ! Iar începe ? N-am să mă las doborâtă de somn. Gândul îmi fuge iar la Jean. De la o vreme aceste întâlniri „civilizate" și caste — restaurant, condus acasă, sărutat mâna în fața blocului și plecat după o reverență politicoasă — începuseră să mă exaspereze. Eram îndrăgostită și oricât mă prefăceam că nu recunosc, lucrurile așa stăteau. Într-o seară, după ce luasem masa la „Cina", în drum spre casă — era o seară

superbă, caldă, el mi-a spus că sunt o femeie de gust, stilată și atunci n-am avut de lucru și i-am spus :

— Nu știu, poate. De obicei ca să-ți dai seama dacă cineva este într-adevăr așa trebuie să-i vezi și casa, locul pe care fiecare și-l aranjează după gustul și preferințele sale.

— Într-adevăr, mi-a răspuns el ușor ezitant, aprinzându-și o țigară cu bricheta de aur, fabricație japoneză. Apoi, după o pauză : Nu mă îndoiesc că apartamentul tău te exprimă... Doar că... ar trebui să-l și văd... ca să-mi dau seama că nu mă înșel...

Altă proastă inspirație a mea :

— Cine te împiedică ?

S-a oprit o clipă din mers, m-a privit pe sub sprâncene cu ochii lui negri și mi-a răspuns, căutându-și parcă cuvintele.

— Știi... eu nu obișnuiesc să fac vizite fără a fi invitat.

Eram în încurcătură. Un ultim efort de a amâna a mai răbufnit din mine :

— Acum nu te pot invita... E și târziu... Apoi nici nu sunt pregătită cum se cuvine pentru o vizită.

— Dar nu te formaliza. Sunt atât de puțin pretențios...

Aș ! După mesele pretențioase pe care mi le oferise la cele mai elegante restaurante ale Capitalei, nu puteam să-l primesc cu salam de vară la antreu și cartofi prăjiți cu chiftele ! Ca să nu mai vorbesc de băuturi. Ce, mergea o vodcă „specială" și un vin de Cotești ? Așa că i-am răspuns timidă :

— Îți propun să ne vedem la mine sâmbătă după-amiază... E zi scurtă, și o să avem timp să stăm mai mult...

Dar nu ăsta era motivul că îl invitam abia sâmbătă, ziua în care ne aflam fiind marți. Doream să câștig timp pentru a mă aproviziona cu cele necesare unei mese cât de cât onorabile. În trei zile speram să obțin toate cele trebuitoare. Niște relații aveam în lumea comerțului și nădăjduiam să pot face rost de ceva pe măsura lui.

A fost de acord să vină sâmbătă pe la ora patru, patru și jumătate. Ajunși în fața casei, conform obiceiului, mi-a sărutat mâna, s-a înclinat respectuos și s-a retras.

Ei, și au urmat trei zile de telefoane și alergături pe la cunoștințe ca să obțin tot ce-mi trebuia : cașcaval Penteleu, brânză Camembert, salam de Sibiu, pastramă de porc, mușchi file, sardele, șuncă de Praga, pate de gâscă, icre, cotlete de porc, coniac de cinci stele, „Murfatlar", vin Cotnari cu etichetă în limba franceză, cafea naturală, portocale, tort de ciocolată și cacao, jus, sifoane, ba am găsit și Whisky scoțian autentic și altele. Pentru multe din acestea, am sunat-o până și pe o fostă colegă de liceu — pe care nu-l terminase însă —, preferând din motive pe care mă prefac că nu le înțeleg să intre ca simplă vânzătoare de lapte la o alimentara. Mi-am cerut și învoire de la institut, pentru că cineva mi-a vândut un pont cum că pe la unsprezece urmau să vină în Piața Amzei banane. Știam că-i plac lui Jean. Cred că nici la nuntă n-am alergat ca atunci. A trebuit să-mi găsesc timp și pentru coafeză. Vineri noaptea pe la unsprezece eram dărâmată, pentru că, după trei zile de alergături, toată după-amiaza mi-o petrecusem în bucătărie gătind. Între timp am pus și aspiratorul, făcând o curățenie cum nu fusese niciodată în casă. Am ascuns toată încălțămintea din hol și altele câte și mai câte. Pe la douăsprezece noaptea am căzut leșinată în pat și am adormit în șorțul de bucătărie. Sâmbătă dimineața la institut mi s-a părut că vremea s-a oprit în loc. Parcă nu mai venea ora plecării. Pe la douăsprezece am zbughit-o spre casă. Am aranjat masa, pregătind vreo opt feluri numai la antreu : salamuri, brânzeturi, șuncă, pește de nu știu câte soiuri etc., etc. Umplusem masa de farfurioare și boluri, cu creme, sosuri, pahare mici, mari, sticle. Am căutat să aranjez totul cu cât mai mult gust. Doar nu spusese chiar el că sunt o femeie de gust!? La un moment dat, când m-am îndepărtat de masă ca să-mi admir opera, m-am îngrozit ! Parcă pregătisem o masă pentru un botez. Cred că ajungea pentru vreo zece persoane. Și când te gândești că urmau și vreo trei fe-

luri de mâncăruri calde și fripturi ca să nu mai vorbesc de nu știu câte deserturi. Iar noi eram doi cu toții !

Am izbucnit într-un râs nervos, nestăpânit. Începeam în sfârșit să realizez ridicolul situației. Într-un târziu mi-am revenit. Mi-am privit ceasul speriată. Se făcuse trei ! M-am repezit disperată în baie, m-am spălat cu săpun Rexona, după care mi-am pus cea mai fină lenjerie de corp și mi-am ales îndelung rochia. Mare chin a fost și cu asta. Parcă nici una nu mi se mai potrivea. Una era prea largă, deci slăbisem, alta nu mă mai cuprindea — ceea ce însemna că mă îngrășasem ! Până la urmă am ales o rochie sobră, poate prea sobră. În nici un caz nu trebuia să par frivolă. Mi-am dat cu cele mai scumpe smacuri pe care le aveam. Am mai aerisit o dată apartamentul și m-am așezat în mijlocul sufrageriei așteptându-l. Mi-am adus aminte de telefon. L-am dat la minimum și l-am ascuns în comoda de lângă măsuța pe care stătea de obicei. Nu voiam să ne deranjeze nimeni. Aș fi demontat și soneria, dar, neștiind cum s-o fac, am renunțat de teama să n-o stric de tot. Apoi, deocamdată trebuia să sune chiar el. Nu-i nimic, chiar dacă după ce vine Jean mai sună cineva, nu răspund și gata ! Se făcuse patru. Mă uitam la ceas din minut în minut ! Am simțit la un moment dat că îmi curge transpirația pe față. M-am îngrozit. Fardul meu ! M-am repezit buimacă în baie și mi-am refăcut machiajul. Tremuram de emoție. Ar fi fost bun un calmant, dar nu mergea cu alcool, că doar urma să beau și eu, nu ? Doamne, ce aș mai fi băut de pe acum un păhărel de ceva tare ca să mă liniștesc. Însă n-aveam voie. M-ar fi mirosit și nu era frumos. Așa mi-am adus aminte că uitasem să mă spăl pe dinți. Mă spălasem, dar pe loc nu mi-am mai amintit. Mi-am dat seama în timp ce spălam periuța. Nu mai aveam răbdare. La patru și jumătate fix — tocmai mă uitasem iar la ceas — am auzit soneria. Repezindu-mă spre intrare, era cât pe ce să mă împiedic în colțul covorului din hol. I-am deschis precipitată. Probabil pe chipul meu se vedea panica în care mă găseam, pentru că m-a privit ușor surprins cu aerul omului care

te-ar întreba : „Ce-ai pățit ? A intervenit ceva neașteptat ? S-a întors soțul din delegație fără să te anunțe ?" Mă rog, nu era cazul. Era îmbrăcat într-un costum gri-petrol impecabil croit, tot sobru ca de obicei, cu cămașa albă și cravată asortată. În mână ținea un minunat buchet de orhidee. Mi l-a oferit, a vrut să-mi sărute mâna, numai că eu, buimacă, după o clipă de ezitare am întins dreapta spre buchet și stânga să mi-o sărute. Mă fâsticisem cu totul. Nu știam ce să fac. Scena se prelungea penibil. Jean stătea încurcat în prag, eu proptită în fața lui, de parcă n-aș fi vrut să-l las să intre. Până la urmă el a fost cel care m-a scos din încurcătură :

— Rămânem aici în continuare ?

M-am dezmeticit și în sfârșit i-am făcut loc să treacă. Nu știam ce să fac mai întâi să pun florile undeva, să-l invit în sufragerie. Tot el a luat inițiativa. A înaintat singur și a intrat în încăpere. Când a dat cu ochii de masa încărcată ca la nuntă, nu și-a putut reține o exclamație :

— Ai așa de mulți invitați ? Și eu care credeam că vom petrece o după-amiază în doi !

Observația lui — nici nu știu dacă a fost ironică, pentru că tot ce întinsesem eu pe masă putea da într-adevăr impresia că așteptam o sumedenie de invitați — m-a făcut să mă crispez, să realizez o dată in plus ridicolul situației în care mă pusesem singură. Mi-am mușcat buzele până la sânge și am răspuns cu un ton cât mai degajat cu putință, ba m-am străduit să și zâmbesc :

— Nu, vom fi numai noi. Dar am vrut să fiu la înălțimea pretențiilor tale. Mesele pe care mi le-ai oferit tu...

De data asta s-a crispat el. Si-o fi închipuit că oi fi vrut să fiu eu ironică. Da de unde ! Gafasem ca o proastă ce sunt.

Stăteam amândoi în picioare, neștiind ce să facem în continuare. Până la urmă, experiența lui de om de lume a salvat situația. Cu un firesc nemaipomenit mi-a

cerut zâmbind, în timp ce-și trecea degetele prin barba lui neagră :

— Aș bea ceva tare. Am avut o zi grea și cred că mi-ar prinde bine un coniac.

Am răsuflat ușurată și m-am repezit să iau o sticlă. Bineînțeles că am nimerit-o pe cea cu apă minerală. Mi-a replicat : cu un surâs blajin :

— Nu. Din asta o să beau ceva mai târziu. Dacă-mi dai voie...

A luat singur sticla de coniac, turnând în două pahare. Eu stăteam țeapănă, iar Jean mă servea de parcă el ar fi fost gazda. Am ciocnit și am băut, el doar o înghițitură, eu aproape jumătate de pahar. Aveam nevoie ca să-mi revin. Intr-un târziu, m-a servit cu un Kent și ne-am așezat. Parcă eram în transă. Treptat-treptat mi-am mai revenit. E drept că și coniacul începuse să-și facă efectul, mai ales că apucasem să golesc paharul. Tăceam. Mă privea cu un aer discret, condescendent. Dar l-am simțit. A continuat să aibă inițiativa.

— Mai vrei un coniac ?

— Da, am răspuns eu mecanic.

Ne-am mai aprins o țigară. A înțeles ce se întâmplă cu mine și ca să depășim momentul dificil, a început să povestească o întâmplare nostimă din ultima sa deplasare în străinătate. Avea umor. Am râs și când râzi, te destinzi, uiți de ce ai fost încordat cu câteva clipe înainte. Inhibarea începuse să-mi treacă. În sfârșit mi-am adus aminte că trebuie să-l invit să mănânce. Am făcut-o, tot precipitat, bineînțeles. Îl știam un gurmand, de fapt un fin „gourmet", îi plăcea să mănânce, dar nu orice. Observasem în serile noastre la restaurant. Și într-adevăr a gustat din numeroasele mele antreuri fără a refuza vreunul. Intre timp eu dispărusem la bucătărie să pregătesc felurile calde, lăsându-l singur, după ce m-am scuzat de nenumărate ori. Când m-am întors, l-am surprins examinând atent singura pictură originală de valoare pe care o am în casă — o moștenire de la un unchi al meu. A apreciat-o cum se cuvine, evaluându-i și prețul la cursul actual al pictorului respectiv, care

între timp — eu habar n-aveam — reintrase în modă. Am mâncat, am băut, vorbind puțin sau aproape deloc. Jean știa într-adevăr să mănânce. E drept o făcea cu distincție, dar temeinic. Îl urmăream satisfăcută. Nu alergasem eu degeaba trei zile. Vedeam că-i plac bucatele și eram mândră de talentele mele culinare. Eu abia m-am atins de câte ceva. De asta-mi ardea? De vreo câteva ori și-a exprimat regretul că nu mănânc aproape nimic, ba chiar m-a întrebat dacă nu cumva nu mă simt bine. Rău, ce-i drept, nu mă simțeam eu dar nici cine știe ce de bine. Atmosfera nu se destinsese încă și nu-mi dădeam seama de ce. Cred că nici el nu prea era în apele lui. Nu mai avea aerul său degajat și dezinvolt de la restaurant. Probabil îi transmisesem fără voie crisparea mea. Abia după vreo câteva pahare de vin, ni s-au mai dezlegat limbile. Mai ales când am pus niște discuri, după ce în prealabil l-am întrebat bineînțeles ce preferă. M-a întrebat dacă aveam Vivaldi, „Anotimpurile". Aveam. Am ascultat în tăcere muzica. Între timp îi urmăream fiecare mișcare. Simțeam nevoia să-l supraveghez, să-l studiez parcă.

Cred că abia la cafea atmosfera s-a mai înviorat. Dar lipsea acea intimitate caldă pe care o visasem atâta pentru prima lui vizită la mine. Păream două cunoștințe care s-au întâlnit la domiciliul uneia din ele doar pentru că aveam de îndeplinit o obligație dacă nu neapărat dezagreabilă, în orice caz ușor de renunțat la ea fără mari regrete și fără a pierde nimic dacă întâlnirea n-ar fi avut loc. Nu puteam însă să nu observ că Jean știa să se comporte impecabil și în această situație în care era evident că nici el nu se simțea prea în largul lui. Era totuși încă destul de departe de felul său firesc de a se comporta, cu care mă obișnuisem. Se vedea că face eforturi să încălzească atmosfera, însă fără prea mare succes. Am mai vorbit o vreme despre una-alta, până când tăcerea s-a instaurat iar tiranică. Și tot el a venit cu ideea :

— Hai să punem muzică de dans.

Fericită idee, mi-am zis. Am pus niște tangouri, gândindu-mă că bătrânul dans adus de pe meleaguri sud-americane va aduce acea intimitate pe care mi-o doream atât. Și a adus-o. Ne-am apropiat. M-a luat în brațe și în sunetele discrete ale melodiei lente, insinuate, ne-am apropiat în sfârșit. Nu numai trupurile. Dansa minunat. Știam asta dintr-una din serile când fusesem împreună la un bar. Avea un fel ușor, neautoritar de a conduce partenera, lăsându-i impresia că ea este cea care impune mișcările. La început nu m-a strâns spre el. Păstra o distanță decentă, nici prea departe, nici așa de aproape încât să pot crede că vrea să se lipească cu totul de mine. Aveam impresia că plutesc — poate și vinul era de vină —, că sunt ridicată puțin deasupra pământului. Îl simțeam vibrând și el, poate de frumusețea tristă a tangoului sau poate — cine știe — de apropierea mea. De ce să nu fi avut dreptul să cred și așa ceva? Doar mă uitasem de atâtea ori în oglindă înainte de a veni el și mi s-a părut că nu arătam de loc rău. Aș zice, fără falsă modestie, puteam fi considerată chiar o femeie frumoasă. Doar observaseră și alții asta. Dar ce folos ! Numai că între timp, involuntar, îi controlam fiecare mișcare, parcă suspectându-l de nu știu ce intenții răuvoitoare. Luciditatea mea blestemată stătea la pândă neadormită. Aproape fără să-mi dau seama, m-am simțit la un moment dat strânsă foarte tare în brațe. Jean mă înlănțuise cu totul, încât aproape că nu mai făceam nici un pas, mai mult ne legănam în ritmul tangoului. I-am simțit barba pe obraz, iar apoi m-a îmbrățișat din ce în ce mai strâns până când ne-am oprit cu totul. Îi simțeam corpul lipit de al meu. Gura lui îmi căuta buzele. Am început să tremur. Eram încordată ca o lamă de oțel întinsă la maximum, aproape de rupere. Când m-a sărutat, m-am lăsat pentru moment în voia lui, dar după aceea tensiunea mi s-a reinstaurat instantaneu în toate fibrele corpului. Parcă înțepenisem. El a simțit crisparea mea și m-a privit nedumerit. Nici eu nu pricepeam ce se întâmplă cu mine, de ce sunt atât de cabrată.

A început să mă sărute din nou. Întâi calm, liniștit, apoi din ce în ce mai precipitat, aproape sufocându-mă. Dacă la început am avut o oarecare senzație de plăcere, apoi n-a mai urmat nimic, parcă mi s-ar fi atrofiat cu totul simțurile. Ce se întâmplă cu mine ? Nu mai eram femeie ? Doar acest om îmi plăcea, chiar mă îndrăgostisem de el ! Mă știam o ființă cu reacții normale la stimuli de acest fel. Intre mine și el se interpusese ceva ca o placă groasă de azbest care făcea imposibilă orice transmitere a căldurii dintre noi. Eram ca anchilozată. El mă îmbrățișa, mă săruta în continuare pe buze, pe gât, îmi desfăcuse nasturii la piept, mâinile îmi căutau febrile sânii, iar eu nu simțeam nimic, nici măcar curiozitate, dacă nu altceva. Aveam o senzație de ireal, parcă n-aș fi fost acolo, deși înregistram totul, cu o precizie dureroasă. Mintea îmi spunea că îl doresc, corpul nu primea însă nici o comandă de la creier, parcă n-ar fi aparținut aceluiași organism. Nici nu știam ce fac, unde sunt și ce mi se întâmplă. Numai că iar intervenea ceva asemănător unui instinct de apărare, ca un recul care mă împingea înapoi, mă chircea, comandându-mi să mă retrag pe poziții avute înainte, ca într-un război pe care mă temeam că am să-l pierd, copleșită de forțele superioare ale inamicului. Când m-am văzut pe canapea, aproape goală, cu el deasupra m-a cuprins o nesfârșită uimire. Ce trebuia să fac acum ? Eram disperată, ca și cum aș fi fost pusă în fața unei mari încurcături din care nu știam cum să ies cât mai repede, deși eu o dorisem, numai că acum o regretam fără să-mi pot explica motivele. Îmi dădeam seama că nu am cum să-l resping. Doar îmi plăcea, ca să nu spun că eu, femeie singură, în toată firea, îl invitasem în casă... Aș fi putut să-i par o ipocrită, ori o rafinată care vreau întâi să-l mai ațâț puțin, pentru ca abia apoi să-l las să se dezlănțuie pe deplin. Dar ceea ce mă nedumerea cel mai mult era și crisparea lui, precipitarea ciudată și de neînțeles pentru mine sau poate eu i-o provocasem... fără să vreau. Când în sfârșit l-am simțit fierbinte, m-am ghemuit în mine ca pentru a mă apăra de ceva ce mi-aș fi dorit

poate înainte, dar în nici un caz acum, în clipa aceasta. Ne-am iubit zbătându-ne disperați, amândoi supraveghindu-ne reciproc, parcă nu ne-am fi găsit locul unul în brațele celuilalt, incomodați de propriile noastre corpuri, neavând loc, închiși într-un spațiu parcă prea strâmt în care nici aerul nu ne ajungea la amândoi. Ne-am chinuit străduindu-ne fiecare să-l convingem pe celălalt că ni se pare plăcut ceea ce facem, dar neizbutind decât să ne istovim într-o joacă sterilă, chinuitoare și prea lucidă. În momentul când am tresărit amândoi cutremurați, am respirat ușurați ca scăpați de un cumplit chin, la care ne supusesem singuri, nesiliți, și nu mai aveam cum să dăm înapoi din moment ce îl începusem. Ne-am ridicat rușinați, fără a îndrăzni să ne privim, agitându-ne apoi în căutarea veșmintelor pe care le-am îmbrăcat febrili, jenați de goliciunea noastră.

O tăcere de sfârșit de lume s-a instaurat apoi. Fiecare își căuta ceva de lucru. El și-a aprins o țigară cu degetele tremurând, eu am umplut paharele cu gesturi nesigure. N-am băut. În mintea mea răvășită îmi umblau o sumedenie de lucruri, fără nici o legătură unul cu altul. Aveam o stare ciudată : când mi se părea că totul a fost adevărat, când credeam că am visat. De, numai că eu nu așa visasem momentul acesta. Aș fi vrut ca totul să fie altfel... Altfel. Aș fi dorit ca atunci când voi fi în brațele lui, omul pe care simțeam că o să-l pot iubi cu întreagă ființa mea, să uit totul, să mă uit pe mine, să zbor, să plutesc undeva sus, pe înălțimi pe care le visăm încă din prima tinerețe. Aș fi dorit ca atingerea trupurilor noastre goale să fie o adevărată contopire până la a fi doar unul. Aș fi vrut să tremur de nerăbdare, să ard toată, să-l aștept în trupul meu așa cum ai aștepta mântuirea de toate relele lumii. Și l-aș fi dorit atunci în îmbrățișarea noastră bărbatul meu — or, el mi se părea departe de mine ; m-aș fi vrut femeia lui, iar eu eram de asemenea undeva departe. Nu aveam nevoie de o simplă, banală iubire de doi amanți în care fiecare să-l supravegheze pe celălalt și, mai ales, să se supravegheze pe sine pentru a se strădui să se convingă

de bucuria clipei de dragoste. Nu mă revoltam numai împotriva lucidității, ci și împotriva imposibilității de a mă putea dărui total, de a mă abandona unei fericiri la care are dreptul orice femeie în lumea asta când ține în brațe bărbatul pe care îl iubește. Aș fi dorit să simt că nimic nu mă poate tulbura în clipa aceea decât dragostea. Or, pe mine mă tulburau grija, încordarea, neliniștea și îndoiala că nici el nu mi se va putea dărui integral. De ce, de ce n-a fost să fie cum mi-am visat ? Oare nu cumva vinovate sunt neîncrederea mea nenorocită că oamenii, că nici măcar omul acela singur pe care îl iubești nu-ți dă sincer toată dragostea, și teama că dacă totuși îl ai în brațe, el nu este în întregime al tău, fără nici o rezervă ascunsă, tăinuită și că deci de fapt nu-ți aparține. De ce a fost să fie așa ? Sufăr și nu înțeleg nici acum ce s-a întâmplat. Oare eu n-o să am niciodată parte de nimic pe deplin sau n-o să mă pot dărui cu încredere nimănui ?

*

* *

În cameră se făcuse frig, sau așa mi se părea mie. Era clar, nu se putea merge mai departe. Nu puteam eu. Nu eram în stare. Parcă mă închisesem în mine ca o scoică pe care orice ai face, n-ai cum s-o deschizi. Este ermetică. Ce era de făcut ? Trebuia oricum salvată situația. Doar eram gazdă, nu ? El mă privea în continuare, evident derutat. Doamne, îmi venea să urlu. Ce dracu mă blocase, ne blocase ? M-am ghemuit la un capăt al canapelei, cu fața îngropată în palme. Nu știam ce trebuie să fac în continuare. Jalnic ! Am rămas așa câteva secunde. Mi-am adus pe loc aminte că sunt deșteaptă, că pot purta o conversație „intelectuală", că doar așa îmi spunea lumea mereu. Și atunci m-am aruncat cu capul în apă, cum ar spune, probabil, prietena mea Nuți. Trebuia făcut ceva, nu ? Am deschis conversația cu cea mai stupidă întrebare din lume, alta nici nu găseam.

— Tu ești mulțumit de viața ta ? Ce să zic, eram isteață nevoie mare când puneam o asemenea întrebare.

M-a privit cu un aer seniorial, zâmbind aproape imperceptibil, apoi mi-a vorbit ca un profesor care se adresează unui elev prost :

— Draga mea, dar fiecare om are viața pe care și-o croiește. Am încercat și eu ca toți ceilalți să-mi organizez traiul în așa fel încât — fără a incomoda pe nimeni — s-o duc cât mai bine. Ceea ce mi se pare normal. Toată lumea face la fel, chiar dacă n-o recunoaște cinstit. Totul este să-ți știi interesele, nu ? Ce ne-am face dacă le-am uita măcar pentru o clipă. Doar trebuie să avem mereu treaz instinctul de conservare. Nu vreau să-ți par cinic, ci doar sincer. Ipocriziile unor inși ce vor să pară generoși mi-au trezit întotdeauna suspiciuni. Și, de ce să n-o recunoaștem, care din noi nu-și urmărește în primul rând interesele sale ? Altfel n-am putea exista, ca să nu spun supraviețui. A, sigur, nu trebuie să ne lovim semenii. Să fim loiali în competiția la care participăm. Să nu ne lovim pe la spate. Dar în același timp...

L-am întrerupt. Mă enerva și nu puteam să mă abțin.

— Bine, să acceptăm că trebuie să ne urmărim interesele. Dar pentru asta nu trebuie să încălcăm niște principii în care credem...

De data asta m-a întrerupt el, zâmbindu-mi cu un aer concesiv :

— O, desigur, principiile... ele există în afara noastră, fără noi. Numai că și noi trebuie să existăm în afara lor, chiar dacă... uneori... le mai ignorăm. Pentru că vezi... măcar din când în când suntem nevoiți să le încălcăm pentru... cum să-ți spun... ca să trăim. Dă-mi doar un singur exemplu de om care n-a făcut niciodată un gest incorect, unul cât de mic.

Eram sufocată. Poate dacă nu de indignare, măcar de nedumerire. Am încercat o replică timidă.

— Totuși nu poti accepta orice în viața asta. Există o limită a demnității.

Și-a aprins o țigară, a tras fumul adânc în piept, și-a scuturat „Kent"-ul în scrumieră și într-un târziu mi-a răspuns cu o voce parcă leneșă :

— Demnitate ? Hm ! Să zicem că ea există. Dar ai putea să-mi spui ce demnitate are un om fără nici un leu în buzunar ?

Am rămas mută. Chiar, cum să fii demn fără bani ? M-am trezit însă imediat. Oare banii îmi aduc mie demnitatea ? Asta însemn eu pentru semenii mei ? Adică ceea ce am eu în pungă ? Am protestat vehement, din toată ființa mea :

— Cum, Jean ? Dar eu nu însemn altceva decât o sumă de bani, de valori, zi-i cum vrei ?

Mi-a mângâiat cu blândețe un obraz și mi-a replicat cu aerul unui om care nu este înțeles deloc :

— Dar eu n-am spus că tu reprezinți o valoare doar prin bani pe care îi ai. Tu ești un om admirabil, una dintre acele rare ființe care mai cred în bunătatea lumii. Ce minunat ar fi ca toți să gândească la fel ca tine. Nu pot să nu te stimez pentru asta. Mă bucur enorm că te-am întâlnit. Da... da... ești așa cum te-am simțit la început. Dar să nu înțelegi greșit ce-am spus adineori. Eu am vrut doar să afirm un singur lucru : ca să poți trăi bine, trebuie să ai bani. Simplu. Desigur câștigați cinstit. Nu admit nici o clipă o sursă ilicită. Însă trebuie să recunoști că fără bani nu poți duce o existență demnă. Sărăcia înseamnă umilință. Nu te speria că îți vorbesc așa. De obicei oamenii se ascund cu grijă în spatele unor vorbe frumoase ca să pară și ei... frumoși. Eu prefer sinceritatea.

Îl ascultam stupefiat. În mintea mea se zbăteau atunci zeci de întrebări. Nici nu știam căreia să-i dau drumul prima. M-am hotărât până la urmă :

— Și totuși trebuie să facem orice pentru a trăi bine, cum spui tu ?

Iar mi-a zâmbit doctoral :

— Doar ți-am spus, dragă, că trebuie să ne păstrăm în cadrul unei onestități indiscutabile. Însă să nu ne uităm pe noi înșine. O să-mi spui că sunt egoist. Dar egoismul a ținut lumea asta. Altfel societatea s-ar fi dezmembrat. Sigur, există o limită a oricărui lucru. Nu voi accepta niciodată răul făcut altcuiva în numele inte-

resului personal, numai că vezi... viața este mult mai complicată. Nu poți fi întotdeauna rectiliniu... trebuie să mai faci și concesii.

M-am ridicat enervată :

— Și totuși să nu existe măcar o idee comună tuturor oamenilor pentru care să te bați în afara intereselor tale personale ?

Jean a șovăit o clipă, și-a studiat atent una din manșetele cămășii sale de un alb imaculat și într-un târziu mi-a răspuns cu o voce șoptită, parcă insinuantă :

— Tu mai ai naivități adolescentine. Ceea ce, de ce să nu recunosc, este fermecător. Ar fi desigur foarte bine dacă toți ar gândi la fel. Din păcate însă, lumea judecă altfel, oamenii... au și alte repere. Vreau să fii sigură că sunt de acord cu tine : toți trebuie să ne gândim la binele celorlalți. Dar — te întreb eu — de ce să nu mă gândesc în același timp și la mine ? Cum adică... eu s-o duc prost... așa doar pentru a fi generos ? Pot fi generos dorindu-mi în același timp și propriul meu confort. Să știi că am ajutat mulți oameni. Mai ales de o vreme încoace când am avut posibilitatea s-o fac. Deci pentru a face bine trebuie ca mie însumi să-mi fie bine, nu ? Sofisticată demonstrația mea, recunosc. Nu știu dacă o înțelegi. Ca să poți fi util, trebuie să ai puterea de a fi astfel, ceea ce înseamnă în primul rând puterea ta, situația ta. De altfel să știi că am reputația unui om de bine, prețuit de cei care mă cunosc. Așa că n-aș vrea să îți închipui că sunt doar un vulgar filistin.

Eram buimăcită de atâta elocință. Cum adică ? Totul se reducea la banii care îți aduc puterea pentru ca abia apoi să poți face bine ? Dar era monstruos tot ce-mi spunea Jean ! L-am privit. A realizat că nu îi împărtășesc opiniile și s-a simțit obligat să adauge :

— A fost de datoria mea să-ți spun sincer tot ceea ce gândesc. N-am vrut să te mint. Alții umblă cu vorbe mari, cu principii, pentru ca după aceea să-ți bage mâna în buzunar, dacă nu cumva și mai rău. Eu nu fac rău nimănui dacă îmi doresc propriul meu bine. Dar cel puțin recunosc acest lucru. Ceea ce nu e de colo. Recunoști ?

Da. Recunoșteam și eram uluită de câte argumente are nevoie egoismul nostru cotidian pentru a părea că suntem cinstiți, cumsecade, generoși, și așa mai departe. L-am privit drept în față. N-a observat. Era preocupat acum de dunga pantalonilor. Probabil, i se părea că se șifonaseră de prea multă ședere în fotoliu. Și eu care îmi făcusem atâtea planuri pentru seara asta... Socotelile din târg... dar n-avea rost să continui. Ce să înțeleg de la omul ăsta ? Că nu trebuie să cred în nimic, decât în bunăstarea mea ? Și eu care mă îndrăgostisem de el ! Îmi venea să urlu. Cum să poți iubi un om care își cântărește semenii în bani. El, idei, credințe, idealuri ? Ți-ai găsit ! Mi se pare acum, după ce l-am cunoscut bine, că aș fi comis un sacrilegiu dacă aș fi rămas cu el. Cum am putut să-mi închipui — măcar pentru o clipă — că-l voi putea înlocui pe Septimiu — și chiar pe Mihai — cu un asemenea ins făcut din bani și interese meschine ! Cum ? Ar fi însemnat să mă cobor în propriii mei ochi. Ah, Doamne, câtă înșelăciune se ascunde uneori sub chipul oamenilor, chiar a celor mai frumoși pe deasupra, la prima vedere. O să îmbătrânesc și probabil tot n-o să învăț asta.

L-am mai privit odată, așa ca să-l țin minte. Zâmbea calm, liniștit, împăcat cu sine. Era un om cinstit, se credea un om cinstit. Nu fura, nu ucidea, nu înșela. Era un om drept, își închipuia el. Și pentru aceste motive adormea în fiecare seară cu cugetul împăcat.

Din ziua aceea nu l-am mai văzut pe Jean.

*
* *

Mă scutur ca de frig. Mă mișc puțin pentru a mă dezmorți. Canapeaua mi se pare atât de îngustă de parcă n-aș avea loc de mine însămi. Sunt înțepenită. Sau încordată ? Am transpirat. Deschid ochii. Văd iar cabinetul lui Alexandru. Am dormit ? Dacă da, înseamnă că am visat. Mă uit la ceas. A trecut puțin timp. Cam multe am visat pentru un timp atât de scurt. Am citit

undeva că într-un interval foarte mic — doar câteva secunde — poți visa întâmplări care îți cer zeci de minute ca să le poți povesti în întregime.

Mă mai uit o dată la ceas ca să mă conving. Într-adevăr, abia dacă am ațipit puțin.

Pe măsuța de lângă canapea zăresc o ceașcă de cafea. E caldă încă. Îi văd aburii. Cineva a adus-o în timp ce eu adormisem. Intră Alexandru. Mă roagă să stau cuminte în cabinet. Mihai a adormit din nou. O să mă cheme sora de serviciu când va fi nevoie. Încuviințez tăcută din cap. El pleacă. Îmi aprind o țigară și rămân pe gânduri.

Capitolul VIII

Îmi vine în minte, nu știu de ce tocmai acum, una din vizitele lui Bonifaciu făcută nu demult. Mă sunase, anunțându-mă ca de obicei: „Mi s-a făcut sete!" L-am poftit să vină cât mai repede. Mă simțeam extrem de singură și prezența lui îmi făcea bine. A intrat pe ușă cu un aer senioral. Își pusese un costum cafeniu, care îi dădea un aer mai sobru ca de obicei. Era puțin obosit, dar asta nu-i răpea cu nimic din aerul său distins, de inelectual blazat și sceptic. După ce l-am servit cu o cafea, am vorbit despre tot felul de nimicuri. I-am amintit că îmi făcuse cândva o promisiune:

— Care din ele? mă întrebă ei zâmbind. Că ți-am făcut atâtea...

— De fapt a fost un pariu...

— A! Că o să-ți demonstrez că Ion Munteanu nu este atât de respectabil pe cât pare. Și te pomenești că tu m-ai luat în serios.

— Exact.

— Toate la timpul lor, Laura, mi-a răspuns el.

— Ce vrei să spui? Nu cumva ai descoperit deja că este o canalie și încă nu vrei să mă amărăști.

— Nu. Nicidecum. Omulețul tău pare fi într-adevăr un ins de treabă, un burghez care nu poate interesa decât din anumite puncte de vedere, mi-a zâmbit Bonifaciu subțire.

— Adică matrimonial. O partidă bună pentru o femeie singură, între două vârste, mai aproape de a treia.

Bonifaciu sorbi din cafea, își aprinse o țigară și privi absent pe geam, parcă nici nu auzise replica mea. O auzise însă foarte bine.

— Nu știu dacă vă potriviți. Ei e un tip blajin, cumsecade, tu... de, o femeie mai voluntară, cu personalitate, uneori chiar...

— ...dură, continuai eu.

— Ce-i drept, e drept. Cam așa. Dar un om cu un suflet bun, capabilă de gesturi de o mare tandrețe...

— Haide, haide ! Lasă textele astea. Nu de alta, dar o să-mi închipui că ai început să-mi face curte, ceea ce nu e cazul.

— Nu exagerez. Așa te văd eu.

— Ascultă, Bonifaciu. Vorbeai de faptul că eu nu mă potrivesc cu Munteanu. Sau el cu mine. Tot aia e. Ia spune : crezi că eu și Mihai nu ne-am potrivit ? Oare din cauza asta... n-am putut rămâne împreună ?

Bonifaciu făcu o pauză lungă. Se ridicase de pe scaun și se plimba cu pași rari prin încăpere.

— Știu eu... Adevărul e că și eu mi-am pus această întrebare. La prima vedere se părea că vă potriviți. Amândoi tineri, cu trecut și preocupări comune. Doi oameni cu caractere formate, puternice, dar suficient de maleabili și înțelepți ca să nu vă erodați prin ciocniri repetate. Și totuși... căsătoria voastră n-a rezistat. De ce ? Greu de spus, deși vă cunosc bine pe amândoi.

— Tu l-ai cunoscut într-adevăr foarte bine pe Mihai...

— Oho ! Chiar prea bine...

Vocea lui sunase ciudat, ca la o aducere-aminte a unei întâmplări neplăcute.

— Am deslușit în vocea ta... ceva care mă intrigă.

— Ei, să lăsăm...

— Abia că m-ai făcut curioasă. Uite acum îmi dau eu seama că nu te-am întrebat niciodată ce părere ai despre Mihai.

— Care Mihai ? Cel de azi sau cel de atunci... din tinerețe ?

— Crezi că e vreo diferență ?

— Este, chiar foarte mare.

— Vrei să spui că el s-a schimbat foarte mult în ultimii ani ?

— Mai mult decât atât : cred că avem de-a face cu doi Mihai.

— Chiar așa ?

— Nu mai face pe mirata. Doar ți-ai dat și tu seama de asta. Sau acum vrei să mă tragi de limbă ?

— Nu. Sunt sincer curioasă să-ți știu părerea despre... cei doi Mihai.

— Să începem cu Mihai al anilor patruzeci, al luptei noastre de atunci. Era unul dintre cei mai respectați oameni, privit ca o viitoare personalitate, atunci când urma să preluăm puterea. Puternic, curajos, cu opinii personale. Chiar dacă prea dur câteodată, rău niciodată. Iar ce prețuiam eu personal la el în mod special erau discreția și sobrietatea sa. El făcea parte din categoria eroilor tăcuți, care fac cele mai frumoase lucruri fără zgomot și cuvinte. Pentru că sunt eroi care pot fi în stare să moară pe baricade pentru țelurile lor, despre care însă vorbesc foarte rar, unii chiar deloc. Ei nu considerau că o cauză nobilă trebuie justificată prin cuvinte. Numai culpele trebuie justificate, nu și ideile mari. Oamenii aceștia iubesc cu adevărat cauza și nu vorbele care o îmbracă în ambalaje de circulație. Ei, bine, Mihai era — atunci — unul dintre aceștia. N-am să uit o scenă în care un individ care se dădea drept mare ilegalist — și s-a dat și mai mare după aceea — a încercat într-o zi să-l pună la respect, că, vezi Doamne, el venea de sus, de la centru. De fapt insul intrase recent în rândurile noastre, — mari merite nici nu prea avea — dar se și vedea uns cu o funcție mare. Parcă Bucurescu îl chema.

— Îl știu. M-am lovit și eu de el mai târziu. Și nu mi-a fost moale.

— A, deci îl cunoşti şi tu ?

— Nu l-aş mai fi cunoscut...

— Ei bine, Bucurescu voia să impună o soluţie fantezistă, riscantă, într-o situaţie dificilă. Cum să ataci cu câţiva oameni slab înarmaţi o unitate militară ? Mihai, care cunoştea exact cum stăteau lucrurile şi cu experienţa lui, l-a contrazis cu argumente solide. Bucurescu a încercat atunci să-i dea o lecţie de centralism democratic. Răspunsul lui Mihai, dur e drept, a fost nimicitor prin bun-simţ şi rigoare logică. Dar n-are rost acum să-ţi povestesc toată întâmplarea. Cert este că după aceea Bucurescu nu l-a văzut cu ochi buni pe Mihai. I-a cam purtat sâmbetele.

— Cunosc destul de bine întâmplarea.

— Da, însă ceea ce n-ai cum să cunoşti este urmarea ei. Bucurescu a rămas convins că el a avut dreptate şi într-o anumită împrejurare a încercat să lămurească lucrurile, după câte îl ducea capul său, desigur. Era o întâlnire conspirativă. Atunci a intervenit Septimiu care nu numai că l-a apărat pe Mihai, dar, foarte calm, metodic, l-a desfiinţat pur şi simplu pe Bucurescu. Fără ură, fără ranchiună, a vorbit liniştit şi aşezat, demonstrând tuturor că omul greşea profund susţinând în continuare că am avea vreo şansă dacă am ataca unitatea şi că Mihai era cel care avea dreptate. Cred că este inutil să-ţi mai spun că Bucurescu nu l-a uitat nici pe Septimiu pentru intervenţia sa.

Eram surprinsă. Septimiu nu-mi vorbise niciodată despre această întâmplare. Am tăcut amândoi. Bonifaciu îşi aprinsese altă ţigară şi privea după obiceiul lui undeva departe, pe geam, transportat cu totul, parcă ar fi uitat unde se află şi că eu stau în faţa lui aşteptând să-mi vorbească în continuare.

— Şi Mihai cel de după aceea, cel de astăzi ? M-ar interesa foarte mult să-ţi ştiu părerea.

A tresărit. Şi-a întors privirea spre mine parcă trezit dintr-un vis :

— A, da. Ei, aici e mai greu de definit personalitatea lui. Chiar foarte greu, aş zice.

— De ce ?

— În aparență Mihai rămăsese același. Adică lăsa impresia că este un om căruia nu ai ce-i reproșa.

— Cum ? Numai în aparență ?

— Poate și în esență. Rămăsese același om devotat, cinstit, bine intenționat, gata oricând să lupte cu dârzenie, cu prea multă dârzenie câteodată. Și dur.

— Dur fusese el și înainte.

— Numai că acum noi avem și puterea. Or, asta schimbă radical datele problemei. Acum această duritate care i se accentuase între timp devenea periculoasă pentru că putea fi folosită în voie, aproape fără limite grație și funcției pe care o ocupa. Cred că nu e necesar să precizez că nu i-am pus niciodată la îndoială bunele intenții, inteligența, dăruirea și celelalte.

— Vrei să spui că a abuzat de funcție ?

— Nu știu dacă este formularea cea mai bună. Nu cred că putem vorbi propriu-zis de un abuz. Mai curând el folosea toate posibilitățile pe care i le oferea funcția pentru a realiza ceea ce-și propunea, repet în favoarea unor țeluri pe care el le credea nobile.

— Ceea ce nu e rău, am observat eu.

— Da. Cu o condiție însă : ca mijloacele să fie curate. Pentru că noblețea scopului nu justifică, după părerea mea, ignorarea nobleții mijloacelor. Or, aici eu cred că Mihai a greșit. El a considerat că poate face orice pentru a realiza ceea ce-și propusese, chiar dacă peste asta aveau să sufere și oameni nevinovați sau unii mai ezitanți, nehotărâți, care nu știau încotro s-o ia. Vechii noștri prieteni mi-au povestit câte ceva despre toate astea.

— Deci Mihai a fost o victimă a propriei sale puteri ?

— A puterii asumate total, nu întotdeauna sub controlul rațiunii. Apoi și felul său de a fi : dur, mereu nervos, nestăpânit...

— E grav ce afirmi, Bonifaciu.

— Îmi dau seama și nu retractez. Și nici nu mă fac că nu înțeleg mobilurile care au stat la baza hotărâri-

lor sale. Precum nu ignor nici condițiile, extrem de grele, de aspre ale epocii, când erau încă atâția care se opuneau.

— Atunci ?

— Explicația este, cred eu, de ordin psihologic. Pentru că niciodată n-o să putem ști cu exactitate ce urmează după ce dai puterea pe mâna unui om. Chiar fiind el prietenul tău cel mai bun și de încredere.

Am tresărit. Începeam să înțeleg unde vrea să ajungă Bonifaciu. Auzisem și eu câte ceva, dar Mihai refuzase categoric să-mi răspundă, când l-am întrebat, spunându-mi în treacăt că fusese o mică controversă provocată de o diferență de opinii.

— Da, da, chiar fiind unul dintre cei mai buni prieteni ai tăi. El era în stare să te condamne fără menajamente pentru ceva pentru care te lăudase cu o clipă înainte. Și, culmea, având de partea lui principiile, care nu pot fi desigur atacate, pentru că la principii nu poți renunța. Ai trăda cauza, nu-i așa ? Numai că tot apărând cauza și principiile, uităm de oameni, chiar de acei oameni care le promovează, le apără și le susțin. Începem să operăm numai cu abstracțiuni. Și atunci nu ne mai interesează concretul, viața și implicit oamenii. Orice opinie contrară sau măcar diferită de a noastră ne irită, ne face suspicioși și o punem pe seama diferenței de principii, deci de ideologie. Pentru că cel care are puterea judecă așa : dacă eu, om cu responsabilități, apăr niște idei care sunt ale noastre, ale tuturor, și vine cineva care susține altceva, înseamnă că el are alte idei, apără alte principii și deci nu are aceeași cauză cu noi. Deci este împotriva noastră și atunci trebuie eliminat imediat. Mijloacele ? De la cele mai blânde, ca excluderea, până la cele maxime. Justificarea durității în asemenea împrejurări pare simplă și la îndemâna oricui. Cauza comună înainte de toate ! Nuanțele nu au ce căuta aici. A le invoca înseamnă a da dovadă de nehotărâre, ceea ce este iarăși foarte grav și te poate duce și ea la o condamnare foarte aspră. De fapt punctul slab al lui Mihai l-am descoperit abia după ce a ajuns puternic. Era toc-

mai această lipsă de nuanțare în judecăți. I-am zis odată asta, într-o împrejurare când părea decis să ia o măsură dură, nediferențiată, împotriva locuitorilor unui sat. Nu erau vinovați toți locuitorii pentru întârzierea aplicării măsurilor preconizate de noi. Erau vreo câțiva care se opuneau, dar puteau fi neutralizați ușor, mai ales că-i știam pe toți. I-am spus toate astea, argumentându-i de ce cred eu că trebuie să procedăm cu tact, că doar noi le voiam binele acelor oameni și mai ales doream să-i facem să înțeleagă că tot ce întreprindem este în interesul lor și că ar fi o greșeală să-i îndepărtăm de noi. Mihai s-a înnegrit de mânie, a bătut cu pumnul în masă, s-a ridicat și a ținut un discurs fulminant prin ton și violența limbajului, o adevărată filipică îndreptată împotriva șovăielnicilor, oportuniștilor, a celor lipsiți de fermitate revoluționară, a împăciuitoriștilor etc., cerând pur și simplu excluderea tuturor acelora care dau dovadă de așa ceva. Iar la sfârșit, arătând teatral cu degetul spre mine, a declarat sentențios: „Uitați pe unul dintre ei! Să-l ținem minte!" Și m-a ținut. Au urmat și alte atacuri. Câțiva mai mici, văzând că mă mușcă șeful cel mare, au început să latre și ei, întâi mai de la distanță, apoi mai deaproape și la sfârșit au sărit să mă sfâșie. Asmuțiți discret din spate, desigur. Mi-am dat seama că zilele îmi sunt numărate în postul pe care îl aveam atunci. Eram extrem de decepționat că mi se reproșau tocmai mie nehotărâre, împăciuitorism, mie care luptasem cu arma în mână, de către niște inși cărora nu le șuierase nici un glonte pe la ureche, pentru că pe vremea aceea stăteau bine ascunși prin cotloane ca să iasă apoi victorioși la împărțirea cașcavalului puterii. Cât despre Mihai, cu el am refuzat să discut, când după ce a fost informat că-mi dădusem demisia, ca să zic așa, a dat dispoziții să fiu chemat la el. Motivând că eram bolnav, solicitasem o muncă mai liniștită, mai neimportantă, și nu mințeam. Eram mai bolnav chiar decât credeam eu. Peste vreo două-trei săptămâni aveam să fiu internat de urgență la sanatoriul T.B.C. de la Balotești. Aflând că într-adevăr vreau să plec, Mihai a tri-

mis din nou după mine. I-am transmis simplu că nu vin. Am auzit că s-a înfuriat îngrozitor, amenințând că mă sancționează drastic. Puțin îmi păsa. Eram hotărât să plec. Niciodată nu m-a interesat cariera politică și nici nu m-am visat vreodată lider. Nu pentru asta luptasem eu. Între timp solicitasem o audiență la altcineva — ceea ce l-a jignit pe Mihai, după cum declarase el unui prieten comun — și acesta văzându-mi certificatul medical, mi-a aprobat cererea de transfer. Asta este tot și uite așa am ajuns eu geolog. Pentru că la puțin timp după ce am ieșit din sanatoriu, așa bătrâior cum eram pentru un student, m-am înscris la Facultatea de geologie. Mi-au plăcut întotdeauna mai mult cărările munților decât căile întortocheate ale politicii. Apoi boala mea reclama imperios aer curat. Or, geologia, har Domnului, îți oferă din plin așa ceva. Cu toate acestea —, indiferent de ce mi s-a întâmplat, eu am rămas în fond același. Convingerile pentru care am luptat sunt neschimbate și astăzi. În fond, un accident personal nu trebuie niciodată să te determine să-ți iei ranița și să treci pe furiș de partea cealaltă a baricadei. Nici nu e stilul meu. Și tu știi cât țin eu la stil ! Apoi nu-mi plac din principiu trădările. Eu pot fi la fel de util societății și ca geolog, mai ales astăzi când — doar citești și tu ziarele — materiile prime sunt la mare căutare... Plus aerul curat, de care îți vorbeam, după care am tânjit întotdeauna.

Și ți-aș mai spune ceva, chiar dacă o să te surprindă : Tu îți faci admirabil meseria de botanist, Dumitraș pe cea de medic — și ce prestigiu are !, iar eu pe cea de geolog. Se pare că sunt destul de apreciat din moment ce mi s-a încredințat „șefia" atâtor importante expediții și prospectări. Deci, ca să fiu scurt, nu suntem utili societății ? Nu ne-am realizat ? Ba, dimpotrivă, aș zice ! Trebuia neapărat să fim lideri politici ? Numai că tu știi foarte bine că noi trei, atunci, înainte de 23 August nu eram membri de partid. Am luptat pentru că eram convinși că așa trebuie procedat ca țara să... gata... fără vorbe mari. Că unii s-au visat de pe atunci ștabi... asta e o altă chestie.

Doar unui carierist ordinar îi putem părea niște „ratați". Da, nu zâmbi, Laura, eu și când descopăr o rocă utilă fac politică, iar când Dumitraș salvează un om tot asta face. La fel și tu cu florile acelea minunate : Nimic mai politic decât o nouă floare frumoasă dăruită oamenilor.

Bonifaciu își aranjează pedant cravata, apoi își aprinse fără grabă o nouă țigară, cu gesturile lui calme și liniștite din totdeauna. Avea și nu avea ceva teatral în tot ce făcea. Cred mai curând că în el marile amărăciuni se distialau cu bună știință îndelung, ca să nu se transforme în venin. Știa bine că o amărăciune nedigerată îndeajuns putea provoca indigestii sufletești de pe urma cărora ar fi suferit... alții. Și el nu dorea asta. Nu era stilul său. .

Capitolul IX

Se apropie noaptea acestei zile atât de grele pentru mine. Stau în cabinetul lui Alexandru la fereastră și privesc în întuneric. De fapt nu văd nimic în afara mea. Discuția de atunci cu Bonifaciu m-a urmărit multă vreme. Mihai a fost nedrept cu el. Parcă nu-mi vine a crede. Și totuși așa s-au petrecut lucrurile. Cum se pot schimba oamenii când au puterea în mâna lor! Mihai — nu că-l apăr eu —, cel puțin era un om cu merite în ilegalitate, întotdeauna bine intenționat în tot ce făcea. Dar Bucurescu ăla care se dădea ilegalist și nu făcuse mai nimic, care lovise și în Septimiu și în Mihai, nu avea nici o scuză. M-am ciocnit și eu de el, mai târziu când i se împlinise visul mult visat : era mare și puternic. Se ajungea foarte greu la el. Într-un moment dificil pentru mine, când fusesem scoasă din institut de șeful meu june-prim, pentru că refuzasem să corespund amorului său. Mi-a acceptat audiența după multe insistențe, grație mai mult intervenției unui subaltern de al lui. M-a primit bățos și rece, întâi prefăcându-se că nu știe cu cine are de-a face, deși ne cunoscusem cândva. Am simulat și eu că nu-l cunosc, dar, după ce m-a ascultat, și-a trecut mâna prin părul aspru, tuns foarte scurt, cum se purta atunci, nu s-a mai putut stăpâni :

— Dumneata ești soția lui Mihai...

— Am fost.

— Cum adică ?

— Am divorțat între timp.

— Aha !

A mai stat puțin pe gânduri, apoi și-a îndreptat privirea rece și rea spre mine.

— Parcă erai în relații bune cu unu Septimiu Stanciu, ăla care a murit...

Am simțit că mi se urcă sângele la cap și mi-am dat seama în clipa aceea că, dacă nu mă controlez, o să-i dau cu ceva în cap. I-am replicat printre dinți.

— „Ăla care a murit" a fost un ilegalist care a luptat și a căzut la datorie, nu pentru ca dumneata să ocupi acest scaun, ci pentru ca lumea să aibă parte de cât mai puține lichele ca cine știu el. V-ați cocoțat în fotolii înalte, lăudându-vă cu merite pe care nu le aveți.

A sărit ca ars, dar n-a mai apucat să mă dea afară, pentru că între timp mă ridicasem și mă îndreptam spre ușă. Inainte de a ieși, am apucat să-l aud cum urla la mine :

— Lasă, că vă știu eu pe ăștia care faceți pe eroii, pe ilegaliștii. Iar Stanciu Septimiu, ăsta, ehe, nici azi nu știm ce hram purta el de fapt...

Nu l-am învrednicit cu nici un răspuns, deși merita să-i zic una, așa, pe românește.

Eram atât de furioasă încât n-am dormit toată noaptea. Atunci mi-am dat seama că trebuie neapărat lămurite împrejurările morții lui Septimiu. Nu pentru că aș fi putut avea eu neplăceri din cauza asta, ci pentru că trebuia apărată memoria lui. Am făcut încercări de tot felul. Am mers la vechii tovarăși de luptă. Am cerut audiențe pe la foruri, am fost pe la cei care aveau acces la arhive. L-am rugat și pe Bonifaciu, care mi-a promis și el că va face tot ce este posibil. Dar nici eu, nici alții, n-am reușit să obținem vreo informație. Ba, mai mult decât atât, așa cum zicea și pârlitul ăla de ziarist, am observat o reacție ciudată la unii dintre cei pe care îi întrebam ce se întâmplase cu Septimiu. Unora nu le convenea deloc o discuție pe tema asta, o evitau, dădeau răspunsuri evazive, iar alții deveneau de-a dreptul

ostili, după ce în prealabil, înainte de a afla de ce venisem, se arătaseră amabili și curtenitori. Ciudat !

Apropo de ziarist. Aseară m-am trezit iar cu el la ușă, tot la o oră când era normal să fiu singură. Se făcuse târziu, ațipisem în fotoliu cu televizorul deschis și am auzit greu soneria. Cred că visam ceva îngrozitor, pentru că m-am speriat la sunetul soneriei.

Am deschis și am dat cu ochii de el.

— Ce-i cu dumneata la ora asta ?

Mititel și sfrijit, m-a privit cu ochii săi de o culoare nedefinită și mi-a răspuns subțirel :

— Am venit să vă întreb ceva.

— Și nu puteai lăsa pe mâine ?

— Nu, că e grabă mare.

Neavând ce face, l-am poftit să intre. Nesuferitul s-a așezat tot în fotoliul meu în care a dispărut imediat de parcă nici n-ar fi fost. Intenționat nu l-am servit cu nimic, ca să înțeleagă cât de inoportun este. Numai că pe el puțin îl interesa, pentru că zăcea în continuare în fotoliul meu, fără să scoată o vorbă. Mă înfuriam cu fiecare clipă care trecea.

— Ei, domnule ! Ziceai că ai să mă întrebi ceva.

Mă învrednici în cele din urmă cu răspunsul lui :

— N-ați aflat nimic nou de Septimiu Stanciu ? Pentru că nu pot crede că nu vă interesează ce s-a întâmplat cu el.

Am izbucnit într-un râs nervos.

— Pentru întrebarea asta mă deranjezi ?

Nu era mai simplu să mi-o pui prin telefon ?

— Sunt lucruri care nu se pot discuta prin telefon.

— Ce vorbești ? Și care sunt lucrurile alea așa de secrete ?

— De pildă, cum îl chema pe cel de al treilea care fusese cu Mihai și cu Septimiu.

— Mare scofală ! Avea numele conspirativ Sandu.

— Știam și eu asta.

— Știai pe dracu'. Dacă nu ți-l spuneam eu... Faci pe grozavul.

Ziaristul scoase un caieţel din buzunar, îl răsfoi şi mi-l întinse deschis. Pe o pagină întreagă era scris cu majuscule : SANDU.

— Deci ştiam şi eu, nu ?

— Bun. Şi ţi-a folosit la ceva ?

— Oarecum.

— Fii mai clar, omule, că n-am chef de şarade la ora asta.

Mă privi liniştit, parcă n-ar fi observat furia mea.

— Am auzit că circulă ideea printre prietenii dumneavoastră că nu acest Sandu este trădătorul.

Am tresărit puternic. Da, într-adevăr Bonifaciu presupunea aşa ceva, dar asta mult mai târziu.

— Că ar fi fost doar un agent al siguranţei strecurat cu parolă în regulă printre ilegalişti. Deci că cineva i-a dat parola, indicându-i exact ce avea de făcut în ziua aceea le depozitul de armament.

— Da, am zis eu uluită. Mi-a sugerat cineva o asemenea variantă, numai că nu ştiu de unde o cunoşti şi dumneata. Discuţia a avut loc în camera asta, între patru ochi. Nu aveai cum s-o afli.

— Poate eram şi eu aici în clipa aceea şi nu m-aţi observat dumneavoastră.

Simţeam că mi se face frig. M-am uitat fără voie în jur.

— Lasă-te de glume, domnule.

— Nu glumesc. Dar, în sfârşit, n-are nici un fel de importanţă dacă eram sau nu eram eu aici. La altceva v-aş sugera eu să meditaţi : de fapt noi căutăm doi oameni nu unul, la fel ca în varianta prietenului dumneavoastră : pe acest Sandu şi pe adevăratul trădător, cel care l-a introdus în reţea. Ceea ce trebuie să recunoaşteţi că dublează dificultăţile şi reduce la jumătate şansele de a afla adevărul. Şi când te gândeşti că nu cunoaştem nici şoferul care i-a dus acolo la depozit... Logic, nu ?

Da, avea dreptate ziaristul. Trebuia să găsim nu un om, ci doi sau chiar trei.

— Aţi vrea să mă ajutaţi ? i-am auzit iar vocea ca de copil.

— Cum ? Am încercat şi eu să aflu, dar n-am reuşit nimic

— V-aş propune ceva. Ce-ar fi să fiţi mai atentă la oamenii din jurul dumneavoastră. Să-i supravegheaţi mai cu grijă. Am indicii că cel puţin unul dintre cei căutaţi se află în cercul dumneavoastră de prieteni... sau de cunoştinţe, poate unul din cei care l-au lovit şi apoi tot ei l-au ajutat pe soţul dumneavoastră să-şi recâştige ceva din ceea ce pierduse.

Am sărit de pe canapea.

— Care dintre ei ? Trădătorul ?

— Nu ştiu încă. Asta o să pot afla numai cu ajutorul dumneavoastră.

— Eşti sigur ?

— Aproape sigur. Deci fiţi atentă la fiecare. Cine ştie... poate îl identificăm.

Mi-am lăsat capul în mâini. Cum era posibil ca unul dintre dragii şi bunii mei prieteni să fie trădătorul ? Îmi venea să urlu de disperare. Cum, nu mai există nimic curat în lumea asta ? Nici măcar prietenia, dacă dragostea este atât de rară ? Am rămas probabil aşa minute întregi. Uitasem cu totul de ziarist. Când am ridicat privirea, nu l-am mai văzut. Mititel cum e, credeam că stă ascuns în fotoliu. Dar nu mai era nici acolo. Dispăruse. Am plecat la spital.

Pe drum m-am gândit tot timpul. De unde a apărut şi ziaristul ăsta ? Cine mi l-a adus în cale ? Parcă ar fi un anchetator pe care îl doream eu foarte mult tocmai pentru a afla adevărul, cum s-au întâmplat de fapt lucrurile. Stau şi mă întreb dacă nu cumva el nu este o proiecţie a dorinţei mele de a afla ceea ce nu ştiu eu acum. Prea apare şi dispare pe neaşteptate ca să fie o fiinţă aievea. Dar mai ştii, nebună cum sunt, l-oi fi inventat eu sau, ceea ce este şi mai rău, el există şi mă urmăreşte tot timpul. Ce să mai cred ?

Capitolul X

Mă obsedează tot felul de ciudățenii. Dacă aș spune cuiva ce-mi trece mie prin cap, de pildă când spăl rufe în baie, cred că acel cineva căruia aș avea curajul să-i destăinuiesc ce-mi cutreieră mintea, ar pune mâna pe telefon și ar chema salvarea ca să mă ducă nu oriunde, ci la acel spital de la marginea Bucureștiului unde bolnavii sunt închiși în salon cu lacătul pe dinafară. Numai că nu am curajul să mărturisesc nimănui că de fapt eu trăiesc pe două planuri, nivele sau cum dracul le-o fi zicând. Unul e cel social, ca om la locul lui, normal, cu o existență banală, fără nimic extraordinar, despre care dacă ai fi întrebat, n-ai putea spune decât că își face meseria, e corect, poate chiar plicticos, despre care n-ai ce povesti, un ins oarecare, neinteresant. Probabil că aceasta e cauza, sau doar una din ele, că nu s-a lipit nici un om de mine de destui ani. Altă explicație nu găsesc, pentru că n-oi fi eu chiar așa de urâtă să nu se poată apropia de mine nici un bărbat mai de doamne-ajută și să și rămână alături de mine măcar o vreme.

A, desigur, poți găsi oricând un mascul dispus să-ți ofere serviciile sale hormonale pentru o seară sau mai multe. Ba chiar să fie și drăguț cu tine, adică să mai accepte să te „servească" cu o porție de amor medical, așa cum ți-ai administra o doză de medicamente de întreținere, când nu ești grav bolnav, ci doar porți în tine o boală cronică din care nu se moare, dar se moare cu

ea. Așa precum pensionarii care își fac o perfectă contabilitate a tuturor maladiilor posibile ale vârstei din urmă, tratându-le pe fiecare pe rând, cu răbdare și multă filozofie înțeleaptă. Adică, vezi domnule, eu nu o să mor de nici una din bolile astea, dar nu le pot lăsa așa oricum, de capul lor, trebuie să le țin în frâu. Ba chiar să fac din treaba asta o preocupare cotidiană, să merg la policlinică, să zăbovesc acolo ore întregi, povestindu-ne unii altora de ce suferim, să trecem și pe la farmacie de unde ne luăm otrăvurile benefice — acolo altă rundă de convorbiri de data asta asupra dozelor excesive de pilule, iar apoi să ne întoarcem acasă cu sacoșa plină de droguri care ne întrețin speranța.

Ah, asta nu ! Un bărbat care face cu tine doar prestare de servicii seamănă cu un flacon de medicamente. Este ca și cum te-ai servi singură luând din raftul farmaciei nu știu care halucinogen. M-aș simți profund umilită să accept un mascul în pat doar pentru a-mi face cura de întreținere. Nu, niciodată ! Cum adică ? Ce sunt eu ? O simplă femelă matură care ajunsă în călduri trebuie injectată cu o doză de substanță vitală ca să-ți revină din criză, pentru că altfel o s-o ia razna și cine știe ce dracu' face ? Doar n-oi fi o morfinomană care dacă nu-și ia porția de cocaină erotică se urcă pe pereți. Condiția asta m-ar înjosi, și tocmai de aceea țin mult să nu depind de bunăvoința nici unui ins cu apetituri erotice disponibile oricărei solicitante nevricoase. Sunt la urma urmei un om și orice om în adevăratul sens al cuvântului are demnitatea lui care trebuie să-l țină drept, în picioare și mai ales să-i asigure capacitatea de a-și privi semenii în ochi, fără nici o senzație de culpă sau jenă stupidă de veșnic păcătos care nu are curajul de a sta în rând cu lumea. Când tu, femeie coaptă, ajungi să depinzi doar de ovare înseamnă că nu mai exiști. De acest pericol m-am ferit cel mai tare, după ce am rămas singură, iar în ultima vreme — când mi s-au adunat și mie anii — n-am mai acceptat nici o relație umilitoare. M-aș fi înjosit prea tare în proprii mei ochi dacă aș fi consimțit la foamea lacomă a orică-

rui prim-venit doar pentru simplul fapt că el avea ceva ce mie îmi trebuia strict animalic şi nimic altceva. Am preferat să aşez între mine şi restul lumii o pavăză, o mască de femeie rece, impenetrabilă, ca un zid medieval înalt, de piatră, dincolo de care trecătorul nu vede nimic decât albul văruit al măştii. E mai bine aşa ? Nu ştiu. Dar cel puţin mă fereşte de insulta pe care trebuie s-o înghiţi când masculul pleacă satisfăcut fără să-ţi spună dacă se va întoarce sau nu, sau măcar să-ţi strângă mâna ca între doi oameni care şi-au oferit reciproc serviciile neconstrânşi de nimeni.

Ştiu, sunt o nebună, mi s-a şi spus asta. Nuţi, Paraschiva m-au dojenit de câteva ori, acuzându-mă de un idealism stupid : „Vai dragă, dar ce aştepţi tu de la bărbaţi ? Sunt nişte brute toţi. Important este să te simţi tu bine. Stoarce-i ca pe o lămâie şi după aceea aruncă-i ca pe o cutie goală de conserve !". Uşor de zis. Dar dacă mă aruncă ei pe mine ? Ce mă fac atunci ? Pentru că nimic nu e mai umilitor pentru o femeie decât singurătatea patului din care a plecat un bărbat pe care nu l-ai iubit, dar cu care ai făcut dragoste doar aşa ca să-ţi întreţii tonusul hormonal. Atunci, tăvălită în cearceafurile încă umede de o transpiraţie străină, poţi înnebuni de atâta înjosire. Poţi comite în asemenea momente un gest ireversibil pentru că nu te mai simţi om şi atunci chiar vrei să nu mai fii, deloc, adică să dispari din propria ta dorinţă. Nu ! Eu nu trebuie să cobor în ochii mei până acolo încât să mă dispreţuiesc ca pe o roabă a propriilor mele instincte.

Pentru ceilalţi pot părea ciudată. Ei bine, nu pot fi altfel. Am visat toată viaţa să trăiesc demn şi curat. Iar spun prostii. Cum să trăieşti neîntinată când tot ce ţi se întâmplă te îndeamnă să laşi dracului principiile nobile de care faci atâta caz ? Când oamenii din jurul tău fac tot ce este posibil ca să te amestece în cele mai murdare lucruri. Cum ai să poţi rămâne tu singură curată într-un ocean tulbure ? Imposibil ! Eşti nevoită după o îndelungată vreme, să te complaci în atmosfera pe care o respiri, să înoţi în ape murdare alături de ceilalţi. Şi

atunci, ce-ți mai rămâne ? Ce poți face, cum te poți salva ? Care e viața aceea cinstită, demnă la care râvneai când ți-ai pus ranița în spate și ai pornit la drum crezând din toată ființa ta că și cele mai înalte piscuri îți sunt accesibile ? Pentru că ajuns undeva, dincolo de mijlocul drumului, constați cu amărăciune, că ai mers și mergi în continuare prin bălării.

Bun, și atunci ce-ți mai rămâne ? Unde este ceea ce tu visai, ba mai mult, credeai că trebuie să urmeze în viața ta, adică acea cale dreaptă și curată a adevărului, a realizării tuturor aspirațiilor ? Unde, că prin jur nu vezi nimic din ceea ce ar putea aduce măcar pe departe cu visul tău din tinerețe. Și astfel doar atâta îți rămâne : să-ți confecționezi singur existența ta intimă, secretă, în care să-ți amenajezi un mic univers, sau măcar o planetă unde să nu pătrundă nimeni, ba nu, am greșit; să pătrundă doar cei pe care îi dorești și nu oricum, ci spălați de toate păcatele lumii, aseptici, curați, higienici, tonici și numai când îi vrei. Să-ți compui o lume a ta de vise și aspirații, închisă etanș, în care nici un intrus să nu aibă acces. Să nu se audă zgomote vulgare, ci numai muzica aceea diafană pe care o dorești doar tu în cea mai ascunsă intimitate, când poți chema numai pe singurul om pe care îl dorești în clipa aceea unică, irepetabilă.

Și uite așa, plonjezi în vis. Îți compui o a doua viață, paralelă cu cea reală, ba mai reală decât ea. Inventezi oameni și împrejurări care îți convin, eliminând cu bună știință tocmai ceea ce nu-ți place din viața ta. Purifici totul prin uitarea urâtului și te arunci cu disperare în propriile tale vise. Te retragi în întunericul camerei tale unde inventezi cu disperare oameni buni și frumoși pe care îi pui să joace partituri care te pun pe tine în valoare, râvnind să-ți confere demnitatea și înălțimea la care te doreai întotdeauna. E ca un laborator de încercări în care totul reușește, iar eșecurile, câte sunt, rare, că fără ele nu se poate, nu sunt decât sarea în bucate, care le conferă acestora un gust cât mai dulce, mai plăcut, în așa fel încât să poți mistui totul pe în-

delete, fără greață, poate și cu puțină bucurie, iar viața să fie în continuare un drum pe care se poate merge, chiar șchiopătând uneori de rana pe care o ai în bocanci sau în inimă...

La urma urmei ce aș putea face altceva ? Trebuie să rezist, să supraviețuiesc și tocmai de asta îmi construiesc propria mea lume, oricum mai demnă decât cea reală. Am îndurat atâtea, încât acum simt nevoia acută de a mă apăra. Așa că m-am închis în visele și aspirațiile mele ca într-o fortăreață inexpugnabilă. Aici nu poate pătrunde nici un intrus din viața de afară, adică cea adevărată, ci, eventual, doar cei câțiva, extrem de puțini, prieteni adevărați în care am absolută încredere. Deși și pe aceștia îi înfrumusețez în minte înainte de a-i lăsa să intre în mica mea lume (văd că ideea aceasta într-adevăr mă obsedează !). Dar am eu oare încredere absolută în cineva ? După atâtea experiențe amare e foarte greu să mai ai puterea de a acorda credit total cuiva. Chiar și pe cei foarte apropiați mie îi suspectez uneori de prefăcătorie, de ipocrizie, am câteodată impresia că mă mint, că mă tratează ca pe o bolnavă, căreia nu trebuie să-i spui niciodată întregul adevăr asupra maladiei sale. Senzația că vor să mă menajeze, că le este milă de mine mă înnebunește. Vreau să cred că cei apropiați mie nu știu ce gândesc uneori despre ei. S-ar simți probabil jigniți, poate chiar m-ar părăsi, ceea ce ar fi îngrozitor. Aș rămâne singură, or, singurătatea mă înspăimântă cel mai tare. Deși, dacă stau să mă gândesc bine, eu sunt de mult o solitară, cu toate că niște punți cu lumea exterioară mai există, chiar așa puține câte au mai rămas. Mi se întâmplă ceva ciudat : de la o vreme mi s-a făcut teamă că cei din jurul meu au început să-și dea seama ce gândesc despre ei, că nu le acord toată încrederea pe care își închipuie că o merită, sau poate că unii dintre ei o merită cu adevărat. Bonifaciu, de pildă, mă intrigă cel mai mult. Îi surprind uneori privirile cercetătoare, examinându-mă pe furiș cu o curiozitate specială. Nu cumva bănuiește ceva ? La ultima lui vizită m-am simțit prost din cauza asta. Neplăcută

situație. Dar mai bine să mă gândesc la altceva. Ușor de zis, numai că treaba asta a început să mă obsedeze. Ce e de făcut ? Probabil inevitabilul se va produce : într-o zi o să mă întrebe... Ce o să mă fac ? Nu știu dacă am să pot suporta o astfel de discuție.

Sunt atât de obosită. Simt că nu mai rezist. Gândul îmi fuge la Marcel Crângașu. Deși i-a luat locul lui Mihai în postul acela important, a venit de atâtea ori să mă viziteze, nu pentru a se scuza, ci pur și simplu, omenește, întrebându-mă cu ce poate să mă ajute. Întâi am vrut să-l dau afară fără menajamente, însă după un timp am avut răbdarea necesară să-l ascult, iar mai târziu, de ce să n-o recunosc, vizitele lui îmi făceau chiar bine. Era singurul om care se mai interesa de situația mea, în afară de Bonifaciu, desigur. Nu știu dacă a făcut ceva pentru mine, dar simplul fapt că mă vizita din când în când, ca să afle ce fac, dovedea că nu se simțea cu nimic vinovat de situația mea. Fără a-mi fi cine știe ce simpatic, el mă impresiona prin grija lui. Sau poate că era preocupat doar de faptul că trebuie să știi în orice moment ce-ți fac victimele și cei apropiați acestora, doar mai eram soția lui Mihai pe vremea aceea. Oare nu cumva sunt iar nedreaptă cu oamenii prin faptul că nu le acord niciodată încredere deplină ?

Capitolul XI

Și iar îmi fuge gândul în urmă, departe...

Ninge! Ca în poveștile de Crăciun ale bunicii, când mi se părea totul bun, curat, alb ca zăpada care mi se oprea pe gene, în timp ce priveam dealurile molcome ale Bucovinei de altădată, cu brazii înalți părând fiecare un pom de Crăciun dăruit copiilor plecați la colindat. Așteptam flăcăii cu zurgălăi, îmbrăcați în pieptare negre cu alb, cu ciucurii aceia ca niște clopote mici. Mama îi întâmpina în tindă, emoționată, cu un coș plin cu colaci, cozonac și nuci. Eu, în spatele ei, dârdâind de frig — ce ierni erau cândva pe la Cernăuți! — și tot aerul din jur respira a sărbătoare. Tata în bucătărie își bea pe îndelete holerca, așteptând și el venirea colindătorilor. Iar ei apăreau înotând voinicește prin nămeții ce le treceau peste umeri — ce ninsori cădeau atunci peste Bucovina! — și se opreau în fața prispei cântând cu voci înalte colinzi străvechi ale căror cuvinte aduceau dintr-un îndepărtat trecut amintiri ale unor fapte de vitejie, mitice aproape, ce poate nu s-or fi întâmplat niciodată, nașteri de prinți inexistenți sau poate ființând ei doar în mintea noastră veșnic doritoare de apariția unui mântuitor, oricare ar fi el. Ascultam vrăjiți cântarea copiilor, închipuindu-ne că printre fulgii albi de nea cernuți din întunericul cerului va coborî mult așteptatul care ne va aduce fericirea. El trebuia să fie tânăr și frumos, cu plete dalbe și ochi albaștri, senini și buni.

Fetița de o șchioapă care eram privea spre adâncimile cerului din care curgeau fluturi de argint peste satul cu acoperișuri pitice ascunse sub dealurile molcome ce străjuiau vechiul sat de pe vremea marelui Ștefan, visa să-l vadă coborând din înalturi având chipul unui flăcău bălan, cu cușma neagră, ascuțită, cu vârful culcat într-o parte, care mă va întreba dacă nu vreau să merg cu el.

Și colindele răsunau în acel dulce grai al Bucovinei, inconfundabil, chiar pentru cine nu l-a mai auzit demult. Cine îmi va putea restitui acea vreme de puritate desăvârșită, de cumințenie a visului plutind alb pe zăpada la fel de neprihănită printre colinele unui sat din nordul vechii Bucovine, pe care nu știu dacă voi putea să-l mai văd vreodată ?

Iar acel Crăciun, așteptându-l pe mântuitorul cu ochi albaștri, cine mi-l va mai putea abate din drum pentru a mi se întoarce dacă nu în viață, atunci măcar în vis ? Nu știu unde ești flăcău cu plete aurii, dar eu continui să sper după o puzderie de ani care au nins nemilos peste mine, din păcate nu la fel de alb și curat ca atunci.

Și a trebuit să vină tot o iarnă care amintea doar prin albul zăpezii de iernile copilăriei. Printre casele joase de la margine de București ninse într-un ianuarie mai bogat ca niciodată în înălțimi de alb, care se prăvăleau peste lume. Te-am reîntâlnit atunci, copilul-flăcău din colinzile de altădată, chiar dacă nu erai tu Făt-Frumosul basmului ce mă cutreiera în copilărie, fiind însă mai frumos prin mintea ta luminoasă și dreaptă care mă ducea spre un liman pe care îl visam de mult.

Cu tine de mână pe sub crengile albe, parcă desenate de copii, ale copacilor străjuind uliți pustii în miez de noapte, am reîntâlnit basmul auzit altădată, iar în urechi mi-au răsunat colinzi uitate și totuși neuitate niciodată, ci doar adormite în memoria mea tânără care păstrase totul asemeni unui cilindru de ceară al gramafoanelor de altădată. La braț cu tine, cutreierând frumoși un București amenințat de toate relele lumii — care noi pe moment le dădusem uitării — ni s-a părut că viața

ce va urma va fi o alee cu flori al căror miros îmbătător ne va însoţi câte zile vom avea, bineînţeles împreună, noi doi toată viaţa.

Puteau să şuiere bombe — şi chiar şuieraseră cu o zi înainte —, putea fi întuneric şi teroare — fuseseră şi acestea —, noi eram în continuare fericiţi. Inconştienţi ? Nu ! Ci doar doi tineri care ceream atât de puţin : să fim lăsaţi să trăim împreună, cu asta nefăcând nici un rău nimănui.

Iar basmul părea că se reîntoarce de undeva din adâncurile copilăriei. Cel îndelung aşteptat venise. Îl aveam lângă mine. Era al meu şi eram al lui.

M-ai îndemnat să intru în întunericul casei. Pluteam, visam, între nămeţii albi. Doar arsura mâinii tale o simţeam ca pe o durere dulce. Unde mă duceai ? Nu-mi dădeam seama spre ce merg. Era o chemare în mine care mă împingea înainte. Şi nici o oprelişte nu mi se părea că ar fi putut să mă întoarcă din drum. Un sărut ? Ca o boare suavă ce o aşteptam de mult. O îmbrăţişare ? O ocrotire de primejdia unui duşman nevăzut. Ochii tăi în ochii mei ? Singurul drum al luminii de l-aş fi putut vedea în întunericul din jur. Atingerea dureroasă a mâinii tale căutându-mi sânul ascuns sub veşminte ? Un adânc fior pornit din afara mea, străpungându-mi platoşa sub care stăteam pitită ca o mică vietate ezitând între apărare şi o dulce agresiune care i se opune alteia, la fel de dorită. Ce simţeam eu atunci ? Poate teamă. Da, teamă. Ca nu cumva ceea ce va urma să mă sperie, să fug şi apoi să regret că am fugit.

Odată pătrunşi în întunericul încăperii, mi-am dat seama că nici eu şi nici el nu ştim ce ar trebui să facem în continuare. O stângăcie de neînfrânt ne-a cuprins, paralizându-ne gesturile. Asemeni neîndemânării unui ucenic aflat la prima întâlnire cu un lucru pe care va trebui să-l facă o viaţă după aceea. Şi atunci n-ai cum să ştii care este gestul următor ce trebuie făcut. Te blochezi şi nu mai eşti în stare să schiţezi nici o mişcare. E prima dată când faci acest ceva, iar prima dată nu reuşeşti niciodată nimic. Sau aproape nimic.

Ți-am simțit mâna coborând șovăitoare, de-a lungul trupului meu, începând de la umeri, alunecând pe sânii mei abia începând să existe, iar apoi pe pântece m-a ars căldura palmei tale tremurânde, încă neștiind pe unde s-o ia în continuare, gest temător pe un drum încă necunoscut, nici ție și nici mie.

M-am lăsat pradă acelei stări ce semăna cu un leșin plăcut, parcă m-aș fi scufundat într-o apă caldă, binefăcătoare. In juru-mi, deși întuneric, totul mi se părea scăldat în albul zăpezii de afară. Nici nu știu cum s-a întâmplat, ce s-a petrecut și cum am ajuns să-ți simt căldura pe întregul meu trup. Frigul din jur dispăruse cu totul. Inclestarea acelei îmbrățișări, disperată aproape, de parcă ar fi fost ultima — și chiar a fost — am simțit-o ca pe o eliberare de o cumplită încărcare de suferință, de încordare care nu mai putea fi suportată. Am crezut la un moment dat că timpul nu mai există, sufeream prea mult așteptând, pentru ca apoi să nu mai fie nimic în jur, nici măcar noi. Și totul a fost o zvâcnire, o durere neîncercată niciodată până atunci, parcă s-ar fi petrecut un cutremur, însă nu în afara mea, ci undeva în mine, ceva ce te poate frânge, lăsându-te totuși întreagă.

Nici nu știam ce este cu mine. Ceva mă durea și totuși, de neexplicat, îmi era bine. Mă simțeam descătușată de un rău care îl avusesem în mine și trebuia mântuit. Nu înțelegeam nimic, dar nici nu doream să pricep ceva. O oboseală fericită mă inundase și dintr-o dată m-am destins din încordarea pe care o simțisem până atunci. Un fel de leșin lucid m-a cotropit și am rămas odihnită, plutind în apele unui ocean blând, necunoscut mie până atunci. Ce se întâmplase ? Sau se întâmplase ceva ? Ușor, pe nesimțite, am alunecat în somn, sau mi se părea că dorm... visam ceea ce aveam impresia că trăisem cu câteva clipe înainte. Sau visasem ceea ce doar îmi închipuisem înainte de a adormi, că am trăit ? Totul devenea nesigur, neclar și începeam să mă îndoiesc dacă a fost totul aievea. Nu cumva compun... inventez iar himere... florile acelea pe care le doresc din ce în ce mai

frumoase, mai neîntâlnite, poate chiar inexistente. O himeră poate însemna nu numai o floare... ci și un vis nerealizat.

Simt o mână pe umăr. Întâi o atingere ușoară, apoi din ce în ce mai grea mi se pare apăsarea. Refuz să deschid ochii. E mai frumos totul aici în vis, în spatele pleoapelor mele închise, decât în golul din afara lor. Aud și o voce. Nu înțeleg ce spune. Până la urmă n-am încotro și deschid ochii. Îl văd ca prin ceață pe doctorul Alexandru Dumitraș, bunul meu prieten. În sfârșit, realizez ce e cu mine : adormisem pe scaun, doborâtă de atâta oboseală. Mă privește cu mare atenție, ca pe un bolnav și îi citesc în ochi întrebarea : „Ce-i cu tine ? Ai visat ceva ?" Și în același timp și acuzația : „Vezi, ți-am spus eu că nu o să reziști și a doua noapte de gardă". Numai că eu nu înțeleg nimic din ce încearcă el să-mi spună, pentru că între timp parcă l-am și auzit vorbind, pe celălalt, care fusese cu mine în vis. Parcă ar avea vreo importanță ce spune cel de acum. Era așa de bine dincolo, când Făt Frumos de Crăciun mă lua în brațe cu dragoste și mă răpea, ducându-mă în altă lume, cea de basm unde totul e frumos, bun, fără primejdii, unde nu ni se poate întâmpla nimic neplăcut. Vreau iarăși să dorm. De ce nu mă lași, Alexandre ? E așa de bine în somn, în vise ! Lasă-mă acolo, singură cu himerele mele minunate. Fiecare om are dreptul să-și compună un univers strict personal, pe care să-l populeze cu o lume numai de el dorită. Și ce e rău în asta ? Eu, de pildă, am avut parte de atâtea necazuri, și cu toate acestea mai cred. În ce ? Nici eu nu știu. Dar am voie să sper. Speranța ne ține. Știu că am făcut destule lucruri bune în lumea asta. N-am avut însă parte de fericire, cel puțin așa cum o doream eu. Ar fi cel puțin stupid să-mi imaginez că de acum înainte nu vor mai exista și oameni nefericiți. Că eu sunt unul dintre aceștia are prea puțină importanță. Și apoi de ce să nu recunosc : nu numai viața, lumea din jur — deși ea este cum este

— sunt vinovate. Eu și Septimiu, eu și Mihai, două posibile fericiri, dar nici una din ele nu s-au împlinit nu numai pentru că societatea n-a vrut, n-a fost de acord, ci și pentru că... pentru că... de ce ? N-a fost să fie ! Soarta ? Probabil. Hai, Alexandre, fie-ți milă de mine ! Vreau totuși să dorm ! Înțelege-mă ! Și iartă-mi slăbiciunea de o clipă.

Capitolul XII

Afară e beznă. Mă așteaptă o noapte foarte grea. Am presimțiri sumbre. Am fost informată că m-a căutat Bonifaciu la telefon. Nu știu de ce mi-e teamă de o discuție cu el. De ce oare ? L-am rugat să se intereseze și el cum s-au întâmplat de fapt lucrurile cu Septimiu. Dar l-am rugat de mult asta. De ce sunt acum agitată ? Mă doare capul de atâta încordare. Nici somnul nu m-a ajutat să-mi revin. Voi face a doua noapte albă. N-are nici o importanță. Totul e să se facă bine Mihai. Din păcate nu și-a revenit încă și nici nu știu dacă va scăpa. Am vorbit cu doctorii. Sunt foarte sceptici. S-a întors și Alexandru Dumitraș și am citit în ochii săi întunecați îngrijorarea. Hm ! Cred că nu este nimic de făcut. Și nici de Septimiu n-am putut afla nimic. Dar vorbele ziaristului mi-au rămas înfipte în creier : „Am indicii că unul dintre cei căutați se află în cercul dumneavoastră de prieteni". Cred că știe mai mult, dar n-a vrut să-mi spună. Oare de ce ? Probabil n-are încă dovezi suficiente. Ce urmărește ? I-am povestit a doua zi lui Richard de vizita, de fapt de vizitele ziaristului.

M-a privit înciudat cu ochii lui de viezure, ascunși în spatele părului ciufulit care îi cade pe frunte.

— Măi Laura, am impresia că tu l-ai inventat pe omul ăsta. Aveai nevoie de un anchetator care să-ți rezolve „cazul Septimiu".

— Hai fugi de aici ! Ce-s nebună ?

— Eu n-am zis că ai fi chiar nebună. Numai că tu ești un om cu multă imaginație. Ți-a spus-o și ziaristul. Te-a simțit omul, fantoma sau ce-o mai fi și arătarea asta.

— Te iei și tu după ce a zis el.

— Nu mă iau de loc. Eu te cunosc mult mai bine decât el. Afirmația de adineaori am făcut-o în deplină cunoștință de cauză. Tu visezi foarte mult. Am impresia că uneori, și când stai de vorbă cu mine, mintea îți umblă cu sorcova cine știe pe unde.

— Mă superi, Richard.

— Mă lady, un infirm este o sursă de adevăr. Au fost și există momente în istorie când numai infirmilor li se mai dă voie să spună câte ceva. De aia și-au și ales unii meseria de bufon. Printre glume, se mai poate strecura și câte o firimitură de adevăr. Umorul e pentru adevăr ca drajeul pentru un medicament amar. Dacă totuși până la urmă supără, infirmului i se rupe și piciorul sănătos. Deci rămâne tot un infirm, ceea ce era și înainte. Mai jos de condiția asta el nu poate coborî. Decât... în mormânt.

— Ești macabru astăzi.

— Stai că n-am terminat. Și unii oameni sănătoși pot spune adevărul, însă doar atunci când nu mai au nimic de pierdut, adică nu mai există riscul de a coborî mai jos decât se află, deci când sunt jos de tot, la fund, de unde nu se poate ajunge nicăieri, decât eventual în infern.

— Ești sinistru, Richard. Unde ți-a dispărut umorul tău proverbial ?

— Și acesta e un fel de umor, doar că e unul al disperării. Însă tu nu știi câtă speranță este într-o disperare. Altfel ne-am sinucide toți în momentele grele. Numai că, vezi, speranța asta nu mai funcționează la un moment dat, vreau să spun resortul ei, pentru că într-o zi îți dai seama că totul este în zadar. Este așa cum aș visa eu, Șchiopul, că o să am într-o bună zi picioarele egale și drepte. Și cum dracul să le am, când unul e strâmb și mai scurt ?! Iar uneori trebuie să recunoști

că şi viaţa pe care o ducem e cam strâmbă, sau o ajutăm chiar noi să nu fie dreaptă. Degeaba o pavoazăm după aceea. Nu mai putem înşela pe nimeni.

Am tăcut amândoi, nu ştiu de ce parcă stingheriţi. L-am întrebat pe neaşteptate :

— Ce părere ţi-ai făcut despre Mihai ? Ţi-am vorbit de multe ori despre el.

Richard mă fixă atent.

— Să-ţi spun că e bună, sau vrei adevărul ?

— Adevărul.

— Care din ele ? Că fiecare are câte unul. Probabil că Mihai îl are pe al său. Aşa îl am şi eu pe al meu. S-ar putea să difere. Ştii tu ce cred eu despre Mihai ? Că şi el este un infirm ca mine. Doar că eu sunt la picior, iar el la cap. Nu în sensul că e prost, doamne fereşte ! Ba dimpotrivă, cred că este prea deştept, iar el ştie asta şi-şi închipuie că atâta ajunge. Oamenii foarte deştepţi îşi imaginează că, tocmai pentru că sunt aşa, au dreptul să facă orice, deci să şi greşească. Şi atunci calcă strâmb ca mine, un infirm. Uite aici semănăm noi doi. Iar când calci strâmb, e ca şi cum nu te-ai duce nicăieri. Pentru că un picior o ia într-o parte, iar celălalt în alta. Şi atunci ce e de făcut ? După care picior te iei ? După cel drept, sau după cel stâng, care e strâmb ? Dar dacă cel strâmb e pe drumul cel drept, adică adevărat, ce te faci ?

— Degeaba, Richard, azi n-ai umor şi nici nu mi-ai dat un răspuns la întrebarea mea.

— Ţi se pare. Răspunsul meu se află în cuvintele pe care ţi le-am spus adineaori. Reaminteşte-ţi-le ! Cât priveşte lipsa mea de umor de azi, dă-i voie unui om aflat în situaţia mea să aibă dreptul şi la zile mai negre, când nu-i reuşeşte nici măcar o biată glumă, ca să nu mai vorbesc de lucrurile serioase... cum ar fi chiar propria lui viaţă. Azi e una din aceste zile. Iar părerea mea despre Mihai este exact cea pe care o ai tu acum despre mine : Mihai n-a avut niciodată umor. El a luat întotdeauna lucrurile foarte, chiar prea în serios, fără nici o doză de relativitate. Inclusiv inteligenţa sa pe care

și-a considerat-o atotputernică și veșnic biruitoare. A luptat cinstit și fără rezerve, cu dăruire sinceră, a câștigat, a fost în continuare soldatul aceleiași cauze și a mers serios înainte, încruntat, nelăsând nici o marjă de îndoială. A vrut totul așa cum ai încerca să cari un vas plin ochi la un drum lung. Este imposibil să nu se verse câte ceva. Înțeleptul când pleacă la drum nu-și umple vasul până la buză. Or, tocmai aceste picături care au dat peste margini l-au pierdut. Ele reprezintă hybrisul, exagerarea, nerespectarea măsurii lucrurilor. Mai ales într-o muncă dificilă ca a lui, când ai de-a face cu oameni, cu destinele lor și orice hotărâre a ta angrenează un mecanism puternic și complicat, ca un malaxor în care o dată intrat se poate întâmpla uneori să nu mai ieși întreg. Mihai n-a înțeles că nimic nu-i dă dreptul să calce strâmb, pentru că orice pas putea costa liniștea și poate chiar fericirea unui om, dacă nu cumva viața lui. Și mai este ceva : generalitatea unei cauze nobile nu poate scuza întotdeauna particularitatea unor erori. Chiar dacă o poate explica. Să știi totuși că eu, chiar dacă nu-l aprob pe Mihai, îi înțeleg pașii săi de infirm pe un drum poate prea greu și prea nou pentru condiția lui de începător întru ale puterii. Deși, dacă stau să mă gândesc bine, au fost și unii puternici mai în vârstă care... Vezi și blânda istorie ce ne învață... că după o revoluție care vrea să răstoarne o dictatură, se instaurează alta, una nouă, cu nume nou.

Nu, hotărât lucru, Richard era într-o pasă neagră. Dar îl cunosc bine. Își va reveni el. Nu acesta este modul său de a fi. Dacă ar avea tot timpul gândurile astea, n-ar rezista.

Îmi aprind o țigară și mă duc la geam. Privesc în întunericul nopții. Nu se vede nimic, dar îmi face bine. Parcă viața mea în ultimii ani n-a fost decât tot o beznă prin care am orbecăit mereu fără să pot găsi vreun drum dacă nu drept, cel puțin acceptabil, care să ducă totuși undeva, la un liman, la o soluție oarecare. Tot prin ce am trecut a fost parcă un provizorat. Nimic nu mi s-a părut stabil. Când, în sfârșit, credeam că am ajuns un-

deva, totul se strica sau se sfârșea brusc, fără milă. Ce s-au dovedit a fi până la urmă iubirea mea cu Septimiu, căsnicia cu Mihai decât niște drumuri înfundate, deși la început totul părea frumos, dădător de speranțe și vise? Iar viața de după aceea ? O hărțuială continuă, o singurătate tristă, înviorată din când în când de câte o clipă mai luminoasă, și ea trecătoare, urmată imediat de necazuri, insatisfacții, șicane. Rareori câte o rază firavă de soare, întunecată repede...

*
* *

Sună telefonul. Ridic receptorul și aud vocea lui Bonifaciu. Pare schimbată, mai gravă decât de obicei. Mă întreabă dacă poate veni la spital. Îl chem să vină cât mai repede. Rog o asistentă să sune la poartă ca să i se dea drumul. Mi-e frică. Tremur toată. Oare de ce ? Ce se întâmplă cu mine ? Pregătesc febril două cafele și-mi simt pulsul bătând disperat. Doamne, mi se face chiar rău. Emoția să fie de vină ? De ce aș fi emoționată ? Doar m-am văzut de atâtea ori cu Bonifaciu și n-am simțit nimic deosebit. Chiar am regretat — și într-un fel regret și azi — că nu-l pot iubi pe Bonifaciu, însă — de ce să nu recunosc — mai tare mă supără faptul că nici el nu simte nimic pentru mine. Atunci ? Îmi aduce oare o veste proastă, îngrozitoare chiar ? Încerc să mă liniștesc. Cer un calmant. Sper să-mi facă bine. Aștept efectul medicamentului. Minutele trec, dar nimic. O transpirație rece îmi coboară pe coloana vertebrală, ceea ce mă irită cumplit. Ce-i cu mine ? Nu mă mai recunosc. Alexandru intră și mă privește mirat. Pe chipul meu se vede probabil cât sunt de răvășită. Îi spun, bâlbâindu-mă, că vine Bonifaciu să-mi comunice ceva important. Dă din cap și se retrage discret, fără să spună un cuvânt. Și-o fi închipuind probabil că între mine și Bonifaciu... N-ar fi primul, nici ultimul.

În sfârșit aud o bătaie în ușă. Spun răstit „intră !". Cred că sunt palidă. Bonifaciu pătrunde în cabinet și ră-

mân uluită. Omul elegant de altă dată, din totdeauna, cu figura destinsă și distinsă, blazat și sigur pe el, a dispărut cu desăvârșire, făcând loc altuia, necunoscut. Este obosit, cu cearcăne la ochi, neras — nu l-am văzut niciodată așa —, cu hainele în dezordine. Își aprinde o țigară cu gesturi febrile, altele decât cele care le știam eu, și îmi spune scurt :

— Bună seara !

Rămâne în picioare. Eu la fel. Apoi continuă, parcă el ar fi gazda :

— Ia loc, Laura ! Trebuie să discutăm lucruri importante. Am avut zilele astea câteva întâlniri interesante. Dintre care una cu un fost camarad de luptă, cu funcție înaltă, la care am mai fost eu cândva într-o chestiune ce te privea. De la el am aflat niște lucruri care m-au ajutat să înțeleg cele întâmplate atunci...

Mă așez mecanic. El rămâne tot în picioare și mă privește fix, stăruitor, fără acea seninătate cu care mă obișnuise.

— De ce ai refuzat atâta vreme să-mi mărturisești tot adevărul ? Îl bănuiam de mult, măcar parțial, dar îl așteptam de la tine. Între prieteni se putea spune. Astăzi, deși nu mai aveam nevoie de alte probe, am mai obținut una. Am vorbit cu șoferul care i-a dus pe Mihai și pe Septimiu.

— L-ai găsit pe șofer ?

— Da. Îmi notasem undeva numele lui și nu găseam carnetul. Dar parcă ți-am mai spus asta.

— Și ce știe ?

— Nu-mi pune tu întrebări acum, Laura.

Rămân fără replică.

Vocea lui Bonifaciu este de o duritate pe care nu i-o cunoșteam. Mă privește în continuare stăruitor, așteptând răspunsul meu. Dar cum aș putea să-i explic că dragostea pentru un om te poate face să-i aperi memoria cu dinții când el nu mai este printre cei vii... Cum ? M-ar înțelege oare ? Privesc în trecutul meu și încerc să-mi răspund iar la întrebare : oare am greșit sau nu tăcând ? În fond, n-am făcut nici un rău nimănui, nici

vreunui om și nici cauzei pentru care am luptat. Tot ce s-a întâmplat atunci n-a fost din vina lui... Dar oare poate înțelege Bonifaciu acest lucru ? Îi simt în continuare privirea ațintită asupra mea.

— Laura, aș vrea foarte mult să-mi spui de ce ai tăcut ? Țin mult la asta, mai mult decât îți închipui tu.

Îmi adun toate puterile ca să pot vorbi, dar parcă nu am aer. Cuvintele nu vor să iasă, nu au cum. Bonifaciu își dă seama că îmi este imposibil să vorbesc și începe s-o facă el, rar, încet, parcă de departe, din urmă, de pe vremea când s-au întâmplat toate acestea.

— Laura, până la un punct te înțeleg foarte bine. L-ai iubit mult pe Septimiu, l-ai prețuit ca pe nimeni altul. Voiai probabil să-l aperi, să-i păstrezi nepătată memoria. Este nobil ce voiai să faci, doar că nu putem, nu avem voie să omitem un lucru : în împrejurările dramatice de atunci se putea întâmpla ca unii dintre noi să mai și greșească uneori, chiar cei mai buni. Apoi eram atât de tineri ! Entuziasmul și dăruirea nu pot suplini întotdeauna pe deplin experiența. Iar tu știai încă de pe atunci acest lucru și mai aflaseși și împrejurările cam ciudate în care a fost ratată acțiunea de procurare a armamentului de la cazarmă. Auziseși — ca și mine, de altfel — ce se vorbea : că eșecul s-ar fi datorat insuficientei pregătiri a acțiunii, că s-ar fi comis unele imprudențe. Mai direct spus, se afirma că atunci când s-a aflat că trebuie să vină și un al treilea ins, pe numele său conspirativ Sandu, nimeni, nici Mihai, nici Septimiu nu ar fi verificat ce-i cu el, de unde vine, cine l-a trimis, de ce era nevoie și de el, din moment ce deja erau trei, având în vedere că și șoferul era de al nostru. Sigur, omul știa parola, nici nu-i era greu s-o afle și o să-ți povestesc puțin mai târziu cum s-a întâmplat și chestia asta. Mihai, care avea oricum mai multă experiență — era și ceva mai în vârstă —, ar fi trebuit ca măcar lui să i se pară suspectă venirea lui „Sandu", de al cărui nume conspirativ nu auzise niciodată. I s-a părut că l-a văzut o dată la o întâlnire și a considerat că este suficient. Mai ales că, așa cum am mai spus, insul cunoștea

parola. Dar Septimiu a fost cel mai tare acuzat după aceea. De ce? Pentru că lui personal i se comunicase că va veni și Sandu, nu lui Mihai! Deci — după opinia unora — el ar fi trebuit să ia toate măsurile de asigurare, să verifice, să întrebe la centrală, de ce e nevoie și de acest necunoscut. Or, el s-ar fi mulțumit să preia informația și atât. De asta a și fost acuzat atât de vehement de către Bucurescu că din cauza lui s-a ratat acțiunea. Numai că Bucurescu avea tot interesul să găsească un vinovat, pentru că tocmai prin el se transmisese lui Septimiu, deci pe rețea, numele lui Sandu. Așa scăpa el basma curată. Iar când Septimiu a dispărut, lucrurile i-au convenit de minune. A insinuat chiar că acesta a greșit grav, sau chiar a trădat și acum se ascundea ca să scape de răspundere. Încă nu se știa că de fapt Septimiu fusese arestat de la locuința conspirativă în urma unui denunț. Cum că, vezi Doamne, el nu era comunist, ci era „naționalist", că era cu englezii, cu americanii, deci nu cu rușii, așa că... îți dai seama. Prostii... Au mai urmat, după aceea, după cum se știe, astfel de acuzații de pe urma cărora au fost condamnați și executați oameni cinstiți, chiar comuniști, care se declasaseră întâi români și apoi comuniști. Și așa bănuielile s-au adunat în jurul lui Septimiu. Deși noi toți — cei cinstiți, desigur — știam că nu el trădase, ceea ce însă n-a fost de ajuns. Acuzațiile rămâneau în picioare. Tu însă credeai că o eroare, a lui și a lui Mihai, tot existase sau, dacă nu chiar eroare, măcar o imprudență. Și asta n-ai vrut să mi-o spui niciodată. Îți era teamă că pătezi memoria lui Septimiu dacă îmi mărturiseai ce gândești. De fapt nici ție însăți nu aveai curajul să-ți mărturisești îndoielile.

— Dar nu din cauza lui s-a întâmplat nenorocirea de la cazarmă!, strig cu disperată. A fost o trădare la mijloc, îmi dau seama abia acum, imprudența lui Mihai și a lui Septimiu nici nu poate fi pusă în discuție din moment ce insul acela știa parola, iar lui Septimiu i s-a spus de către Bucurescu că trebuie să vină acel Sandu la întâlnire. Așa că vinovat este cel care le-a dat aceas-

tă informație. Chiar tu mi-ai spus că prin Bucurescu s-a transmis în rețea numele lui Sandu. Deci el e vinovatul! El, așa-zisul ilegalist, devenit mare ștab după aceea.

Bonifaciu mă privește trist, zâmbind cu amărăciune:

— Cu toată antipatia mea pentru Bucurescu, — știu că nici tu nu prea îl ai la inimă — trebuie să-ți spun că nu el este totuși singurul vinovat. Și lui i s-a transmis această informație de către cineva. Are, e drept, o vină : că n-a verificat ce-i cu acest Sandu, că n-a cerut precizări, mai ales că el ținea legătura cu întregul nostru colectiv și răspundea de acțiune în fața centrului. Și, se pare, el l-a adus printre noi. Tot el l-a trimis la cazarmă cu Mihai și cu Septimiu. Era o inițiativă a lui, personală.

— Deci el e vinovatul principal ! sar eu de parcă aș fi găsit salvarea memoriei lui Septimiu.

— Stai, nu te pripi ! E adevărat, vina lui este oricum mai mare decât a celorlalți. Totuși, cauza ratării acțiunii nu este numai Bucurescu, ci și acela care i-a transmis lui numele de Sandu, care l-a introdus pe acest ins de la siguranță printre noi. Acela este de fapt marele trădător, el fiind tot omul siguranței. Am dedus logic că nu poate fi decât unul dintre noi sau unul mai nou venit în echipele noastre. In timpul unor asemenea lupte, ca acelea pe care le duceam noi exista posibilitatea ca cineva să poată fi corupt prin diferite mijloace : bani, slujbă, alte interese, femei.

— Atunci trebuie găsit neapărat acest trădător.

— I-am aflat numele astă noapte !

Rămân complet buimacă. Il privesc năucită pe Bonifaciu și nu-mi vine a crede. Poate n-am înțeles bine. Il mai întreb încă o dată, dar nu știu de ce gândul îmi fuge la Marcel Crângașu.

— I-ai aflat numele ? Acum, după atâția ani ?

— Da, dar nu uita : de fapt căutăm doi oameni : pe Sandu și pe trădătorul strecurat între noi. N-a fost ușor, mai ales că regulile conspirative impuneau cu strășnicie ca să nu ne cunoaștem toți între noi nici după numele adevărat, nici după cel conspirativ. Ii caut de aproape

un sfert de veac și nu le puteam da de urmă. Și se ascundeau atât de aproape ! Îmi trebuia însă șoferul camionului care-l văzuse pe Sandu, și odată ajuns la acesta să ajung și la trădător. Trei oameni îl văzuseră pe Sandu : șoferul, Septimiu, care s-a prăpădit, Mihai, care însă n-a apucat să-l vadă prea bine, pentru că de fapt Sandu s-a întâlnit cu Septimiu și abia apoi au venit la locul de întâlnire. Mihai s-a urcat imediat în lada camionului, iar Sandu în cabină. Abia de l-a zărit câteva clipe. Ca să nu mai vorbesc de faptul că Mihai, simțindu-se și el vinovat de ce se petrecuse, a refuzat să discute vreodată cu mine — și cu alții, de altfel — toată această întâmplare. Mai ales că relațiile dintre noi... se rupseseră de mult.

Deci singurul care mai rămânea era șoferul camionului. Stătuse doar lângă Sandu în cabină. Iar acest șofer dispăruse, parcă îl înghițise pământul. El nici nu făcuse parte de fapt din grupul nostru. Fusese adus special pentru această acțiune, deoarece avea permis de conducere. M-am interesat de el. Dar, uitându-i numele, mi-a fost imposibil să-i dau de urmă. Îmi aminteam vag că notasem undeva numele lui... Unde ? Într-un caiet pe care nu-l mai găseam. Până la urmă am dat de el și așa am ajuns la șofer. Ca să fiu scurt, l-am vizitat și mi-a furnizat semnalmentele omului ce-și zicea Sandu, urmând ca de la acesta să ajung la celălalt care ni l-a strecurat între noi. Când le-am auzit, am tresărit... Semănau izbitor cu ale unei cunoștințe comune a noastră... de dată mai recentă. Am verificat ca să nu mă înșel cumva și...

— Cine este ? sar eu de pe scaun, nerăbdătoare să aflu mai repede.

Bonifaciu mă privește o clipă, care mi se pare o veșnicie, își aprinde o țigară, trage adânc fumul în piept și pronunță rar un nume :

— Ion Munteanu !

Tămân total stupefiată. Mă sufoc și simt că în clipa următoare o să mă prăbușesc. Bonifaciu mă sprijină, apoi mă așază pe un scaun. Îmi dă și un pahar cu apă.

Îl beau pe nerăsuflate. Șoptesc, mai mult pentru mine :

— Imposibil, imposibil !

— Așa mi-am zis și eu la început, dar șoferul mi l-a descris cu precizie. Sigur, arăta puțin altfel pe atunci Ion Munteanu. Era doar încă tânăr, deci mai slăbuț, nu cu mult însă. În rest, cum îl știm : mic de statură, avea deja un început de chelie, un aer de om cumsecade, ochii mici, verzi, iar ochelari purta încă de pe vremea aceea. Și încă ceva ce nu știu dacă tu ai observat : pe obrazul stâng, chiar sub ochi, are o mică aluniță. Se observă greu din cauza ramei ochelarilor care o acoperă aproape în întregime.

— Da, îi răspund eu aiurită, am observat-o... Dar tot nu pot crede că el este Sandu, agentul siguranței.

— Stai că n-am terminat totul despre cumsecadele nostru prieten Ion Munteanu, posibilul tău viitor soț.

— Nu fi rău, Bonifaciu !

— Ți-am spus de mai multe ori în ultima vreme că de fapt noi trebuie să căutăm doi oameni : pe Sandu și pe cel care l-a strecurat în rețea, deci pe trădătorul dintre noi care o făcuse.

— Cine este celălalt, trădătorul ? am tresărit eu nerăbdătoare.

— Ion Munteanu !

Nu mai înțelegeam nimic.

Bonifaciu continuă cu același ton :

— Adică tot el. S-a introdus pe sine în rețea. Povestea pare puțin mai complicată : Munteanu — sau, sub alt nume, mai vechi, Costache Vălureanu — era un vechi informator al siguranței. Într-o zi unuia dintre șefii lui i-a venit o idee : ce-ar fi să-l angajeze ca muncitor într-o mare uzină bucureșteană, pentru ca după aceea, treptat-treptat, acesta să câștige încrederea celor din jur, iar mai apoi să se strecoare printre cei care luptau împotriva nemților, ba chiar să acționeze o vreme cu noi. Ceea ce a și izbutit tipul, sub înfățișarea sa de om cumsecade, fiind foarte șiret. A câștigat destul de repede încrederea unora dintre noi, și mai ales a lui Bucurescu, care l-a folosit apoi ca pe un fel de curier pentru trans-

miterea sarcinilor. Când s-a hotărât acțiunea de la cazarmă, Munteanu și-a informat superiorii că el trebuie să transmită, oamenilor de legătură ziua și locul. Atunci șefii lui au avut o altă idee : ca să afle cine sunt militarii care colaborează cu noi, au decis să vină și Ion Munteanu. Pentru asta i s-a dat ordin să transmită, ca o dispoziție a celor care coordonau acțiunile noastre, că trebuie să participe și unul Sandu și l-au trimis chiar pe el ca să vadă cine dintre militari lucrează pentru noi. Și ca totul să pară credibil, Munteanu a transmis această dispoziție prin Bucurescu, pentru ca el la rândul lui s-o transmită mai departe lui Septimiu și Mihai. Au ales un nume care nu figura pe lista noastră, ca nu cumva, dacă se dă un nume cunoscut, atunci când va fi transmis prin Bucurescu să vină cel real, și nu Ion Munteanu. Urma să ne lase să încărcăm camionul și abia apoi la ieșire să ne aresteze. Doar că a intervenit o desincronizare : cineva n-a înțeles bine ordinul sau s-a grăbit să ne atace de teamă să nu le scăpăm și atunci s-au încurcat lucrurile, încât Munteanu era gata să se dea de gol : de frică să nu fie împușcat și el de cei care trăgeau asupra noastră, nu s-a mai urcat în camion, ci s-a ascuns după colțul gheretei de la intrarea regimentului.

— De asta nu l-a mai văzut Mihai în mașină pe... Sandu !

— Exact ! După toată întâmplarea asta, Munteanu a fost retras, ca să zic așa, din zona în care operam noi, ca nu cumva să-l mai întâlnim. Le era teamă că îl mirosisem. Din păcate, însă, noi nu l-am bănuit pe el nici atunci și nici mai târziu. Mai ales că unii, în special Bucurescu, s-au grăbit să-i acuze pe Mihai și mai ales pe Septimiu că ei ar fi vinovați de ratarea acțiunii. Abia mult mai târziu, examinând mai îndeaproape ce se întâmplase, eu și încă vreo câțiva am bănuit că acel Sandu era adevăratul trădător. Deci, în concluzie, un singur om trebuia căutat, nu doi, pentru că Sandu și cel care-l introdusese în rețeaua noastră erau una și aceeași persoană : Ion Munteanu, alias Costache Vălureanu. I-am făcut o vizită astăzi, nu singur, — îți dai seama — și

ne-a povestit toată istoria după ce i-am spus că știm cine este. Spera ca astfel să scape mai ușor. Cred că este inutil să-ți mai spun că unele bănuieli le aveam mai demult. De altfel, tu însăți mă rugaseși de atâtea ori să te ajut să dezlegi misterul dispariției lui Septimiu, de fapt, al eșecului acțiunii de la cazarmă. Așa că de multă vreme am făcut tot ceea ce mi-a stat în putință să aflu adevărul. Apoi și eu doream să clarific lucrurile : era păcat ca doi oameni cinstiți, Septimiu și Mihai, să fie bănuiți pe nedrept. Și aș mai adăuga ceva : acest Munteanu fusese plecat multă vreme la Moscova. Nu știu nici azi de ce lui nu i-a plăcut ce făceam noi. Se pare că rușilor nu le convenise prea mult că le-o luasem înainte de 23 August. Cel puțin așa cred eu.

După o scurtă pauză, Bonifaciu continuă :

— Tot nu înțeleg însă, Laura, de ce mi-ai ascuns faptul că și Septimu, și Mihai au fost bănuiți că ar fi vinovați de ratarea acțiunii, că doar tu aflaseși asta... Știu, știu, ca să nu pătăm memoria lui Septimiu. Dar dacă îmi relatai exact ce știai, mi-ar fi fost mai ușor să înțeleg anumite lucruri și deci să descopăr adevărul. Poate ar fi fost mai bine și pentru tine...

Am rămas pe gânduri, neștiind ce să-i răspund lui Bonifaciu. Mi se părea aproape neverosimil ca micuțul, inofensivul și cumsecadele Ion Munteanu să fi fost atât de mârșav. Și când te gândești că într-o zi, îngrozită de atâta singurătate, de apropierea bătrâneții, tot în singurătate, aș fi fost în stare să accept cererea lui în căsătorie. Într-un târziu i-am răspuns lui Bonifaciu :

— Știi, e foarte greu de găsit o explicație la tăcerea mea. Poate m-am temut că și tu îl bănuiești pe Septimiu de neglijență, de imprudență, atunci când a acceptat să se întâlnească cu Sandu... cu Munteanu. Și m-am gândit că poate e mai bine să las lucruile așa cum sunt. Dacă le zgândăream, cine știe ce mai ieșea. Și așa erau câțiva cărora numai dacă le pomeneai numele Septimiu Stanciu, se întunecau la față, deveneau suspicioși. Deci, ce rost avea ?

— Mi-ai spus că-ți era teamă că și eu îl bănuiesc pe Septimiu de neglijențe, imprudențe și nu mai știu de ce. Nu-i adevărat, Laura! Eu întotdeauna am avut încredere deplină în el, fără rezerve. La fel și în Mihai, deși după aceea relațiile mele cu el... s-au destrămat cu totul. Tare mi-e teamă, Laura, că altul a fost motivul tăcerii tale: chiar tu însăți îl bănuiai pe Septimiu că nu fusese suficient de precaut, de vigilent și te durea propria ta bănuială, pentru că îl iubeai. Și-ți era insuportabil gândul că omul iubit putuse greși atât de grav în împrejurări care reclamau maximum de prudență. De asta ai tăcut. Și mai este un lucru: tu te-ai îndoit de Septimiu, deci nu aveai totală încredere în el. Dar faptul că nu mi-ai spus niciodată nimic despre asta mă face să înțeleg că nu ai avut încredere nici în mine, ceea ce trebuie să recunosc că mă doare. Și poate nu ai și n-ai avut niciodată încredere în nici un om din lumea asta.

Tresar. Mă crispez. Este îngrozitor când cineva îți spune un adevăr dureros, pe care tu îl simțeai de mult, dar nu voiai să-l recunoști nici în fața propriei tale conștiințe.

In asemenea momente ai impresia că te năruiești pe dinăuntru. Îndoiala în omul pe care-l iubești cel mai mult în lumea asta este probabil cea mai cumplită sancțiune a destinului, pentru că fiecare din noi dorește să iubească un om nepătat, bun, curajos. Iar când îndoiala începe să sape încrederea, îți poți otrăvi sufletul pentru toată viața. Chiar dacă te încăpățânezi, te obligi singură să rămâi cu imaginea nepătată a omului iubit. Una este să dorești și alta este să nu poți crede în această imagine a purității. Eu m-am îndoit în adâncurile mele de Septimiu, deși simțeam că nu am motive pentru asta. Apoi și alții au avut grijă să-mi întrețină, să-mi cultive îndoiala. Dar Septimiu nu merita asemenea bănuieli, mai ales din partea mea, a omului pe care îl iubea și de care era iubit. Iar eu n-am încetat niciodată să-l iubesc, cu toate îndoielile mele. Niciodată. El va rămâne pentru totdeauna curat în mintea, în sufletul meu.

Imi ridic ochii spre Bonifaciu. Mă privește stăruitor. Caut să-i descifrez privirea : mă acuză, mă dojenește sau chiar mă condamnă ? Nu-mi pot da seama. Are dreptate : el niciodată nu s-a îndoit de Septimiu, pe când eu... de ce nu i-am spus niciodată ce gândesc... totul... poate ar fi fost mai bine. Acum este prea târziu. Și nu știu dacă bunul meu prieten mă va ierta pentru nesinceritatea mea, pentru neîncredere. Il privesc și eu. Stă drept în fața mea. Poate are în ochi o tristețe ascunsă sau mi se pare mie, pentru că și eu sunt acum foarte tristă. Îmi pune mâna pe umăr, și rămâne așa o bună bucată de vreme. Apoi se întoarce, își ia pardesiul și iese fără să spună un cuvânt. O ultimă privire din prag... parcă și un zâmbet trist abia schițat și ușa se închide în urma lui. Iar eu rămân iar singură, așa cum am fost și voi fi probabil de acum înainte. De fapt, cine îmi mai rămâne ? Mihai ? Nici nu știu dacă va fi salvat. Apoi o căsnicie ratată este dificil de reluat, dacă nu cumva chiar imposibil. Iar prietenii ? Marcel ? Ți-ai găsit ! Nu este el omul pe care să poți conta. Și după câte am auzit, i s-au cam dus și lui vremurile. Se pare că va pleca în țara lui de obârșie. Ii ajunge, că prea a bătut la multe uși. Deși, cine știe, s-ar putea să-i mai meargă. În orice caz, eu nu-i vreau răul. Intr-un fel îl și înțeleg, dar nu-l pot ierta. El este un ins care se mulează perfect, ca o ceară pe care o modelezi, sau se modelează cum vrea ea. Nu e un om rău, doar că e nesigur. Ceara e prea moale pentru a rezista. Insă, probabil, tocmai în aceasta constă și tăria sa. Că poate lua orice formă, după forța care este la un moment dat cea mai puterincă. Ceilalți prieteni ? Care, că nu prea sunt ?

Iar eu tot singură voi rămâne, pentru că orice aș face pe oamenii nesiguri nu mă pot baza. Apoi, nici eu nu sunt chiar atât de inflexibilă pe cât vreau să par. Și atunci ? Unde este vremea când credeam că nimic nu mă va încovoia ? Și dacă se întoarce totuși vremea asta ? Zâmbesc cu amărăciune. Nici eu nu cred în așa ceva.

Capitolul XIII

Ce pot gândi acum înaintea morții când sunt prea tânăr ca să pot înțelege totul, deși înaintea morții avem toți aceeași vârstă : a vieții, a singurei vieți pe care o avem și o vom pierde în curând. Ar fi și absurd să mi se ceară așa ceva. La vârsta mea, câte credințe, atâtea patetisme. Nici nu-mi fac iluzii că eu, Septimiu Stanciu, aș putea deține cheile adevărului acestei lumi atât de încâlcite. Chiar dacă uneori sunt în stare să susțin coerent niște idei în care acum cred din toată ființa mea, ceea ce nu înseamnă că ele sunt obligatoriu valabile pentru întotdeauna. Ba uneori îmi vine să și zâmbesc, amintindu-mi de seriozitatea poate puțin comică cu care pledez pentru o idee sau alta. De pildă, ca atunci când i-am vorbit Laurei despre recâștigarea puterii de către om, de către individ în fața unei societăți, a cărei putere i-a scăpat de sub control, ale cărei decizii îi vin mereu de sus, de deasupra sa, parcă sursa acestor hotărâri ar coborî de la o divinitate... tot umană și ea, dar, în fond, absurdă, pentru că nu-i mai aparține cu nimic omului de rând, anonimului. Desigur, am auzit că în Rusia s-au întâmplat niște lucruri care te pot pune pe gânduri. Îmi dau seama că ce gândesc eu uneori este a superbă utopie, și ca orice utopie ea este sortită doar visului frumos într-o noapte albă de Crăciun, cu colindători pe la porți, care îți urează numai de bine și tu poți crede în clipa aceea că într-adevăr așa o să-ți fie, că toată viața

ta va fi o cale bătută de noroc. Numai că ei, colindătorii, pleacă, mai îmbătrânesc, li se poate întâmpla chiar să și moară, iar tu îți vei urma existența nu cum ți-au urat-o ei, ci cum va vrea viața însăși să-ți ofere, când mai bine, când — cel mai adesea — chiar rău. Și atunci ? După ce sărbătorile trec și teoriile generoase se duc, parcă nici n-ar fi existat vreodată, ce ne rămâne ? Păi ce să ne rămână ? Viața, cu ale ei, care nu corespunde întocmai cu ce gândisem noi despre ea la vremea principiilor. Ba mai mult decât atât, observăm de la o vreme că până și principiile se... elasticizează... devin din ce în ce mai flexibile, se tot întind până când nu mai înțelegi unde începe și unde se termină o idee la care țineai foarte tare, fără de care ți se pare că nici nu poți respira.

Poate că singura mea eroare este tinerețea, când omul are dreptul să-și imagineze o lume bine împărțită, clar, ca marea de uscat. El nu știe la vârsta aceasta că mai pot exista și zone intermediare, mlăștinoase, care chiar uscat părând, dacă îți lași piciorul pe solidul lor înșelător, aluneci, te scufunzi, și cu cât te zbați mai tare, cu atât te afunzi mai mult și riști să rămâi pe vecie în nămolurile unei certitudini ce a durat doar o clipă. Și cu toate acestea, nu pun nimic la îndoială din ideile pentru care am luptat. Ar fi și absurd. Altfel de ce aș fi luptat ? Sigur, pot avea naivitățile și stângăciile mele. Sau modul meu de a gândi — și asta mi se poate ierta din cauza vârstei — ar putea părea romantic, desuet. Și ce-i cu asta ? Din moment ce cauza pentru care am luptat a fost îmbrățișată de toată lumea — sau cel puțin de o parte a ei — înseamnă că am avut dreptate. Adică, noi am avut dreptate. Sau poate intrăm într-o utopie ? Posibil. Dar mai există atâția oameni care nu cred în ceea ce credem noi ? Și atunci ce facem ? Se poate lupta pentru un ideal plecând din puncte de vedere sensibil diferite. Există însă un centru al intereselor majore ale unui popor care trebuie să ne unească pe toți și mai ales nu trebuie să ne dezbine după victorie. Ar fi cel mai trist lucru să constați că învingătorii își consumă ultimele energii după luptă, devorându-se între ei. O ase-

menea imagine ar putea demobiliza și pe cei mai vajnici eroi. Cred că nu se va întâmpla așa ceva. Sigur, putem admite că nu toți cei care au luptat pentru o idee au avut maturitatea necesară de a înțelege amploarea și complexitatea cauzei pentru care s-au dăruit. Sau vor avea alte idei — poate le și au de pe acum. Și ce vom face cu ei ? Sau ce vor face ei cu noi ? Depinde cine va câștiga. Sau cine va decide.

Eu, de pildă, pot fi oricând acuzat — o fi și vârsta de vină — că mi-am construit o lume viitoare din lecturi, desigur, nu întotdeauna bine alese și asimilate, care nu corespunde decât parțial unor idei pe care le considerăm acum sacre, inviolabile. Dar cine îmi poate garanta mie, un om încă foarte tânăr, credul și în același timp neîncrezător, că tot ceea ce mi se spune că este corect acum va fi la fel de corect și peste un deceniu, să zicem ?

E dreptul meu la îndoială, și nu numai al meu, ci al omului în general și al tânărului îndeosebi. Chiar când afirm ritos un lucru, în umbra sufletului meu se poate ascunde tăinuită o cută de incertitudine. Tocmai aceasta mă face să verific adevărul despre care se vorbește, să-i încerc trăinicia. Eu nu pot exista în afara gândului scormonitor care întoarce pe o față și pe alta orice afirmație despre care i se tot vorbește că ar fi adevăr. Abia așa, cred eu, adevărul poate fi scos la iveală și deosebit de falsurile de circulație, poleite în vorbe frumoase. Eu nu merit să fiu condamnat de necredință doar pentru că pun întrebări. Ele, întrebările, sfințesc orice faptă tocmai pentru că fapta cea dreaptă rezistă tuturor întrebărilor. Și atunci de ce să mori din nedumeriri pe care ți le-ai exprimat sincer, cinstit, pe față ?

Eu nu de asta o să mor probabil. Și, în fond, nici nu are importanță vreo explicație din moment ce tot ce am făcut, faptele mele, lupta în care m-am angajat cu toată ființa mea este dreaptă. Nu. Ar fi meschin să mă întreb ce și cum s-a întâmplat, de ce am căzut eu, de ce va trebui să mor. Ar însemna să mă pun pe mine însumi înaintea ideilor pe care le-am apărat. Eu aș dori doar să

înțeleg niște lucruri, pentru că n-am avut niciodată naivitatea încât să-mi închipui că am înțeles totul. Chiar și atunci când încercam să fiu coerent în explicațiile pe care le dădeam altcuiva. Ca, de pildă, Laurei, când i-am vorbit despre motivele care m-au determinat să lupt. Așa am crezut eu că este mai bine, ca să ieșim dintr-o situație disperată. Nu știu cum se vor termina lucrurile. Mă tem însă că nu noi vom hotărî. Se aude că alții vor decide. Oare, nu cumva, jertfa noastră a fost în zadar ?

Cel mai comod lucru când ajungi într-o împrejurare ca cea în care mă aflu eu acum este să dai vina pe cineva anume, să găsești o persoană care mai târziu va purta toate păcatele, ca o cocoașă de care nu se poate scăpa niciodată. Asta ar lămuri lucrurile la prima vedere. Și lumea ar putea dormi liniștită ? Ar mai fi o cale. Când ai ajuns în situația să-ți numeri orele care ți-au mai rămas de trăit, știind cu certitudine că nu există nici o șansă de a fi salvat, ci doar de a te amăgi, poți să acuzi tocmai cauza pentru care ai luptat : ea te-a dus la moarte, ea te-a pierdut. Deci pe ea arunci vina. Dacă aceasta n-ar fi fost, tu nu ajungeai în această situație fără ieșire. Și atunci te dezici de cauză... și ești salvat. Oare ? Nu cred.

Dar cum vei părea în ochi celorlalți care au luptat sincer ? Iar în ai tăi ? Admițând că ai scăpa cu viață, cum te-ai privi pe tine însuți ? Abjurând ? Nici nu poate fi vorba de așa ceva ! Dar ai dreptul să te gândești la toate, chiar punându-ți în față varianta cea mai umilitoare, știind că n-o vei alege niciodată. Tu fiind convins că n-o vei alege ! Dar ceilalți ? Dacă ceilalți nu au cum ști — poate unii nici nu-și pun măcar o clipă această întrebare — că tu gândești la fel de curat ca altădată ? Dacă îndoiala se strecoară ca un șarpe rece în mintea lor, ei crezând chiar și numai pentru o clipă că tu nu ai fost cinstit și drept ? Ce te faci atunci, mai ales când ai și unele indicii că îndoiala a ros puțin câte puțin încrederea lor în tine. Nu cunosc o mai mare suferință — mai cumplită ca moartea care mă așteaptă în curând — decât neîncrederea propriilor tăi prieteni cu care ai luptat.

Nici nu știu ce se poate face într-o asemenea situație. Suspiciunea, iată un chin care poate dărâma și pe cel mai puternic om.

Și atunci ? Eu ce pot să fac ? Îmi rămâne un singur drum : să mor demn. Nimic eroic în ceea ce mi se va întâmpla. Însă nici o cedare. Chiar dacă despre mine se va spune : „Iată un tânăr idealist, naiv, a, sigur, de bună credință, însă... nu-i așa... a greșit si el odată... și asta l-a pierdut". Ei bine, pe mine nu m-a pierdut nici una din aceste blânde explicații. Poate că după ani și ani se va face efortul de recuperare a memoriei mele. Un singur lucru aș dori să se înțeleagă clar : că în orice luptă, există și învingători cinstiți și victime oneste, care împreună au luptat la fel de corect pentru aceeași cauză. Și ar fi de neexplicat despărțirea unora din ceilalți, din moment ce drumul pe care voiau să meargă era același. Un om care piere pe drum în același marș cu ceilalți are dreptul dacă nu la un mormânt al eroului necunoscut, atunci măcar la o vorbă bună de aducere aminte după aceea.

Cred că am — că voi avea dreptul — la amintirea celor care m-au cunoscut, cu care am stat în preajmă. Sunt oameni care mi-au fost dragi și sunt convins că nu mă vor uita. Poate nu toți. A, desigur, ar fi posibil ca unii să prefere uitarea. Îi iert și pe aceștia, chiar și pe Bucurescu. El mi l-a trimis pe acel Sandu la cazarmă. A fost ideea lui nefericită, ca să nu zic altfel. Desigur, n-am să pot ierta niciodată demența celor care vor să mă ucidă — și o vor face —, o mână de descreierați care își închipuie că numai cu rușii trebuie mers. Prostia lor brutală nu ne va aduce nimic bun. Eu o să mor și nimic nu va schimba evenimentele ce vor veni.

Acum, la sfârșit, sper să nu fiu totuși uitat. Cer oare prea mult ?

Capitolul XIV

Am rămas singură în cabinetul lui Alexandru Dumitraş. Îmi aprind o nouă ţigară. Mă îndrept spre geamul întunecat şi privesc în noapte. Bezna de afară e parcă mai puţin adâncă decât cea din mine însămi. Nici nu mai pot să mă gândesc la ceva anume. În jurul meu este un gol imens, pentru că pe măsură ce au trecut anii el s-a tot lărgit mereu, începând cu dispariţia lui Septimiu, continuând după aceea cu despărţirea de Mihai, iar acum cu plecarea lui Bonifaciu.

Ce-mi mai rămâne ? Cine ? Pentru că nu-mi pot închipui că viaţa va fi atât de crudă cu mine încât să mă lase chiar singură, continui să sper, să cred că nu-mi va fi dat să fiu părăsită de toţi cei care mi-au fost dragi.

Mihai trăieşte încă. Dacă va fi salvat, voi face tot ce-mi este cu putinţă ca să-l recuperez — oribil cuvânt —, să-l readuc lângă mine. Poate vom izbuti să ne apropiem din nou.

Sting ţigara în scrumieră cu un gest hotărât şi mă duc în salonul în care el se luptă cu moartea. Intru şi rămân lângă patul său. Mă simte. Se agită. Suferinţa lui mă înnebuneşte. Trebuie să trăiască ! Numai că încep să mă îndoiesc. Cred că o să mi se facă şi mie rău, de oboseală, de durere, de toate. Vorbeşte sau mi se pare mie ? Mă aplec asupra lui. Îl ascult.

Acum sunt gol, curat ca în mâinile mamei după ce m-a născut. Sunt senin cum numai cu o clipă înainte de moarte poţi fi, pur ca o lacrimă a mamei. Şi atunci de ce trebuie să păcătuiesc când viaţa mea începe cu o curăţenie deplină ? De unde şi cum a început murdărirea ? Cine m-a condamnat să greşesc după aceea ? Acum sunt încă nevinovat. Iar apoi voi comite eroarea pe care degeaba susţin că mi-a impus-o viaţa, condiţiile exterioare. Pentru că adevăratul vinovat rămân tot eu. Dar oare numai eu ? Nu cumva şi vremurile pe care le-am trăit ? Astăzi sunt altul decât cel care m-am născut, sunt propriile mele fapte, o sumă de erori pe care nu le-am dorit înainte de a o comite pe prima şi poate încă un timp după aceea. Am pornit pe propriile mele picioare la drum şi am sfârşit prin a călca pe picioarele altora. Şi n-am dorit-o la început. Chiar atunci când am fost acuzat că n-aş fi fost suficient de vigilent în acţiunea aceea de la cazarmă, eu ştiam că aş putea fi vinovat într-un fel, dar nu puteam fi acuzat de rea-intenţie, de nu ştiu ce culpe, cum s-a întâmplat după aceea. Trebuie să recunosc că mai târziu am greşit. Indiscutabil ! Nu ştiu cum va arăta imaginea mea în ochii oamenilor după ce nu voi mai fi. Ştiu doar un singur lucru : că şi atunci când am greşit, când unii au avut de suferit de pe urma mea, nu am urmărit altceva decât să slujesc ideile pentru care am luptat toată viaţa. Chiar şi atunci când a început să-mi placă puterea, când m-am simţit bine ca şef. Eram convins că tocmai faptul că dispuneam de putere, ca un om bine intenţionat ce eram, puteam fi cu atât mai folositor. Nu cred că am fost un om rău. Deşi s-a spus despre mine că am fost un dur.

Acum mă întunec. Simt că aici se termină totul şi voi deveni ceea ce am fost înainte de a mă naşte : nimic. Cred că sunt suficient de conştient ca să pot trăi ultimul moment demn, măcar acesta, dacă existenţa mea nu a fost întotdeauna dintre cele mai curate, după cum cred unii. Deşi nimeni nu mă poate acuza că nu am avut cele mai bune intenţii. Tot ce am întreprins a fost pentru o cauză dreaptă. Şi dovada că a fost aşa nu e doar faptul

că am învins — au învins de atâtea ori și cauze nedrepte — ci că ideile pentru care am luptat au fost îmbrățișate de aproape toată lumea. Și că și astăzi nimeni dintre oamenii de bine nu poate reproșa nimic acestei lupte. Deci nu aici a fost eroarea mea. Ea trebuie căutată în altă parte. Cred că marea mea greșeală a fost că am crezut că pot avea și puterea, și iubirea în același timp și mai ales pentru întotdeauna. Puterea deplină am dorit-o, precum și dragostea tuturor. Mai ales a singurei femei pe care am iubit-o în viața mea. Am crezut că mi se permite orice dacă o fac în numele unei idei mărețe și că în același timp, exercitându-mi puterea, voi rămâne și cu iubirea. Cruntă amăgire ! Oamenilor trebuie să le faci binele pe care îl vor ei. Nu trebuie să le impuni binele tău. Niciodată n-ar trebui să credem că binele nostru înseamnă neapărat fericirea tuturor. Am luptat pentru oameni și am sfârșit prin a le silui voința, perseverând în eroarea că ei vor fi fericiți doar prin principiile noastre. Poate ar trebui să pornim invers : de la oameni spre principii, nu de la abstracțiuni spre viața de fiecare zi. Eu așa am gândit din păcate ani întregi, orb la ce era în jurul meu. Doar ochii minții care vedeau idei îmi funcționau, iar ceilalți, adevărați, n-au văzut că nedreptatea se poate face uneori cu binele pe buze. Este târziu acum să mai pot îndrepta ceva din tot ce s-a făcut. O umbră uriașă plutește deasupra mea, mă învăluie ispititor, apoi parcă o lumină orbitoare răsare strălucitoare de sus, simt că mă înalț, că plutesc. O seninătate deplină mă cuprinde și după mulți ani, nici o grijă nu mă mai cutreieră. De undeva de sus mă văd pe mine însumi întins pe un pat de spital, privesc viața mea întreagă, văd lumea prin care am trecut, apoi lumea întreagă, pe care nici n-am cunoscut-o. Și plec ușor, fără dureri, regrete, simțiri. Mă înalț tot mai sus. Sunt atât de ușor ! Parcă sub mine se vede tot pământul... ce albastru este... ce frumos...

Mihai a murit ! Stau încremenită în fața patului și privesc năucită, nici nu știu ce-i cu mine. În fața morții rămâi blocat, indiferent cine ar fi murit. Iar dacă ai pierdut pe cineva apropiat, totul ți se pare absurd, de neînchipuit, chiar neadevărat. Nu se poate ! Tot timpul repeți în neștire : Nu se poate ! Asta fac și eu acum. Cum a putut Mihai să moară atât de stupid ? Era încă tânăr, avea o viață înainte. Cum poate fi totul în lumea asta atât de nedrept ? Îl privesc. Ce se poate vedea dintre bandaje ! După zguduitoarea discuție cu Bonifaciu, îl privesc și pe Mihai cu alți ochi. Alexandru vine spre mine să mă consoleze, dar își dă seama că vorbele sunt de prisos. Îmi pune mâna pe umăr fără să zică nimic, apoi pleacă chemat de o nouă urgență. Mihai merita stima tuturor, pentru ce a făcut și poate pentru ce ar fi vrut să facă. Nu știu dacă și iubirea lor. La asta m-am gândit mai puțin. Acum, în fața morții lui, se mai poate pune această întrebare ? Sunt nedreaptă, așa cum am fost și cu Septimiu. Fiecare om de bine merită să fie iubit, adică să ai încredere în el. Deci și Mihai. Cum a fost el ? Sau poate întrebarea e mai complicată decât cred eu acum, în clipele acestea grele.

În fiecare ins sălășluiesc de fapt trei oameni : cel care crede el însuși că este — și Mihai era convins că a fost un om bun care s-a dăruit cu credință cauzei sale. Apoi al doilea, cel pe care îl vedeau ceilalți din jur, iar părerile celorlalți despre un semen al lor diferă, nu numai în nuanțe, ci uneori de la foarte bine la foarte rău. Și atunci ce să mai crezi ? Iar despre Mihai părerile erau nu o dată diametral opuse. Iar al treilea om este cel care există, a existat în realitate. Dar realitatea care o fi fost oare ? Că niciodată despre ce a fost, a trecut nu putem emite o părere definitivă. Mereu apare cineva cu o opinie diferită exact despre acel lucru pe care îl știam perfect stabilit de istorie, deci de noi toți, nu ? Și așa revin la întrebarea pe care mi-am pus-o mereu : Ce fel

de om era Mihai ? Răspunsul este greu de dat, dacă nu cumva imposibil. Sigur era un ins complex și, mai ales, contradictoriu, dar cu asta nu spun mare lucru. Poate oamenii ar trebui judecați nu numai după faptele lor, ci și după epoca în care au trăit, după cauza pentru care au luptat. Şi din acest punct de vedere Mihai, chiar dacă nu poate fi aprobat în întregime pentru ceea ce a făcut, merită cel puțin să fie înțeles.

*

* *

Și eu ce mă fac ? Septimiu a murit de mult, Mihai acum câteva clipe. Prietenul meu Bonifaciu trăiește, dar el, propabil, nu mă va ierta niciodată pentru neîncrederea — și îndoiala mea — nu numai în cei doi, ci chiar în el, pentru că dacă aş fi avut încredere în el, i-aş fi spus ce gândesc despre toți acești oameni dragi de care mă leagă atâtea lucruri sfinte pentru noi. Această neîncredere m-a măcinat toată viața, iar acum, la anii mei, îmi dau seama cât rău mi-am făcut singură. Poate tocmai aici trebuie căutată cauza izolării mele, a singurătății în care încerc să înot, sau măcar să mă mențin la suprafață. Dar prea adesea apa îmi ajunge la gură și nu mai știu ce să fac ca să nu mă înec. E greu să înoți singură într-o cursă lungă cât viața ta întreagă. Am greșit și poate îmi merit soarta. Și totuși eroarea mea nu e așa de gravă încât să mi se aplice o sancțiune atât de dură ca eterna singurătate. În fond nu s-ar putea spune că sunt un om așa de rău încât nimeni să nu se apropie de mine, sa nu poată să-mi rămână alături.

Sunt din nou sau tot aceeași femeie singură, doar că acum nu mai am nici o şansă de a avea pe cineva apropiat. Bonifaciu ? Greu de crezut că va mai rămâne lângă mine. Până şi bonomul Ion Munteanu, care părea la un moment dat o soluţie, s-a dovedit a fi un ins odios, incredibil de odios. Cum am putut avea pentru o clipă iluzia că el ar constitui o cale pentru învingerea singurătății ? Doamne, cum m-am putut înşela ! Aşa se întâmplă când, după ce o viaţă întreagă în care n-ai avut încre-

dere în nimeni, simți nevoia să o acorzi totuși cuiva. Și se poate întâmpla să fie și prea târziu și greșit dăruită această încredere. Te arunci ca un naufragiat pe primul colac de salvare, doar că privirea ta încețoșată de atâta așteptare nu mai poate distinge bine spre ce te îndrepți. Naufragiații sunt cele mai mai sigure victime. Nici măcar nu-mi dau seama dacă mă pot considera așa.

Singurătate ! Cuvânt odios care m-a urmărit toată viața. Acum abia îi înțeleg pe deplin sensul. Distrugător cuvânt ! Simt o durere acută în creștetul capului. O amețeală mă cuprinde. Ce se întâmplă cu mine ? Un vertij răvășitor mă învârtește ca într-o mașină infernală. Mă prăbușesc sau am doar impresia. Înainte de a cădea, apuc să-l mai văd o dată pe Mihai. Nu, nu am căzut, doar mă clatin. Prin față îmi dansează într-un ritm amețitor imagini disparate, de ieri și de astăzi.

Septimiu, iubitule, ce faci ? De ce n-ai mai venit să mă vezi ? Eu te iubesc așa de mult și tu m-ai supărat ! Ai avut treburi importante ? Bine, te iert. Hai să ne plimbăm prin parcul Herăstrău. Locul nostru preferat... Ce frumos e totul cu tine !

Mihai, de ce nu înțelegi niște lucruri atât de simple ? Nu trebuie să calci peste demnitatea oamenilor. Doar pentru ei ai luptat. Și atunci de ce îi necăjești... Ești totuși un băiat bun, Mihai.

Bonifaciu, ce să-i faci, noi doi nu ne putem iubi, prea semănăm. Ai să mă ierți pentru toate. Să mă cauți, te rog, și să-mi spui : „Mi s-a făcut sete !" Mi s-a făcut sete... de o viață frumoasă, plină de prieteni, de oameni, de dragoste, de... Mi-e sete și nimeni, nimeni nu-ți dă o picătură de apă în deșert. Deșertul e singurătatea mea.

Și totuși, ce voi face de acum înainte ? Eu cu cine rămân ? A cui voi fi, pentru că orice om trebuie să fie al cuiva și să aibă pe cineva.

Această carte a fost scrisă în anii 1983-1984. Îmi propuneam să prezint și un alt mod decât cel oficial de a privi „actul de la 23 August 1944". Romanul nu a putut apărea atunci, deși două edituri au încercat să-l publice.

Astăzi știm — oare știm cu toții? — ce rol minor a avut micul și plăpândul partid comunist în evoluția evenimentelor. Și mai știm că mulți oameni s-au implicat în lupta împotriva fascismului nu pentru că erau comuniști, ci pentru că erau români și doreau să-și vadă țara liberă.

La reluarea romanului, mi-am permis să adaug doar câteva mici precizări asupra unor lucruri care atunci nu se puteau scrie direct, ci doar aluziv.

Deci cartea rămâne așa cum a fost scrisă acum 12 ani, cu toate timiditățile și reținerile explicabile în epoca respectivă.

Autorul

4119 lei
81 lei T.L.
4200 lei

Se virează la Uniunea Scriitorilor din România, cont 45101032, BRC, Filiala Sector I, București

I.S.B.N. 973-557-312-2